

Vaaz
Külliyatı
1

M. Fethullah Gülen

MUHTEREM M. FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİNİN HAYATI

1938'de Erzurum'un Pasinler ilçesi Korucuk Köyü'nde doğdu. Babası Ramiz Hoca cami imamı, annesi Refia Hanım ise ev hanımıydı. Ailenin ikinci çocuğu olan Fethullah Gülen Hocaefendi, altısı erkek ikisi kız olmak üzere sekiz kardeştir.

Küçük yaşta hafızlığını tamamlayan Hocaefendi, Erzurum'un tanınmış âlimlerinden dersler aldı, bölgenin önde gelen gönül insanlarının sohbetlerine katıldı.

Askerlik öncesi ve sonrasında olmak üzere Edirne Üç Şerefeli Camii'nde toplam 4 yıl imamhatiplik görevinde bulundu. Askerlik dönüşünden bir müddet sonra da Kırklareli'ne vaiz olarak atandı.

1966 yılında İzmir'e vaiz olarak nakli yapılan Fethullah Gülen Hocaefendi Kestanepazarı Camii'nde verdiği vaazların yanı sıra Kestanepazarı Kur'ân Kursu'nda da idarecilik görevinde bulundu. Bu arada gezici bölge vaizi olarak Ege Bölgesi'nin değişik il ve ilçelerinde 1971 yılına kadar vaaz ve sohbetler verdi.

Daha sonra Balıkesir'in Edremit ilçesi ve Manisa ilinde vaizlik görevinde bulunan Hocaefendi ardından İzmir'in Bornova ilçesi vaizliğine atandı. 1980 yılı Eylül ayına kadar bu görevine devam etti.

Halktan gelen yoğun istek ve ilgi üzerine 1989 yılında İstanbul ve İzmir'de fahrî olarak vaazlara yeniden başladı ve 1992 yılına kadar bu vaazlarını sürdürdü. Arapça ve Farsça bilen Hocaefendi yazdığı güzide eserleriyle yayın hayatına devam etmektedir.

... Ve Gaybın Son Habercisi - 1. BÖLÜM

Hazret-i Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) (50 dk.)

- 01.31 O Günler Ne Günlerdi, M. Fethullah Gülen, Yağmur Dergisi, Haziran 2003
 06.25 Allah Sevgisi, 17 Aralık 1989 - Sultanahmet Camii / İstanbul
 08.38 Vuslat Arzusu, 28 Ocak 1990 - Şadırvan Camii / İzmir
 10.52 İnleyen Bir Nâyım, Şiir: M. Fethullah Gülen, Beste: M. Emin Ay
 16.42 Nübüvvet - 1 / Peygamberimizin (s.a.s.) Sadakati (Doğruluğu), 25 Temmuz 1975 - Muradiye Camii / Manisa
 17.51 İnsanlığın Efendisi, Şiir: M. Fethullah Gülen, Okuyan: Hayri Küçükdeniz
 21.05 Kalbin Mi'racı, 6 Nisan 1986 - Çamlıca Camii / İstanbul
 28.47 Ay Yüzlüm, Şiir: M. Fethullah Gülen, Beste: Mustafa Demirci
 32.25 Kalbin Mi'racı, 6 Nisan 1986 - Çamlıca Camii / İstanbul
 38.52 Ezeli Nur, Şiir: M. Fethullah Gülen, Okuyan: M. Fethullah Gülen
 41.10 Kalbin Mi'racı, 6 Nisan 1986 - Çamlıca Camii / İstanbul
 45.26 O Günler Ne Günlerdi, M. Fethullah Gülen, Yağmur Dergisi, Haziran 2003

... Ve Gaybın Son Habercisi - 2. BÖLÜM

Hazret-i Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) (46 dk.)

- 01.32 Kutlu Doğum, M. Fethullah Gülen, Sızıntı Dergisi, Ekim 1991
 07.46 Vilâdetin Çağrıştırdıkları, M. Fethullah Gülen, Yağmur Dergisi, Nisan 2001
 11.56 O Gece Sendin Gelen, Beste: M. Emin Ay
 21.49 Peygamberimizin Yüce Ahlakı, 14 Nisan 1991 - Fatih Camii / İstanbul
 29.12 Gönülümün Gülü, Şiir: M. Fethullah Gülen, Okuyan: Dursun Ali Erzincanlı
 30.46 Nübüvvet - 1 / Peygamberimizin (s.a.s.) Sadakati (Doğruluğu), 25 Temmuz 1975 - Muradiye Camii / Manisa
 36.39 Ey Nebî, Şiir: M. Fethullah Gülen, Okuyan: M. Fethullah Gülen
 38.04 Vilâdetin Çağrıştırdıkları, M. Fethullah Gülen, Yağmur Dergisi, Nisan 2001

... Ve Gaybın Son Habercisi - 3. BÖLÜM

Hazret-i Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) (44 dk.)

- 01.32 ... Ve Gaybın Son Habercisi, M. Fethullah Gülen, Yeni Ümit Dergisi, Mart 2003
 06.34 İrade Kahramanları, 27 Mayıs 1990 - Hisar Camii / İzmir
 14.42 Na't, Şiir: Arif Nihat Asya, Beste: Mustafa Demirci
 21.25 İrade Kahramanları, 27 Mayıs 1990 - Hisar Camii / İzmir
 28.27 Ravza'nın Sahibi'ne, Şiir: M. Fethullah Gülen, Seslendiren: Yusuf Ziya Özkan
 30.31 İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed (s.a.s.), 9 Aralık 1977 - Berlin / Almanya
 36.56 Sen, Şiir: M. Fethullah Gülen, Okuyan: M. Fethullah Gülen
 38.12 ... Ve Gaybın Son Habercisi, M. Fethullah Gülen, Yeni Ümit Dergisi, Mart 2003

... Ve Gaybın Son Habercisi - 4. BÖLÜM

Hazret-i Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) (55 dk.)...

- 01.31 Vilâdetin Çağrıştırdıkları, M. Fethullah Gülen, Yağmur Dergisi, Nisan 2001
- 08.06 Mukaddes Hüzün, 24 Haziran 1990 - Hisar Camii / İzmir
- 12.00 Sultanım, Şiir: M. Fethullah Gülen, Okuyan: Hayri Küçükdeniz
- 13.57 İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed (s.a.s.), 9 Aralık 1977 - Berlin / Almanya
- 20.43 Vilâdet, Şiir: M. Fethullah Gülen, Okuyan: Yusuf Ziya Özkan
- 22.07 Mukaddes Hüzün, 24 Haziran 1990 - Hisar Camii / İzmir
- 32.40 Ya Resulallah, Beste: Mustafa Demirci
- 39.17 Vicdan Kültürü, 28 Nisan 1991 - Hisar Camii / İzmir
- 45.10 ...Ve Gaybın Son Habercisi, M. Fethullah Gülen, Yeni Ümit Dergisi, Mart 2003

... Ve Gaybın Son Habercisi - 5. BÖLÜM

Hazret-i Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) (38 dk.)...

- 01.32 ...Ve Gaybın Son Habercisi, M. Fethullah Gülen, Yeni Ümit Dergisi, Mart 2003
- 05.45 Kutsîlerin Takvası, 26 Kasım 1989 - Hisar Camii / İzmir
- 08.40 Medine'nin Gülü Şiir: M. Fethullah Gülen, Seslendiren: M. Fethullah Gülen
- 13.35 Kutsîlerin Takvası, 26 Kasım 1989 - Hisar Camii / İzmir
- 16.32 Ay Yüzlüm, Şiir: M. Fethullah Gülen, Beste: Mustafa Demirci
- 23.10 Cönül Dünyamızdan - 7, Peygamberi Bilmek, 4 Ağustos 1980 / Uşak
- 27.00 ...Ve Gaybın Son Habercisi, M. Fethullah Gülen, Yeni Ümit Dergisi, Mart 2003
- 32.48 İman ve Aksiyon, 25 Mart 1990 - Şadırvan Camii / İzmir

ORUÇ - 1 (92 dk.)**1. BÖLÜM**

28 Eylül 1979 - Bornova / İzmir

- Orucun, sabrın bütün çeşitlerini ihtivâ ettiği,
- "Oruç bana aittir. Onun mükâfatını ben veririm" kutsî hadisinin izahı,
- "Oruçlunun ağız kokusu Allah katında miskten daha güzeldir" hadisinin izahı,
- Oruç tutmanın "Allah ahlakıyla ahlaklanın" davetine icabet etme olduğu,
- Başarıya ulaşmanın maddî ve manevî bir kısım mahrumiyetlere katlanmakla olacağı,

2. BÖLÜM

- "Kıyamet gününün şiddetli azabı, dünyada açlık çekenlere dokunmaz." hadisinin izahı,
- Orucun, insanı melekleştiren önemli bir ibadet olduğu,

HUTBE

- Dünyevî sıkıntılardan korunmanın yolu, Allah'ın bize talim ettiği ölçüler içerisinde yaşamaktan geçtiği,
- Resûlullah'ın (s.a.s.), hanımlarına yaklaşmamaya yemin etmesi (İla hadisesi) gibi konular anlatılıyor.

ORUÇ - 2 (94 dk.)

5 Ekim 1979 - Bornova / İzmir

3. BÖLÜM

- Orucun, Allah Teâlâ'nın rızâsını kazanmanın ve gönül dünyasının enginliklerine açılmanın ifâdesi olduğu,
- Orucun rûhu geliştirdiği ve terbiye ettiği,
- Oruç ibâdetinin fert, âile ve içtimâî yapı üzerindeki faydaları,
- "Oruç benim içindir, karşılığını vermek de bana aittir" kudsî hadisinin izâhı,
- Orucun Hz.Âdem'den (a.s.), Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) uzanan süreçte insanın mükemmelleşmesi için emredilmiş bir ibâdet olduğu,
- Orucun çeşit çeşit nimetleri önümüze sunan Allah Teâlâ'ya karşı şükrün bir ifadesi olduğu,
- "Eğer şükrederseniz, Ben nimetlerimi daha da artırım, ama nankörlük ederseniz haberiniz olsun ki azabım pek şiddetlidir!" (İbrâhîm, 14/7) âyetinin izâhı,
- "Kullarım Ben'i senden soracak olurlarsa, bilsinler ki Ben pek yakınım. Bana dua edenin duasına icabet ederim. Öyleyse onlar da dâvetime icabet etsinler ve Bana hakkıyla inanıp tasdik etsinler ki doğru yolda yürüyerek selâmete ersinler" (Bakara, 2/186) âyetinin izâhı,

- Mükemmel toplumun kaynaşmasının ve dayanışmasının temellerinden birinin de oruç olduğu,
- Orucun, insan bedeni ve ruhu üzerindeki faydaları,
- Orucun disiplinli olmayı öğreten bir terbiye metodu olduğu,

4. BÖLÜM

- Orucun cenneti ve rû'yet-i ilâhiyi kazandırması,

HUTBE

- Şuurlu müminin, dünya-âhiret dengesini sağlayan kişi olduğu,
- Dünya nimetlerinden istifadede ölçüyü muhafaza ve Hz. Fatıma (r.anhâ) örneği,
- Rûhi hayatın gelişmesi, ayrıca insandaki fazilet duygularının inkişâf etmesi, dünya ve ahiret dengesinin iyi kurulmasına bağlı olduğu gibi konuları bulacaksınız.

ORUÇ - 3 (94 dk.)

12 Ekim 1979 - Bornova / İzmir

5. BÖLÜM

- Allah Teâlâ ile irtibâtı kuvvetli olan bir insanın hayatında eksik bir durum olmayacağı,
- "Onlar teheccüd namazı kılmak için yataklarından kalkar, cezalandırmasından endişe ederek, rahmetinden ümid içinde Rab'lerine dua edip yalvarırlar ve kendilerine nasib ettiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar" (Secde 32/16) âyetinin izâhı,
- Varlık içinde mahrûmiyeti yaşamanın ebedî saadeti netice vereceği,
- Oruç ibâdetinin, ferdin Allah katında ulvî makamlara yükselmesine vesile olduğu,
- "Ey gençler topluluğu! İçinizde evlenmeye güç yetiren evlensin. Bunu yapamayanlar da evleneceği zamana kadar oruç tutsun. Oruç onun için bir kalkandır." hadîs-i şerîfinin izâhı,
- İbâdetde denge ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) bu konuda Ashâb-ı Kirâm Efendilerimizi (r.anhüm) ikâzı,
- Orucun insanlık için va'd ettiği güzellikler,
- Orucun koruyucu hekimlik açısından önemi,
- "Fakir müminler, zengin müminlerden daha evvel cennete girecekler..." hadîs-i şerîfinin izâhı,
- Müminin hayatında kanaat ve iktisadın önemi,
- Oburluğun, maddî-mânevî hastalıkların kaynağı olması,

- Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) iftar sofrasında yaşadığı ibretli bir hâdise,

6. BÖLÜM

- İktisâdın yümün ve bereket getireceği,
- Orucun sağlık açısından faydalarının tıbbî araştırmalarla ispat edildiği,

HUTBE

- Beden-rûh münasebeti,
- Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Allah Teâlâ'nın 'Melik nebî mi, kul nebî mi, olmak istiyor?' sorusuna verdiği cevabı bulacaksınız.

ORUÇ - 4 (95 dk.)

19 Ekim 1979 - Bornova / İzmir

7. BÖLÜM

- Orucun fazileti ve insanın maddî-mânevî yapısı üzerindeki tesirleri, ve orucun Allah Teâlâ ile irtibatı kuvvetlendirmesi,
- Dengeli beslenmenin en güzel oruçla gerçekleşeceği,
- Orucun koruyucu hekimlik açısından değeri,
- Orucun, insanın şahsiyetini geliştirip ona fazilet duygusu kazandırması,
- Orucun beden sağlığına faydalarını ortaya koyan çalışmalar,
- Orucun insan sağlığına zarar verdiği iddialarının asılsızlığı ve bu yaklaşımların ön yargılı olduğunun izâhı,
- "Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi oruç tutmak size de farz kılındı. Böylece umulur ki fenalıklardan korunursunuz" (Bakara, 2/183) âyetinin izâhı,
- Oruç-takvâ münasebeti,
- Orucun Ramazan ayında tutulmasının hikmetleri,

8. BÖLÜM

- Ramazân-ı Şerîf hilali nedir?
- Ramazan ayında hilâli gözetlemenin farz-ı kifâye olması,
- "Biz ümmî bir ümmetiz. Yazmayız, hesap etmeyiz" hadîs-i şerîfinin izâhı,
- İhtilâf-ı metâli' kavramının izâhı.

HUTBE

- İman sayesinde insanın dünya hayatını cennete çevireceği,
- İstikâmeti kazanmanın, Allah Teâlâ'nın (c.c.) emirlerine bağlılıkla mümkün olabileceği,
- Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) kıyamet gününde ümmetini tanıma keyfiyeti gibi konuları bulacaksınız.

1. BÖLÜM (59 dk.)

- Allah'ın Lütuf ve İhsanları Karşısında Vazifemiz Nedir? (12.06.1993), 33 dk.
- Şuurlu Bir Hayatın Temel Dinamikleri (18.06.1993), 13 dk.
- Ruh ve Gönül Dünyamızdaki Kutsî Buutları Genişletmek (26.06.1993), 13 dk.

2. BÖLÜM (57 dk.)

- Efendimizin (s.a.s.) "Kardeşlerime Selam Olsun!" Sözünün Hikmetleri nelerdir? (04.06.1992), 40 dk.
- Muhabbet Fedâîleri ve Sulhun Temsilcileri (10.05.1994), 17 dk.

3. BÖLÜM (64 dk.)

- Hoşgörü ve Müsamaha (1994), 29 dk.
- Rabbimizin Bizden İsteği ve Selefe Saygı (03.02.1992), 21 dk.
- Müslümanların İçinde Bulundukları Bunalımlar ve Hal Çareleri (23.06.1993), 9 dk.
- "Allah İnsanlara Zulmetmez, İnsanlar Kendi Kendilerine Zulmederler." (Âyet) (06.08.1993), 5 dk.

4. BÖLÜM (61 dk.)

- Amellere Gerçek Derinliğini Kazandıran Niyetlerdir. (22.06.1994), 24 dk.
- Her İş Mevsiminde Yapılmalıdır (13.06.1993), 18 dk.
- Efendimizin (s.a.s.) Din'e Hizmet Edenlere Alakası (13.06.1993), 12 dk.
- Sahâbe Efendilerimizin Hizmet Düşüncesi (12.06.1993), 7 dk.

5. BÖLÜM (60 dk.)

- Kadın Fitnesi Karşısında Hz. Yusuf (a.s.) İradesi (04.06.1992), 24 dk.
- Dinimize Göre Bekârlık ve Evlilik Mevzuu (03.02.1992), 10 dk.
- Halimizden Endişe Etmeliyiz! (05.06.1992), 17 dk.
- Gerçek Değişim ve Dönüşümler (18.06.1993), 9 dk.

6. BÖLÜM (56 dk.)

- İmanda Derinlik (05.06.1992), 34 dk.
- Nasıl Keyfiyet Kazanılır? (11.06.1993), 22 dk.

7. BÖLÜM (66 dk.)

- Peygamberimizin (s.a.s.) İrşad ve Tebliğ Çizgisi (06.08.1993), 25 dk.
- İrşad ve Tebliğ Açısından Mekke ve Medine Dönemleri (22.06.1993), 17 dk.
- Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'in (aleyhimüsselam) Peygamberliklerinin Hususiyetleri (05.08.1993), 24 dk.

8. BÖLÜM (54 dk.)

- İlimin İslâmîleştirilmesi (23.06.1993), 34 dk.
- Müsbet İlimlere İslâmî Buud Kazandırma Meselesi (13.06.1993), 8 dk.
- En Kutsal Meslek: Öğretmenlik (22.06.1994), 12 dk.

9. BÖLÜM (66 dk.)

- Manevi Buhranların Sebepleri ve Kurtuluş Yolları (10.05.1994), 22 dk.
- Cünümüzde Müslümanların Başlarındaki Gâileler ve Çözüm Yolları (22.06.1994), 21 dk.
- Cüneydoğu'da Cereyan Eden Hadiseler ve Yapılması Gerekenler (03.02.1992), 23 dk.

10. BÖLÜM (58 dk.)

- İzdırap ve Aşk u Şevk Çizgisi (16.06.1993), 21 dk.
- Peygamber Efendimizin (s.a.s.) Müjdeleri (23.06.1993), 15 dk.
- "Dünyadayken Cennetin Yamaçlarında Dolaşmak" (05.06.1993), 10 dk.
- Allah'ın (cc) Tebrik Ettiği Alışveriş (25.06.1993), 7 dk.
- İktisadın Lüzûmu (11.06.1993), 5 dk.

17 Aralık 1989 - Sultanahmet Camii

ALLAH SEVGİSİ

Peygamber Sevgisi - 58, Pazar Vaazı, Süre : 123 dk.

1. BÖLÜM (62 dk.)

- 17.16 Millet olarak birlik ve beraberliği yudumlamamız için herşeyden ziyade Allah sevgisine çok muhtacız...
- 20.23 Varlığın yaratılışının özünde Allah'ın sevgisi vardır; Efendimiz (s.a.s.) "Habîbullah" adıyla sevgiyi temsil etmektedir...
- 25.52 Allah sevgisinin tarifi ve Allah'ı (c.c.) sevmeye hususunda dikkat edilmesi gereken noktalar...
- 34.03 Allah'ı en çok sevenlerin başında Efendimiz (s.a.s.) gelir...
- 36.20 Hanzala ibn Âmir'de (r.a.) Allah'a kavuşma arzusu...
- 39.47 Allah (c.c.) katında ne kadar sevildiğimizi öğrenmenin yolu...
- 43.40 Allah sevgisiyle dolup taşan bir kalp, başka sevgilere kapanır. İbrahim ibn Ethem'de (k.s.) Allah sevgisi...
- 50.17 Bir kalpte Allah sevgisi yerleşti mi artık o kalp tertemiz olur. Allah'ı seven ve buyruklarını yerine getirenleri, Allah (c.c.) elinden tutar ve aziz kılar...
- 53.04 "... Kullarım farzların yanında nafîle ibadetlerle bana yaklaştırmaya devam ederler. Tâ muhabbet kuşağına ulaşırlar. Derken Ben de onları severim..." kudsî hadisi...

2. BÖLÜM (61 dk.)

- 06.09 Hakk dostu Habib Baba ile Osmanlı padişahı 4. Murat arasında geçen ibretâmiz bir konuşma...
- 12.03 "Allah bir kulu sevince Cebrâil'e 'Ben falan kulu seviyorum sen de sev.' buyurur. Cebrâil o kulu sever ve semâ ehline 'Allah falan kulu seviyor siz de sevin.' diye nidâ eder..." hadisi...
- 21.30 Şevk-i ilâhî ve iştîyâk-ı ilâhî hususlarının izahı.. Peygamberimizin (s.a.s.) iştîyak duası...
- 32.16 Hz. Fâtîma'nın (r.anhâ) Babasının (s.a.s.) vefatından sonra O'na (s.a.s.) kavuşma iştîyakiyle yanması...
- 36.15 Hz. Yusuf (a.s.), kuyuya atıldığında veya zindanda iken değil, dünya bütün güzelliğiyle ayağına serildiği zaman Allah'a vuslat arzusuyla inledi...
- 38.16 Allah'a kavuşma arzusuyla yanan Peygamberler, denge insanı olmanın gereği olarak halkın içinde Hakk'la beraber olmuşlar ve onlara Hakk'a giden yolu göstermişlerdir...
- 43.28 Şehitler şevk-i ilâhîyi üst seviyede duyarlar ve şehit olurken iğne ucuyla dokunma kadar bir acıyla Allah'a vâsıl olurlar. Bu konuda Hz. Hamza, Abdullah ibn Cahş ve Abdullah ibn Âmir (r.anhüm) örneği...
- 50.32 Hz. Şuayb'da (a.s.) Allah iştîyaki...
- 55.50 Muhabbet fedâileri, sevgiyle hareket etmeli, huzurun temsilcisi olmalı, kargaşaya meydan vermemelidir...

11 Mart 1990 - Kocatepe Camii / Ankara

İMAN HAKİKATI

Peygamber Sevgisi - 77, Pazar Vaazi, Süre : 120 dk.

1. BÖLÜM (64 dk.)

- 06.56 Ümmet-i Muhammed'in dertleriyle iki büklüm Muhterem Hocaefendi'nin, hissiyatını dinleyicilerle paylaşması...
- 21.32 "...Resûlullah'ın (s.a.s.) huzuruna eğer ben davet edilseydim, O'na (s.a.s.) günahına ağlamış insanların gözyaşlarını takdim ederdim..."
- 31.11 Dünya gelecek günler adına emniyet ve güven aramaktadır. Bu emniyet ve güveni sağlayacak nesillerin yetmiş yıllık bir hasreti gidermeleri gerektiği...
- 35.18 Allah Rasûlü'nün (s.a.s.) "Keşke kardeşlerimi görebilseydim!" temennisi...
- 40.13 "Ama onlar, Allah'ın kudret ve azametini hakkıyla takdir edemediler, O'na layık tazimi gösteremediler..." (Zümer, 67) âyeti...
- 46.38 Bir kediyi evinde hapsedip ölümüne sebep olan ve neticede cehenneme giren bir kadın.. bir köpeğe su vermesi sebebiyle cennete giren başka bir kadın...
- 49.27 İbrahim Ethem (k.s.) hacca gidiyor. Orada bir gençle tanışıyor. Neredensin, kimlerdensin gibi sorulardan sonra bu gencin kendi oğlu olduğunu anlıyor. İçinden gence doğru bir sevgi akıyor ve hemen ardından gaptten bir ses işitiyor...

2. BÖLÜM (57 dk.)

- 00.28 Hâris ibn Mâlik'te (r.a.) Allah marifeti...
- 03.34 Sahâbe-i Kirâmın (r.anhüm) Efendimizin (s.a.s.) emirlerine itaattaki hassasiyetleri ve bu konuda Sa'd ibn Muaz (r.a.) örneği...
- 07.27 Tabiîn devrinin tanınmış simâlarından Râbiatü'l-Adeviye'nin duası...
- 10.51 Vefat etmeye yakın bir zamanda Efendimiz'in (s.a.s.) kızı Hz. Fâtıma'ya (r.anhâ) vermiş olduğu sır...
- 24.59 "Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Ey insanlar! Siz içinizdeki şeyleri açığa vursanız da gizleseniz de Allah sizi onlardan dolayı hesaba çeker..." (Bakara, 284) âyetinin ağırlığına rağmen Sahâbe-i Kirâmın (r.anhüm), Allah'ın emirlerine teslimiyetlerini ifade etmeleri...
- 37.44 "Allah'ın va'd ettiği bu mükâfât, ne sizin ümniyeleriniz (kuruntu), ne de Ehl-i Kitab'ın ümniyeleri ile elde edilir..." (Nisâ, 123) âyeti karşısında Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) duyduğu büyük endişe...
- 45.18 Süfyân-ı Sevrî Hazretleri vefat edeceği esnada hıçkırığa hıçkırığa ağlar. "Ölüm korkusundan veya günahlarının korkusundan mı ağlıyorsun?" diye sorarlar. Yüce kâmetin cevabı çok anlamlıdır...
- 46.18 Esved adında bir suçlu aranmaktadır. Yanlışlıkla büyük İmam Esved ibn Yezid'i hapse atarlar. Kendisini suçlu zannedip çeşitli işkenceler yaparlar ama o, kendisinin kim olduğunu bir türlü söylemez. Sebebine gelince...

22 Temmuz 1990 - Hızır Camii / İzmir

ÜMİT VE KORKU

Peygamber Sevgisi - 89, Pazar Vaazı-5, Süre : 106 dk.

1. BÖLÜM (59 dk.)

- 14.28 Mü'min kalbinin bir yanında ümit, diğer yanında endişe petekleri örmelidir...
- 15.00 "Cennet'e öyle insanlar girecekler ki, kalpleri güvercinlerin kalpleri gibi tir tir titremektedir" hadisi...
- 25.15 Ümit ve korku birbirinden ayrıldığı zaman dengesizliğin ortaya çıkacağı...
- 26.29 Allah'ın (c.c.) rahmetine haciz konulamayacağına dair güzel bir misal...
- 32.26 "Benim rahmetim herşeyden aşkındır, herşeyi aşar" (A'râf,156), "Kulları içinde Allah'a karşı saygı duyanlar (O'nu en iyi) bilenlerdir" (Fâtır,28) âyetleri.. "Benim rahmetim gadabımın önüne geçmiştir" hadisi...
- 34.50 Allah'ı en iyi bilen Hz. Muhammed (s.a.s.) olduğu ve buna bağlı olarak Allah'a (c.c.) en çok saygı duyanın da O (s.a.s.) olduğuna dair misaller...
- 42.40 Hz. Cebrâil (a.s.) ve Hz. Mikâil'in (a.s.) takvâları...
- 46.21 Eğer bildiğimi bilseydiniz çok ağlar az gülerdiniz..." hadisi...
- 56.39 "İki emniyeti bir arada vermem, iki korkuyu da bir arada vermem" hadisi...

2. BÖLÜM (47 dk.)

- 04.31 Allah korkusunun fenalıklara karşı bir siper, iyilikler için de müthiş bir sâik olduğu, günümüzde Allah korkusuyla tir tir titreyenlerin hayatlarından çarpıcı misaller...
- 07.45 Mehmet Akif'in:
Ne irfandır veren ahlaka yükseklik ne vicedir,
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.
mısrasıyla başlayan şiirinin tahlili...
- 08.58 İlmın, ancak marifetullah, mehâfetullah ve mehâbetullah kendisine kol kanat olduğu zaman bir mana ifade edeceği...
- 11.18 Sahâbe-i Kirâm'da (r.anhüm), özellikle Hz. Ömer'de (r.a.) ve seleften Fudayl ibn İyâz'da (k.s.) Allah korkusu...
- 33.27 "İki göz vardır ki cehennem görmez: Allah korkusuyla ağlayan göz ve cephede tehlikeleri kollayan göz" hadisi...
- 40.32 "Hesap günü dört mesele kendisine sorulmadıkça insan, bir adım dahi atamaz:
1-Ömrünü nerede tükettin?
2-Bilginle ne amel işledin?
3-Malını nerede harcadın?
4-Cisini nerede tükettin, nerede ihtiyarladın?" hadisi...

24 Aralık 1989 - Şadırvan Camii / İzmir

İRÂDE HASSASİYETİ

Peygamber Sevgisi - 59, Pazar Vaazı - 1, Süre : 133 dk.

1. BÖLÜM (63 dk.)

- 06.10 Allah düşmanları, her yerde bozguna uğrarken dine sahip çıkanlar adım adım zirvelere doğru tırmanıyorlar...
- 14.51 Müttakinin manası ve takvânın bir buudu: irade hassasiyeti ve aktif sabır...
- 18.55 İrade hassasiyetine Peygamberlerin hayatlarından örnekler, Hz. Nuh'un (a.s.) hiç sarsılmadan yıllar süren irşad faaliyeti...
- 21.24 Tavır değiştirmeyen Peygamber Hz. İbrahim (a.s.) ve Asr-ı Saadetten ve günümüzün irade kahramanlarından birkaç örnek: Hz. Ebû Bekir (r.a.), Hz. Cafer (r.a.), Bediüzzaman Hazretleri...
- 37.45 İrade insanı Hz. İbrahim'in (a.s.) tabi tutulduğu imtihanlar; ailesini otun dahi bitmediği bir vadiye terk etme ve oğlu İsmail'i (a.s.) kurban etme imtihanı...
- 44.01 Hz. Musa'da (a.s.) sizin için misal alınacak yanlar vardır...
- 47.32 Hz. İsa (a.s.) ve çarmıhların gölgesinde irşad ve tebliğle geçen bir hayat...
- 50.28 Peygamberimiz (s.a.s.) diğer Peygamberlerin tabi tutulduğu imtihanlardan daha ağırına tabi tutulmuş ve kavminden gelen eziyetlere sapasağlam iradesiyle katlanmış ve sarsılmamıştır...
- 56.07 Kur'an'da müttakî ve özellikleri...

2. BÖLÜM (70 dk.)

- 01.33 Hakikî manada takvâ.. günümüzde takvâyâ yüklenen yanlış manalar ve çarpık anlayışlar...
- 08.23 Allah (c.c.), insanların suret ve cisimlerine bakmaz, O, kalp ve amellerine bakar ve sıfatlarına göre onlara muamele eder...
- 12.20 Kafirlerin pek çok alanda ilerleme kaydetmeleri mü'min sıfatlarıyla mücehhez olmalarındandır. Mü'minlerin geri kalmaları ise kafir sıfatlarıyla muttasıf olmalarındandır...
- 17.32 Bir hakikatin iki yüzü veya Allah'ın iki çeşit kanunu; âyât-ı tekvîniye ve Kur'ân-ı Kerim...
- 23.50 Hak neticeye bâtil yolla varılamaz, bir mü'min için her vesile meşru olamaz...
- 28.33 Yeryüzünde ağlamaları dindirecek bir ses ve soluğa ihtiyaç vardır...
- 31.57 Mü'min hassasiyeti ve ansızın gelen ölüme hazırlıksız yakalananların ölüm döşeginde ve ahiretteki hallerinden örnekler...
- 38.23 "Hz. Ebû Bekir (r.a) ve Hz. Ömer'in (r.a.) haram karşısında takındıkları tavır ...
- 43.00 "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekirse öylece sakının!..." (Âl-i İmrân, 102) âyeti karşısında Ashâb-ı Kirâm'ın (r.anhüm) durumu...
- 50.07 Murat Hüdâvendigâr ve ordusunun, düşmanlarını dahi hayrete sevk eden örnek davranışı...
- 52.42 Cülmeyi dahi kendisine yasaklayan ciddiyet insanı Selahaddin-i Eyyûbî'nin hayatından kesitler...

26 Mayıs 1991 - Hisar Camii / İzmir

İSLAMDA ANNE BABA HAKKI

Peygamber Sevgisi - 103, Pazar Vaazı - 9, Süre : 116 dk.

1. BÖLÜM (61 dk.)

- 10.25 İnsanoğlu, bu fânî âlemde çok pahalı şeylere taliptir fakat sermayesi bütün ebedî güzellikleri kazanmaya yetmez...
- 21.22 Mesafelerin bittiği ve zaman mefhumunun ortadan kalktığı nokta, kulun Allah'a en yakın olduğu an.. secde anı...
- 30.37 "Yazıklar olsun anne-babasına veya ikisinden birisine yaşlandıkları zaman ulaşır da bu büyük vesileyi değerlendiremeyip cennete giremeyenlere!" hadisi...
- 36.16 Asrımızda kendi değerlerimiz bir bir yıkılmış, anne-babaya saygı da bu yıkımdan nasibini almıştır...
- 38.53 Efendimizin (s.a.s.) sütannesine karşı gösterdiği örnek davranış...
- 42.08 Çağımızda anne-babaların içler acısı durumu ve Cenab-ı Hakk'ın onlara verdiği kıstaslar üstü pâye...
- 49.45 Günümüzden örnek bir davranış, anne-babasına saygı ve hürmet içinde geçen bir ömür...
- 55.22 Çocuğun anne-babasına karşı davranışı bir hak, bir vecîbedir ve bu yüzden onların haklarını ödemek neredeyse imkansızdır...

2. BÖLÜM (55 dk.)

- 05.19 Cihada çıkmak için kendisine gelen sahâbîye Efendimizin (s.a.s.) tavsiyesi: "Dön, eğer bir cihad yapacaksan anne ve babana bakmak suretiyle cihadını yap!"
- 07.13 Yurtlarını-yuvalarını terkedip Allah Rasûlü'ne biat için gelen fakat anne ve babasını gözyaşları içinde bırakan birisine Efendimizin (s.a.s.) cevabı: "Dön, ağlattığın gibi güldür onları!"
- 11.28 Anne ve babaya itaat, belaların kalkmasına ve rızkın artmasına vesiledir: "Eğer aranızda iki büküm ihtiyaçlarınız, süt emen çocuklarınız ve ot otlayan hayvanlarınız olmasaydı belalar dolu gibi başınıza yağardı" hadisi...
- 16.32 Mağarada mahsur kalan üç arkadaş ve kurtuluş için Allah'ın rahmetine vesile yaptıkları yakarışları...
- 21.20 Bir güne sığmayacak bir hak.. anne ve babalara verilen bir gün onların çiğnenen haklarını karşılamaktan çok uzaktır.
- 31.20 Annenin mi yoksa babanın mı çocukları üzerindeki hakları daha fazla? Efendimizin (s.a.s.) bu mevzudaki beyanları...
- 33.13 Âyetler ışığında anne-baba hakkı ve ukuk'un (anne-babaya karşı serkeşlik etmek) neticesi...
- 41.27 İslam'da üç büyük günah: Allah'a ortak koşmak, anne-babaya karşı serkeşçe davranmak ve yalan yere şahadet etmek.
- 44.23 Kıyamet gününde Allah'ın kendileriyle konuşmayacağı üç zümre...
- 47.05 Annesini rencide eden bir gencin ölüm anında çektiği ızdırıp...

14 Nisan 1991 - Fatih Camii / İstanbul

PEYGAMBERİMİZİN YÜCE AHLÂKI

Peygamber Sevgisi - 99, Pazar Vaazı - 2, Süre : 122 dk.

1. BÖLÜM (61 dk.)

- 24.33 Peygamberimiz'in (s.a.s.) ahlakını anlatmak için binlerce kitap yazıldığı...
 29.16 Hz. Aîşe'nin (r.anhâ) "O'nun ahlakı Kur'an'dır." sözünün manası...
 31.18 Kur'an'ın arızasız temsili görevinin Hz. Muhammed'e (s.a.s.) verildiği...

RESÛLULLAH'IN AHLAKINDAN ÖRNEKLER

HİLMİ

- 42.51 Ganimet malları dağıtılırken Zülhüveysira'nın çirkin sözü karşısında Resûlullah'ın (s.a.s.) kızmayarak sadece üzüntüsünü ifade etmesi...
 45.29 Meşhur münafık Übey ibn Selûl'un Resûlullah'a (s.a.s.) yaptığı onca kötülüklere rağmen vefat ettiğinde Allah Resûlû'nün (s.a.s.) onun cenazesine gitmesi...
 51.51 Müşriklerin kendisine pek çok ezâ ve cefâ vermelerine karşılık Allah Resûlû'nün (s.a.s.) Mekke Fethi'nde onları affetmesi...

2. BÖLÜM (61 dk.)

ŞEFKATİ

- 05.59 "Size kendi aranızdan öyle bir peygamber geldi ki, sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O size çok düşkün, mü'minlere karşı pek şefkatli ve merhametlidir" (Tevbe, 128) âyeti...
 08.21 Resûlullah'ın (s.a.s.) cemaatle kıldığı namazları uzatmak istemesi fakat bir çocuk ağlaması duyduğunda annesi, çocuğu için endişe etmesin, heyecanlanmasın diye namazı kısa tutması...
 14.35 Engin şefkatinin bir neticesi olarak Resûlullah'ın (s.a.s.) ümmeti için yapacağı duayı ahirete bırakması...
 18.34 Resûlullah'ın (s.a.s.) tebliğ için gittiği Taif'te kötü muamele görmesine karşılık, soylarından müslümanlar gelebilir düşüncesiyle onları affetmesi...

TEVÂZUU

- 24.53 Ashab'ıyla beraberken onlarla birlikte oturması ve onlardan biriymiş gibi davranması...
 26.33 Kendisi için ayağa kalkılmasını yasaklaması...
 28.57 Resûlullah'ın (s.a.s.) "Beni Mûsâ'dan daha hayırlı göstermeyin.", "Beni Yunus ibn Metta'ya tercih etmeyin." beyanları...
 32.28 Mekke'ye girerken tevâzuundan neredeyse başı, bindiği merkubun eğerinin kaşına değdiği...

CESARETİ

- 34.49 Huneyn Savaşı'nda Sahâbe (r.anhüm) geriye çekilirken O'nun (s.a.s.) tek başına atını düşman üzerine sürmesi...
 38.03 Resûlullah'ın (s.a.s.), Gavres'in tehdidi karşısındaki sarsılmaz cesareti...
 41.03 İnsafli düşmanların Hz. Muhammed (s.a.s.) hakkında söyledikleri takdîr-kâr sözleri...
 48.06 Peygamberimiz'in (s.a.s.) yerine konulmaya çalışılan Yunus Emre ve Mevlânâ'nın O'nun (s.a.s.) hakkında söyledikleri güzel şiirleri...

28 Nisan 1991 - Hızır Camii / İzmir

VİCDAN KÜLTÜRÜ

Peygamber Sevgisi - 101, Pazar Vaazı - 8, Süre : 117 dk.

1. BÖLÜM (60 dk.)

- 13.04 "Sakin şunlar gibi olmayın ki, onlar Allah'ı unuttukları için Allah da kendi öz canlarını kendilerine unutturdu" (Haşir,19) âyetinin tefsiri yapılip Allah'ı unutma neticesinde şahsiyet bunalımına girenlerin durumu...
- 17.58 "Sizden vefât eden kimselerin kötü yanlarını zikretmeyin, iyi yanlarını zikredin" hadisi...
- 21.10 "Onlar, Allah'ın kudret ve azametini hakkıyla takdir edemediler, O'na layık tazimi gösteremediler" (Zümer, 67) âyetinin tefsiri yapılip Allah'a iman ve onun bir buudu olan Allah bilgisinden bahsediliyor.
- 28.19 İmanın marifet, nura çıkma, aydınlanma ve ciddi bir güç kaynağı elde etme manasına geldiği...
- 35.30 İnsanlığın en büyük bayramının Hz. Muhammed'in (s.a.s.) velâdeti olduğu...
- 37.05 Hz. Ömer'in (r.a.) en çalımlı, en çetin olduğu bir dönemde Allah Rasûlüne ittiba etmesi...
- 47.00 Fudayl ibn İyaz (k.s.) devlet kervanlarını soyan bir insandır. O'nun "Allah'ı anmadan ötürü kalplerinizin hasyet duyacağı an henüz gelmedi mi?" (Hadîd, 16) âyetini duyunca bozgunculuğu bırakıp mükemmel bir insan oluşu...

2. BÖLÜM (57 dk.)

- 00.20 "Bir evin dayanakları onun kirşleridir. İslam dininin dayanakları ise Allah marifeti, yakîn, vahyin aydınlatıcı tayflarıyla olayları değerlendiren akıldır" hadisinin izahı...
- 06.30 Marifet, insanın hali hazırdaki durumu itibarıyla onun teyakkuzudur...
- 09.23 Abdullah ibn Revâha'nın (r.a) karşılaştığı her sahâbîye "Hele gel şöyle oturup da Rabbimiz'e bir saat iman edelim" sözünün izahı...
- 11.02 Peygamberimizin (s.a.s.) geleceğini bekleyen fakat O'nu (s.a.s.) görmeden vefat eden Zeyd b. Amr'ın "Ey Yüce Yaratıcı! Adını bir bilseydim, Senin için neler neler yapardım, seni bilemeden gidiyorum" sözü...
- 22.55 "Sur'a üflendiği gün, doğrusu, o çok çetin bir gün!" (Müddessir, 8-9) âyetinin tefsiri yapılip iniş sebebi hakkında bilgi veriliyor.
- 27.30 Hz. Hâris ibn Mâlik'in (r.a.) mârifetullahtaki derinliği...
- 48.44 Allah Rasûlü'nün (s.a.s.) Hendek savaşında "Bugün kim sevabını Allah'tan bekleyerek, Allah rızası için mücadele ederse Cennet'in kapıları onun için açıktır." sözünü duyan Umeyr ibn Hemmâm'ın yemeğini terk edip savaşa katılması ve şehit olması...

27 Mayıs 1990 - Hisar Camii / İzmir

İRÂDE KAHRAMANLARI

Peygamber Sevgisi - 84, Pazar Vaazı - 3, Süre : 118 dk.

1. BÖLÜM (60 dk.)

- 17.11 "Cennet çepeçevre nefsin hoşuna gitmeyen şeylerle sarılmış, Cehennem de (bedenî arzu ve iştihaları kabartan) şehvâtla" hadisi...
- 27.44 "Hz Aişe'nin bir gün Efendimize (s.a.s): Uhud'dan daha çetin bir gün başına geldi mi Ya Rasulallah ? " demesi üzerine Efendimiz'in başından geçen olayları anlatması...
- 33.18 Efendimiz'in kendisine sahip çıkan Ebu Talib ve Hz. Hatice'nin vefatlarıyla nasıl yalnız kaldığı dile getiriliyor.
- 37.14 Efendimiz (s.a.s.) ile Abdi Ya Leyl oğulları arasında, Efendimiz (s.a.s)'in peygamberliği konusunda cereyan eden konuşmalar...
- 43.02 Efendimiz kendisine kötülük yapanlara beddua etmiyor, Allah'a da havale etmiyor. Şayet içlerinden inanacak bir kişi çıkacaksa onların yüzü suyu hürmetine diğerlerinin de mağfiretini diliyor...

2. BÖLÜM (58 dk.)

- 17.36 Hz. Ebu Bekir tarafından Efendimiz adına söylenen "Adam 'Allah birdir!' dedi diye onu öldürecek misiniz?" sözünün her dönemde imana sahip çıkan insanlar tarafından söylendiği dile getiriliyor.
- 24.40 Allah Rasûlû (s.a.s.) bir çok imtihanla karşı karşıya kalmıştır. Bunlardan en şiddetlisi ise Hz. Aişe'ye (r.anhâ) atılan iftiradır. Bu hadiseden dolayı Peygamber Ailesi'nin çekmiş olduğu ızdırap ve bu olayda Sa'd ibn Muaz'ın (r.a.) Efendimize (s.a.s.) sahip çıkması...
- 47.44 İnsanların iradelerine sahip çıkıp iffetli bir şekilde yaşamaları tavsiye edildikten sonra: "Bir kimse birisine aşık olur, iffetini bozmaz hatta bazen bu his onu öldürür. Bu sebeble ölen kimse şehit olur." hadisi...
- 50.45 Yüz güzelliği ile meşhur Tabiin'in büyüklerinden Süleyman ibn Yesar'ın haramlardan sakınma adına başından geçen ibret verici bir hadise...

25 Şubat 1990 - Şadırvan Camii / İzmir

GÜVEN TOPLUMU

Peygamber Sevgisi - 74, Pazar Vaazı - 3, Süre : 109 dk.

1. BÖLÜM (57 dk.)

- 10.35 Mü'min kime denir? Mü'minin emniyet ve emânetle münâsebeti...
- 13.54 "Emanet zayı olduğu zaman kıyameti bekleyiniz." (Hadis)...
- 18.35 Millî şâirimiz merhum Mehmet Âkif'in "BİR GECE" adlı şiiri...
- 21.32 Emniyet bizim yamaçların gülü çiçeğidir. Enbiya-i izâm hep emniyeti haykırıp durmuştur...
- 24.48 Düşmanlarının dahi "Muhammedü'l-Emin" dediği Peygamberimizin (s.a.s.), emniyetine dair hayatından örnekler...
- 31.51 Peygamberimiz (s.a.s.) Allah'a karşı fevkalade güven ve itimat içindeydi. Buna dair örnekler:
- Hicret esnasında Hz. Ali'yi (r.a.) yatağında bırakması,
 - Başına iškembe konulduğunda Allah'a fevkalade itimat içindeydi,
 - Sevr Mağarası'nda iken müşriklerin yanlarına kadar sokulmalarına rağmen korkusuzluğunu ve Allah'a itimadını izhar etmesi,
 - Gavres yalın kılıçla başında dikildiği zaman cesaretini ortaya koyması,
- 44.23 Ümmetin Emîni Ebû Ubeyde ibn Cerrah'ın (r.a.), Hristiyan teb'aya emniyet telkin etmesi...
- 49.42 Emniyet, iyi bir terbiyeye ve mükemmel bir kültüre bağlıdır. Emniyetin kaynağı Allah korkusudur. Bununla ilgili birkaç örnek:
- Peygamberimizin (s.a.s.) duası: Allahım! Gizli-açık her halimde senden hasyet, Sana karşı içimin saygıyla dolmasını istiyorum,
 - Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) bilmeden yediği haram lokmayı gaseyân ederek tekrar çıkarması,
 - Peygamberimizin (s.a.s.), yediği bir hurmanın sadaka veya zekât olması endişesiyle sabaha kadar kıvrınması,

2. BÖLÜM (52 dk.)

- İki sahâbînin, karanlıkta Resûlullah'ı (s.a.s.) bir kadınla görmeleri üzerine, Resûlullah'ın zihinlerde bir şüphe kalmaması için yanındaki kadının zevcesi Hz. Safiye olduğunu belirtmesi,
 - Peygamberimiz (s.a.s.), latife yaparak insanları güldüren Useyd ibn Hudayr'ın (r.a.) karnına eliyle dürtmüş, o da canının yandığını söylemiş, bunun üzerine Resûlullah "sen de bana vur" diyerek kısas yapmasını istemiştir.
- 15.38 Humus valisi Umeyr ibn Sa'd'ın, bir gayr-ı müslime kötü söz söylediği için görevinden azledilmesini istemesi...
- 22.05 Bütün insanlık, emniyeti ve şefkati hayvanlara kadar ulaşmış sizlerin uzatacağı yardım elini beklemektedir...
- 24.58 Bısr-î Hafî'nin (k.s.) kız kardeşinin Ahmed ibn Hanbel'den sorduğu fetva...
- 30.49 Abdullah ibn Ömer'in (r.a.), bir çobanın emanet duygusu karşısında çok etkilenmesi...
- 38.40 Zeynelâbidîn'in 20-30 yıl boyunca kendi sırtında taşıdığı yiyecek dolu çuvaları gece vakti fakirlerin kapılarına bırakması...

26 Kasım 1989 - Hisar Camii / İzmir

KUTSİLERİN TAKVASI

Peygamber Sevgisi - 42, Pazar Vaazı - 1, Süre : 122 dk.

1. BÖLÜM (61 dk.)

- 05.05 Halis bir kalp ile yapılan ibadetlerin karşılığının, ahirette verileceği...
- 33.00 Kur'an'ın müttakilere hidayet kaynağı olduğu; bu kaynaktan istifade edebilmenin tek yolunun da Takva sahibi olmaktan geçtiği...
- 39.18 Takva kelimesinin ıstılâhî manası.. "Endişe ve kuşku kaynağı şeylerden sakın, şüphe bulunmayan temiz, dupduru bir iklimde yaşamaya çalış" ve "Helal bellidir, haram da bellidir. Bunların arasında insanların çoğunun bilmediği şüpheli şeyler vardır..." hadisleri...
- 42.22 Gerçek müttakinin sebepler dairesinde kusur etmemesi gerektiği anlatıldıktan sonra Efendimizin devamlı olarak sebeplere tevessül ettiği dile getiriliyor. Konuyla ilgili olarak: "Allah seni insanlardan koruyacak" âyeti indikten sonra Efendimiz'in Uhud muharebesine giderken sebeplere riayet edip zirhını giymesi...

2. BÖLÜM (61 dk.)

- 02.47 Hz. Ebu Bekir (r.a.) dini hassasiyeti olan bir insandır. Halifeliği döneminde kendine takdim edilen maaştan arta kalanları bir kumbarada biriktirip saklar. Hz. Ömer (r.a.) halife olunca kumbara kırılır. Paraların yanında bulunan bir kağıtta şunlar yazılıdır...
- 12.22 Hz. Ömer'in (r.a.) halifeliği döneminde mescide devam eden bir genç vardır. Peşpeşe üç gün mescide gelmeyince bu durum halifenin dikkatini çeker. Konuyu araştıran halife, gencin hazin vefatını öğrenir. Kabristanı ziyarete giden Hz. Ömer'i (r.a.) orada ilginç bir hadise beklemektedir...
- 20.19 Kutsîlerin takvasından bahsedildikten sonra bir mekanda tekrar tekrar ağlayan Atebe (r.a.) misal olarak verilmektedir. Bu zatı ağlatan şey ise...
- 23.14 Kutsîlerdeki ızdırabın derinliğinden bahsedildikten sonra Enes ibn Nadr'ın Bedir harbine katılamamasından dolayı çekmiş olduğu ızdırab dile getiriliyor.
- 29.48 "Izdırıp takvanın bir buududur" sözü izah edildikten sonra, bir gencin, işlediği bir günahıtan ötürü Efendimize gelip günahının temizlenmesi için cezasını çekmeyi talep etmesi...
- 36.51 Hz. Âdem'i ruhen büyüten ızdırabıdır. Çünkü bir düşmeden sonra emre itaatteki inceliği kavrar; doğrulur doğrulmaz Rabbine yalvarıp afv ve mağfiret diler.

28 Ocak 1990 - Şadırvan Camii / İzmir

VUSLAT ARZUSU

Peygamber Sevgisi - 68, Pazar Vaazı - 2, Süre : 111 dk.

1. BÖLÜM (61 dk.)

- 11.48 Azerbaycan'ın işgali karşısında duyulan ızdırap ve yeryüzünde zulüm ve işkence altında inleyen dindas ve soydaşlarımız için bir şey yapamamanın hüznü...
- 27.05 Hristiyan ilim çevrelerince ikinci Einstein sayılan Sir James Jeans'in, ilim erbabının inkara sapmaları karşısında duyduğu şaşkınlık...
- 32.28 "Ama onlar, Allah'ın kudret ve azametini hakkıyla takdir edemediler. Halbuki bütün bir dünya kıyamet günü O'nun avucunda, semâlar da bükülmüş olarak elinin içindedir. Böyle bir azamet ve hâkimiyet sahibi Allah, onların uydurdukları ortaklardan yücedir, münezzehtir" (Zümer, 67) âyeti açıklanarak Allah'ın (c.c.) azametini takdir etmenin O'nu çok iyi bilmeye bağlı olduğu vurgulanıyor.
- 38.58 Allah'ı (c.c.) hakkıyla tanıyan ve O'na teslim olan kainata meydan okuyabilir...
- 41.51 Sahâbe-i Kirâm Efendilerimizin (r.anhüm) Allah Teâlâ'ya teslimiyetteki derinlikleri...
- 56.55 Allah'ın emirlerine ciddî duyarlılık gösteren ve onları titizlikle yerine getirenleri Allah (c.c.) zâyi etmeyecek ve onlara sahip çıkacaktır...

2. BÖLÜM (50 dk.)

- 01.37 Rabia Adeviye'ye ait olan:
"Allah'ı sevdiğini söylediğin halde O'na isyan ediyorsun,
Hayatı bana veren Allah'a yemin ederim ki bu, şaşılacak bir şeydir.
Eğer muhabbetin sadık olsaydı Allah'a itaat ederdin,
Çünkü seven sevdiğine itaat eder" şiiri tahlil ediliyor.
- 05.00 Bir kalbde Allah muhabbeti yerleşince ağıyâr (Allah'tan başka herşey) muhabbeti yok olur gider.
- 10.51 Hz. Fâtıma Anamızın (r.anhâ), Resûlullah'ın (s.a.s.) vefatından sonra O'na (s.a.s.) kavuşma arzusuyla yanıp tutuşması...
- 19.17 Hz. Yusuf'un (a.s.) güzelliği karşısında meyve bıçaklarıyla ellerini kesen kadınlar, Hz. Muhammed'in (s.a.s.) güzelliğini görselerdi, bıçakları kalplerine saplardı. Ya arzın ve semâların ezel ve ebed Sultanı Allah'ın Cemâlini görselerdi!!!!...
- 21.36 Âlem-i İslâm, istiyakla Allah'a (c.c.) yöneldiği zaman mazlûmiyetten ve mağdûriyetten kurtulacaktır.
- 29.25 Hz. Şuayb'da (a.s.) Allah istiyakı (kavuşma arzusu)...
- 36.54 Bu Cennet Vatanımızı dörtbir taraftan saran düşmanlara karşı Kurtuluş Savaşı verdiğimiz yıllarda, Hindistan'daki müslümanların Türkiye'ye yardım maksadıyla toplanmaları ve ellerinde ne var ne yok bir araya getirip ülkemize göndermeleri... Muhammed İkbâl'in yakazada Peygamberimizi (s.a.s.) görmesi...
- 43.25 Muhterem Hoca Efendi'nin, mazlûm ve mağdûr milletlerin ağlamalarının dinmesi ve perişan hallerinin sona ermesi için cemaatten dua etmelerini istemesi...

26 Ağustos 1990 - Hisar Camii / İzmir

KARDEŞLİK DESTANI

Peygamber Sevgisi - 91, Pazar Vaazı - 6, Süre : 110 dk.

1. BÖLÜM (60 dk.)

- 11.19 İslam Dünyası, kendi arasındaki küçük meselelerin kavgasını verdiği, anlaşma ve uzlaşma yollarını araştırmadığı zaman zayıf düşmüş ve bölük pörçük hale gelmiştir...
- 27.08 "Ey iman edenler! Sizden her kim dininden dönerse Allah onların yerine öyle bir millet getirecek ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı sever. Onlar mü'minlere karşı yüzü yerde, kafirlere karşı onurlu ve kuvvetlidirler. Allah yolunda mücadele eder ve bu hususta ayıplayanın ayıplamasından utanıp geriye durmazlar..." (Maide, 54) âyetinin tefsiri...
- 49.38 "İman edip hicret eden ve Allah yolunda cihad edenlerle, onlara bağışlarını açıp yardım edenler var ya, işte gerçek mü'minler onlardır" (Enfal, 74) âyeti ışığında Muhâcîr ve Ensâr (r.anhüm) arasında cihan tarihinde eşî bulunmayan bir kardeşliğin teessüs ettiği anlatılıyor...

2. BÖLÜM (50 dk.)

- 00.01 Hz. Talha (r.a.) ile Hz. Sa'd b. Rebi' (r.a.) arasındaki akıllara durgunluk veren kardeşlik...
- 04.38 İman, inananlar arasında kardeşliği gerektirir. Birlik ve beraberlik içinde bulunan cemaatlere Allah (c.c.) husûsî lütuflar ihsan eder...
- 13.44 Hakikî kardeşlik, maddî-manevî her meselede kardeşini kendi nefesine tercih etmektir...
- 17.10 Yermuk Savaşı'nda, ölürken dahi kardeşini kendi nefesine tercih eden Sahâbîler (r.anhüm)...
- 25.50 "Birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet etmeye ve şefkat göstermeye mü'minlerin misali bir cesede benzer. O cesette bir uzuv hastalanınca diğerleri de sabaha kadar hummayla tir tir titrer" ve "Mü'minlerin durumlarıyla alakadar olmayan, onların derdini kendi derdi kabul etmeyen onlardan değildir" hadisleri...
- 27.37 "Hepiniz toptan Allah'ın ipine (dinine) sımsıkı sarılın, ayrılığa düşmeyin. Allah'ın sizin üzerinizde olan nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah kalplerinizi birbirine ısıdırmış ve O'nun lütfu ile kardeş oluvermiştiniz. Siz cehennemden bir çukurun kenarında iken oraya düşmekten de sizi O kurtarmıştı..." (Âl-i İmrân, 103) âyeti...

3 Haziran 1990 - Ulucamii /Erzurum

GARIPLER KERVANI

Peygamber Sevgisi - 85, Pazar Vaazı, Süre : 136 dk.

1. BÖLÜM (73 dk.)

- 11.31 Son birkaç asırdır bunalımdan bunalıma sürüklenen insanlık, kendisini kurtaracak ruh ve irade insanlarını beklemektedir...
- 19.52 Allah'ın, adının anılmasına izin verdiği evler...
- 24.16 "Dine ilk omuz verenler gariplerdir. Bir gün gelecek ona omuz verenler yine garipler olacak. Müjdeler olsun gariplere!" hadisi.. Resûlullah'ın (s.a.s.) "kardeşlerim" dediği asrımızın garipleri.. Ve bunu tasdik eden bir rüya...
- 43.10 En büyük garip Peygamber Efendimizin (s.a.s.) kavminden çıktığı sıkıntılar, özellikle Taiflilerin hakâretlerine maruz kalması ve bütün bu ızdıraplara onların soylarından müslüman nesiller geleceğini ümit ederek katlanması...

2. BÖLÜM (63 dk.)

- 03.20 Peygamberimizin (s.a.s.) çekmiş olduğu dünyevî sıkıntılar (açlık ve susuzluk vb.)...
- 08.12 İnsanlığın beklediği ruh ve irade insanları, dünyevî zevklere boyun eğmez, nefsânî arzulara özellikle şehvete teslim olmazlar...
- 19.44 Hz. Ömer (r.a.) devrinde zina etmekten son anda vazgeçen bir gencin Allah (c.c.) katında görmüş olduğu mükâfât...
- 39.42 Yüz güzelliği ile meşhur Tabiîn'in imamlarından Süleyman b. Yesâr'ın, bir kadının davetine icabet etmemesi ve buna karşılık manevî alemde tebcil edilmesi (yüceltilmesi)...
- 45.41 Asırlarca tasallut ve tahakkümlerin altında inim inim inlemiş dindaş ve soydaşlarımız, kendilerine Anayurt'tan uzanacak kurtarıcı bir el beklemektedirler...
- 50.29 Bir annenin, Anayurd'un soluklarını terennüm eden bir kasetin kendisine hediye edilmesi karşısındaki duyguları...
- 55.10 Bu milleti delicesine sevmekten başka hiçbir derdimiz ve davamız yoktur!..

20 Mayıs 1990 - Süleymaniye Camii / İstanbul

SABRIN GÜCÜ

Peygamber Sevgisi - 83, Pazar Vaazı - 5, Süre : 114 dk.

1. BÖLÜM (61 dk.)

- 12.08 Sabredilecek her türlü durum karşısında Allah'tan (c.c.) sağlam irade istememiz gerektiği...
- 19.31 İradenin iki buudu olan sabır ve şükürle ilgili ayet ve hadisler...
- 33.44 Sabrın, insanı melek ve hayvandan ayıran bir özellik olduğu...

GÜNAHLARA KARŞI SABIR

- 40.53 Günahlara karşı sabrın günümüz gençliği için çok önemli ve bir günahı işlememenin bir farzı yerine getirmekle eşdeğer olduğu.. ve eskiden 'velî' (Allah dostu) olmak için erbaınler çıkarılırken günümüzde velî olmanın daha da kolaylaştığı...
- 51.25 Yağmurdan dolayı mağaraya sığınan ve orada mahsur kalan Allah'a saygılı üç gencin hikayesi.. ve özellikle büyük bir günah işlemek üzereyken ondan vazgeçen genç...

2. BÖLÜM (53 dk.)

KULLUKTA SABIR

- 07.18 "Ölüm sana gelip çatacağı ana kadar Rabb'ine ibadet et" (Hicr, 99) âyeti ve "Amellerin Allah yanında en sevimlisi az dahi olsa devamlı olanıdır" hadisi...
- 12.00 Resûlullah'ın (s.a.s.) kulluktaki derinliğine dair misaller...

BELÂLARA KARŞI SABIR

- 20.20 Mü'minlerin bazı belâ ve musibetlere maruz kalabilecekleri ve bunlar karşısında sabretmeleri gerektiğini ifade eden bazı âyet ve hadisler...
- 30.08 Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) hayatı boyunca maruz kaldığı binlerce belâ ve musibet karşısında göstermiş olduğu sabır ve metanetine dair misaller...
- 41.16 Ölen çocuğu için yaka-paçasını yırtan bir kadına Resûlullah'ın (s.a.s.) verdiği nasihat...

ZAMANIN ÇILDIRTICILIĞINA KARŞI SABIR

- 44.32 "... Allah bu işi (İslam'ın gönüllerde taht kurması) tamamlayacaktır. Fakat siz acele ediyorsunuz" hadisi...
- 48.19 Kendisini Rahmân'ın huzurunda ibadete adanmış bir Hak dostunun nar arzu etmesi, onu almak için huzurdan ayrılması ve akabinde gelişen olaylar...

24 Haziran 1990 - Hisar Camii / İzmir

MUKADDES HÜZÜN

Peygamber Sevgisi - 87, Pazar Vaazı - 4, Süre : 118 dk.

1. BÖLÜM (63 dk.)

- 24.03 Beklenen nesil bulut gibi olmalı, rahmet yağdırıp fitne ateşlerini söndürmeli, gençliğin beklediği ilgi ve alâkayı sunabilmeli...
- 28.21 Yardıma muhtaç insanlar için ağlama, gözyaşı dökme... Ebû Ali Dekkak'ın böyle bir ızdırab için söyledikleri...
- 32.58 ızdırabın ne kadar büyük bir ibadet olduğu şu hâdisle ile izah ediliyor: Hz. Muaviye (r.a.) bir gün sabah namazına bilmediği bir sesle uyanır. Kalkar evi araştırır, sesin sahibini bulamaz. Aynı sesi bir daha duyar ve...
- 42.45 İbadetlerimiz, hayırlarımız boşa gitmeyecek, kabul edilecektir; ama bundan daha önemlisi acaba bu yaptıklarımızla Rabbimizi hoşnut edebilecek, rızasını kazanabilecek miyiz?
- 45.48 "Müminlerin dertleriyle dertlenmeyen onlardan değildir." hadisi...
- 53.52 Hangi yolla olursa olsun hüzün ve ızdırab, ibadetin en derini, en buutlusudur. Hüzün ve ızdırabın karşılığındaki sevabı melekler yazamazlar...

2. BÖLÜM (55 dk.)

- 00.00 Hüzün demek kara kara düşünmek değildir. Şevk demek de şen şakrak fıkır fıkır oynamak değildir. Hüzün; Ümmet-i Muhammed'in derdini ruhunda duyma, mukaddes çileyi içinde hissetme; şevk de, ye'se düşmeme, aşkı yitirmeme, hizmet şevkini kaybetmeme demektir...
- 05.48 Neticesi kötü gibi görülen hâdiselerin dahi insana sevap kazandırabileceği.. "Öyle günah vardır ki, ona sadece çekilen ızdıraplar keffâret olabilir." hadisi...
- 14.38 İnsanlığın derdiyle, ızdırabıyla inleyen Efendimiz'in (s.a.s.) Hira mağarasına çekilmesi... Mekke'den ayrılması... Akabe'ye gitmesi... Taif yolculuğu ve hakkında: "İnanmıyorlar diye kendini öldüreceksin neredeyse..." (Şuarâ, 3) âyetinin nazil olması...
- 26.12 Hz. Ömer (r.a.), vefat eden kardeşi Zeyd'in (r.a.) ardından ağlamaktadır. Bir gün Mütemmim b. Nüveyriye ile karşılaşır. Aralarında şöyle bir konuşma geçer...
- 29.22 Herkes kendi durumuna göre bir şeyin ızdırabını çeker. Hz. Ömer (r.a.) vefat etmek üzeredir... Onu teselli eden tek şey ise İbn Abbas'ın (r.a.) ötede kendisine şahit olacağı sözünü vermesidir...
- 30.52 Hz. Ebû Bekir (r.a.) halife seçilir. Her gün hata yapabileceğini düşünüp vazifeyi iade etmek ister. Bir gün...
- 40.45 Tebuk Seferi'ne katılmak isteyen iki fakir sahabi... savaş silahlarının tükenmesi neticesinde hüzünleri... ve semadan inen âyetler ...

25 Mart 1990 - Şadırvan Camii / İzmir

İMAN VE AKSİYON

Peygamber Sevgisi - 80, Pazar Vaazı - 4, Süre : 118 dk.

1. BÖLÜM (61 dk.)

- 08.25 Efendimizin (s.a.s.) rehberliğinde, dünyanın eğri-büğrü yollarının çok rahat bir şekilde aşılabileceği...
- 12.14 Peygamberimize (s.a.s.) ümmet olabilmek için herkesin bulunduğu yerde ve zamanda O'nu arayıp bulmalarının ve vicdanlarında hissetmelerinin yeterli olacağı...
- 22.08 Metafizik gerilim, dîni şuurlu bir şekilde yaşama, emirler ve yasaklar karşısında duyarlılık kazanma demektir. Bu konuda Yermük Savaşında, ancak akşama doğru ayağının kesildiğini farkedenden Kabbâs b. Eşyem örneği...
- 28.42 İlim aşığı bir grup insan, çok sevdikleri vatanları için bir mektep, bir üniversite inşa etme girişimindedirler. Satın alma amacıyla bir araziye giderler. Bu arada bu olaylardan tamamen habersiz birisi de çok ilginç bir rüya görmektedir...
- 58.04 Tebüük Seferi için bir şey veremediklerinden dolayı ağlayan fakir sahâbîler (r.anhüm)...

2. BÖLÜM (57 dk.)

- 02.42 Hak ve hakikat karşısında Peygamberâne mücadele eden insanların başlarından geçen hadiseler insana ütöpik gelebilir. Ama o yüce ruhların misallerini günümüzde de görmeye başlayınca hadiselerin yaşanabileceği düşüncesi güç kazanmaktadır.. Hac kafilesinde, metafizik gerilimi tam, şuurlu biri vardır. Yolda istirahat için mola verilir. Araba birden ileri geri hareket etmeye başlar. Herkes şaşkınlık içerisinde...
- 17.51 Metafizik gerilimin bir yönü de başkaları için yaşama ve yaşatma zevkiyle kendi arzularından dahi ferâgat etmektir... Başkalarını yaşatma adına hayatı savaş meydanlarında geçen Hz. Halid, cephede değil de evinde ölmeyi bir türlü kabullenemez...
- 32.12 Metafizik gerilime geçince herkes kendine düşen vazifeyi fazlasıyla yapmaktadır. Bu konuda örnek olarak Kurtuluş Savaşı'nda Ruslara karşı büyük bir mücadele veren Nene Hatun ve arkadaşları...
- 42.04 "Geçmişlerinizin mesâvisini yâdetmeyin, onları güzel yanlarıyla anın" hadisi zikredildikten sonra müslüman'ın izzetli yaşaması, bâtıla teslim olmaması gerektiği üzerinde duruluyor. Bu konuda teslim olmamak için düşmanla amansız bir mücadeleye giren ve şehit düşüncede Allah'ın, düşmanlarına teslim etmediği Âsım b Sâbit (r.a.) örneği...

15 Temmuz 1990 - Süleymaniye Camii / İstanbul

ÜMİTLE ŞAHLANIŞ

Peygamber Sevgisi - 88, Pazar Vaazı - 7, Süre : 122 dk.

1. BÖLÜM (63 dk.)

- 20.29 "Ey Habibim söyle! Ey çok günah işleyerek kendi öz canlarına kötülük etmede ileri giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah dilerse bütün günahları bağışlar. Çünkü O Ğafûr'dur, Rahîm'dir" (Zümer, 53) âyeti...
- 26.56 Hz. Ömer'de (r.a.) ümit ve korku dengesi...
- 29.26 Ümidin üç önemli sacayağı olan hal, ilim ve amel...
- 34.44 Hz. Aîşe'nin (r.anhâ) takvâsı...
- 43.01 Hz. Yakub'un (a.s.) korku ve ümitteki sırrı anlayıp, ona göre hareket etmesi...
- 48.19 Hz. Vahşî'nin (r.a.) ümit ipine sarılarak nasıl kurtuluşa erdiği...

2. BÖLÜM (59 dk.)

- 06.13 "Kulunun tevbesiyle Allah'ın (c.c.) ne kadar çok sevindiğini" ifade eden hadis...
- 08.05 "Zinhar hiçbiriniz Allah hakkında hüsn-ü zan beslemeden ölmesin" ve "Rahmetim gadabımın önüne geçmiştir" (Kudsî hadis) gibi ümit ifade eden bazı hadisler...
- 21.02 Resûlullah'ın (s.a.s.) ümmeti için endişe duyması karşısında Allah Teâlâ'nın (c.c.) O'na: "Seni ümmetin hakkında sıkıntıya sokmayacağız" müjdesini vermesi...
- 35.37 Allah Rasûlü'nün (s.a.s.), Ashâbına (r.anhüm), esirler arasında yana yakıla çocuğunu arayan bir anneyi göstererek "Allah'ın, çocuğunu ateşe atmayacak olan o anneden daha merhametli olduğunu" ifade buyurması...
- 39.03 Bir bedevînin, ahirette insanları Allah'ın hesaba çekeceğini öğrenince, kendisinin hesabının kolay olacağını ve kurtulacağını ifade etmesi ve bunun sebebini "Kerîm olanın, gücü yettiği yerde yapacağı bir şey vardır. O da affetmektir." şeklinde açıklaması...

22 Nisan 1990 - Hisar Camii / İzmir

RUHUN DİNAMİKLERİ (Sadakat, Emniyet, Cesâret)

Peygamber Sevgisi - 82, Pazar Vaazı - 2, Süre : 106 dk.

1. BÖLÜM (50 dk.)

- 05.28 Ramazan ayının bilhassa Kadir Gecesi'nin ibadetle değerlendirilmesi üzerinde duruluyor ve Kadir Süresi'nin kısa bir tefsiri yapılıyor.
- 17.09 Yeryüzünün pek çok yerinde fitne-fesat yangınları çıkarıldığı belirtilirken bu yangınları söndürecek olanların ruhun dinamikleriyle serfirâz olmaları gerektiği vurgulanıyor.

SADÂKAT

- 28.27 Sadâkatin, ruhun önemli bir dinamiği olduğuna vurgu yapılarak "Konuştuğunuz zaman doğru konuşun" hadisi izah ediliyor.
- 30.07 Peygamberimizin (s.a.s.), kendisine daha risâlet verilmeden önce çevresinde doğru sözlü olarak bilindiği...
- 31.24 Sadâkat "doğru sözlü olma"nın yanında "birine karşı vefâlı olma, yürekte bağlanma" manasına da gelir...
- 32.32 Resûlullah'ın (s.a.s.) en zor anlarında O'na vefâlı olup sadâkatla sahip çıkarlar...
- 33.34 Resûlullah'ın Taif'te görmüş olduğu binbir türlü ezâ ve cefâ karşısında ciddi bir sadâkatla dişini sıkıp dayanması...

2. BÖLÜM (56 dk.)

EMNİYET

- 00.01 Cihanın kapılarının kılıçla değil, emniyetle açılacağı, bütün bir dünyanın Hz. Muhammed'e (s.a.s.) ve Ashâbına (r.anhüm) emin olduklarından dolayı kapılarını açtıkları...
- 02.57 Osmanlılar'ın büyük bir coğrafyayı asırlarca huzur içinde idare etmelerinin sebebinin emniyet sahibi insanlar olmalarından kaynaklandığı...
- 06.28 Necranlı Hristiyanların, Resûlullah'ın (s.a.s.) kendisine olan güvenini görünce yeminleşmekten vazgeçmeleri...
- 08.29 Emin insan Hz. Ebû Ubeyde'nin (r.a.) emniyetiyle Necranlı Hristiyanların gönlünü fethetmesi...
- 11.24 Murat Hüdâvendigâr'ın, henüz teslim olmamış Edirne'nin bağlarından üzüm yiyen askerlerine, üzümün bedelini asmalara bağlamalarını emretmesi...

CESÂRET

- 17.22 Şecâat ve cesâretin kaynağı imandır...
- 25.04 Resûlullah'ın (s.a.s.), gözlerin gayzla bilendiği, kalplerin nefretle dolup taşıdığı bir dönemde Kâbe'de namaz kıldığı...
- 29.36 Hz. Ali'nin "Bizler savaşta zorda kaldığımız zaman Resûlullah'a (s.a.s.) sığınardık" sözü ...
- 31.43 Gavres'in kılıcını kaldırarak "Seni benim elimden kim kurtaracak?!" tehdidi karşısında Resûlullah'ın (s.a.s.), göstermiş olduğu o sarsılmaz cesâreti...
- 38.18 Hz. Ömer'in (r.a.) tek başına korkusuzca hicret edişi...

6 Nisan 1989 - Camlıca Camii / İstanbul

KALBİN Mİ'RACI

Mi'raç Kandili, Pazar Vaazı, Süre : 80 dk.

1. BÖLÜM (40 dk.)

- 10.30 On dört asır geçmiş olmasına rağmen Efendimizin (s.a.s.) hala sinelerimizde taptaze ve dipdiri olduğu...
- 14.25 Allah Resûlü'nün (s.a.s.) "kardeşlerime selam olsun" dediği talihliler ve onların misyonu...
- 19.32 İslam'da mabedin ehemmiyeti ve fonksiyonları...
- 23.18 Yirminci asra gelinceye kadar İslam Âlemi'nin geçirmiş olduğu dönüşümler ve hadiseler.. kendi öz değerlerinden uzaklaşan nesiller...
- 25.23 Taassubu bırakan Batı Dünyası Kur'an-ı Kerimi tetkik etme gereği duymaya başladı. Eğer bilinçli bir İslam dünyası olsaydı, yıllar önce insanlar fevc fevc İslam'a girecekti...
- 33.02 Bugün Kuran'a ve Resulullah'a dilbeste olmuş, yüzlerce, binlerce sevdâlıları görünce insan istikbale ümitle bakıyor, yeniden bir gül devrinin yaşanacağı hissine kapılıyor...

2. BÖLÜM (40 dk.)

- 02.27 Hakk yolunda sıkıntı ve ızdırabın en büyüğünü İslam'ı omuzlarında ilk defa yükseltenler çekmişlerdir. Değişen hiçbir şey yoktur.. sıkıntı ve ızdırabın en büyüğünü yine O'nun davasına omuz verenler çekmektedir...
- 03.04 "Bir kavim kendi içinde bir değişikliğe veya bozulmaya uğramadan Allah o kavmi değiştirmez" (Ra'd, 11) âyeti...
- 05.08 Gelecek adına maddî manevî hiçbir beklentisi olmayan günümüz nesli, Efendimizin (s.a.s.) emanetinin kıyamete kadar bekçileridir ve sonuna kadar da bu emaneti götürmeye kararlıdır...
- 10.32 Allah Resûlü (s.a.s.) aşkıyla yanan bir gönlün ravzaya vardığı zamanki hissiyatı ve ahd ü peymânı...
- 12.51 Miraçta O (s.a.s.), bütün göz kamaştırıcı alemleri perde perde aştı, Cebrail'in bile "Ben bir adım daha atsam yanarım" dediği mekanları geçti ve bambaşka bir âleme ulaştı. Fakat bu kadar câzibedâr nimetler içinden, ümmetini de o alemlere çıkarmak için geri döndü.
- 18.18 Samimiyetle kalkan eller arasında, mahzun ve kederli bir gönlün içten ve samimi yakarışı...

24 Mart 1991 - Hisar Camii / İzmir

HEY GİDİ GÜNLER

Peygamber Sevgisi - 106, Pazar Vaazı - 7, Süre : 75 dk.

- 09.40 Kederli ve kırık bir gönlün nefis muhâsebesi ve kendine sitemleri...
- 13.26 İfk hadisesiyle ağır bir iftira altında kalan Hz. Âişe'nin (r.anhâ) tek güvence kaynağı ve o kaynaktan beklentileri...
- 19.34 Nebiler Nebisi (s.a.s.) yirmi üç senede insanlığın makus kaderini değiştirmiş, her yönüyle mükemmel insanlar yetiştirmiştir...
- 35.47 Efendimiz (s.a.s.) hayâ ve irade abidesiydi. Kendisine sihirbaz, kahin deseler de o tavrını değiştirmiyor, defalarca reddedilmesine rağmen hak ve hakikati anlatmaktan geri durmuyordu...
- 39.28 İzdırap ve çile kahramanları için özlenen günler, sıkıntı ve çile ile yoğrulmuş geride kalan günlerdir:
- Muhterem Hocaefendi'nin "Hey gidi günler!" diyerek yâdettiği zaman dilimleri...
 - Abdullah b. Hüzâfetü's-Sehmî (r.a.) başının kaynayan sulara sokulduğu günleri hatırlıyor "Hey gidi günler!" diyordu...
 - Huzeyfe (r.a.) babasının evinden kovulduğu günü düşünüyor ve seviniyordu...
 - Ammar (r.a.) sırtında ateşlerin söndürüldüğü günleri, Zübeyr bin Avvam (r.a.) ise hasırlara sarılıp yakıldığı günleri hatırlıyor ve "hey gidi günler" diyordu...
- 50.22 Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (r.a.) ilerlemiş yaşına rağmen kutlu bir müjdeye nail olmak için İstanbul önlerine kadar gelişi...
- 51.36 Defalarca savaşımlara katılan Halid bin Velid'in (r.a.) yatakta ölmeyi kabullenemeyişi.. vefatından sonra bu büyük kumandan için söylenenler...
- 63.57 Hakiki bir mü'min inancını en güzel şekilde yaşamaya çalışır, söylediklerinin örneklerini de kendi davranışlarıyla ortaya koyar...
- 67.14 Muhterem vaizin, va'z ü nasihati bırakacağını söylemesi, buna karşılık kendisini yirmi beş yıldır dinleyen samimi cemaatin, Hocalarının kürsüyü bırakmamasını ağlayarak ve ısrarla talep etmeleri...

13 Ocak 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 1. BÖLÜM

ZAMAN İHTİYARLADIĞI HZ. MUHAMMED (s.a.s.) GENÇLEŞİYOR

Peygamber Sevgisi - 57, Cuma Vaazı, Süre: 48 dk.

- Peygamber Efendimizi (s.a.s.) hakkıyla bilemedik ve O'nu (s.a.s.) hakkıyla anlatamadık...
- "Habibim! Sen olmasaydın varlığı yaratmazdım!" hakikatinin manası...
- Resûlullah'ın (s.a.s.) ayaklarını bastığı mübarek köyünü cennetlere tercih ederim...
- Kendinden evvel gelen her peygamber (aleyhimüsselam) peygamberlik minaresinin başında O'nun (s.a.s.) geleceğini ilan etmiştir.
- Bütün güzel hasletler O'nda (s.a.s.) toplanmıştı. Allah Resûlü (s.a.s.) iyi bir aile reisi olmanın yanında iyi bir erkân-ı harpdî. Gayble ilgili verdiği haberler aynan gerçekleşiyordu. İlimlerin ufku O'nun (s.a.s.) ilminin sınırına ancak ulaşıyordu.
- Sahâbîler (r.anhüm), Resûlullah'ı (s.a.s.) iyi bildikleri için O'nu (s.a.s.) çok seviyorlardı. Hz. Hubeyb (r.a.) O'nun (s.a.s.) ayağına bir dikenin dahi batmasına razı olmuyordu. Hz. Sümeyra (r.anhâ) Uhud Savaşı'nda babası, kocası, kardeşi ve evlatlarının şehid olmalarına aldırış etmiyor, delicesine Resûlullah'ı (s.a.s.) arıyordu.
- 20. asrın onulmaz dertlerinin dermânı Muhammedî ruhtur (s.a.s.)...

20 Ocak 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 2. BÖLÜM
KARANLIKTAN AYDINLIĞA ve
HZ. MUHAMMED'İN (s.a.s.) ÇOCUKLUK DÖNEMİ
 Peygamber Sevgisi - 56, Cuma Vaaz, Süre: 58 dk.

- Allah Teâlâ (c.c.), insanlar dalâlette kalmasınlar, yollarını şaşırmasınlar, varlığın hakikatini anlasınlar ve insan-ı kâmil olsunlar diye peygamberleri (aleyhimüsselam) göndermiştir.
- Cahiliye döneminden kesitler: insanlar taş, toprağa, kendi elleriyle yaptıkları ekmekten, peynirden birtakım putlara tapıyorlar; kız çocuklarını diri diri toprağa gömüyorlardı.
- Bir sahâbî, Efendimizin (s.a.s.) huzurunda, cahiliye döneminde kendi kızını nasıl diri diri toprağa gömdüğünü anlatınca şefkat kahramanı Nebi (s.a.s.) hıçkırarak ağlamıştı.
- Vahşetin alkışlandığı, kurdun koyunlara çoban olduğu, zinanın sel gibi sokaklarda aktığı, soy sopun yıkılıp gittiği bu cahiliye dönemine "DUR" diyecek birisini arıyordu beşer...
- Cahiliye insanı, O'nu (s.a.s.) "EMİN" olarak tanımıştı.
- Allah Teâlâ (c.c.), Hz. Muhammed'i (s.a.s.) anne karnından başlamak üzere peygamberliğe hazırlıyor, anne-baba ve diğer yakınlarını almak suretiyle tek hamisinin Kendisi olduğunu O'na (s.a.s.) hissettiriyordu.
- Efendimizin (s.a.s.) Şam'a gittiği ilk seferinde, Rahip Bahira O'nu (s.a.s.) görmüş ve ilerde bir peygamber olacağını müjdelemiştir. Varaka b. Nevfel ve Zeyd b. Âmir de O'nun (s.a.s.) peygamberliğini müjdeleyenlerdendi.
- Abdullah b. Selâm, Ka'bu'l-Ahbâr ve Vehb b. Münebbih gibi O'na (s.a.s.) inananlar kurtuldu, hased edip inanmayanlar ve şartlanmışlık içinde kalanlar ise O Nurdan (s.a.s.) mahrum kaldılar.
- Tevrat ve İncil'den O'nun (s.a.s.) geleceğini müjdeleyen âyetler...
- Mehmet Âkif'in "Bir Gece" adlı şiiri...

27 Ocak 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 3. BÖLÜM

MÜJDELENEN VE ARANAN PEYGAMBER (s.a.s.)

Peygamber Sevgisi - 55, Cuma Vaazı, Süre: 56 dk.

- Varaka b. Nevfel ve Zeyd b. Âmir'in ilerde bir peygamber geleceğini müjdelemeleri...
- Tevrat'tan Peygamber Efendimizin (s.a.s.) vasıflarını anlatan âyetler...
- Daha önce hristiyan olan Selman-ı Fârisî'nin (r.a.) bir papazın delaleti üzerine Peygamberimizi (s.a.s.) aramaya koyulması ve O'nu (s.a.s.) bulduktan sonra müslüman oluşu...
- O'nu (s.a.s.) arayan buluyordu. O'nu (s.a.s.) bulmak için beyin sancısı çekmek ve işi ciddiye almak gerekir.
- Yahudilerin ileri gelen alimlerinden Abdullah b. Selâm'ın (r.a.) müslüman oluşu...
- Ebû Cehil, Resûlullah'a (s.a.s.) kibrinden ve cehaletinden dolayı inanmamış ve O'na (s.a.s.) küstahça davranmıştı.
- Velid b. Muğîre, Allah Resûlünün (s.a.s.) okuduğu âyetler karşısında adeta büyülenmişti...
- *Kahramanlar* kitabında Peygamberimizi de (s.a.s.) anlatan Thomas Carlyl'in O'nun (s.a.s.) hakkında söylediği takdîrkâr sözleri...
- "Sâyesi düşmez yere bir nahl-i tûrsun" (Sen gölgesi yere düşmeyen bir hurma ağacısın) mısrasıyla başlayan şiir...

3 Şubat 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 4. BÖLÜM

PEYGAMBERLERİN GÖNDERİLİŞ GAYELERİ

Peygamber Sevgisi - 54, Cuma Vaazı, Süre: 61 dk.

- Hassân b. Sâbit'in (r.a.) "Ben sözlerimle Muhammed'i medhetmedim. Belki O'nun mubarek ismi sözlerimin içinde bulunduğu için sözlerim güzelleşti" manasındaki şiiri...
- O'na (s.a.s.) "Peygamberler Peygamberi" demenin bir sakıncası yoktur...
- Peygamberler (aleyhimüsselam) bizler gibi sıradan insanlar değildirler.
- Enbiya-ı izâm (aleyhimüsselam), Allah'a kulluk yolunu göstermek için gönderilmişlerdir.
- Hz. Muhammed (s.a.s.) cin taifesinin de peygamberidir. O'nun (s.a.s.) hayatında bunu tasdik eden bir hadise...
- Enbiya-ı izâm'ın (aleyhimüsselam) ikinci vazifesi, Allah'ın emir ve nehiyelerini tebliğ etmektir. Peygamberimiz (s.a.s.) yılmadan, usanmadan ve kimseden korkmadan tebliğ vazifesini yerine getirmiştir.
- Resûlü Ekrem (s.a.s.) tebliğ vazifesi için gittiği Taif'te kötü muamele görmesine rağmen Taiflileri affetmiş ve onlara bir azap gelmemesi için Allah'a yalvarmıştır...
- Ninovalı hristiyan bir köle olan Addas'ın müslüman oluşu...
- Allah Resûlü (s.a.s.), hacc-ı ekberde Ashabına "Tebliğ vazifemi yerine getirdim mi?" sorusuna onların hep bir ağızdan "Evet" diye cevap vermeleri üzerine "Allahım Sen de buna şahit ol" sözleriyle tebliğ hayatını noktalıyordu.
- Enbiya-ı izâmın (aleyhimüsselam) diğer bir vazifesi, insanlara güzel örnek olmalarıdır.
- Sahâbe-i Kirâm (r.anhüm) Peygamberimize (s.a.s.) milimi millimine uydular ve kılı kırk yararcasına hakkaniyet ve adalet içinde yaşadılar. Allah da onlara cihanın dört bir yanında muvaffakiyetler ihsan eyledi.
- Fethedilen Kudüs'ün anahtarlarını teslim almak, kölesiyle devesine nöbetleşe binen ve hırkasında 14 şeref alameti (yama) bulunan Hz. Ömer'e (r.a.) nasib olmuştur.
- Enbiya-ı izâm'ın (aleyhimüsselam) diğer bir vazifesi, dünya ve ahiret dengesini kurmaktır.
- Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) iftar vakti kendisine soğuk bir su verilmesi karşısında "Dünya nimetleri altında kalıp ezilen ve dünyanın tehdit ettiği derbeder bir insan olma" endişesi taşıması...

10 Şubat 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 5. BÖLÜM

PEYGAMBERLERİN HUSUSİYETLERİ

Peygamber Sevgisi - 53, Cuma Vaazı, Süre: 60 dk.

- Peygamberlerin (aleyhimüsselam) gönderiliş gayelerinden bir diğeri de, insanların ahirette Allah'a karşı itiraz etmelerini önlemektir. Onların gelişiyle varlık abesiyetten, hiçlikten kurtuldu.
- Müşrikler Peygamberimizin (s.a.s.) tebliği bırakması karşılığında Mekke'nin reisliği, mal-mülk verme gibi birtakım tekliflerde bulunmuşlardı. Peygamberimizin (s.a.s.) onlara cevabı ise: "Vallahi bir omuzuma güneşi, diğer omuzuma ayı koysanız bile bu davadan vazgeçmem." olmuştur.

PEYGAMBERLERİN HUSUSİYETLERİ

- Peygamberler (aleyhimüsselam) dış dünyanın kültürlerine kapalı olma manasında ümmîdirler.
- Peygamberler masumdurlar. Allah (c.c.) onları günahlara karşı korumuştur.
- Peygamberlik arzî değil, semâvîdir, rabbânîdir.
- Peygamberler hasbîdirler. Yaptıkları büyük hizmet karşılığında kimseden bir ücret ve mükâfât beklentisine girmezler. Onların ücret ve mükâfâtları yalnızca Allah'a aittir.
- Efendimiz (s.a.s.) günlerce aç kaldı, fakat insanlardan bir şey istemedi. Kendisine "melik peygamber" yolu açıldı ama O (s.a.s.) "kul peygamber" olmayı tercih etti.
- Peygamberlerin (aleyhimüsselam) diğer bir hususiyeti ihlastır. Onlar yaptıkları herşeyi sadece ve sadece Allah için yaparlar.
- Allah Resûlü (s.a.s.) insanları aziz tutardı, fakat kendisi için ayağa kalkılmasına müsaade etmezdi. O (s.a.s.) bir mahviyet ve tevazu insanıydı...
- Peygamberlerin diğer bir hususiyeti, insanları hikmetle ve mev'ize-i hasene (güzel öğüt) ile Hakk'a davet etmektir. Onlar asla demagoji ve diyalektik yapmazlar.
- Hikmetle ve mevize-i hasene (güzel öğüt) ile dine davet edilen İmran'ın babası Husayn'ın müslüman oluşu...

17 Şubat 1989 - Vâlide Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 6. BÖLÜM

PEYGAMBERLERİN SIFATLARINDAN SİDK (DOĞRULUK)

Peygamber Sevgisi - 52, Cuma Vaazı, Süre: 65 dk.

- Peygamberlerin hususiyetleri (önceki vaazın özeti).
- Peygamberlerin hususiyetlerinden birisi de, imanın ve islamiyetin neticesini ve neler kazandırdığını insanlara anlatmaktır.
- Peygamberlerin diğer bir hususiyeti ve vazifesi, tevhid hakikatini yani Allah'ın birliğini ilan etmektir.
- Enbiya-ı izâm nefret edilen insanlar değil, sevilen insanlardır...

PEYGAMBERLERİN SIFATLARINDAN SİDK (DOĞRULUK)

- Peygamberler (aleyhimüsselam) özüyle, sözüyle, duygusuyla ve düşüncesiyle sadık insanlardır. Hiçbir kimse peygamberlere asla yalancı diyememiştir.
- Kur'an'da sadıkları tebci eden (öven) âyetler ve verdiği sözü sadakatle yerine getirerek Uhud Savaşı'nda şehit edilen Enes b. Nadr (r.a.) örneği...
- Müşrikler Peygamberimizi (s.a.s.) hem sadık hem de emin olarak tanıdıkları için Hacerü'l-esved'in yerine konulmasında O'nun (s.a.s.) hakemliğine razı ve memnun olmuşlardı.
- Ebû Süfyan (r.a.) müslüman olmadan önce, Hirakliyyus'a Allah Resûlünün (s.a.s.) doğru ve emin bir insan olduğunu itiraf etmiştir.
- "Siz altı hususta bana teminat verin, ben de sizin cennete gireceğinizi tekeffül (garanti) edeyim: 1) Konuştuğunuz zaman doğru söyleyin..." ve "İçinde kuşku uyandıran şeyleri bırak, kuşkusuz bir iklimde yaşa..." hadisleri...
- "Daima doğruluğu araştırınız. Doğrulukta helaketinizi görseniz dahi onda kurtuluşunuz vardır." hadisi ve doğruluğuyla kurtuluşa erdiğini söyleyen Ka'b b. Mâlik'in (r.a.) hikayesi...
- "Doğruluktan ayrılmayınız. Doğruluk sizi iyiliğe, güzelliğe götürür. İyilik de sizi cennete götürür. Bir insan, kendisini doğruluğa alıştırır ve doğruyu araştırırsa Allah katında o kimse siddiklerden yazılır..." hadisi...

24 Şubat 1989 - Vâlide Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 7. BÖLÜM

SİDK - GAYBÎ HABERLER / KENDİ DEVRİ VE YAKIN ZAMAN

Peygamber Sevgisi - 51, Cuma Vaazı, Süre: 60 dk.

- Peygamberlik doğruluk yörüngesi üzerinde hareket eder.
- Hz. Ebû Bekir (r.a.), Efendimizin (s.a.s.) mi'raca yükselme hadisesini duyunca tereddütsüz kabul etmişti...
- Sıdk o kadar önemli bir husus ki, Allah Teâlâ (c.c.) bazı peygamberlerin büyüklüklerini sıdk ile anlatmaktadır.
- Allah Resûlü (s.a.s.), bir keresinde verdiği sözü yerine getirmek için üç gün aynı yerde beklemiştir.
- Bütün bir varlık zerreden seyyârâta kadar, O'nun (s.a.s.) doğruluğuna delalet etmektedir.
- Resûlullah'ın (s.a.s.) geçmiş ve geleceğe dair gayble ilgili verdiği haberlerin aynen vuku bulması O'nun (s.a.s.) sadakatine büyük bir nişânedir.
- Allah Resûlünün (s.a.s.) gaybî bilip-bilemeyeceği mevzuu...

KENDİ DEVRİNE DAİR VERDİĞİ GAYBÎ HABERLER

- Peygamberimiz (s.a.s.) bir gün minberdeyken kendisine gayb perdesi açılmıştı ve Sahâbe'ye (r.anhüm) celalli bir tarzda "Ne sorarsanız sorun, haber veririm!" demişti...
- Resûlü Ekrem (s.a.s.) Bedir harbi başlamadan önce, müşriklerin ileri gelenlerinin nerede öldürüleceğini, sırtlarının nerede yere geleceğini haber vermiş ve bunlar aynen vuku bulmuştur.
- Resûlullah'ın (s.a.s.), mescid'de Ashabıyla otururken biraz sonra Yemenli Abdullah b. Cerîr el-Becelî'nin (r.a.) mescide gireceğini haber vermesi...
- Mekke Fethi'nde Efendimizin (s.a.s.), Ebû Süfyan'ın (r.a.) içinden geçirdiği düşünceleri kendisine bildirmesi...
- Peygamber Efendimiz (s.a.s.), Umeyr b. Vehb'in ne maksatla Medine'ye geldiğini kendisine söylemiş, bunun üzerine o da müslüman olmuştu.

YAKIN ZAMANA DAİR VERDİĞİ GAYBÎ HABERLER

- Resûlullah'ın (s.a.s.) yakın zamanda meydana gelecek fitneleri haber vermesi...
- Mekke'de sıkıntılı günlerin yaşandığı bir dönemde Peygamberimiz (s.a.s.), ilerde emniyetli günlerin geleceğini, Allah'ın bu işi tamamlayacağını haber vermiş ve bunlar aynen dediği gibi vuku bulmuştur.
- Peygamberimiz (s.a.s.) kızı Fâtîma'ya (r.anhâ), yakında vefat edeceğini haber vermiş ve yine ona "Ehl-i beytimden bana ilk kavuşan sen olacaksın." demiş ve bu dedikleri aynen gerçekleşmiştir.

3 Mart 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 8. BÖLÜM

SİDK - GAYBÎ HABERLER / YAKIN VE UZAK GELECEK

Peygamber Sevgisi - 50, Cuma Vaazı, Süre: 64 dk.

YAKIN ZAMANA DAİR VERDİĞİ GAYBÎ HABERLER

- Peygamber Efendimiz (s.a.s.), ilerde, dine omuz verecek gariblerin geleceğini haber vermiştir.
- Resûlullah (s.a.s.) Hz. Hasan'ın (r.a.) ilerde iki büyük cemaati birbiriyle sulh ettireceğini haber vermiş ve bu aynen gerçekleşmiştir.
- Efendimizin (s.a.s.) Abdullah b. Büsr'ün (r.a.) bir asır yaşayacağını haber vermesi...
- Peygamberimiz (s.a.s.) Ashabına, Bizans ve Sâsânî imparatorluklarının anahtarlarının kendisine verildiğini haber vermiş ve 20-30 sene sonra bu iki imparatorluk müslümanlara teslim olmuştur.
- Peygamberimiz (s.a.s.), ilerde emniyetli günlerin geleceğini, Kısra'nın hazinelerinin müslümanlar arasında taksim edileceğini ve müslümanların büyük bir servete kavuşacaklarını haber vermiş ve hepsi de aynen gerçekleşmiştir.
- Efendimizin (s.a.s.), Ammâr b. Yâsir'i (r.a.) bâğî (azgın) bir cemaatin öldüreceğini haber vermesi...
- Kasım isminde birisi, ganimet malları dağıtılırken Peygamberimizin (s.a.s.) adaletine razı olmamıştı. Peygamberimiz (s.a.s.), bu kimsenin sulbünden bir nesil geleceğini ve onların müslümanlara karşı çıkacaklarını haber vermiş ve bu hadise aynen cereyan etmiştir.
- Resûlû Ekrem (s.a.s.), halası Ümm-ü Haram binti Milhan'ın (r.anhâ) deniz aşırı memleketlere cihad için gideceğini haber vermesi...
- Peygamberimiz (s.a.s.) "Âhir zamanda Benû Kantura zuhur edecektir. Ablak yüzlü, küçük gözlü ve basık burunludurlar" buyurarak Moğol istilasını haber vermiştir.
- Resûlullah'ın (s.a.s.) İstanbul'un fethedileceğini haber vermesi...

UZAK İSTİKBALE DAİR VERDİĞİ GAYBÎ HABERLER

- Efendimizin (s.a.s.), müslüman memleketlerinin sömürüleceğini haber vermesi...
- Resûlullah'ın (s.a.s.) komünizm fitnesini haber vermesi...
- "İhtimal ki, ilerde Fırat Nehri çekilecek ve "altın" dan bir dağ zuhur edecek. Eğer siz orada hazır olursanız o altına elinizi uzatmayınız zira onun başında katliamlar meydana gelecek" hadisi...
- İnkâr-ı ulûhiyet karşısında Hristiyanlarla Müslümanların birleşme lüzumu duyacakları, tarım alanında birtakım islahatların olacağı O'nun (s.a.s.) bildirdiği gaybî haberlerden diğer bazılarıdır.

10 Mart 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 9. BÖLÜM

SİDK - PEYGAMBERİMİZİN İLİM ve TIP ALANINDA SÖYLEDİĞİ SÖZLERİ

Peygamber Sevgisi - 49. Cuma Vaazı, Süre: 60 dk.

- Arıyı yasubsuz (beysiz) bırakmayan Allah (c.c.), beşeri de peygambersiz bırakmamıştır.
- Peygamberimizin (s.a.s.) baştan sona bütün bir hayatı O'nun (s.a.s.) doğruluğuna delalet eder.
- Allah Resûlü (s.a.s.) bir yere teşrif ettiğinde bütün varlık ayağa kalkmalıdır.
- "Muhammedü'r-Resûlullah" hakikatini "Lâ ilâhe illallah" hakikatinden ayırmak mümkün değildir. Cennete girme vizesinin başında Hz. Muhammed (s.a.s.) oturmaktadır.
- Resûlullah (s.a.s.) "Tedâvî olunuz. Allah bir hastalık göndermiş olmasın ki, akabinde hemen onun için bir devâ yaratmış olmasın" ifadeleriyle tıp alanında araştırmalar yapılmasını teşvik etmiştir.
- Allah (c.c.), enbiya-ı izâmın (aleyhimüsselam) mucizeleriyle beşeri, varabilecekleri en son noktaya teşvik ediyor. Beşer maddî-manevî terakkîyâtın anahtarlarını peygamberlerden almıştır.
- Peygamberimizin (s.a.s.) tıp alanındaki sözleri, daha ziyade hıfzıssihha yani koruyucu hekimlik etrafında cereyan etmektedir.
- Resûlü Ekrem (s.a.s.) "Bir yerde veba olduğunu duyarsanız oraya gitmeyiniz. Eğer vebanın olduğu mahalde iseniz oradan dışarıya çıkmayınız." sözleriyle modern karantinaya işaret buyurmuşlardır. Amvas'ta çıkan vebada Ebû Ubeyde b. Cerrah'la (r.a.) birlikte 20-30 bin müslümanın şehit oluşu...
- "Aslandan kaçtığın gibi cüzzamlıdan uzak ol!" hadisi...
- Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.) "Köpek sizden birinizin kabını yaladığı zaman onun temizliği, birincisi toprakla olmak şartıyla onu yedi defa yıkamasıdır" sözündeki hikmet, ilim ve fen ışığında daha belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca "Eğer köpekler tek başına bir ümmet olmasaydı, onların öldürülmesini emrederdim" buyurarak ekolojik dengenin korunmasının önemine vurgu yapmışlardır.
- Resûlullah (s.a.s.) yemekten önce ve sonra ve uykudan kalktıktan sonra ellerin yıkanmasını emrederek temizliğin ehemmiyetini vurgulamıştır.
- Peygamberimizin (s.a.s.) dış temizliğine verdiği önem...
- Peygamber Efendimizin (s.a.s.) kendisinin anıldığı ve anlatıldığı yerlere teşrif buyurduğuna delalet eden bir rüya...

17 Mart 1989 - Vâlîde Camii - Üsküdar / İstanbul

SONSUZ NUR - 10. BÖLÜM

SİDK - PEYGAMBERİMİZİN İLİM ve TIP ALANINDA SÖYLEDİĞİ SÖZLERİ ve PEYGAMBERLERİN SIFATLARINDAN EMANET

Peygamber Sevgisi - 43, Cuma Vaazı, Süre: 55 dk.

- Bizler, hayatımıza rehber olacak herşeyi Hz. Muhammed'den (s.a.s.) öğreniyoruz.
- "Yemek yerken, midenin üçte birini yemeğe, üçte birini suya ve diğer üçte birini de havaya bırakınız. Allah'ın en çok gadab ettiği kab, dolu bir midedir." ve "Ümmetim adına en çok korktuğum şeyler: göbekli olmak, çok uyumak ve yakîn zayıflığıdır" hadisleri...
- "Gözlerinizi sürmeyle tedavi edin. Çünkü o, gözlerinizi açar ve kirpiklerinizi besler" hadisi...
- "Şu habbe-i sevdâ (çörek otu) var ya, ölümden başka her derde devâdır." hadisi...
- Resûlullah'ın (s.a.s.) sineğin bir kanadında zehir diğerinde de panzehir olduğunu ifade eden sözünü ilim ve fen doğrulamıştır.
- Peygamberimizin (s.a.s.) kadınlarda hayz halinin dışında gelen kanın, hastalık kanı (istihaza kanı) olduğunu bildirmeleri...
- "İçkide katiyyen devâ yoktur, aksine o bir hastalıktır" hadisi...
- Sünnet olmakla birlikte gelen sağlık...

PEYGAMBERLERİN SIFATLARINDAN EMANET

- Emanet, emniyet ve mü'min kelimelerinin manası...
- Allah'ın (c.c.) önemli isimlerinden birisi Mü'min'dir. Hz. Cebrâil'in (a.s.) sıfatlarından birisi "Emin"dir.
- Peygamberimiz (s.a.s.) evvela Allah'tan aldığı mesajlara karşı emindir.
- Resûlü Ekrem'in (s.a.s.) Kitabullah'tan hiçbir ayeti gizlemediğine dair misaller...
- Emniyet üzere yaşayan Resûlullah (s.a.s.) bir gün Hz. Safiye (r.anhâ) ile beraberken iki sahâbînin onları görmesi ve bunun üzerine Peygamberimizin (s.a.s.) onları çağırarak yanındaki kadının Hz. Safiye (r.anhâ) olduğunu ifade etmesi...
- Efendimiz (s.a.s.) sadece insanlara karşı değil, bütün mahlukata karşı emindir...
- Ümmetin emini Hz. Ebû Ubeyde b. Cerrah'ın (r.a.), Hirakliyyus'un ordularına karşı hristiyan halkı koruyamayacağını anlayınca onlardan topladığı cizyeleri tekrar iade etmesi...
- Murat Hüdâvendigârın, askerlerine, yedikleri üzümün parasını bağların dallarına asmalarını emretmesi...

YENİLENME GAYRETİ 1-10**1.SET****1. BÖLÜM (40 dk.)**

MİLLETİNİ SEVMEK	(21 dk.)
CİHAN HÜKÜMDÂRI YAVUZ SULTAN SELİM	(8 dk.)
BEKLENTİSİZ OLMA	(11 dk.)

2. BÖLÜM (37 dk.)

HÜZÜN TEFEKKÜR VE DUA	(21 dk.)
İHLAS	(16 dk.)

3. BÖLÜM (41 dk.)

NAMAZI DUYARAK KILMA	(30 dk.)
TEBLİĞ VE HAKKA VEFA	(11 dk.)

4. BÖLÜM (43 dk.)

RABBİMİZİN NİMETLERİNE NASIL MUKABELEDE BULUNABİLİRİZ?	(6 dk.)
KÂMİL İNSAN OLMAYA GİDEN YOL	(13 dk.)
EBEDİYETE TALİP OLMA	(12 dk.)
DİNÎ KONULARDA FANTAZİYE KAPILANLAR	(12 dk.)

5. BÖLÜM (41 dk.)

RİYA VE SUM'A	(14 dk.)
NAMAZ İBADETLERİN FİHRİSTİ	(22 dk.)
KUR'AN'DA PEYGAMBERLERDEN BİR KISMININ ZİKREDİLMESİNİN HİKMETİ	(5 dk.)

6. BÖLÜM (38 dk.)

GAYEMİZ SADECE ALLAH OLMALI	(5 dk.)
İÇ-DİŞ AHENGİ	(4 dk.)
AMELİYAT SONRASI	(14 dk.)
İNSAN HER ZAMAN ÖLÜME HAZIR OLMALIDIR	(3 dk.)
DÜNYADA DAHA FAZLA KALMAYI NİÇİN ARZU ETMELİ?	(6 dk.)
ACZ VE FAKR TEFEKKÜRÎ MİDİR?	(6 dk.)

7. BÖLÜM (41 dk.)

ÖVÜLME VE YERİLME	(11 dk.)
RİYAZET	(13 dk.)
ZÜHD HAYATI	(8 dk.)
NEFSİ SORGULAMA	(9 dk.)

8. BÖLÜM (40 dk.)

KENDİ KAYNAKLARIMIZA YÖNELME	(11 dk.)
NİMETLERE NANKÖRLÜK EDENLERİN SONU	(9 dk.)
KARAKTER VE İBADET	(6 dk.)
BUGÜNLERDE DUAYA DAVET	(7 dk.)
URÛCÎ VE NUZÛLÎ TECELLÎLER	(2 dk.)
PEYGAMBERİMİZİN VAHYİ ALIŞ KEYFİYETİ	(5 dk.)

9. BÖLÜM (40 dk.)

USLÛBUMUZ NAMUSUMUZDUR	(25 dk.)
DİYALOGDA USLÛB	(15 dk.)

10. BÖLÜM (42 dk.)

SADECE ALLAH'I TALEP ve İHLASTA ZİRVE	(26 dk.)
KOLLEKTİF ŞUUR ve FERDÎ KABİLİYETLER	(16 dk.)

YENİLENME GAYRETİ 11-20**2.SET****11. BÖLÜM (39 dk.)**

İDEAL KULLUK	(26 dk.)
İÇKİ KARŞISINDA SAHÂBE İRADESİ ve İLÂHÎ İNAYET	(13 dk.)

12. BÖLÜM (38 dk.)

YAPTIĞIMIZ HİZMETLERDE DÜNYEVÎ VE UHREVÎ HİÇBİR BEKLENTİYE GİRMEME	(19 dk.)
MÂLÂYA'NİYATTAN UZAK DURMAK	(19 dk.)

13. BÖLÜM (41 dk.)

ZAMANI İYİ DEĞERLENDİRME ve DÛN HİMMET OLMAMA	(26 dk.)
EVLİLİKTE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	(15 dk.)

14. BÖLÜM (42 dk.)

BEDİÜZZAMAN VE TALEBELERİ ÖRNEĞİNDE MÜ'MİNCE DURUŞ	(26 dk.)
HATIRALAR İŞİĞİNDE SADULLAH NUTKU AĞABEY	(16 dk.)

15. BÖLÜM (40 dk.)

VİCDAN GENİŞLİĞİ ve VUSLAT ARZUSU	(30 dk.)
ZEVK-İ RÛHÂNÎ	(10 dk.)

16. BÖLÜM (38 dk.)

TAHKİK-İ İMANIN ÖNÜNDEKİ ENGELLER.....	(30 dk.)
ZİHNİMİZİ KÖTÜ DÜŞÜNCELERDEN KORUMA YOLLARI	(8 dk.)

17. BÖLÜM (39 dk.)

DİNÎ VE KÜLTÜREL DEĞERLERİMİZ.....	(28 dk.)
İMANI YENİLEMENİN LÜZUMU	(11 dk.)

18. BÖLÜM (40 dk.)

BÜYÜK ORTADOĞU PROJESİNE KARŞI TÜRKİYE'NİN TAVRI NASIL OLMALIDIR?	(19 dk.)
LONDRA'DA TERÖR OLAYLARI VE KİRLETİLEN İSLAM İMAJI	(21 dk.)

19.BÖLÜM (39 dk.)

GENİŞ ALANLI ZİKİR	(27 dk.)
NAMAZA BAŞLARKEN NASIL NİYET ETMELİYİZ?	(12 dk.)

20.BÖLÜM (40 dk.)

DİLİN ÂFETLERİ.....	(27 dk.)
ÇİRKİN HATIRALARIN TESİRİNDEN KORUNMA YOLLARI	(13 dk.)

YENİLENME GAYRETİ 21-30**3.SET****21. BÖLÜM (42 dk.)**

İFTİRA VE SALDIRILAR KARŞISINDA DURUŞUMUZ	(34 dk.)
RİBBÎ VE RABBÂNİLER	(8 dk.)

22. BÖLÜM (42 dk.)

MÜSLÜMANLARDAN BEKLENEN PERFORMANS VE YORGUNLUĞUN ÇARELERİ	(25 dk.)
İMAN KAHRAMANLARININ AŞAMAYACAĞI HİÇBİR PROBLEM YOKTUR	(15dk.)

23.BÖLÜM (38 dk.)

PEYGAMBERÂNE BİR İMAN VE AZME ULAŞMAK MÜMKÜN MÜ?	(16 dk.)
ALLAH'LA İRTİBAT İLE HİZMETLERDE MÜESSİR OLMA ARASINDAKİ MÜNASEBET	(22 dk.)

24. BÖLÜM (38 dk.)

GEÇMİŞTEKİ LUTÛFLARA ŞÜKÛR KAZASI GEREKİR Mİ?.....(13 dk.)
 İNZİVÂNIN DİNİMİZDEKİ YERİ.....(25 dk.)

25. BÖLÜM (37 dk.)

ÇATLAYAN RÜYA VEYA HOŞGÖRÜ VE DİYALOĞUN
 ÖNÜNÜ KESME FAALİYETLERİ.....(15 dk.)
 ANARŞİST RUHLAR VE MODERN KARMATÎLER.....(10 dk.)
 HİCRAN, IZDIRAP VE ÜMÎT.....(12 dk.)

26. BÖLÜM (40 dk.)

İNSANIN NİMETLERE UĞRAK OLMASI.....(40 dk.)

27. BÖLÜM (39 dk.)

ALLAH'A, PEYGAMBERİNE VE KUR'AN'A TEVECCÛH.....(22 dk.)
 MÜ'MİNİN ASIL VAZİFESİ VE GÜNLÜK PROGRAMI.....(8 dk.)
 ORUÇ İBADETİNİ ÖZÜNE UYGUN TUTMAK.....(9 dk.)

28. BÖLÜM (39 dk.)

EN MÜNAFİK GÜNAH GİYBET.....(27 dk.)
 HALKIN TEVECCÛHÜ KARŞISINDA BOYNU KIRILANLAR.....(12 dk.)

29. BÖLÜM (45 dk.)

KALP VE RUHUN İNKİŞÂFI.....(23 dk.)
 CİDDİYET VE VAKAR.....(22 dk.)

30. BÖLÜM (44 dk.)

FÂİL-İ MEÇHUL CİNAYETLER.....(24 dk.)
 "HİZMETÇİ İDARECİ" NASIL OLMALIDIR?.....(11 dk.)
 YALANIN TÜRLERİ.....(9 dk.)

GÖNLÜMÜN GÜLÜ

Sen'i seven her rûh uludur Yâ Resûlallâh!
Gözü-gönlü onun doludur Yâ Resûlallâh!

Cemâlin pertevinden zerre şevk alan billâh,
Kapının ayrılmaz kuludur Yâ Resûlallâh!

Bekler mi başka iltifat bezmine erenler,
Gözleri her dem buğuludur Yâ Resûlallâh!

Yükselip her an şem'ine pervâne dönenler,
Rûhların onlar bir koludur Yâ Resûlallâh!

Uçuşur ikliminde altın kanatlı kuşlar,
İklimin kuşların yoludur Yâ Resûlallâh!

Varıp huzur-u pâkinde boyun büken başlar,
Hepsi de Sana kuruludur Yâ Resûlallâh!

Sen'i görmek mü'minlerin en tatlı rüyâsı,
Rüyan gönüllere huzurdur Yâ Resûlallâh!

Didârin bu garip kıtmîrin derin hülyâsı,
O hülyâ gönlümün nurudur Yâ Resûlallâh!

EY NEBİ - 1

Hicranla yandı gönlüm hâlimi sormaz mısın?
Dil ucuyla olsun melâlimi sormaz mısın?
Bilmem ki yoksa, dost vefâsından şüpheni mi var..!
Lütfedip bir kere hayâlimi sormaz mısın?

Dostlara ülfet yağdı, bize iltifat yok mu?
Kebap oldu sînem âhıma itimat yok mu?
Yüz sürüp izine bekledim bilmem kaç eyyâm.!
Yoksa bende Sen'in sevgine istidat yok mu..?

EY NEBİ - 2

Gözlerim yolunu sînemdeki tepelerde,
Gönlümde belirdin de daldım kaldığım yerde;
Hayâlin ağarırken rûhumda perde perde,
Gözlerim yolunu sînemdeki tepelerde...

Sen, o ışıktan ikliminle en tatlı rüyâ,
Sen, mor, pembe renklerle rûhumu saran hülyâ..
Kararır, Sen'i duyup Sen'i anmazsam dünyâ,
Dostlarınla el ele gezdiğin tepelerde...

M. FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİ'NİN YAYINLANMIŞ ESERLERİ

1. Asrın Getirdiği Tereddütler-1
2. Asrın Getirdiği Tereddütler-2
3. Asrın Getirdiği Tereddütler-3
4. Asrın Getirdiği Tereddütler-4
5. Çağ ve Nesil-1
6. Buhranlar Anaforunda İnsan
7. Yitirilmiş Cennette Doğru
8. Zamanın Altın Dilimi
9. Günler Baharı Soluklarken
10. Yeşeren Düşünceler
11. Işığın Görüldüğü Ufuk
12. Örnekleri Kendinden bir Hareket
13. Sükutun Çıgılları
14. Fasıldan Fasıla-1
15. Fasıldan Fasıla-2
16. Fasıldan Fasıla-3
17. Fasıldan Fasıla-4
18. Fasıldan Fasıla-5
19. Kalbin Zümrüt Tepeleri-1
20. Kalbin Zümrüt Tepeleri-2
21. Kalbin Zümrüt Tepeleri-3
22. Kalbin Zümrüt Tepeleri-4
23. Tekellüm -1
24. Tekellüm -2
25. Tekellüm -3
26. Tekellüm -4
27. Tekellüm -5
28. Prizma-1
29. Prizma-2
30. Prizma-3
31. Prizma-4
32. Prizma-5(Kendi İklimimiz)
33. Prizma-6(Yol Mülâhazaları)
34. Prizma-7(Zihin Harmanı)
35. Kırık Testi Serisi 1
36. Sohbet-i Canan Kırık Testi Serisi 2
37. Gurbet Ufukları Kırık Testi Serisi 3
38. Ümit Burcu Kırık Testi Serisi 4
39. İkinci Yağmurları Kırık Testi Serisi 5
40. Diriliş Çağrısı Kırık Testi Serisi 6
41. Ölümsüzlük İksiri Kırık Testi Serisi 7
42. Vuslat Muştusu Kırık Testi Serisi 8
43. İnancın Gölgesinde-1
44. İnancın Gölgesinde-2
45. Ruhumuzun Heykelini Dikerken (1)
46. Kendi Dünyamıza Doğru
(Ruhumuzun Heykelini Dikerken-2)
47. Renkler Kuşağında-1
48. Renkler Kuşağında-2
49. Fatiha Üzerine Mülâhazalar
50. Hüzmeler ve İktibaslar
51. İ'la-yı Kelimetullah veya Cihad
52. İrşad Eksenî
53. Çekirdekten Çınara
(Bir Başka Açıdan Ailede Eğitim)
54. Beyan
55. Kur'ân'dan İdrake Yansıyanlar
56. Varlığın Metafizik Boyutu
57. Ölüm Ötesi Hayat
58. Yaratılış Gerçeği ve Evrim
59. Mecmuatü'l-Ed'îyye
Dua Mecmuası (Arapça-Türkçe)
60. Dua Ufku
61. Sabah ve Akşam Duaları
62. Renklerin Diliyle
63. el-Kulübü'd-Daria
64. Yaratılış Gerçeği ve Evrim
65. Hitap Çiçekleri
66. Küçük Dünyam (Röportaj: Latif Erdoğan)
68. Ufuk Turu (Röportaj: Eyüp Can)
69. Fethullah Gülen'le
Global Hoşgörü ve New York Sohbeti
(Röportaj: Nevval Sevindi)
70. Gurbette Fethullah Gülen
(Röportaj: Nuriye Akman)
71. Amerika'da Bir Ay (Derleyen: Ali Ünal)
72. Pensilvanya Günlüğü(Derleyen: Ahmet Özer)

Vaaz
Külliyatı
2

M. Fethullah Gülen

MUHTEREM M. FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİNİN HAYATI

1938'de Erzurum'un Pasinler ilçesi Korucuk Köyü'nde doğdu. Babası Ramiz Hoca cami imamı, annesi Refia Hanım ise ev hanımıydı. Ailenin ikinci çocuğu olan Fethullah Gülen Hocaefendi, altısı erkek ikisi kız olmak üzere sekiz kardeştir.

Küçük yaşta hafızlığını tamamlayan Hocaefendi, Erzurum'un tanınmış âlimlerinden dersler aldı, bölgenin önde gelen gönül insanlarının sohbetlerine katıldı.

Askerlik öncesi ve sonrasında olmak üzere Edirne Üç Şerefeli Camii'nde toplam 4 yıl imamhatiplik görevinde bulundu. Askerlik dönüşünden bir müddet sonra da Kırklareli'ne vaiz olarak atandı.

1966 yılında İzmir'e vaiz olarak nakli yapılan Fethullah Gülen Hocaefendi Kestanepazarı Camii'nde verdiği vaazların yanı sıra Kestanepazarı Kur'ân Kursu'nda da idarecilik görevinde bulundu. Bu arada gezici bölge vaizi olarak Ege Bölgesi'nin değişik il ve ilçelerinde 1971 yılına kadar vaaz ve sohbetler verdi.

Daha sonra Balıkesir'in Edremit ilçesi ve Manisa ilinde vaizlik görevinde bulunan Hocaefendi ardından İzmir'in Bornova ilçesi vaizliğine atandı. 1980 yılı Eylül ayına kadar bu görevine devam etti.

Halktan gelen yoğun istek ve ilgi üzerine 1989 yılında İstanbul ve İzmir'de fahrî olarak vaazlara yeniden başladı ve 1992 yılına kadar bu vaazlarını sürdürdü. Arapça ve Farsça bilen Hocaefendi yazdığı güzîde eserleriyle yayın hayatına devam etmektedir.

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 1. BÖLÜM

1. Hutbe (21 Ocak 1978 - Bornova / İzmir)

İnsanın kendisine düşen vazifeleri yapmasının, tamamen ahirete olan bağlılığı ile mümkün olduğu vurgulanıyor... Ahirete tam manasıyla iman etmiş Ammar b. Yâsir'in (r.a.) ölümü pahasına Sıffin Savaşı'na katılması...

2. Hutbe (10 Şubat 1978 - Bornova / İzmir)

Çekilen zahmetlerin boşa gitmeyeceği, öbür âlemde karşımıza çıkacağı anlatılır... Allah Rasûlü'ne (s.a.s.) gönül verdiği için her türlü işkenceye maruz kalan Bilal-i Habeşî'nin (r.a.) hayatından kesitler...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 2. BÖLÜM

1. Hutbe (18 Ocak 1980 - Bornova / İzmir)

Hayır yolunda atılan her adım, insanın hasenât defterine tıpkı hayır işlemiş gibi kaydedilmektedir... Umeyr b. Vakkas'ın (r.a.), küçük yaşta Bedir Harbi'ne katılmak istemesi...

2. Hutbe (1 Şubat 1980 - Bornova / İzmir)

İslam Dini; Allah (c.c.) tarafından bize verilmiş, bizim de bizden sonra gelecek nesillere arızasız teslim etmekle mükellef olduğumuz bir emanettir... Hâlid b. Velid'in (r.a.) değerli bir emanet saydığı dini uğrunda yıllarca ölümü arayışı...

3. Hutbe (15 Şubat 1980 - Bornova / İzmir)

Dünyada hatırlanabilmek için, unutulmayan bir iz bırakmak gerektiği vurgulanıyor... Efendimiz'in (s.a.s.) Zeyd b. Hârise'yi (r.a.) komutan olarak Bizans'ın üzerine yollaması...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 3. BÖLÜM

1. Hutbe (3 Ekim 1975 - Bornova / İzmir)

İnsanın yaratılmasının ve dünyaya gönderilmesinin en büyük gayesi Allah'ı (c.c.) bilip tanınmasıdır... Efendimiz (s.a.s.) kızının elinde altın bir zincir görünce hoşnutsuzluğunu izhar eder. Hz. Fâtıma (r.anhâ) çarşıya gider zinciri satıp parasıyla bir köle azat eder.

2. Hutbe: (17 Ekim 1975 - Bornova / İzmir)

Bir müessirin büyüklüğü eseriyle belli olur... Rasulullah'ın (s.a.s.) hanımlarının bazı arzuları.. inen âyetler.. ve üzgün iki baba...

3. Hutbe (23 Kasım 1979 - Bornova / İzmir)

Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (r.a.) "İstanbul fethedilecektir..." hadisinin müjdesine nail olabilmek için ileri yaşına rağmen zahmetlere göğüs gererek İstanbul önlerine kadar gelmesi...

4. Hutbe (6 Şubat 1976 - Bornova / İzmir)

İnsanoğlunun en küçük bir işinde dahi bir gayesi, bir amacı vardır... Mus'ab b. Umeyr (r.a.), zengin ve yakışıklıdır... Vefat ettiğinde kendisine yetecek kadar dahi kefen bulunamaz...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 4. BÖLÜM

1. Hutbe (17 Şubat 1978 - Bornova / İzmir)

Anlatılan her meselenin bir nazarî yönü, bir de amelî yönü vardır... Amelî yönü eksik olan bir şahsın durumunu Allah Rasulü (s.a.s.) şöyle anlatır: "Ahirette bir kulun hesabı görülür ve Cehenneme sevk olunur. Fakat..."

2. Hutbe (24 Şubat 1978 - Bornova / İzmir)

İnsanın Cenâb-ı Hakk'la (c.c.) alakası, O'nu her şeyin üstünde tutması, hiçbir şeye tercih ve feda etmemesi şeklinde olmalıdır... Habeş Kralı Necâşî'nin İslam'dan etkilenip 70 kişilik bir gurubu Allah Rasulü'ne (s.a.s.) yollaması...

3. Hutbe (3 Eylül 1980 - Bornova / İzmir)

Geleceğe hakim olacak kimseler İslamî muvazeneye riayet etmiş kimseler olacaklardır... Mekke fethinde tevazuu sebebiyle başı, atının eğeri üzerinde olan Efendimiz (s.a.s.)...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 5. BÖLÜM

1. Hutbe (3 Şubat 1978 - Bornova / İzmir)

Meşakkatlerin, ızdırapların boşa gitmemesi ahiret inancına bağlıdır...
Efendimizin (s.a.s.) açlığından dolayı oturarak namaz kılması ...

2. Hutbe (28 Ocak 1978 - Bornova / İzmir)

Hakiki fazilet, Allah'a ve ahirete inanma sayesinde elde edilebilir...
Süheyb-i Rûmî'nin (r.a.) hicret esnasında karşılaştığı zorluklar...

3. Hutbe (30 Aralık 1978 - Bornova / İzmir)

Bir cemiyet, aile yapısının sıhhatiyle kâimdir... Amr b. Âs'ın (r.a.) ölüm
döşeğinde iken oğluna anlattığı sergüzeşti hayatı ...

4. Hutbe (13 Ocak 1978 - Bornova / İzmir)

Bir insanın ailesine, memleketine karşı takdim edeceği en mukaddes
hediye dünyevî ve uhrevî saadetine fayda getirebilecek bir hediye
olmalıdır... Babasının müslüman oluşu karşısında buruk bir sevinç yaşayan
Hz. Ebû Bekir (r.a.)...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 6. BÖLÜM

1. Hutbe (22 Şubat 1977 - Bornova / İzmir)

Çocuklarımızın, ırz ve namusuna düşkün fertler olarak yetiştirilmesi
gerektiği üzerinde duruluyor.. Hz. Âişe'nin (r.anhâ) iffetine atılan çamur
ve bu yüzden Resûlullah'ın (s.a.s.) ve Hz. Âişe'nin (r.anhâ) çektiği ızdıraplar...

2. Hutbe (4 Mart 1977 - Bornova / İzmir)

Aileyi, huzurlu bir yuva haline getiren unsurlar nelerdir?.. İyi bir aile
terbiyesi almış olan Abdullah b. Zübeyr'in (r.a.) Haccâc'ın zulmü karşısında
direnişi.. Anne ve babasını çocuklarına tercih eden delikanlı...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 7. BÖLÜM

1. Hutbe (27 Haziran 1980 - Bornova / İzmir)

Amr b. Cemûh (r.a.) ve Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (r.a.) ilerleyen yaşlarına rağmen hak yolunda mücâhede ve mücâdele etmeleri...

2. Hutbe (1 Ağustos 1980 - Bornova / İzmir)

Mü'min diğer insanlara kin ve nefret beslemez, onlara rıfkla (yumuşaklık), şefkatle muamelede bulunur.. Efendimiz (s.a.s.) kendisine yapılan kötülöklere rıfkla karşılık vermiştir.. Ebû Cehil'in oğlu İkrime (r.a.) bile O'nun (s.a.s.) rıfk atmosferinde erimiş ve müslüman olmuştur..

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 8. BÖLÜM

1. Hutbe (25 Ocak 1980 - Bornova / İzmir)

Hız. Usâme (r.a.) ordusunun Bizans üzerine gönderilişi...

2. Hutbe (8 Şubat 1980 - Bornova / İzmir)

Abdullah b. Cahş'ın (r.a.) Uhud Savaşı'ndaki mücâhedesini ve neticede şehit oluşu...

3. Hutbe (22 Şubat 1980 - Bornova / İzmir)

Uhud Savaşı'nda Ebû Cehil'i öldürmek için birbirleriyle yarışan çocuk yaştaki Muaz ve Muavviz (r.anhümâ)... Yermuk Savaşı'nda Halid b. Velid, Kabbâs b. Eşim ve Habbaş b. Kays'ın göstermiş oldukları büyük kahramanlıklar...

4. Hutbe (1 Mart 1980 - Bornova / İzmir)

Hakkı ve adaleti gözetken toplulukların ayakta kalacağı, gözetmeyenlerin ise yıkılıp gideceği vurgulanıyor.. Hakkı gözetme konusunda Resûlullah'ın (s.a.s.) ve Ashâbının (r.anhüm) göstermiş oldukları hassasiyet.. Fatih Sultan Mehmet'in teb'asından Sinan Atik'le (mimar) hâkim huzurunda duruşması...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 9. BÖLÜM

1. Hutbe (9 Mayıs 1980 - Bornova / İzmir)

Yüce ahlakın ruhumuzda yerleşmesi, iyi bir muhit, iyi bir arkadaş çevresi ve ihsan suurunun gelişmesine bağlıdır..

2. Hutbe (16 Mayıs 1980 - Bornova / İzmir)

Yüce ahlakın temsilcisi Efendimiz (s.a.s.), başına işkembe atılmış, kanı akıtılmış ama yılmadan, darılmadan vazifesine devam etmiştir.

3. Hutbe (30 Mayıs 1980 - Bornova / İzmir)

Bir gönül eri ve hal insanı olan Mus'ab b. Umeyr'in (r.a.) örnek hayatı...

4. Hutbe (25 Temmuz 1980 - Bornova / İzmir)

Sağlam ve huzurlu bir cemaatin teşekkülü, fertlerinin vifak (uzlaşma) ve ittifak içinde olmalarıyla mümkündür...

MİNBERDEN YÜKSELEN SES - 10. BÖLÜM

1. Hutbe (6 Haziran 1980 - Bornova / İzmir)

Mü'minin her söylediği doğru olmalıdır, fakat o, her doğruyu her yerde söylememelidir.. Doğru sözlü olmakla kurtuluşa eren Sahâbîler...

2. Hutbe (13 Haziran 1980 - Bornova / İzmir)

Çevremizde hata yapan kimseleri uyarırken hatalarını yüzlerine vurmamalı ve başkalarına söylememeliyiz.. Konuyla ilgili Hz. Ömer'den (r.a.) örnek davranışlar...

3. Hutbe (20 Haziran 1980 - Bornova / İzmir)

Din konusunda lüzumsuz ve faydasız sorular sormanın zararları....

4. Hutbe (18 Temmuz 1980 - Bornova / İzmir)

Allah'ın ihsanlarının vifak (uzlaşma) ve ittifak içinde olan topluluklara sağanak sağanak yağacağı.. Muhacir ve Ensar toplulukları arasındaki akıllara durgunluk veren kardeşlik...

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 1. BÖLÜM**ALLAH YOLUNDA FEDÂKÂRLIK**

27 Haziran 1980 - Afyon

- Geçtiğimiz asrın, insanımızın dininden uzaklaştırıldığı bir dalâlet ve felâket asrı olduğu vurgulanıp müslümanların Sahâbe'nin fedâkârlığı ölçüsünde dine sahip çıkmaları gerektiği üzerinde duruluyor.
- Osman ibn Maz'un'un (r.a.) rahata karşı zorluğu tercih etmesi, Hanzala ibn Âmir'in (r.a.) Uhud Savaşı'nda şehit edilmesi, Hz. Ebû Bekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.) ve diğer Sahabîler'in (r.anhüm) Tebuk Seferi'nde göstermiş oldukları diğergamlıklar anlatılıyor.
- "Allah, mü'minlerden cennet karşılığında canlarını ve mallarını satın aldı..." (Tevbe, 111) ayeti yorumlanıyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 2. BÖLÜM**MUABBET FEDÂİLERİNİN ÖZELLİKLERİ**

Beraat Kandili, 9 Temmuz 1979 - Hisar Camii / İzmir

- Enes ibn Nadr'ın (r.a.) Uhud'da şehit edilmesi ve Hz. Nesibe'nin (r.anhâ) Resûlullah'a (s.a.s.) siper olması anlatılarak milletçe kurtuluşumuzun azamî tasarruf şuuru içinde bütün sermayemizi hak yolunda harcamaya bağlı olduğu vurgulanıyor.
- Muhabbet fedâileri, Sahâbe misal bir hayat yaşarlar, sulhun ve nizamın müjdecisidirler, kin ve öfkeyi lügatlerinden silmişlerdir, hakka hizmet eden herkesi alkışlarlar, anarşinin karşısında olup emniyetin teminatçısıdır, düşmanları için bile hidayet talep ederler.
- Vaazın sonunda yapılan duada Rabbimiz'in bizlere beraatımızı vermesi, bahsetmiş olduğu engin nimetlerini devam ettirmesi niyaz ediliyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 3. BÖLÜM**İMANLA GELEN DEĞİŞİM**

17 Ağustos 1979 - Salihli

- İman ile küfür arasında mukayese yapılıyor.
- İmanla birlikte Sahâbe'nin hayatlarında ve düşüncelerinde meydana gelen değişimlerden bahsedilip Sa'd ibn Ebî Vakkas'ın (r.a.) rahata karşı zorluğu tercih edişi, Mus'ab ibn Umeyr'in (r.a.) Medine'ye irşad için gidişi ve Uhud Savaşı'nda şehit oluşu anlatılıyor.
- "Şu üç şey kimde varsa imanın tadını tatmış demektir: 1- O kimse için Allah ve Rasûlu herşeyden daha sevimlidir, 2- Bir kimseyi sadece Allah için sever, 3- Allah kendisini imanla müşerref kıldıktan sonra küfre dönmeyi ateşe atılmak gibi kerih görür." hadisi izah ediliyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 4. BÖLÜM DİNE HİZMET

Kadir Gecesi, 20 Ağustos 1979 - Soma

- Günümüz insanının en mühim vazifesinin "emr-i bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münker" (iyilikleri emretmek, kötülüklerden sakındırmak) olduğu ve bu vazifeyi yerine getiren bir insanın Sahâbe-i Kirâm'ın (r.anhüm) yanında yer alacağı vurgulanıyor.
- "Ey iman edenler! Sizi gayet acı bir azaptan kurtaracak, üstelik çok kârlı bir ticaret sağlayacak bir iş bildireyim mi?..." (Saf, 10-11) ayetinin tefsiri yapılıyor.
- Sa'd b. Muaz'ın (r.a.) değişik zaman ve mekanlarda Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) destek olması örneklerle anlatılıyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 5. BÖLÜM FİİLİ DUANIN ÖNEMİ

25 Mayıs 1980 - Denizli

- Bir insanın ekmeksiz, susuz yaşayabileceği fakat imansız yaşayamayacağı anlatıldıktan sonra, kalbi imandan mahrum olan kişinin çevresine karşı davranışlarının nasıl değişebileceği konu ediliyor.
- Dua etmenin çok mühim olduğu ifade edilirken duanın yanında fiilî bir davranış olmadığı zaman bunun bir şey ifade etmeyeceği anlatılıyor. Şayet sadece dua etmekle işler halledilseydi Efendimiz'in (s.a.s.) Mekke'de oturup dua edeceği ve duasına karşılık verileceği, ama kendisinin bu yolu tercih etmeyip maddî-manevî her şeyden fedâkârlıkta bulunduğu ve dere-tepe dolaşıp tebliğ yaptığı vurgulanıyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 6. BÖLÜM İMAN VE AMEL

29 Haziran 1980 - Yozgat

- "Allah içinizden iman edip makbul ve güzel amel işleyenlere kesin olarak vaad eder ki: Daha önceki mü'minleri dünyada hâkim kıldığı gibi kendilerini de hâkim kılacak..." (Nur, 55) ayetinin tefsiri yayılıyor.
- İman ve küfür mücadelesinin Hz. Âdem'le (a.s.) başladığı ve kıyamete kadar da devam edeceği yaşanmış örneklerle anlatılıyor.
- Âlem-i İslâm'ın Avrupa ülkeleri karşısında gerilemesinin sebepleri misalleriyle anlatılıp bunlardan kurtulmanın çareleri sunuluyor.
- Akabe Biati'nda herkesin tereddüt geçirdiği bir esnada henüz çocuk yaşta olan Es'ad ibn Zürrâ'e'nin (r.a.) Efendimiz'e (s.a.s.) nasıl yardımcı olduğu anlatılıyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 7. BÖLÜM**PEYGAMBERİ BİLMEK**

4 Ağustos 1980 - Uşak

- Günümüzde asıl meselenin Rasûlullah'ı (s.a.s.) bilme ve O'na itaat etme olduğu vurgulanarak beşerin saadetinin ancak bu ikisine bağlı olduğu bildiriliyor.
- Allah'a (c.c.) ve Rasûlullah'a (s.a.s.) karşı düşmanlığın bilgisizlikten kaynaklandığı üzerinde duruluyor.
- Sokaklarda yapılan kavgaların memleketimizin selameti adına hiçbir fayda getirmeyeceği, Rasûlû Ekrem'in (s.a.s.) davasına hizmetin ancak O'nun bize öğrettiği metodla olacağı dile getiriliyor.
- Hutbede hakiki mü'minin en büyük idealinin Allah'ı (c.c.) ve Rasûlullah'ı (s.a.s.) insanlara sevdirmek olması gerektiği vurgulanıyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 8. BÖLÜM**PEYGAMBERE BAĞLILIK - 1**

10 Ağustos 1980 - Bursa

- "Allahım beni insanların nazarında büyük, kendi nazarında küçük eyleme!" hadisi izah ediliyor.
- Peygamber Efendimizle (s.a.s.) husûsî olarak konuşmak istendiği zaman evvela sadaka verilmesi gerektiği ifade edilerek O'na (s.a.s.) sunulacak en güzel hediye O'na itaat etmek olduğu vurgulanıyor.
- Neslimize bırakılacak en güzel mirasın Peygamber sevgisi olduğu anlatılıyor.
- Hz. Peygamberi (s.a.s.) hakkıyla bilememenin ümmeti nelerden mahrum edeceği üzerinde durulurken Sahâbe'nin (r.anhüm) Allah Rasûlü'ne (s.a.s.) itaatlerine dair örnekler veriliyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 9. BÖLÜM**PEYGAMBERE BAĞLILIK - 2**

10 Ağustos 1980 - Bursa

- Sevenin sevdiğine itaat edeceği dile getirilip İbn Ömer'in (r.a.) Peygamber sevgisi ve Peygambere itaati şu hadis zikredilerek anlatılıyor: Şu üç şey kimde varsa imanın tadını tatmış demektir: 1- O kimse için Allah ve Rasûlü herşeyden daha sevimlidir, 2- Bir kimseyi sadece Allah için sever, 3- Allah kendisini imanla müşerref kıldıktan sonra küfre dönmeyi ateşe atılmak gibi kerih görür.
- "Size iki şey bırakıyorum ki, onlara sınıksız sarıldığınız zaman dalâlete düşmezsiniz...." hadisi izah ediliyor.
- Âsâr-ı Nebî'ye saygının iman gereği olduğu vurgulanarak İmam Malik'in bu konudaki hassasiyeti dile getiriliyor.

GÖNÜL DÜNYAMIZDAN - 10. BÖLÜM**AZİM VE KARARLILIK**

1976 - Menemen

- Gerçek fatihlerin fetihlerden sonra nasıl davrandıkları anlatılarak bir fethin bayramının nasıl olması gerektiği üzerinde duruluyor.
- Saffet ve samimiyet kimden olursa olsun Allah'ın onu reddetmeyeceği dile getirilirken Gandi'nin ülkesi için yaptığı samimi faaliyetleri örnek veriliyor.
- Dine sahip çıkmanın, Allah davası olduğu vurgulanıp Hz. Nesîbe'nin (r. anhâ) bu dava uğruna katlandığı fedâkârlıklar anlatılıyor.
- Hutbede insanlığın kurtuluşunun azimli ve kararlı nesillere bağlı olduğu vurgulanıyor.

GURBET SOLUKLARI**1. BÖLÜM**

- Milletini Sevmek
- Cihan Hükümdarı Yavuz Sultan Selim
- Hüzün Tefekkür Ve Dua
- Beklentisiz Olma

2. BÖLÜM

- Namazı Duyarak Kılma
- İhlas
- Tebliğ Ve Hakka Vefa

3. BÖLÜM

- Rabbimizin Nimetlerine Nasıl Mukabelede Bulunabiliriz?
- Kâmil İnsan Olmaya Giden Yol
- Ebediyete Talip Olma
- Dînî Konularda Fantaziye Kapılanlar
- Kur'an'da Peygamberlerden Bir Kısımının Zikredilmesinin Hikmeti
- Riya Ve Sum'a

4. BÖLÜM

- Namaz İbadetlerin Fihristi
- Gayemiz Sadece Allah Olmalı
- İç-Dış Ahengi
- Ameliyat Sonrası
- İnsan Her Zaman Ölüme Hazır Olmalıdır
- Dünyada Daha Fazla Kalmayı Niçin Arzu Etmeli?
- Acz ve Fakr Tefekkürü Midir?

5. BÖLÜM

- Övülme Ve Yerilme
- Riyâzet
- Zühd Hayatı
- Nefsi Sorgulama
- Karakter Ve İbadet
- Bugünlerde Duaya Davet
- Urûcî Ve Nuzûlî Tecellîler
- Peygamberimizin Vahyi Alış Keyfiyeti

6. Bölüm

- Uslûbumuz Namusumuzdur (25 Dk.)
- Diyalogda Uslûb (15 Dk.)
- Nimetlere Nankörlük Edenlerin Sonu (9 Dk.)

7. Bölüm

- Sadece Allah'ı Talep Ve İhlâsta Zirve (26 Dk.)
- İdeal Kulluk (26 Dk.)

8. Bölüm

- Mâlâyaniyattan Uzak Durmak (19 Dk.)
- Kendi Kaynaklarımıza Yönelme (11 Dk.)
- Kollektif Şuur ve Ferdî Kabiliyetler (16 Dk.)
- İçki Karşısında Sahâbe İradesi ve İlâhî İnayet (13 Dk.)

9. Bölüm

- Zamanı İyi Değerlendirme ve Dûn Himmet Olmama (26 Dk.)
- Bediüzzaman Ve Talebeleri Örneğinde Mü'mince Duruş (26 Dk.)

10. Bölüm

- Vicdan Genişliği ve Vuslat Arzusu (30 Dk.)
- Tahkîk-i İmanın Önündeki Engeller (30 Dk.)

BAMTELİ**1. BÖLÜM**

- Dînî ve Kültürel Değerlerimiz (28 dk.)
- Evlilikte Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar (15 dk.)
- Londra'da Terör Olayları ve Kirletilen İslam İmajı (21 dk.)

2. BÖLÜM

- Geniş Alanlı Zikir (27 dk.)
- Zihnimizi Kötü Düşüncelerden Koruma Yolları (8 dk.)
- Dilin Âfetleri (27 dk.)

3. BÖLÜM

- İftira ve Saldırıları Karşısında Duruşumuz (34 dk.)
- Müslümanlardan Beklenen Performans ve Yorgunluğun Çareleri (25 dk.)

4. BÖLÜM

- Peygamberâne Bir İman ve Azme Ulaşmak Mümkün mü? (16 dk.)
- Hatıralar Işığında Sadullah Nutku Ağabey (16 dk.)
- Yaptığımız Hizmetlerde Dünyevî ve Uhrevî Hiçbir Beklenmeye Girmeme (19 dk.)
- Çirkin Hatıraların Tesirinden Korunma Yolları (13 dk.)

5. BÖLÜM

- Allah'la İrtibat ile Hizmetlerde Müessir Olma Arasındaki Münasebet (22 dk.)
- Zevk-i Rûhânî (10 dk.)
- Oruç İbadetini Özüne Uygun Tutmak (9 dk.)
- Namaza Başlarken Nasıl Niyet Etmeliyiz? (12 dk.)
- İmanı Yenilemenin Lüzumu (11 dk.)

6. BÖLÜM

- Geçmişteki Lutûflara Şükür Kazası Gerekir mi? (13 dk.)
- İnzivânın Dinimizdeki Yeri (25 dk.)
- Çatlayan Rüya veya Hoşgörü ve Diyalogun Önünü Kesme Faaliyetleri (15 dk.)
- Anarşist Ruhlar ve Modern Karmatîler (10 dk.)

7. BÖLÜM

- İnsanın Nimetlere Uğrak Olması (40 dk.)
- Allah'a, Peygamberine ve Kur'an'a Teveccüh (22 dk.)

8. BÖLÜM

- En Münafık Günah Gıybet (27 dk.)
- Yalanın Türleri (9 dk.)
- Ribbî ve Rabbânîler (8 dk.)
- Halkın Teveccühü Karşısında Boynu Kırılanlar (12 dk.)
- Mü'minin Asıl Vazifesi ve Günlük Programı (8 dk.)

9. BÖLÜM

- Kalb ve Ruhun İnkişâfı (23 dk.)
- İman Kahramanlarının Aşamayacağı Hiçbir Problem Yoktur (15 dk.)
- Ciddiyet ve Vakar (22 dk.)

10. BÖLÜM

- Faili Meçhul Cinayetler (24 dk.)
- Büyük Ortadoğu Projesine Karşı Türkiye'nin Tavrı Nasıl Olmalıdır? (19 dk.)
- Hicran İzdırap ve Ümit (12 dk.)
- "Hizmetçi İdareci" Nasıl Olmalı? (11 dk.)

DÜŞÜNCE HELEZONU**1. BÖLÜM**

- Birlik ve Beraberliğimizin Te'sisi (29 dk.)
- Hizmet Karşılığında Ücret Alınır mı? (15 dk.)
- Yaşadığımız Hayat Dinin Özüne Ne Kadar Uygun? (14 dk.)

2. BÖLÜM

- Dua (13 dk.)
- Kudsiler (18 dk.)
- Sonsuzluk Arzusu (31 dk.)

3. BÖLÜM

- Genişlik ve Darlık Devirlerinin Dine Hizmete Tesiri (16 dk.)
- Varlık Sahnesindeki Rolümüzü İfade Etmek
Bencillik Sayılır mı? (13 dk.)
- Müdârât ve Mümâşât Meselesi (17 dk.)
- Yeni Nesillere Dava Düşüncesi Nasıl Kazandırılabilir? (12 dk.)

4. BÖLÜM

- Uhuvvet ve İhlas Arasındaki Münasebet (15 dk.)
- İhlasın Mü'minde Karakter Haline Gelmesi (9 dk.)
- Fenâ Fillah'a Ulaşmanın Yolları (7 dk.)
- Esmâ-i İlâhiye (14 dk.)
- Münafıkların isimlerinin özellikle Huzeyfetü'l-Yemânî'ye Söylenmesinin Hikmeti (8 dk.)
- "Ah! Şu Dünyaya Geldiğim Gibi Ordan Bir Çıkabilsem!"
(Hz. Ömer) (9 dk.)

5. BÖLÜM

- Kur'an İklimi (18 dk.)
- Kıraatın Açıkta veya Gizli Okunmasının Ekosistemle Münasebeti (12 dk.)
- İslam Dini'ni Doğru Anlamak (12 dk.)
- İslah ve Te'lif Arasındaki Fark (4 dk.)
- O'ndan (c.c.) Sanatına (14 dk.)

6. BÖLÜM

- Efendimize (s.a.s.) Vefa Borcumuzu Nasıl Ödeyebiliriz? (27 dk.)
- Peygamberâne Şefkat (17 dk.)
- Samimi ve Kararlı Duruş (10 dk.)

7. BÖLÜM

- İslam Dini'nin Dinamikliği (38 dk.)
- Günümüzdeki Fıkhi Meseleleri Çözmek İçin Takip Edilecek Metod (24 dk.)

8. BÖLÜM

- Dünya Muvazenesinde Bir Millet Olmak İçin (28 dk.)
- Sulh Adaları (13 dk.)
- Öze Uygun Yenilenme ve Zorlanmaması Gereken Sınırlar (20 dk.)

9. BÖLÜM

- İmanın Mü'minde Tabiat Haline Gelmesi (34 dk.)
- Kâbe Hakikati (24 dk.)
- Hz. İsa'dan (a.s.) Sonra Müceddid Gelmiş midir? (5 dk.)

10. BÖLÜM

- Derya Olmak Varken (23 dk.)
- Mir'âtiyet Makamı (5 dk.)
- Allah'ın İnayetiyle Nereden Nereye! (15 dk.)
- Müslümanlar İçin Asıl Tehlike Kaynağı! (21 dk.)

KENDİ DEĞERLERİMİZ**1. BÖLÜM**

- Mesîhiyyet Ve Mehdiyyet (64 dk.)

2. BÖLÜM

- İla-yi Kelimetullah'ın Salih Ameller İçindeki Yeri (44 dk.)
- Dine Hizmette Tecrübe Ve Dinamizmin Rantabl Hale Getirilmesi (13 dk.)

3. BÖLÜM

- Hoşgörünün Çerçevesi (40 Dk.)
- Teblig ve İrşadda Dini Anlatma ve Kabul Ettirme Ayırımı (11 dk.)
- Dinimizin Hoşgörmediği Ortamlarda İslam'ı Anlatmanın Hükümü (7 Dk.)

4. BÖLÜM

- Baba Ve Annenin Çalıştığı Ailelerde Çocukların Bakımı ve Yetiştirilmesi (15 dk.)
- Gençlikte Ahlakî Erozyon ve Çareleri (12 dk.)
- Genç Nesillerin Eğitimi (13 dk.)
- İyi Bir Rehber Nasıl Olmalıdır? (17 Dk.)

5. BÖLÜM

- Üstad'ın Talebelerini Büyük Yapan Özellikler (18 dk.)
- Peygamberlerin Gönderiliş Gayesi (14 dk.)
- Müslümanların Kurtuluş Reçetesi (24 dk.)

6. BÖLÜM

- Haramlar Ve Helaller Konusunda Hassasiyet (34 dk.)
- Siz Değişmedikçe Allah Sizi Değiştirmez (24 Dk.)

7. BÖLÜM

- Zaaflar İmani Baskı Altına Alabilir mi? (45 DK.)
- Âfâk ve Enfüse Nazarların Çekilmesi (6 DK.)

8. BÖLÜM

- Kendi Değerlerimiz (17 Dk.)
- Salat-ü Selamın Manası (25 DK.)
- Tesbihatta "Hastalıklar Sayısınca Salat-ü Selam Olsun" Denmesinin Hikmeti (4 DK.)
- Fikhin Manası (6 DK.)

9. BÖLÜM

- Düşmanın Amansızlığı Dostun Vefasızlığı Karşısında İslam (28 DK.)
- Batı, Müslüman Dünyasına Karşı Ne Kadar Samimi? (11 Dk.)
- Müslümanlar ve Siyaset (5 Dk.)
- Sanata Kabiliyetli Olan İnsanların Eğitimi (8 DK.)

10. BÖLÜM

- Türk Eğitim Gönüllülerinin Açtıkları Okullar Ve Değirmenin Suyu (25 Dk.)
- Gerçek Entellektüel (25 Dk.)

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 1. BÖLÜM**HER YAŞ VE HER SEVİYEDEKİ HUZURUN KAYNAĞI: AHİRET İNANCI**

11 Kasım 1977 - Bornova / İzmir

- Öldükten sonra dirilmeye inanma, imanın dört rüknünden birisidir...
- Hesap düşüncesiyle yaşanan bir hayatın düzgün ve huzurlu olacağı...
- Fertten aileye, aileden topluma kadar her seviyedeki huzurun kaynağının öldükten sonra dirilmeye inanma olduğu...
- Ahiret inancının çocuklar için önemi...
- Ahiret inancının ihtiyarlar için bir teselli kaynağı olması...
- Gençliğin toplumda yararlı ve huzur sağlayıcı bir unsur olabilmesinin öldükten sonra dirilme inancına bağlı olduğu... Ahirette hesaba çekileceği endişesiyle kendi evine kapanan ve Allah Resûlü'nü (s.a.s.) görünce de O'nun kucağında vefat eden bir genç...
- Beşerin büyük bir kısmını oluşturan hastalar, mazlumlar ve musibetzedelerin ancak ahiret inancıyla teselli olabileceği...
- Dünya hayatının öldükten sonra dirilip Allah'a hesap verme anlayışı ve inancına göre tanzim edilmesi gerektiği... Peygamberimizin (s.a.s.) huzurunda hak için tartışan iki kişinin, kendilerine ahiret hayatı ve Allah'a (c.c.) hesap verileceği hatırlatılınca birbirlerinin haklarından vazgeçmeleri...
- "Ey insanlar! Siz baş açık, yalın ayak ve sünnetsiz olarak yeniden dirileceksiniz. Çıplak olarak dirildikten sonra avret mahalli ilk kapanacak olan Hz. İbrahim'dir (a.s.). Dikkat edin! Ümmetimden bir kısım kimseler bana getirilecek. Sol taraflarından derdest edilip yakalanacaklar. Ben diyeceğim ki: 'Ya Rabbi! Bu sol taraftan yakaladıkların benim Ashabımdır'..." hadisinin izahı...

HUTBE

- Allah yolunda şehit olanların ölmediğinin Kur'ân'da bildirildiği... Amr b. Cemuh'un (r.a.) İslam'a girişi ve Uhud'da şehit oluşu...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 2**HAYATI TANZİM ETME VE HAŞRİN İSPATI**

18 Kasım 1977 - Bornova / İzmir

2. BÖLÜM

- Haşir inancının uhrevî saâdetin temel taşı, dünyevî nizamın da önemli bir rûknü olduğu...
- "İnsan ölüm kadar şiddetli bir şeyle karşı karşıya gelmemiştir..." hadisinin izahı...
- "İnsanlar kıyamet gününde üç hal üzere haşr olurlar..." hadisinin izahı...
- Kıyametin mutlaka olacağı ve Kur'ân'da kıyamet hadisesinin anlatılışı...
- Kur'ân-ı Kerim'in haşri (öldükten sonra dirilme) inkâr edenlere cevabı...
- Kur'ân-ı Kerim'in kendine has bir metotla haşri ispatı...
- "Allah O'dur ki gökleri, sizin de görüp durduğunuz gibi, direksiz yükseltti..." (Ra'd, 2) âyetinin izahı...
- "Gün gelir, gök sahifesini, tıpkı kâtibin yazdığı kâğıdı dürüp rulo yapması gibi düzeriz..." (Enbiyâ, 104) âyetinin izahı...
- Gökleri ve yeri yaratan Allah'ın (c.c.) ölümleri diriltmeye de kadir olduğu...
- "...İşte bu yere kim hayat veriyorsa ölümleri de O diriltecektir..." (Fussilet, 39) âyetinin izahı...
- "...Yeri de kupkuru görürsün, ama oraya biz su indirince çok geçmeden kıpırdanır... Ve şunu da bilin ki o kıyamet saati kesinlikle gelecek ve Allah kabirlerde olanları diriltecektir" (Hac, 5-7) âyetlerinin izahı...

3. BÖLÜM

- "...Biz kendisini bir nutfeden yaratmışken, yaman bir hasım kesildi Bize. Nasıl yaratıldığını unutarak, bir de misal fırlattı Bize: 'Cürümüş vaziyetteki o kemikleri kim diriltecek!' diye. De ki: 'Onları ilk defa yaratan diriltir...' O'dur ki sizin için yeşil ağaçtan bir ateş yaratır..." (Yâsîn, 77-80) âyetlerinin izahı...
- "Ey insanlar! Eğer siz öldükten sonra dirilmekten şüphe ediyorsanız, bilin ki: Biz sizi ilkin topraktan, sonra bir nutfeden, sonra... Yarattık ki, kudretimizi size açıkça gösterelim..." (Hac, 5) âyetinin izahı...
- "İnsan başıboş bırakılacağını mı sanır? Onun aslı, atılan bir meni damlası değil miydi? Sonra... Rabbi onu yaratıp düzenledi. Ondan... Her iki cinsi yarattı. Bütün bunları yapan, ölümleri diriltmeye kadir olmaz olur mu?" (Kıyâmet, 36-40) âyetlerinin izahı...
- Yaratmanın ve öldürüp diriltmenin Allah (c.c.) için kolay olduğu...

HUTBE

- Ebedi âhiret saadeti için bir imtihan yeri olan şu dünyanın en iyi şekilde değerlendirilmesi gerektiği...
- Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin (r.a.) yaşının ileri olmasına rağmen İstanbul'u fethetmeye giden orduya katılmak için gösterdiği gayret, aşk u iştiağ ve hayati ictihâk edisi

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 4.BÖLÜM**KUR'ÂN-I KERİM'DE HAŞİR İNANCI**

25 Kasım 1977 - Bornova / İzmir

- Kur'ân'ın üçte birinin haşirden (öldükten sonra dirilme) bahsettiği ve mü'min ile kâfirin, zalim ile mazlumun, ebrar ile füccarın öteki âlemde birbirinden ayrılacağı...
- Mü'minin, Nebi'nin getirdiği daveti tasdik ettiği; kâfirin ise tekzip ederek duygu, düşünce ve niyetiyle mü'minden ayrıldığı...
- İnsanların ülfet ve ünsiyetten dolayı şu an görmüş oldukları ve ücreti peşin olan dünyayı, henüz görmedikleri ve bilmedikleri âhirete tercih ettikleri...
- "Allah'a kavuşmak isteyen kimseyi Allah huzuruna almayı sever. Allah'a kavuşmak istemeyen kimseyi ise Allah huzuruna almak istemez" hadisinin izahı...
- Dünya ile âhiret arasında ince bir perde bulunduğu ve kıyâmetin yakın olduğu...
- İnsanın öldükten sonra dirilmeye inanması nispetinde mes'ud ve bahtiyar olacağı...
- "Ben salih kullarıma, ötelerde, öyle şeyler hazırladım ki, ne göz görmüş, ne kulak işitmiş ne de kimsenin hayaline gelmiştir" kutsî hadisinin izahı...
- Akıllı insanın dünyaya olan ülfet ve alakasını koparıp nazarını âhirete yoğunlaştırdığı; kâfirin ise sadece gözünün gördüğüne inanıp gözûyle görmediğini inkar ettiği...
- İnsanın bir damla sudan meydana geldiği ve kuru bitkilerin baharda tekrar canlandığı gibi insanın da bir tohum misali dünya toprağına düşüp âhiret baharında yeniden dirileceği...
- Kimyevî açıdan suyun halleri, güneş sistemindeki düzen ve Merih'te farz-ı muhal yaşayan bir insan misalleriyle haşri uzak gören kâfirin neye benzediğinin izahı...
- "Mahlûkları ilkin yoktan yaratan, ölümden sonra da dirilten O'dur..." (Rum, 27) âyetinin izahı...
- "Bilinmeyen nice hazineler ve görünmeyen gayb âleminin anahtarları O'nun yanındadır..." (En'âm, 59) âyetinin izahı...
- Kâinatta umumi olarak bir hikmetin bulunduğu; her şeyde bir fayda, maslahat ve bir gaye gözetilmiş olduğu...
- "Bizim sizi boşuna yarattığımızı, Bizim huzurumuza dönüp hesap vermeyeceğinizi mi sandınız? Öyleyse artık şu gerçeği iyi bilin ki Allah yüceler yücesidir..." (Mü'minûn, 115-116) âyetlerinin izahı...
- Bir buğday tohumunun başak vermesi ve bir ağacın çürümüş meyvelerini dökmesinin hikmetleri...
- İnsanlarda ve hayvanlarda annenin yavrusuna olan şefkati...
- Allah Resûlü'nün (s.a.s.) esirler arasında yana yakıla çocuğunu arayan bir anneye işaret ederek "Allah'ın, çocuğunu ateşe atmayacak olan o anneden daha merhametli olduğunu" ifade buyurduğu hadis anlatılıyor...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 4**ALLAH'IN (C.C.) İZZET VE MERHAMETİNİN HAŞRİ GEREKTİRMESİ**

30 Aralık 1977 - Bornova / İzmir

5. BÖLÜM

- Dünyada her şey için bir mizan konulduğu, akıl, ruh, kalb gibi kıymetli şeyleri ve bunların amel ve eserlerini ölçüp tartabilecek bir mizan ve terazinin ise âhirette kurulacağı...
- Kâinatta zerrelere seyyârâta kadar Allah'ın (c.c.) hiçbir kimsenin müdahalesine müsaade etmediği muhteşem saltanatı...
- Allah'ın (c.c.) atom ve hücre yapısında görülen mührü...
- Her şeyde bir hikmet olduğu ve insanın başıboş yaratılmayıp hesap vermek üzere öldükten sonra tekrar dirileceği...
- Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) İslam'a nasıl girdiği...
- Kâinatta en aciz, en zayıf ve en fakir olanlara mükemmel bir tarzda bakıldığı.. Allah'ın (c.c.) elsiz-ayaksız bir hücreye ve anne karnındaki bir cenine nasıl merhamet ettiği...
- Rahim ve Kerim olan Allah'ın (c.c.) rahmeti, ihsanı ve ikramının bir gereği olarak nimetlerinin âhirette de devam edeceği...

6. BÖLÜM

- Kullarına bu kadar ihsan ve ikramda bulunan Allah'ın o nispette de bir izzet, bir celal ve bir gayretinin olduğu.. Allah'ın (c.c.) nimetlerine nankörlük edenlerin âhirette cezalandırılacağı, nimetlerin şükrünü eda edenlerin ise mükâfatlandırılacağı...
- "Ben salih kullarıma, ötelerde, öyle şeyler hazırladım ki, ne göz görmüş, ne kulak işitmiş ne de kimsenin hayaline gelmiştir" kutsî hadisinin izahı...
- Kâinatta Allah'ın (c.c.) sonsuz bir şekilde cömertliğinin görüldüğü ve bu cömertliğin öteki âlemde de devam edeceği...

HUTBE

- İnsanın en küçük işlerinde dahi bir kısım gayeleri olduğu gibi, bu dünyaya gönderilmesinin arkasındaki asıl gayesinin de Allah'a ulaşmak ve âhîret mutluluğunu elde etmek olduğu...
- Haram b. Milhan ve Musab b. Umeyr'in (r.anhümâ) Allah uğrunda şehâdetleri...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 7. BÖLÜM**ALLAH'IN (C.C.) ŞEFKATİNİN HAŞRİ GEREKTİRMESİ**

6 Ocak 1978 - Bornova / İzmir

- Güneşle göz arasındaki münâsebet, elmanın vücuda fayda sağlarken ağzın da lezzet alması ve neslin devamı için eşler arasında beşerî bir zevkin hâsıl olması gibi misallerle insanı ve insanın vücuduna en uygun nimetleri yaratanın Allah (c.c.) olduğunun izahı...
- Allah'ın (c.c.) dünyada insanların tatmaları için numûne olarak verdiği nimetlerinin yine O'nun ihsan, şefkat ve celalinin bir gereği olarak öteki âlemde de devam edeceği...
- Allah'ın (c.c.) yeryüzündeki nimetlerinde alabildiğine bir bolluk müşâhede edildiği...
- Yaranın kapanması, anne karnındaki ceninin beslenmesi gibi misallerle yeryüzünde açık ve sonsuz bir şekilde Allah'ın şefkatinin görüldüğünün izahı...
- Biri sütü doğrudan memeden emerek, diğeri ise aletle sağılmış olan sütü içerek beslenen iki buzağı misaliyle anne sütündeki ve yavrunun anne sütünü doğrudan memeden emmesindeki faydanın izahı...
- Allah'ın insanın bekâ arzusunu yerine getireceği, Nebilerin bu arzuya tercüman olduğu ve bu sebeple haşre tam olarak inanmak gerektiği...
- Peygamberimizin (s.a.s.) haşir inancı ve hayatını ona göre tanzim etmesi...
- Allah'ın Cemil isminin ve Cemal sıfatının yeryüzünde tecelli ettiği ve ölen bitkilerin baharda yeniden canlanmasının haşri ispatladığı...
- İçinde hiçbir şeyin eksik olmadığı süslü bir saray misaliyle Allah'ın (c.c.) geçici olan bu dünya hayatından sonra ebedî olan âhiret hayatını getireceğinin izahı...
- Dünyadayken Allah'ın (c.c.) rızasına uygun olarak yaşayanların öteki âlemde ödüllendirileceği, nankör olarak yaşayanların ise cezalandırılacağı...
- Mü'min Allah'ın huzurunda uyanık ve edepli olmalı, laubali ve gayri ciddi olmamalı...

HUTBE

- İnsanın yakınlarına, ailesine ve milletine yapacağı en büyük iyilik, onların dünyevî ve uhrevî saâdetine fayda getirebilecek işler yapmaktır...
- Peygamberimizin (s.a.s.) amcası Ebû Tâlib'in iman etmeden ölmesi...
- Ölmek üzere olan bir yahudi çocuğun ve Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) babası Ebû Kuhâfe'nin (r.a.) Allah ve Resûlü'ne iman etmeleri...
- Öldükten sonra dirilmeye inanmanın fert ve toplum için önemi...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 6**ALLAH'IN (C.C.) HAŞRİ VAAT ETMESİ**

13 Ocak 1978 - Bornova / İzmir

8. BÖLÜM

- Bu âlemde yaptığımız her amelin ahirette karşımıza çıkarılacağı...
- Kâinattaki varlıklar incelendiğinde, Cenâb-ı Allah'ın Mukaddir ismini gösteren riyazî bir ölçünün hâkim olduğu apaçık görülecektir...
- Eşya ve hadiselerin başıboş olmadığı, her hal ve durumun kayıt altına alındığı...
- Allah'ın (c.c.) insanı başıboş yaratmadığı ve insanın öteki âlemde hesap vermek üzere tekrar diriltileceği...
- Cenâb-ı Allah'ın sonsuz kudret sahibi olduğu ve vaat ettiklerinin bir bir gerçekleşeceği misallerle izah ediliyor...
- Yüce Rabbimiz Nebilerin, Sıddıkların sözleri ve müşâhedeleri ile de haşrin geleceğini bildirmektedir...
- Yeryüzünde bulunan bitkilerin sonbaharda öldükten sonra ilkbaharda tekrar canlanmasının haşri ispat ettiği...

9. BÖLÜM

- Fotosentez misaliyle kâinatta bulunan her varlığın çeşitli vazifelerinin olduğu izah ediliyor...
- Yeryüzünde her sene baharı ve baharda da tüm canlıları rahatlıkla diriltten Allah'ın insanları da öteki âlemde kolayca tekrar dirilteceği...
- Öldükten sonra diriltmenin Allah (c.c.) için daha kolay olduğunun misallerle izahı...

HUTBE

- İnsanın Allah'a ve ahirete inandığı nispette faziletli ve fedakâr olabileceği...
- Süheyb-i Rumi'nin (r.a.) müslüman olduktan sonraki fazilet ve fedakârlığı...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 7**HAŞRİ GEREKTİREN SEBEPLER**

20 Ocak 1978 - Bornova / İzmir

10. BÖLÜM

- Allah'ın kâinattaki hikmet, inayet, muvazene ve adaletinin öldükten sonra dirilmeyi gerektirdiği, insanın vazifesinin -ahirete bakan yönüyle- eşya ve hadiselerin dilini anlamak olduğu...
- Allah'ın vermiş olduğu her nimetin hesabını soracağı ve herkesi hesaba çekeceği...
- Eşya ve hadiselerde Allah'ı müşâhede etme...
- Bitkilere yeşil rengi veren klorofilin bize Allah'ı ve haşri anlatması...
- Kâinattaki her eşya ve hadisenin müthiş bir kolaylıkla yaratılışının Allah'ın irade ve meşietine delalet ettiği...
- Allah'ın gözdeki ince sanatı ve fotosentez olayındaki kolaylık...
- Baharda her varlığın yeniden canlanmasının haşri ispat ettiği...
- İçinde hiçbir eksiği olmayan çocuk yuvası, hayvanat ve botanik bahçesi gibi misallerle dünyada büyük bir ihtimam, muvazene ve merhametle yaratılan varlıkların yok ve hiç olmak üzere yaratılmadığının izahı...
- İnsandaki âzâlar ve Peygamberimizin (s.a.s.) hizmetçisi Hz. Sefine'ye (r.a.) neden "Sefine" ismi verildiği misalleriyle dünyada en küçük ve en zayıf varlıklara çok büyük vazifeler gördürüldüğü ve insanın her yönüyle ölçülü bir şekilde yaratıldığı izah ediliyor...

11. BÖLÜM

- Allah'ın (c.c.) en ehemmiyetsiz gibi görülen varlıklardan çok büyük semereler elde ettiği ve kâinatın en değerli varlığı olan insanın kalbi hayatına ve ebed arzusuna ehemmiyet verdiği ağaçlardaki selüloz maddesinin işlevi ve bakterilerin vazifeleri gibi misallerle izah ediliyor...
- Allah'ın (c.c.) insanı başıboş bırakmadığı ve onu hesap vermesi için öldükten sonra tekrar dirilteceği...

HUTBE

- Allah'a ve ahiret gününe inanan kimsenin, Allah yolunda işlemiş olduğu amellerinin boşa gitmeyeceği...
- Peygamberimizin (s.a.s.) cemaatini "Allah yolunda kendini seve seve feda etme anlayışı" içinde yetiştirdiği...
- Bilal-i Habeşi'nin (r.a.) Allah yolunda verdiği mücadeleler, hayatını tevazuu içinde geçirmesi, Peygamberimizin (s.a.s.) vefatından sonra Şam'da ilk ve son kez ezan okuması ve bunun üzerine Sahabenin (r.anhüm) yaşadığı duygulu anlar...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 8**BU HAYATIN DEVAMI OLARAK HAŞİR**

27 Ocak 1978 - Bornova / İzmir

12. BÖLÜM

- Yeryüzünde bize nimet olarak sunulan her bir varlık Allah'ı gösteren birer sanat eseridir...
- Dünyada verilen nimetlerin mü'minler için âhiret âleminde de devam edeceği...
- Meyvenin ağaca, su sızıntısının su kaynağına delâlet ettiği gibi insandaki ebediyet arzusunun da ebedî âleme (ahirete) delâlet ettiği...
- Yeryüzünde en ehemmiyetsiz, sıradan gibi görülen varlıklara dahi ihtimamla bakılıp çok büyük vazifeler gördürüldüğü halde kâinatın en değerli varlığı olan insanın başıboş bırakılıp kendisine önem verilmemesinin düşünülmemeyeceği...
- Eşya ve hadiselerle nüfuz etme, onların dilinden anlama ve eşyanın hakikatini görmenin önemi...
- Kâinatta en küçük varlıklar dahi boşuna var olmadığı gibi insanın da başıboş bırakılmadığı...
- Umum kâinatta her varlığın birbirini tamamlar tarzda bir uyumluluk sergilediği...
- "Eğer köpekler tek başına bir ümmet olmasalardı, onların öldürülmesini emrederdim" hadisinin izahı...
- Allah'ın (c.c.) her varlığa bir vazife verdiği ve yeryüzünde bir muvazenesinin olduğu...
- Arpa ve buğdayın yedi sene aralıklarla, balığın ise ondört sene aralıklarla bol olması misalleriyle umum kâinatta birbirini takip eden devrelerin olduğunun, eşya ve hadiselerin kendi kendine hareket etmediğinin izahı...
- Devirler meselesinin beşer için önemi...
- İnsanın dünyadan sonra kabir, kabirden sonra haşir, haşirden sonra da sırat gibi devirlerden geçeceği...
- Dünyada devam eden hadiselerin ahirette tamamlanacağı, Peygamberimizin (s.a.s.) Adiy b. Hatim ve Enes b. Malik'e (r.anhümâ) gelecekle ilgili verdiği haberlerin sırasıyla çıkması...

13. BÖLÜM

- Bizlere merhamet ve şefkatinden dolayı nimet veren Allah'ın, kendisini seven kullarının muhabbetini düşmanlığa çevirmemek için âhiret âlemini yaratacağı...
- Hayatta en mühim meselenin Allah'a ve ahirete iman olduğu, insanın hayatını ona göre tanzim etmekle dünya ve ahirette mesut olacağı...
- Allah'ın (c.c.), Kur'ân'ın ve Hz. Muhammed'in (s.a.s.) haşri vaat etmeleri...

HUTBE

- Cemiyetin sıhhati aile yapısının sıhhatiyle mümkündür...
- Amr b. As'ın (r.a.) ölüm döşeğindeyken Allah'a hesap verme endişesiyle ağlaması...
- Allah'a (c.c.) hesap verme endişesiyle yaşamanın önemi...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 9. BÖLÜM**14. BEŞER TARİHİNDE HAŞİR İNANCI**

3 Şubat 1978 - Bornova / İzmir

- Allah'ın "Cemil, Karîb ve Mucîb" isimlerinin ahireti gerektirdiği...
- Zerrâtтан seyyârâta kadar her varlıktaki nizam ve intizamın ahireti gerektirdiği...
- İçinde bulunduğu göle sığmayan balina, ve feleklerin ötesiyle konuşma imkânı sağlayan cihaz misalleriyle insanın bu dünya için değil ahiret için yaratıldığının izahı...
- Ölüm, kabir ve haşir (öldükten sonra dirilme) gibi konularda Hz. Âdem'den (a.s.) bu yana beşer tarihinde neler söylendiği ve düşünüldüğü...
- Firavunların öldükten sonra dirilmeyle alakalı inançları...
- Zerdüş'tün ve onun peşinden gidenlerin ahiret hakkındaki duygu ve düşünceleri...
- Hindistan'da tenasüh akidesi ve Nirvana inancı...
- Yunan tarihçi ve filozoflarının öldükten sonra dirilme hakkındaki düşünceleri...
- Eflâtun'un öldükten sonra dirilme konusunda ileri sürdüğü deliller...
- Aristoteles ve Zenon'un ölüm ötesi hayat üzerine düşünceleri...
- Revakiye mektebinin ahlak prensiplerinde yer alan haşir inancı ve Heraklitos'un haşir düşüncesi...
- İsrakiye mektebi ve Neoplatonizm'de öldükten sonra dirilmeye parmak basıldığı...
- Descartes'in, "Saniha" isimli eserinde Allah'ın ezeli ve ebedî olduğundan ve ruhun ölümsüzlüğünden bahsetmesi...
- Leibniz ve Spinoza'nın öldükten sonra dirilmeyle alakalı düşünceleri...
- Mevzunun hülâsa edilmesi ve öldükten sonra dirilmenin hak olduğunun vurgulanması...

HUTBE

- Allah yolunda katlanılan meşakkatler, çekilen ıstıraplar ve harcanan emeklerin boşa gitmemesinin ancak ahirete iman sayesinde mümkün olacağı...
- Peygamberimizin (s.a.s.) hayatı boyunca Allah için çektiği ıstırapların, katlandığı açlık ve susuzluğun boşuna olmadığı vurgulanıyor...
- Ümmetin emini Ebû Ubeyde'nin (r.a.) Yermük'te Halid b. Velid'in (r.a.) yerine kumandan olarak atanması, zühd ve tevazu içinde bir hayat yaşaması ve Hz. Ömer'in (r.a.) ısrarına rağmen veba salgını olan bölgede ordusunun başından ayrılmaması...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 10**HAŞİR İNANCININ ÖNEMİ**

10 Şubat 1978 - Bornova / İzmir

15. BÖLÜM

- Öldükten sonra dirilmeye inanmanın mü'min için en mühim mesele olduğu...
- Şeytanın Hz. Âdem'i (a.s.) Cennet'te ebedî olarak yaşama vaadiyle aldatması...
- İnsanın fitratında ebedilik arzusunun var olduğu...
- Kat'iyen öleceğine inanan bir insanın, kabrin ötesinde kendisi için saâdete medar (vesile) olabilecek bir nokta arayacağı...
- Maruz kaldığımız ıstırapların uhrevî saâdetimize medar olduğuna parmak basan "Mü'minin hali gıpta edilecek bir haldir. Zira onun hali tamamen hayırlıdır..." hadisinin izahı...
- Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. Salih ve Hz. Şuayb'in (aleyhimüsselam) haşir hakikatine parmak basmaları...
- Ümmetine haşir hakikatini anlatan her Nebinin bunun karşılığında ümmetinden hiçbir ücret beklemediği...
- Öldükten sonra dirilmeye inanmanın önemi...
- Hz. Ömer'in (r.a.) saç-sakalı ağarmış bir papazın haline ağlaması...
- Hz. İbrahim'in (a.s.) Allah'a teslimiyeti ve öldükten sonra dirilme mevzuunda kalbinin itmi'nana ermesi için Allah'tan ölüleri nasıl dirilttiğini göstermesini istemesi...
- Tahrif edilmesine rağmen Tevrat'ta öldükten sonra dirilme hakikatini gösteren işaretlerin bulunduğu...
- İncil'de haşir hakikati ve Hz. Mesih'in (a.s.) öldükten sonra dirilmeyle alakalı ifadeleri...
- "...İncil'deki meselleri ise şöyledir: Öyle bir ekin ki filizini çıkarmış, sonra da onu kuvvetlendirmiş, derken kalınlaşmış da artık gövdesi üzerinde doğrulmuş..." (Fetih, 29) âyetindeki hakikatin aynen İncil'de de geçtiğinin izahı...
- "Hayır! Bu yaptıklarınız kesinlikle yanlış! Dünya sarsılıp parça parça döküldüğü zaman, Rabbinin emri gelip meleklerde saf saf geldikleri zaman..." (Fecr, 21-25) âyetlerinin izahı ve bu âyetlerdeki hakikatlerin İncil'de de ifade edildiği...

16. BÖLÜM

- "...Dünyadan ayrılanların önünde, artık, diriltilecekleri güne kadar bir berzah vardır" (Mü'minûn, 100) âyetinin izahı...
- Kur'ân'ın pek çok yerinde Allah'a iman ile âhirete imanın yan yana geçtiği...
- "Nasıl yaratıldığını unutarak, bir de misal fırlattı Bize: 'Çürümüş vaziyetteki o kemikleri kim diriltecek!' diye. De ki: 'Onları ilk defa yaratan diriltir, hem O, yaratmanın her türlüşünü bilir.'..." (Yâsin, 78-81) âyetlerinin izahı...

HUTBE

- İnsanın bu dünyada yaptığı amellerinin boşa gitmediği ve hayatını öldükten sonra dirilme inancına göre tanzim etmesi gerektiği...
- Ammar b. Yâsir'in (r.a.) Sıffin Savaşı'nda şehit oluşu...
- Her emeğin âhirette bâkî sümbüller vereceği ve haşre bir sahabi anlayışı içinde inanmak gerektiği vurgulanıyor...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 11**ÖNCESİ VE SONRASIYLA HAŞRİN SAFHALARI**

17 Şubat 1978 - Bornova / İzmir

17. BÖLÜM

- "... 'Sahî, biz kupkuru kemik yığını ve ufalanmış toz haline geldiğimiz zaman, biz mi yeniden yaratılıp dirileceğiz!' De ki: 'İster taş olun, ister demir... Ne olursanız olun, mutlaka diriltilip kaldırılacaksınız.'..." (İsrâ, 49-51) âyetlerinin izahı...
- Hinduizm ve Budizm'de tenâsüh akidesi ve Nirvana inancı...
- Peygamber olduğunu iddia eden şâir Maarî'nin ve İtalyan şâiri Dante'nin haşri nasıl tablolaştırdıkları...
- İncil'de "Allah'ın iyileri mükâfatlandırması ve kötülerini de cezâlandırması" hakikatini ifade eden haşre dâir bir tablo...
- "Gök yarıldığı zaman... Kabirlerin içi dışına çıkarıldığı zaman... İşte o zaman!..." (İnfitâr, 1-5) âyetlerinin izahı...
- "Kâri'a! Nedir o Kâri'a?... O gün insanlar uçuşan kelebekler gibi şuraya buraya fırlatılır..." (Kâria, 1-11) âyetlerinin izahı...
- Kur'ân'da kıyâmeti farklı açılardan anlatan pek çok âyetin olduğu...
- Haşrin mutlaka olacağı ve herkesin hesap vermek için Allah'ın huzuruna sevk edileceği...
- "Bacağı bacağına dolasır... O gün sevkîyat, doğru Rabbinin divanına olur!" (Kıyâmet, 29-30) âyetlerinin izahı...

18. BÖLÜM

- Beşerin mahşerde ceset ve ruhuyla birlikte diriltileceği...
- Mahşerde Allah'ın affının dışında kimsenin kurtulamayacağı...
- Cennet ve Cehennem hakikatinin mü'min için önemi...
- Kur'ân'ın Cennet ve Cehennem hakikati üzerinde ciddi olarak durduğu...
- "...Orada bozulmayan su ırmakları... Ve süzme bal ırmakları vardır..." (Muhammed, 15) âyetinin izahı...
- "Sabretmelerine karşılık onlara cennetler, ipekler ihsan eder... Elbiseleri ince veya kalın yeşil renkli ipeklerden, atlaslardandır..." (İnsan, 12-21) âyetlerinin izahı...

HUTBE

- Allah'a, Resûlüne ve âhirete imanla birlikte salih amel yapmanın önemi...
- Mü'minin mahşerde kurtuluşunun iman ettikten sonra salih amel yapmakla mümkün olacağı...
- Zina yoluyla dünyaya getirdiği çocuğunu öldüren bir kadına açılan tövbe kapısı...
- Gözü görmeyen günahkâr bir ihtiyarın, Allah Resûlü'nün (s.a.s.) huzurunda iman edip af dilemesi...
- Mahşerde kurtuluşun Allah'ın rahmetiyle olduğu...
- Allah'ın rahmetinden ümit kesmemenin ve tövbe kapısından ayrılmamanın önemi...
- Peygamberlerin (aleyhimüsselam) Allah'tan mağfiret dilemeleri...
- Tövbe eden kimseye Allah'ın mağfiretiyle anında cevap verdiği...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 12**GÖZYAŞLARI**

24 Şubat 1978 - Bornova / İzmir

19. BÖLÜM

- Cennet ve Cehennem bu âlemin bir neticesidir...
- Mahşerde kurtuluşun salih amel ve Allah için gözyaşı dökmekle mümkün olacağı...
- Gülünecek yerde gülmenin ve ağlanacak yerde de ağlamanın önemi...
- "O, delillerimizle onlara gidince onlar alay edip gülmeye koyuldular" (Zuhruf, 47) âyeti...
- "Şimdi siz bu söze mi şaşırıyorsunuz? Hep gülüyorsunuz, ama ağlamıyorsunuz..." (Necm, 59-61) âyetleri...
- "Savaşa çıkmayıp Resûlullah'tan ayrılarak geride kalanlar... Öyleyse kazandıkları günahların cezası olarak az gülsün, çok ağlasınlar!..." (Tövbe, 81-82) âyetleri...
- "Vallahi benim bildiğimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız..." hadisi...
- Bu dünyanın gülme dünyası olmayıp ağlama diyarı olduğu...
- "Yine yüzüstü secdeye kapanırlar. İşte Kur'ân, onların saygısını böyle artırır." (İsrâ, 109) âyeti...
- "...Çırası insanlarla taşlar olan... O ateşten sakının" (Bakara, 24) âyetini işiten siyahî bir kölenin, Resûlullah'ın (s.a.s.) huzurunda kendini yere atıp ağlaması...
- "...Onlar Rahman'ın âyetleri okunduğunda ağlayarak secdeye kapanırlardı. Kendilerinden sonra yerlerine öyle bir nesil geldi ki namazı zayi ettiler..." (Meryem, 58-59) âyetleri...
- Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) kendisine ikram edilen soğuk suyu içeceği anda ağlaması...
- "Kur'ân hüznle nazil oldu, onu okurken ağlayınız..." hadisi...
- "Şimdi siz bu söze mi şaşırıyorsunuz? Hep gülüyorsunuz, ama ağlamıyorsunuz" (Necm, 59-60) âyetleri nazil olunca Sahabe Efendilerimizin (r.anhüm) Mescid-i Nebevî'ye gelip ağlamaları...

ÖLÜM ÖTESİ HAYAT - 12**GÖZYAŞLARI**

24 Şubat 1978 - Bornova / İzmir

20. BÖLÜM

- "İki göz vardır ki, Cehennem ateşi görmez..." hadisi...
- "İki emniyeti ve iki korkuyu bir arada vermem." kutsî hadisi...
- Mü'minin Peygamber Efendimiz (s.a.s.) gibi daima mahzun olarak yaşaması gerektiği...
- "Hani siz bir adam öldürmüştünüz de... Bunun üzerine: 'Kestiğiniz ineğin bir parçasıyla o maktûlün cesedine vurun' dedik... Sonra bunun arkasından kalpleriniz katılaştı..." (Bakara, 72-74) âyetleri...
- "İşte o Yahudileri, verdikleri kesin sözü bozduklarındandır ki lânetledik, onların kalplerini katılaştırdık..." (Mâide, 13) âyeti...

HUTBE

- Allah'ı (c.c.) her şeyden üstün tutmanın ve Allah'a ait hakikatleri aramanın mü'min için önemi...
- Necaşi'nin ve halkından yetmiş kişinin Allah Resûlü'ne (s.a.s.) iman etmeleri...
- Hz. Ömer'in (r.a.) namazda "...sıkıntı, keder ve hüznümü sadece Allah'a arz ediyorum..." (Yusuf, 86) âyetini okurken hıçkırıklara boğulması...
- İbn Ömer'in (r.a.) namazda "Bütün insanların Rabbülâlemîn'in divanında duracakları günde" (Mutaffifin, 6) âyetini okurken yere yıkılması...

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 1-10**1. BÖLÜM**

22 Ekim 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 49 dk.)

1. Camilere gerçek fonksiyonunu kazandırma meselesi.. camilerde önemli meselelerin görüşülebileceği ve soru-cevap tarzında sohbetlerin yapılabileceği hususu...
2. Dinimizi insanlara daha iyi anlatmak için farklı yolların araştırılması gerektiği...
3. Soruların ne şekilde sorulması gerektiği ve hangi konularda soru sorulabileceği hususu...
4. "Herhangi biriniz bir münker (dinin çirkin gördüğü durumlar) gördüğü zaman onu eliyle def'ediversin. Eliyle gücü yetmezse diliyle def'ediversin. Diliyle de gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin. Bu ise imanın en zayıf derecesidir" hadis-i şerifini izah eder misiniz?
5. Dört mezhebin kurulmasındaki hikmetler nelerdir? Mezheplerin sayıca çokluğu, bir olan Hakk'la nasıl te'lif edilebilir (uzlaştırılabilir)?
6. "Dünya öküz ile balığın üzerindedir" hadisini izah eder misiniz?

2. BÖLÜM

29 Ekim 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 53 dk.)

1. İslam'ın bütün meseleleri akla, mantığa ve ilme uygundur.
2. İslam'da kölelik var mıdır? Eğer varsa bunu, asrımızdaki hürriyet, demokrasi ve cumhuriyet anlayışımızla nasıl tevfi edebiliriz (uzlaştırabiliriz)? Eğer yoksa fıkıh kitaplarımızda kölelikle ilgili hükümlerin bulunmasının manası nedir?
3. Hz. Adem (a.s.) ve Hz. Hawa'nın çocukları kardeş oldukları halde birbirleriyle evlenmelerine niçin cevaz (izin) verilmiştir? Ve bu cevaz daha sonra niçin kaldırılmıştır?
4. Avam deyince kimler akla gelir? "Avamın mezhebi yoktur" sözüyle ne kastedilmektedir?
5. Peygamberimiz (s.a.s.) "Kadınla üç özelliğinden dolayı evlenilir: güzelliği, malı ve dînî yaşayışı. Sizler dînî yaşayışı iyi olanı tercih ediniz" buyuruyor. Halbuki nefis zâhirî güzellik istiyor. Bu durumda nasıl hareket etmemiz gerekir?
6. Şarkı, türkü dinlemenin dinimizdeki hükmü nedir? İslam'ın müziğe yaklaşımı nasıldır?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 1-10**3. BÖLÜM**

29 Ekim 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 45 dk.)

1. Hayvanı boğazlarken "besmele çekme"nin hükmü nedir? Besmele ile kesilip-kesilmediğinden şüphe edilen hayvanların etleri yenilir mi?
2. "Cismaniyeti bırak, ruh ve kalbin derece-i hayatına gir" ne demektir? Bu dereceye nasıl yükselebiliriz?
3. Peygamberlerin sayısı ne kadardır? Dünyanın her yerine peygamber gönderilmiş midir? Kadınlardan peygamber var mıdır? Eğer yoksa niçin gönderilmemiştir?
4. İnsanlar yeryüzüne nasıl dağılmışlar ve uzak kıtalara nasıl gitmişlerdir? Tek bir anne ve babadan geldiğimize göre esmer, sarı, siyah ve beyaz ırklar nasıl ortaya çıkmıştır?

4. BÖLÜM

5 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 55 dk.)

1. İnsanın hayır işleme yolunda yaptığı her iş hayırdır ve ona sevap kazandırır (namaz kılmak için abdest almak gibi)...
2. Peygamberimizin (s.a.s.) insanüstü icraatları nelerdir? Kısa bir zamanda bu kadar büyük icraatları gerçekleştirmeye nasıl muvaffak olmuştur?
3. Mucize nedir? Açıklar mısınız?
4. Gerçek terakkî (ilerleme, medeniyet) nedir? Fert ve toplum olarak nasıl terakkî edebiliriz? Beşerin terakkî edebileceği en son ufuk neresidir? İzah eder misiniz?
5. Deniliyor ki: "Ehl-i tasavvuf âlemin kıdemi (ezelî ve ebedî oluşu) hususunda maddiyyûn feylesoflarının (materyalist filozoflar) gittiği yolda giderler." Bu nasıl izah edilebilir? Bunu tevhid akidemizle te'lif etmek (uzlaştırmak) mümkün müdür?

5. BÖLÜM

5 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 40 dk.)

1. Margarin yağlarının yenmesinde dinen mahzur var mıdır?
2. Depremeler nasıl meydana gelir? İzah eder misiniz?
3. Yolculuk esnasında otobüslerde namaz kılınabilir mi?
4. Nefis nedir? İzah eder misiniz? Nefsimizin arzularına nasıl engel olabiliriz? Nefislerine hakim olan kimselerin kazanacakları sevaplar nelerdir?
5. Senenin altı ayı gündüz altı ayı gece olan kutuplarda namaz vakitleri nasıl tayin edilir?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 1-10**6. BÖLÜM**

12 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 40 dk.)

1. İslam etrafında bir kısım şüphe ve tereddüt oluşturmak için çalışan guruplar ve bunların hedef ve gayeleri..
2. Hz. Havva'nın Hz. Adem'in (a.s.) ege kemiğinden yaratıldığı söyleniyor. Bu konuyu izah eder misiniz?
3. Kur'anı Kerim'in bir anda inmeyip, yirmi üç yılda inmesinin hikmetleri nelerdir?

7. BÖLÜM

12 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 53 dk.)

1. Başka gezegenlerde (mesela Merih'te) hayat var mıdır?
2. Ölen kimselerden (sağ olan evliyalara nazaran) daha fazla yardım görülürmüş, bu doğru mudur?
3. Hz. Allah (cc) bazılarını zengin, bazılarını fakir, bazılarını yetim, bazılarını anneli-babalı, bazılarını annesiz-babasız yaratmıştır. Adalet-i ilahiye ile bunu nasıl te'lif edebiliriz? Bunu adaletsizlik sayanlara nasıl cevap verebiliriz?
4. "Her şeyi Allah (cc) yaratmıştır. Haşa, Allah'ı kim yaratmıştır" diyorlar. Bu konuyu açıklar mısınız?

8. BÖLÜM

19 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 58 dk.)

1. Tebliğde gaye ve metod: Cenab-ı Allah'ı insanlara sevdirmeyi gaye edinmeli, Muhatabı ilzam etme (sesini kesme) yerine onu iknaya çalışmalı ve dine ait meseleleri münakaşa tarzında bahis mevzusu yapmaktan kaçınmalı.
2. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) çok kadınla evlenmesinin sebepleri nelerdir? O'nun (s.a.s.) evliliklerinin beşeri olmadığını nasıl ispat edebiliriz?
3. İslam'da cin çağırma var mıdır? Dinimiz açısından cin çağırmanın sakıncaları nelerdir?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 1-10**9. BÖLÜM**

19 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 46 dk.)

1. Mevlânâ'yı hem müslümanlar, hem kâfirler seviyor, bunun sebebi nedir? Acaba müslüman olmayanlar sevgilerinde samimiler mi?
2. Ehl-i sünnete göre itikatta üç mezhebin olduğu söyleniyor. Ameldeki mezheplerin birleşmesinin daha uygun olduğunu iddia edenler var. Bunları izah eder misiniz?
3. Osmanlıların İslamiyeti hiçbir zaman gaye edinmediği, onu sadece devletin genişlemesine alet ettikleri iddia ediliyor. Bu konuyu açıklar mısınız?
4. Dinî bayramlarımız, Müslüman ülkelerde farklı farklı günlerde kutlanmaktadır. Bunun sebepleri nelerdir?
5. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız, yaz tatillerinde Türkiye'ye dönerken sınır kapılarında ister istemez rüşvet vermek zorunda kalıyorlar. Bunun dinî hükmünü izah eder misiniz?

10. BÖLÜM

26 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (Süre: 57 dk.)

1. "Cenab-ı Allah (c.c.) kâinatı yaratmaya neden lüzum gördü? Niçin daha önce yaratmadı?" deniliyor. İzah eder misiniz?
2. Niyet insanı kurtarabilir mi?
3. Bilim-Teknik Dergisinde sperm bankalarından bahsediliyor. Ne dersiniz?
4. İslamın nüfus planlaması mevzuundaki görüşlerini açıklayabilir misiniz?
5. İcaz-ı Kur'an nedir? Kur'an'ın i'cazını öğrenmek için hangi eserlere başvurabiliriz?
6. Fatih, Yavuz, Beyazıt gibi Osmanlı padişahları, resimlerinin yapılmasına müsaade etmişler midir?
7. Yıldırım Beyazıt'ın içki içtiği, zehir içip intihar ettiği iddia ediliyor, bu iddialar doğru mudur?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 11-20**11. BÖLÜM**

26 Kasım 1976 - Bornova / İzmir (43 dk.)

1. Bir inançsıza ilk defa neler anlatılmalı? (11 dk.)
2. "Tanrıların Arabası" isimli kitapta iddia edilenlerin gerçeğe ilgisi var mıdır? (5 dk.)
3. Bazı kimseler "Allah" yerine "Tanrı" kelimesini kullanmayı tercih ediyorlar. "Allah" ile "Tanrı" arasındaki fark nedir? (4 dk.)
4. Kur'an-ı Kerim'in bazı ayetlerinde "Biz" bazı ayetlerinde "Onlar" lafzı geçmektedir. "Biz" ve "Onlar" demekle kimler kastediliyor? (8 dk.)
5. Hacca gidenlerin, kurbanı orada kesmeleri gerektiğine dair İslam'ın kesin bir hükmü var mıdır? Şayet varsa orada kesilmesinin hikmetleri nelerdir? İsraf oluyor diyorlar, nasıl cevap verebiliriz? (15 dk.)

12. BÖLÜM

17 Aralık 1976 - Bornova / İzmir (40 dk.)

Giriş (4 dk.)

1. Niçin Arabistan'da bizden bir gün önce bayram yapılıyor? Türkiye'de duran bir insan Arabistan'a uyarak bir gün önce bayram yapabilir mi? (18 dk.)
2. Said-i Nursî kimdir? Nasıl bir insandır? (1 dk.)
3. Bir insan akrabasının pasaportu ile Almanya'ya giderse, o akrabasının çocuklarının parasını yiyebilir mi? (1 dk.)
4. Bir mezhepten diğer bir mezhebe geçiş olabilir mi? (5 dk.)
5. Gayr-i müslimler ayda yaşama imkânı araştırdıkları halde müslümanlar neden çalışmıyorlar? (6 dk.)
6. Kur'an-ı Kerim'de, ayda yaşam olup olmadığı hakkında bir hüküm var mıdır? (2 dk.)
7. Günümüzde dört mezhep imamının içtihatlarına ilave görüşler söyleyenler var mıdır? Varsa kimlerdir? (4 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 11-20

13. BÖLÜM

24 Aralık 1976 - Bornova / İzmir (60 dk.)

Giriş (3 dk.)

- İslam âlimlerinin bir kısmına göre ikindiden sonra, ikindi ve kaza namazı kılınmaz. Bir kısmına göre ise kılınır. Acaba bunlardan hangisi ile amel edilir? (6 dk.)
- Bir ezan ve bir kametle kaç vakit kaza namazı kılınabilir? (1 dk.)
- "Ve men lem yahküm bimâ enzelallâhu feülâike hümlü'l-kâfirün" (Maide 44) (Kim Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezse işte onlar tam kâfirdirler) âyetini açıklar mısınız? (4 dk.)
- Allah Hz. Âdem'i yarattıktan sonra, Allah ona bildirmeden kendisi, "Allah beni topraktan yarattı" diye düşündü mü? Hz. Âdem, meleklerin kendisi huzurunda ibadet ettiklerini gördü mü, görmediyse bildi mi? (2 dk.)
- İnsanın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gayesi nedir? (16 dk.)
- Bilhassa bugünkü inkârcıların, ilimlerde bu kadar ilerleme kaydetmelerine rağmen, inkârcılıkta ısrar etmelerinin ve üstelik ilimleri inkârlarına mesned yapmalarının sebebi nedir? Allah yerine bahsettikleri tabiat kanunları nedir ki, onlarla kendilerini aldatıyorlar? (16 dk.)
- Ehl-i dalâletin çokluğuyla beraber, onların bazı îmanî hakikatları inkârda ittifakları bir kısım müslümanları sarsmakta; bazıları ise böyle müslümanlara "koca Avrupa'nın bu kadar âlimleri, feylesofları şu îmanî meseleleri inkâr etmelerine karşılık bizim bir-iki hocamızın sözü nasıl tercih ediliyor" tarzında vesvese vermeye çalışıyorlar. Bu mevzuda siz ne dersiniz? (5 dk.)
- Bu sene umreye giden bir kimsenin hacca gitmesi ne zaman farzdır? Ne zaman hacca giderse hac farızasını yerine getirmiş olur? (1 dk.)
- Mucizeli Kur'ân nedir? (6 dk.)

14. BÖLÜM

31 Aralık 1976 - Bornova / İzmir (47 dk.)

Giriş (7 dk.)

- Fabrikada çalışıyorum, Cuma namazına gitmeme müsaade etmiyorlar. Bunun ne gibi bir mesuliyeti var, izah eder misiniz? (2 dk.)
- "Her şeyi tabiat yapıyor" diyenler, tabiatla neyi kastediyorlar? Aklî olarak tabiatın hiçbir şey yapmayacağını onlara nasıl ispat ve izah edebiliriz? (8 dk.)
- İrade-i külliye ve irade-i cüziye nedir? İnsan irade-i cüz'iyesini kıl payı hayra meylettirse hidayete erer mi? (14 dk.)
- Hayvanların içgüdüyle hareket ettikleri söyleniyor. Bu doğru mudur? (4 dk.)
- Hz. Âdem ve Hava cennetteyken yeryüzüne, Hz. İsa ve Hz. İdris ise yeryüzünde iken cennete gitmeleri, yani yer değiştirmeleri nasıl oldu? (12 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 11-20**15. BÖLÜM**

31 Aralık 1976 - Bornova / İzmir (43 dk.)

1. Abîye karşı gelmenin, ona el kaldırmanın dinimizde cezası nedir? (3 dk.)
2. Tıp tahsili için kadavra ve kemik üzerinde çalışma yapılıyor. Bunun için kabirleri açıp oradan kemik almak caiz midir? (8 dk.)
3. Kur'ân bir tarih, bir hikâye vs. kitabı gibi çeşitli konulara yer veriyor. Fen ilminin Kur'ân'da az veya kısa oluşunu nasıl izah ediyorsunuz? Bu, İslam'ın pozitif ilme değer vermediği anlamına gelebilir mi? (8 dk.)
4. Türbelere kesilen hayvanların etinin yenip-yenmeyeceği hususunu açıkla mısınız? (14 dk.)
5. Mevsimin dört olması, Halife Efendilerimizin dört olması, İmamların dört olması, dört büyük melek, dört büyük kitap vs, bütün bunların dört olmasında bir hikmet var mıdır? (3 dk.)
6. Bir hadis-i şerifte "Yusuf (a.s.)'a bütün insanların güzelliğinin yarısı verildiği" söyleniyor. Acaba Efendimiz mi (s.a.s.) yoksa O mu (a.s.) zahirde güzeldi? (7 dk.)

16. BÖLÜM

7 Ocak 1977 - Bornova / İzmir (42 dk.)

Giriş (5 dk.)

1. Dinen, kimler kimin elini öpebilir? (3 dk.)
2. "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sualine "Evet" ile cevap verildiğine dair aklî delil var mıdır? (10 dk.)
3. "Ruhlar müteğayyir olmadığına göre, hâdis de olamaz" sualine nasıl cevap verebiliriz? (5 dk.)
4. Enerji yoktan mı var olmuştur? Vardan yok olabilir mi? (1 dk.)
5. Esir maddesinin varlığı hakkında Kur'an'da ayetler var mıdır? (6 dk.)
6. İnsan ile hayvan arasındaki farklar nelerdir? (12 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 11-20

17. BÖLÜM

7 Ocak 1977 - Bornova / İzmir (39 dk.)

1. Hz. İbrahim'in oğullarından Hz. İshak mı yoksa Hz. İsmail mi kurban edilmiştir? (10 dk.)
2. Fatiha-i şerifte "Ğayri'l-Mağdûbi aleyhim vele'd-dâllîn" derken "Dat" harfini telaffuz edemeyenlerin namazı kabul olur mu? (8 dk.)
3. 1928'lerdeki bir takım İlahiyat profesörleri tarafından yazılan "İslamiyeti İslah Raporu" ve bu raporu verenler hakkındaki görüşleriniz nelerdir? (2 dk.)
4. Niye her şey ölüme dayalıdır? Mesela, insanın yaşaması için hayvanın, hayvanın yaşaması için bitkinin ölmesi gibi? (7 dk.)
5. Acaba Peygamberimiz sünnet olmuş mudur? Olmuşsa nasıl olmuştur? (2 dk.)
6. "Size bir fâsik haber getirdiğinde onu araştırın." ayetini izah eder misiniz? (4 dk.)
7. Diğer kutsal kitaplar, Kur'ân-ı Kerim'e eşit midir? (5 dk.)
8. Kur'ân-ı Kerim niçin ilk Peygambere inmemiştir? (2 dk.)

18. BÖLÜM

14 Ocak 1977 - Bornova / İzmir (46 dk.)

Giriş (9 dk.)

1. Kılan bütün namazlar Kâbe'den Allah'a ulaşıyor. Hâşâ, Allah Kâbe ile beraber hareket mi ediyor. Allah'a bir makam veremediğimize göre neden istediğimiz yerde namaza durmuyoruz? (8 dk.)
2. Bir insan otuz-otuz beş yaşına kadar gelmiş, namaz kılmamışsa gönlünden de kılmak istiyor fakat bu kadar namazı kılmakta haliyle biraz zor, tövbe-i istiğfar etse veya başka ne yapması lazım geliyor? (7 dk.)
3. Bilindiği gibi "Demokrasi halkın hüküm sürdüğü hükümet şeklidir" deniliyor. Ne dersiniz? (4 dk.)
4. İslam'da demokrasi diye bir şey var mı, varsa Kur'an'dan ve sünnetten delillerini söyler misiniz? Demokrasi kelimesinin kullanılması şer'an caiz midir, caizse delilini söyler misiniz? (1 dk.)
5. Efendimiz (s.a.s.) mü'minlerle, ailelerle oturup kalkarken nelere dikkat ediyordu? (9 dk.)
6. Çocuğu olmayan insanlar doktora gidiyor ve çocukları oluyor, doktora gitmeseydi çocukları olmayacak mıydı? (5 dk.)
7. Çocuğu olmayan bir kişinin doktora ve hocalara gitmesi dinen uygun mudur? (3 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 11-20**19. BÖLÜM**

14 Ocak 1977 - Bornova / İzmir (41 dk.)

1. Gebeliği önlemek için çeşitli çarelere başvuruyorlar. Bu dinen doğru mudur? Bu konuda aydınlatıcı bilgiler verir misiniz? (5 dk.)
2. Azil nedir? Dinen sakıncası var mıdır? İzah eder misiniz? (8 dk.)
3. Allah Kendi Ruhundan Yarattığı İnsana Ahirette Niçin Azap Edecektir? (4 dk.)
4. Seyyidü'l-Evliya kimdir? Süleyman Hilmi Tuna Seyyidü'l-Evliya mıdır? (10 dk.)
5. Duada ellerin nasıl tutulacağı hakkında bir hadis var mıdır? (6 dk.)
6. Dinimizde cin çarpması var mıdır? Varsa çaresi nedir? (1 dk.)
7. Köylerde kuzusunu almayan koyunlar için muska ve ip bağlıyorlar. Bunların mahzuru var mıdır? (1 dk.)
8. Kur'an ayetlerinin hepsi tefsir edilmiş midir? (1 dk.)
9. Topkapı sarayını ziyarete gitmiştim. Oradaki teşrifatçılar padişahların dört yüz cariyesi olduğunu söylüyorlardı. Acaba bu nasıl oluyor? (4 dk.)
10. Bütün ağaçların menşei çekirdek olduğu halde, bir kısım çekirdeksiz ağaçların başlangıcı nasıldır? (2 dk.)

20. BÖLÜM

21 Ocak 1977 - Bornova / İzmir (42 dk.)

Giriş (5 dk.)

1. Osmanlı padişahları niçin hacca gitmemişlerdir? (5 dk.)
2. Kötülüklerle karşı eliyle karşılık veren bazıları: "Kötülükleri gördüğünüzde gücünüz yetiyorsa elinizle değiştirin ..." hadisini söyleyerek kendilerini müdafaa ediyorlar. Acaba bu insanlar haklı mı? (11 dk.)
3. Beş vakit namaz bize miraçta farz kılındığına göre, Efendimiz (s.a.s.) miraçtan önce ve kendisine peygamberlik gelmeden önce nasıl ibadet ediyordu? (3 dk.)
4. Cihad nedir, nasıl yapılır? Peygamberimiz (s.a.s.) ve ashabı nasıl cihat yapmışlardır? (1 dk.)
5. İslam'ın her devrin ve özellikle bizim asrımızın meselelerini halledecek, ihtiyaçlarına cevap verecek mahiyette olduğunu izah eder misiniz? (3 dk.)
6. İslam'da düğün meşru mudur? Meşru ise sünnete uygun olması için nasıl yapılmalıdır? (2 dk.)
7. Nikâhın devamlılığı hususunda mümin erkek ve kadınlara düşen vazifeler nelerdir? (1 dk.)
8. Dinimizi anlatma hususunda ne dereceye kadar müsamahakâr olmak lazım? Bunun sınırı nedir? (2 dk.)
9. Cennet-Cehennem şu an var mıdır? Şayet yoksa din gününde mi yaratılacaktır? (3 dk.)
10. Tabii afet esnasında ölen binlerce insanın eceli aynı anda mı gelmiştir? (1 dk.)
11. Bir insanın ölümü Allah tarafından önceden belirtildiğine göre, öldüren kimse neden bundan sorumlu tutuluyor? (5 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30

21. BÖLÜM

21 Ocak 1977 - Bornova / İzmir

1. Her türlü mikroplardan temizlendikten sonra domuz etinin yenilmesi yine de haram olur mu?
2. Bir kimse, dinin bütün emir ve yasaklarına riayet ettiği halde dinin bazı temel konularında şüphe etse tam iman etmiş olur mu? Yoksa bu kimse bu haliyle münafık mı olur? İmanda kalben tasdik şart mıdır? İman nasıl hissedilir?
3. İmanın kesin alâmetleri nelerdir?
4. Bir insan kendisinde iman alâmetleri olduğu için mi imanlı olur? Yoksa imanlı olduğu için mi kendisinde iman alâmetleri bulunur? Mesela temiz olduğumuz için mi imanlı oluruz? Yoksa imanlı olduğumuz için mi temiz oluruz?
5. Gizli şirk nedir? "Her istediğimi yaparım" düşüncesi şirk girer mi?
6. Bir insanın dünyada şu veya bu işi gerçekleştirmesini Allah'ın (c.c.) kendisine bir vazife olarak verdiği inancı mahzurlu mudur?
7. Kul hakkı ve helalleşmenin öneminden bahseder misiniz?
8. "İnsanın kaderinde ne yazıldıysa o olur" deniliyor. Öyleyse niçin ibadet yapmamız ve dua etmemiz isteniyor? Kader nedir lütfen izah eder misiniz? İnsanın kendi kaderinde hiçbir te'siri yok mudur?
9. Yüce Allah rızık istediği kuluna istediği kadar verdiği göre, müslüman olmayan memleketlerin müslüman memleketlerden daha zengin ve kuvvetli olmasının sebep-i hikmeti ne olabilir?
10. Çalışmanın müslümanların hayatında çok önemli bir yeri olduğunu biliyoruz. Öte yandan Yüce Allah'ımıza inanmamızın gereği olarak her hususta O'na teslimiyetimiz, tevekkülümüz ve yarattığı her şeyin olacağına inanmamıza rağmen neden çok sıkı çalışmamız gerekmektedir?
11. Çalışma hayatında bir mücadele söz konusudur. Tam kul olmanın gereklerini yerine getiremeyen rakiplerin karşısında, onların yaptıkları hilelere ve iş oyunlarına aynı şekilde karşılık vererek mücadelede bulunmak dinimize göre doğru mudur?
12. Bir insanın kiminle ve ne zaman evleneceği Yüce Allah'ımız tarafından daha önceden tespit edilmiş midir?
13. Hristiyan memleketinde doğmuş ve İslam Dini'ni duymamış bir hristiyanın âhiretteki durumu nasıldır?
14. Balığın murdarı olur mu? Avlanan balığın karnından çıkan yavru yenir mi?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30

22. BÖLÜM

28 Ocak 1977 - Bornova / İzmir

1. Ben istemeyerek çok kötü küfre düştüm. Allah'ın en kötü kuluyum. Peygamberin en kötü ümmetiyim. Allah'a ve Resûlü'ne duyduğum sevgi benim için kurtuluş vesilesi olur mu?
2. Beş vakit farz namazını kılan bir kimsenin bayram namazını kılmamasının hükmü nedir?
3. Namazda kıyamda iken ayakların arası ne kadar açık olmalıdır? İzah eder misiniz?
4. Allah'ın varlığı, birliği, Hz. Muhammed'in (s.a.s.) hak peygamber olduğu, Kur'ân'ın Allah tarafından gönderildiği, Hz. Muhammed'in (s.a.s.) Kur'ân'ı yazmadığı ve ümmî olduğu konularını izah eder misiniz?
5. Allah Teâlâ'nın (c.c.) kâinatı altı günde yaratmasının hikmeti nedir?
6. "Var yok olmaz, yok var olmaz" deniliyor. Bu duruma göre kâinatın sonradan yaratılmasını nasıl izah edebiliriz?
7. Ahlâkî karakterler zaman ve zemine göre değişebilir mi?
8. Hz. Âdem'den (a.s.) bu yana hak olarak gönderilen dinlerde ibadet şekilleri aynı mıdır? Aralarında farklılıklar var mıdır?
9. Depremin Allah tarafından olmayıp bir doğa afeti olduğunu söyleyenler var. Bu konuda ne dersiniz?
10. Bazı âlimlerimiz insan ömrüne sığmayacak kadar eser yazmışlardır. Bunu izah eder misiniz?
11. Üzerimizde hakkı olan bir kimse öldüğünde, onun hakkını nasıl ödeyebiliriz?
12. Bir müslüman erkek, kendisine itaat etmeyen hanımına nasıl davranmalıdır? Müslüman bir kadının, kocasına itaati nasıl olmalıdır?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30

23. BÖLÜM

4 Şubat 1977 - Bornova / İzmir

1. Televizyon seyretmenin hükmü nedir?
2. Vaat ettiği sürede borcunu ödeyemeyen kimsenin ne yapması gerekir?
3. Allah kâinatı yaratmadan önce ne ile meşgul idi?
4. Sünnet namazlarının yerine kaza namazı kılınabilir mi?
5. Dişini kaplatan veya dişine dolgu yaptıran bir kişinin gusül abdesti sahih olur mu?
6. Cuma namazında cemaatin, iç ezanda müezzinle beraber "Lâ ilâhe illallâh" demesi doğru mudur?
7. Namaz kıldırarak olan imamın hangi şartlara sahip olması gerekir?
8. İstimnanın (elle boşalma) dinimizdeki hükmü nedir?
9. Baba ile evlat birbirine dargın olabilir mi?
10. Allah'ın bizim ibadetlerimize ihtiyacı olmadığı halde, niçin ibadet yapıyoruz?
11. Bazıları nafile hacca gitmenin doğru olmadığını söylüyor. Bu konuda ne dersiniz?
12. Bir kimse vefat ettikten sonra hanımı başka bir erkekle evlenirse ve bunların üçü de cennete giderse, kadın hangisinin eşi olur?
13. Osmanlı padişahlarının, kardeşlerini öldürtmeleri meselesini nasıl anlamak gerekir?
14. Peygamberimiz (s.a.s.) İslam Devleti'ni kurduğu zaman, Medine'de bulunanların hepsi İslâmiyet'i yaşıyor muydu? Yoksa bazı müşrik kabileler ve yahudiler de var mıydı?
15. Milletimiz içinde bulunduğu buhrana nasıl düşmüştür? Yeniden kurtuluşu mümkün müdür? Mümkünse nasıl olacaktır? İzah eder misiniz?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30

24. BÖLÜM

11 Şubat 1977 - Bornova / İzmir

1. Cin nedir? Nasıl çağrılır? Tedavide ve kayıp bulmakta kullanılabilir mi? Cincilik yapan hocaların İslam'da yeri nedir?
2. Tenasüh mümkün müdür? İslam'da tenasühün yeri nedir?
3. Allah, Peygamberimizi (s.a.s.) ruhlardan önce mi yarattı? Açıklar mısınız?
4. Bir babanın hayattayken evlatlarından bir kısmına mirastan pay verip bir kısmına ise vermemesi durumunda sorumluluğu ne olur? İzah eder misiniz?
5. Selam verip alma ve birisine selam götürme mevzuunda bilgi verir misiniz?
6. Cenâb-ı Hak her yerde hâzır ve nâzır olduğu halde, Peygamberimiz (s.a.s.) neden Arş-ı Âlâ'ya çıkıp orada Allah (c.c.) ile hususi olarak görüştü?
7. Kâbe Kavseyn ne demektir?
8. Vehhabilik nedir? Vehhabilik anlayışına dinimizin yaklaşımı nasıldır?
9. Mehdi, Mesih ve Deccal hakkında bilgi verir misiniz?

25. BÖLÜM

18 Şubat 1977 - Bornova / İzmir

1. Hayır ve şer Allah'tan geldiğine göre, kaderinin sadece bir uygulayıcısı olan insan sonuçtan neden sorumlu oluyor?
2. Toprak, su, enerji, maden ve gıda üretimini devletleştirme politikasının İslam'da yeri nedir?
3. İslâm'a göre bir kimsenin servetine halkın yararı için sınır konulabilir mi?
4. Şarkı söyleme, saz çalma ve bunları dinlemenin dinimizdeki hükmü nedir?
5. Hz. İsa (a.s.) yeryüzüne indiği zaman yanında kaç tane mürşidi olacak? Bu hususu izah eder misiniz?
6. Âhirette peygamberler toplu halde aynı yerde mi bulunacaklar? Yoksa her peygamber ümmetiyle beraber mi olacak?
7. İslam'da "din adamları" diye bir zümre var mıdır?
8. Namazda imamın okuduğu Kur'ân'ı cemaatin de okumasında bir mahzur var mıdır?
9. Zaruret halinde yalan söylemenin dinimizdeki hükmü nedir? İzah eder misiniz?
10. İslâm'ın bütün zaman ve mekânlarda tatbik edilebilir bir din olduğu şer'î delillerle nasıl izah edilebilir?
11. Kâbe-i Muazzama'nın kutsallığı hakkında bilgi verir misiniz?
12. Dinî nikâh nedir? İslâmiyet'e göre düğün nasıl yapılmalıdır?
13. Günümüz ticaretinde yüzde yüz kâr ederek satış yapmak helal midir?
14. Peygamberimizin (s.a.s.) cenazesini kim yıkadı? Namazını kim kıldırdı? Hz. Fatıma Validemizin (r. anhâ) cenazesini Hz. Ali'nin (r.a.) yıkadığı doğru mudur?
15. "Osmanlı Devleti'nde kentleşmeyi önlemek için toprak ağalığı sürdürülmüş ve göç yasağı konulmuştur" deniliyor ve dolayısıyla bu yöntemin İslam'a dayandığı söyleniyor. Bu doğru mudur, izah eder misiniz?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30**26. BÖLÜM**

25 Şubat 1977 - Bornova / İzmir

Giriş

1. Ülfet nedir? İzah eder misiniz?
2. Fertler mükemmel bir İslâmî şuura sahip olduktan ve cemiyet de İslâmî prensiplere göre teşekkül ettikten sonra yeniden küfrün yayılması nasıl olmaktadır?
3. Müceddid kime denir? Vazifeleri nelerdir? Şimdiye kadar gelen müceddidler kimlerdir? İzah eder misiniz?
4. "Mimsiz medeniyet" sözüyle ne kastedilmektedir?
5. Akıllı ve şuurlu insanların putlara tapması nasıl olmuştur? Bu insanlar nasıl birden çok ilah edinmişlerdir?
6. Müspet milliyetçilik ve menfi milliyetçilik nedir ve nasıl olur?
7. Hürriyet her türlü kayıttan azade olmak mıdır? Bu tür hürriyetten bahsedenler gerçekten hür müdürler? Gerçek hürriyeti izah eder misiniz?
8. Namazda Kâbe'ye teveccüh eden müslümanlar aynı zamanda dünyanın yuvarlak olduğunu da biliyorlar mıydı?
9. Azrail (a.s.) insanların ruhlarını aynı anda nasıl kabzetmektedir? İzah eder misiniz?
10. Şu zamanda, hizmet-i Kur'âniye'de en ziyade dikkat edilmesi gereken esaslar nelerdir?

27. BÖLÜM

4 Mart 1977 - Bornova / İzmir

1. Taklidî ve tahkiki iman nedir? Lütfeder misiniz?
2. Kur'ân-ı Kerim nasıl bir araya toplanmıştır? Her hangi bir âyet, kelime veya harfin değişikliğe uğramış olması ihtimali var mıdır?
3. En büyük velilerin dahi hiçbir sahabeye erişememelerinin sebebi nedir? Onlara bu mertebeyi kazandıran hususiyetler nelerdir?
4. Sık sık kullanılan "gerici, yobaz ve ilerici" kelimeleri ne mana ifade etmektedirler?
5. Peygamberimizin (s.a.s.), devlet malından o zamanki kâfirlere hediyeler gönderdiği söyleniyor. Bu konuyu izah eder misiniz?
6. Vehhabiler hakkında bilgi verir misiniz?
7. Kan vermenin dinimize göre hükmü nedir?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30

28. BÖLÜM

4 Mart 1977 - Bornova / İzmir

1. Bir müslüman kişi amcasının, dayısının, teyzesinin veya halasının kızıyla evlenebilir mi?
2. Kâr getirmeyen hisse senetlerinden zekât verilir mi?
3. Taksitle veya peşin fiyatla alışveriş yapma hakkında bilgi verir misiniz?
4. Akraba evliliği çocuğun sakat doğmasına sebep olur mu?
5. Hiçbir şey kendi kendine olmadığına göre, Allah (c.c.) nasıl meydana gelmiştir?
6. "İmam nikâhı" tabiri doğru mudur? Gerçek manada nikâh nedir? Nikâh, dini şartlara göre olmamışsa daha sonra yapılabilir mi?
7. Evrenin zaman olarak bir başlangıcı var mıdır?
8. Allah'ın (c.c.) zatı ve sıfatları hakkında bilgi verir misiniz?
9. Yüce Rabbimizi tanıma yollarını anlatır mısınız?
10. Gök cisimleri canlı mıdır? Bunların hareket etmelerinde ne gibi hikmetler vardır?
11. Ruhun özü nedir? İzah eder misiniz?
12. Haşrin (öldükten sonra dirilme) gerçekleşmesi nasıl olacaktır?
13. Hangi hallerde insan cünüp olur?
14. Peygamber Efendimiz (s.a.s.), su iktiza ettiği durumlarda bazen yiyip içermiş, bazen de abdest alıp yatarmış. Bu hususları izah eder misiniz?
15. "Ve Âdem'e bütün isimleri öğretti..." (Bakara, 31) âyetini izah eder misiniz?
16. Namazda okuduğumuz âyet ve duaların manasını bilmemiz şart mıdır? Namaz sûrelerine dua demek doğru mudur? Namazda âyet ve duaların Türkçe manası okunsa namaz kabul olur mu?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30

29. BÖLÜM

11 Mart 1977 - Bornova / İzmir

Giriş

1. Rüyada ruh bedenden ayrılır mı?
2. Âhirette ruh ve ceset beraber mi haşrolacak?
3. İnsana iyiliği veya kötülüğü yaptıran nedir?
4. İnsanın ömür boyu bedenine girip çıkan bütün hücreleri âhirette tekrar bedeninde toplanacak mı? Âhirette mükâfat veya mücâzâtı insanın beden ve ruhu beraber mi görecek? Âhirette insanların bedenleri ne kadar büyük olacak?
5. Vesvesenin mü'minler açısından hikmeti nedir?
6. Babadan intikal eden gayr-i meşru kazanç mirasçılara helal midir?
7. Cenâb-ı Hak kaza namazlarını affeder mi?
8. Cenâb-ı Hak'ın melekleri yaratmasının hikmeti nedir?
9. Kabirde insan bütün hayatından sual edilip hesaba çekilecek mi? Kabirdeki hesapla kıyamet günündeki hesap arasında nasıl bir fark vardır? Mü'min ve kâfirin kabirdeki halleri nasıl olacaktır?
10. Peygamberimiz (s.a.s.) doğuştan peygamber olarak yaratılmıştır ve Cenâb-ı Hak Peygamberimizin (s.a.s.) hiçbir konuda hata yapmasına izin vermemiştir. Bu durumda Peygamberimiz (s.a.s.) için imtihan sırrı nasıl gerçekleşmektedir?
11. Mistisizmin mahiyeti nedir? İzah eder misiniz?
12. Sabah namazının sünnetinin farzından sonra kılınmamasının hikmeti nedir?
13. Namazda Allah'ı (c.c.) nasıl ve ne şekilde düşünmek gerekir?
14. Yunus Emre gibi bazı tasavvuf ehlinin, ölmenden önce Allah'a kavuşma çabası içinde olduklarını görüyoruz. İnsanın ölmenden önce Allah'a kavuşması mümkün müdür?
15. İnsanın "Rahman" suretinde yaratılması meselesini izah eder misiniz?
16. Fatih Sultan Mehmed'in beş maddelik kanun yaptırdığı doğru mudur? Doğruysa İslam'da kanun yapmanın yeri var mıdır?
17. Nikâhta kız ve erkeğin velisinin izni şart mıdır?
18. Mektuplaşma yoluyla yapılan nikâh dinimize göre geçerli midir?
19. Altı ay gündüz, altı ay gece olan kutuplarda namaz vakitlerinin tayini nasıl yapılmalıdır? İzah eder misiniz?
20. Bir erkeğin nâmahremi olan kadınlarla tokalaşmasının dinimizdeki hükmü nedir?

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI 21-30

30. BÖLÜM

18 Mart 1977 - Bornova / İzmir

1. Bir kimse kayınvalidesine küfrederse hürmet-i musâhare sabit olur mu? (Hanımı kendisine haram olur mu?)
2. Bir kimse baldızının mahrem bir yerini görse hürmet-i musâhare olur mu? (Hanımı kendisine haram olur mu?)
3. Dine, imana söven ve dine ait meseleleri tezyif eden bir kimsenin yeniden iman etmesi gerekir mi?
4. Peygamberimizin (s.a.s.), kâinatın çekirdeği ve münevver bir meyvesi olması ve kâinatın O'nun (s.a.s.) nurundan yaratılması meselelerini izah eder misiniz?
5. Mi'râc-ı azîm niçin sadece Hz. Muhammed'e (s.a.s.) mahsus kılınmıştır?
6. Şakk-ı kamer mucizesinin mahiyetini izah eder misiniz?
7. Peygamberimizin (s.a.s.), vefat etmek üzereyken kâğıt kalem istemesi ve Hz. Ömer'in de (r.a.) buna engel olması meselesini izah eder misiniz?
8. "Şu işi şöyle yaparsam Allah beni huzurundan kovsun" demek yemin olur mu?

M. FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİ'NİN YAYINLANMIŞ ESERLERİ

1. Asrın Getirdiği Tereddütler-1
2. Asrın Getirdiği Tereddütler-2
3. Asrın Getirdiği Tereddütler-3
4. Asrın Getirdiği Tereddütler-4
5. Çağ ve Nesil-1
6. Buhranlar Anaforunda İnsan
7. Yitirilmiş Cennette Doğru
8. Zamanın Altın Dilimi
9. Günler Baharı Soluklarken
10. Yeşeren Düşünceler
11. Işığın Görüldüğü Ufuk
12. Örnekleri Kendinden bir Hareket
13. Sükutun Çığlıkları
14. Fasıldan Fasıla-1
15. Fasıldan Fasıla-2
16. Fasıldan Fasıla-3
17. Fasıldan Fasıla-4
18. Fasıldan Fasıla-5
19. Kalbin Zümrüt Tepeleri-1
20. Kalbin Zümrüt Tepeleri-2
21. Kalbin Zümrüt Tepeleri-3
22. Kalbin Zümrüt Tepeleri-4
23. Tekellüm -1
24. Tekellüm -2
25. Tekellüm -3
26. Tekellüm -4
27. Tekellüm -5
28. Prizma-1
29. Prizma-2
30. Prizma-3
31. Prizma-4
32. Prizma-5(Kendi İklimimiz)
33. Prizma-6(Yol Mülâhazaları)
34. Prizma-7(Zihin Harmanı)
35. Kırk Testi Serisi 1
36. Sohbet-i Canan Kırk Testi Serisi 2
37. Gurbet Ufukları Kırk Testi Serisi 3
38. Ümit Burcu Kırk Testi Serisi 4
39. İkinci Yağmurları Kırk Testi Serisi 5
40. Diriliş Çağrısı Kırk Testi Serisi 6
41. Ölümsüzlük İksiri Kırk Testi Serisi 7
42. Vuslat Muştusu Kırk Testi Serisi 8
43. İnancın Gölgesinde-1
44. İnancın Gölgesinde-2
45. Ruhumuzun Heykelini Dikerken (1)
46. Kendi Dünyamıza Doğru
(Ruhumuzun Heykelini Dikerken-2)
47. Renkler Kuşağında-1
48. Renkler Kuşağında-2
49. Fatiha Üzerine Mülâhazalar
50. Hüzmeler ve İktibaslar
51. İ'la-yı Kelimetullah veya Cihad
52. İrşad Ekseni
53. Çekirdekten Çınara
(Bir Başka Açıdan Ailede Eğitim)
54. Beyan
55. Kur'ân'dan İdrake Yansıyanlar
56. Varlığın Metafizik Boyutu
57. Ölüm Ötesi Hayat
58. Yaratılış Gerçeği ve Evrim
59. Mecmuatü'l-Ed'iyye
Dua Mecmuası (Arapça-Türkçe)
60. Dua Ufku
61. Sabah ve Akşam Duaları
62. Renklerin Diliyle
63. el-Kulûbü'd-Daria
64. Yaratılış Gerçeği ve Evrim
65. Hitap Çiçekleri
66. Küçük Dünyam (Röportaj: Latif Erdoğan)
68. Ufuk Turu (Röportaj: Eyüp Can)
69. Fethullah Gülen'le
Global Hoşgörü ve New York Sohbeti
(Röportaj: Nevval Sevindi)
70. Gurbette Fethullah Gülen
(Röportaj: Nuriye Akman)
71. Amerika'da Bir Ay (Derleyen: Ali Ünal)
72. Pensilvanya Günlüğü (Derleyen: Ahmet Özer)

YAYINLANAN GÖRÜNTÜLÜ ESERLERİ

- 1- ... Ve Gaybın Son Habercisi Hazret-i Muhammed (s.a.s.)
(Belgesel Görüntülü) (5 Bölüm)
- 2- Oruç (Belgesel Görüntülü) (8 Bölüm)
- 3- Sohbet-i Canan (FKM Sohbetleri) (10 Bölüm)
- 4- Gönül Bestesi (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
- 5- Kutsîlerin Yolunda (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
- 6- Geleceğin Aydınlik İklimi (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
- 7- Ümitle Beklerken (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
- 8- Sonsuz Nur (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
- 9- Yenilenme Gayreti (Bamteli Serisi) (30 Bölüm)

YAYINLANAN SESLİ ESERLERİ

- 1- Minberden Yükselen Ses (10 Bölüm)
- 2- Gönül Dünyamızdan (10 Bölüm)
- 3- Gurbet Solukları (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
- 4- Bamteli (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
- 5- Düşünce Helezonu (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
- 6- Kendi Değerlerimiz (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
- 7- Ölüm Ötesi Hayat (20 Bölüm)
- 8- Sorular ve Çıkış Yolları (30 Bölüm)
- 9- Sonsuz Nur (Sesli Kitap) (3 Bölüm)
- 10- Hac (5 Bölüm)
- 11- Kader (5 Bölüm)
- 12- Nübüvvet (7 Bölüm)
- 13- Oruç (8 Bölüm)
- 14- Anadolu Vaazları (10 Bölüm)
- 15- Işığa Doğru (10 Bölüm)
- 16- Melekût Âlemi (20 Bölüm)
- 17- Namaz (20 Bölüm)

MUHTEREM M. FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİNİN HAYATI

1938'de Erzurum'un Pasinler ilçesi Korucuk Köyü'nde doğdu. Babası Ramiz Hoca cami imamı, annesi Refia Hanım ise ev hanımıydı. Ailenin ikinci çocuğu olan Fethullah Gülen Hocaefendi, altısı erkek ikisi kız olmak üzere sekiz kardeşidir.

Küçük yaşta hafızlığını tamamlayan Hocaefendi, Erzurum'un tanınmış âlimlerinden dersler aldı, bölgenin önde gelen gönül insanlarının sohbetlerine katıldı.

Askerlik öncesi ve sonrasında olmak üzere Edirne Üç şerefeli Camii'nde toplam 4 yıl imamhatiplik görevinde bulundu. Askerlik dönüşünden bir müddet sonra da Kırklareli'ne vaiz olarak atandı.

1966 yılında İzmir'e vaiz olarak nakli yapılan Fethullah Gülen Hocaefendi, Kestanepazarı Camii'nde verdiği vaazların yanı sıra Kestanepazarı Kur'an Kursu'nda da idarecilik görevinde bulundu. Bu arada gezici bölge vaizi olarak Ege Bölgesi'nin değişik il ve ilçelerinde 1971 yılına kadar vaaz ve sohbetler verdi.

Daha sonra Balıkesir'in Edremit ilçesi ve Manisa ilinde vaizlik görevinde bulunan Hocaefendi ardından İzmir'in Bornova ilçesi vaizliğine atandı. 1980 yılı Eylül ayına kadar bu görevine devam etti.

Halktan gelen yoğun istek ve ilgi üzerine 1989 yılında İstanbul ve İzmir'de fahrî olarak vaazlara yeniden başladı ve 1992 yılına kadar bu vaazlarını sürdürdü. Arapça ve Farsça bilen Hocaefendi yazdığı güzide eserleriyle yayın hayatına devam etmektedir.

YAYINLANAN GÖRÜNTÜLÜ ESERLERİ

1. ...Ve Gaybın Son Habercisi Hazret-i Muhammed (s.a.s.) (Belgesel Görüntülü) (5 Bölüm)
2. Oruç (Belgesel Görüntülü) (8 Bölüm)
3. Sohbet-i Canan (FKM Sohbetleri) (10 Bölüm)
4. Gönül Bestesi (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
5. Kutsîlerin Yolunda (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
6. Geleceğin Aydınlik İklimi (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
7. Ümitle Beklerken (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
8. Sonsuz Nur (Peygamber Sevgisi) (10 Bölüm)
9. Yenilenme Gayreti (Bamteli Serisi) (30 Bölüm)

YAYINLANAN SESLİ ESERLERİ

1. Minberden Yükselen Ses (10 Bölüm)
2. Gönül Dünyamızdan (10 Bölüm)
3. Gurbet Solukları (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
4. Bamteli (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
5. Düşünce Helezonu (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
6. Kendi Değerlerimiz (Bamteli Serisi) (10 Bölüm)
7. Ölüm Ötesi Hayat (20 Bölüm)
8. Sorular ve Çıkış Yolları (40 Bölüm)
9. Sonsuz Nur (Sesli Kitap) (2 Bölüm)
10. Hac (5 Bölüm)
11. Kader (5 Bölüm)
12. Nübüvvet (7 Bölüm)
13. Oruç (8 Bölüm)
14. Anadolu Vaazları (10 Bölüm)
15. Işığa Doğru (10 Bölüm)
16. Melekût Âlemi (20 Bölüm)
17. Namaz (20 Bölüm)

FİZİK ÖTESİ HAYAT – 1

12 Mayıs 1978, Bornova / İzmir, Süre: 82 dk.

CİNLERİN MAHİYETİ VE TEMESSÜLÜ**1. BÖLÜM**

1. İmanın erkânı arasında yer almamakla birlikte Kur'ân-ı Kerim'in tarifi içinde cinlerin varlığına inanmanın farz olduğu...
2. Asrımızda, Batı kaynaklı fikirlerin tesiri ile İslâm dünyasında bir kısım düşünce kaymalarının yaşandığı.. Bu kaymaların cin, melek, mucize gibi hakikatlerin, dinin ruhuna uymayacak biçimde yorumlanmasına sebep olduğu...
3. Şeytanın, mevcudiyetini inkâr ettirmek suretiyle insanlar üzerinde hâkimiyet kurduğu...
4. Dergâh-ı İlahî'den kovulan şeytanın, ilk isyanında beşere yaptırmak istedikleri...
5. Cinlerin, insanlardan daha önce yaratıldığı ve yeryüzünün imanyala görevlendirildiği...
6. Alevsiz ve korsuz ateşten yaratılan cinlerin, Kur'ân'da insanla beraber ele alınıp muhatap kılındığı...
7. "Cin" kelimesinin kökeni ve mânâsı...
8. Efendimiz'e (s.a.s.) ümmet olan cin tayfası, kendi suretlerinde görünmezler. İnsanlar, cinleri ancak insan ve hayvan suretinde temessül ettikleri zaman görebilirler...
9. **Şeytanın Değişik Şekil ve Kılıktaki Temessülü:**
 - Bedir Savaşı'ndan önce Müslümanların kuvve-i maneviyelerini kırmak için Sürâka b. Mâlik b. Cu'şum şeklinde temessül edip kaybolması..

2. BÖLÜM

- Hicret esnasında Necidli bir ihtiyar şeklinde temessül edip Efendimiz'i (s.a.s.) yok etmek için Dâru'n-Nedve'de toplanan müşriklerin ileri gelenleriyle fikir alışverişinde bulunması...
- İnsan suretine girerek beytül-mâlden çalmaya kalkan şeytanı, Ebû Hureyre'nin (r.a.) elinden yakalaması, kendisi ve avenelerinin şerrinden koruyacak olan duayı (Âyete'l-Kürsî) ona (r.a.) söylemesi karşılığında kurtulması...

10. Cinler, insanların tabi oldukları kanunlara tabidirler; insanlar gibi doğarlar, yaşarlar ve ölürler...
11. Cinler de insanlar gibi Allah (c.c.) karşısında kullukla mükelleftirler...

HUTBE

12. Âlemşümül bir davetle zuhur eden Efendimiz (s.a.s.), bütün varlıkların sözüne kulak kesildiği müstesna bir zâttır...
13. Efendimiz'in cinlere Rahman sûresi'ni okuması ve cinlerin Efendimiz'e mukabelesi...

FİZİK ÖTESİ HAYAT – 2

19 Mayıs 1978, Bornova / İzmir, Süre: 87 dk.

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.S.) İNSANLARA VE CİNLERE PEYGAMBER OLARAK GÖNDERİLMESİ

1. BÖLÜM

1. Cinler, insanların tabi olduğu ahkâma tabidir; onların da inananları ve inanmayanları vardır...
2. İnsanlar gibi cinler ve meleklerin de âlemlere rahmet olarak gönderilen Efendimiz'e (s.a.s.) medyun oldukları...
3. Cinlere ayrıca peygamber gelmiş midir? Yoksa insanlara gönderilen peygamberler cinlerin de peygamberleri midir?
4. Efendimiz'in (s.a.s.) hem insanlara hem de cinlere peygamber olarak gönderildiği...
5. Efendimiz'in (s.a.s.), dini tebliğ için cinleri davet etmesi ve cinlerin heyetler halinde Efendimiz'in davetine icabet etmesi.. Efendimiz'in, cinlerin davetini kabul edip istekleri üzerine onlara Kur'ân okuması ve namaz kıldırması...
6. Ömer b. Abdülaziz'in şehit edilen Saraka ismindeki bir cini teşhiz ve tekfin etmesi...

2. BÖLÜM

7. Hz. Aişe'nin (r.anhâ) cin taifesinden birisini öldürdüğü için rüyasında muhakeme edilmesi...
8. Allah (c.c.), cinleri de insanlar gibi kullukla mükellef kılmıştır; cinler de amelleri neticesinde mükâfat veya ceza görecektir, bunun neticesinde Cennet veya Cehennem'e gideceklerdir...

9. İnsanlar gibi cinlerin de çeşitli din, mezhep ve kliklere ayrıldığı.. Ümmet-i Muhammed sevindiği zaman onların da sevindiği, üzüldükleri zaman da üzüldükleri...
10. Ruhanilerden ve cinlerden Efendimiz'e (s.a.s.) ümmet olanların sayılamayacak kadar çok olduğu, günümüzde insanlığın saadetinin, yeniden O'nun (s.a.s.) getirdiklerine uymaya bağlı bulunduğu...

HUTBE

11. Bütün kevn ü mekânın mü'minlerle alakadar olduğu, ehl-i imanin ölümü üzerine arz ve semanın gözyaşı dökeceği.. Sa'd b. Muaz'ın (r.a.) ölümü üzerine Arş'ın ihtizaza gelmesi...
12. Hz. Ömer'in (r.a.) şehit edilmesi üzerine Hz. Aişe'nin (r.anhâ), evin duvarlarında uzayıp giden bir ses duyması...
13. Hz. Hüseyin'in (r.a.) Kerbela'da şehit edilmesi üzerine, Ümm-ü Seleme'nin (r.anhâ) evinin içinde bir feryat duyması, günler sonra Hz. Hüseyin'in şehadet haberini alması...
14. Yozlaşmış bir nesil karşısında bir şey yapamamanın ızdırabıyla ve içten gelen bir inkisarla dökülen gözyaşları, Cennet Kevserlerinden daha kıymetlidir...

FİZİK ÖTESİ HAYAT – 3

26 Mayıs 1978, Bornova / İzmir, Süre: 83 dk.

ŞEYTANIN HİLELERİ VE ONUN HİLELERİNDEN KORUNMA YOLLARI

1. BÖLÜM

1. "Bizden Allah'a itaat edenlerin yanında, hak yoldan sapan kâfirler de var. Allah'a itaat ve teslimiyet gösterenler, doğru yolu arayanlardır." (Cin sûresi, 72/14) âyeti...
2. Cinlerin insanların emrine musahhar edildiği.. Hz. Süleyman'ın (a.s.) cinleri çeşitli görevlerde kullanması...
3. Güzel sanatların ve romantizmin insanlar arasında yayılmasında cinlerin tesiri...
4. Maddenin ayaklarının sallantıda olduğu günümüzde insanları her türlü hümanist düşüncenin ötesinde bir muhabbetle seven mü'minlerin asayişsizlik ve anarşiye karşı en emin sığınak olduğu...

5. Bazı insanların cinleri kullanırken onların tesirine girip oyuncakları haline geldikleri...

6. Efendimiz'in (s.a.s.) zuhuruyla cinlerin saltanatının sona erdiği...

7. Cin ve Şeytanın Şerrinden Korunma Yolları:

- İslâm'ın emirlerini gönül hoşnutluğu içinde yerine getirerek Allah (c.c.) ve Resûlü (s.a.s.) ile sıkı irtibat halinde bulunmak...
- Fiilî ve kavli dua ile iç ve dış bütünlüğü içinde Allah'a (c.c.) yönelmek, Âyete'l-Kürsî ve Efendimiz'den rivayet edilen duaları okumak...

2. BÖLÜM

- Günahlardan kaçınmak ve abdestli bulunmaya önem göstermek.. Şeytanlar ve cinler, insanlara günahlarla açtıkları boşluklardan nüfuz ederler...

8. Dergâh-ı İlahî'den kovulan şeytanın beşeri doğru yoldan çıkarmak için kullanacağı aletler: Sihir, büyü, rüşvet, içki, kumar, haram helal demeden kazanılan ticarî gelir...

HUTBE

9. Şeytanın feryatları: Mü'minin secdesinden şeytan feryat eder.. Efendimiz'in (s.a.s.) dünyayı teşrifinden şeytan feryat eder...
10. Efendimiz'in (s.a.s.) Akabe'de, insanlığın kaderini değiştirecek altı-yedi kişilik toplulukla yüz yüze gelmesi.. Oradakilerin biat etmede tereddüt göstermeleri karşısında Ebu'l-Heysem et-Teyyihani'nin (r.a.) ileri atılarak Efendimiz'in elini tutması.. Bunun üzerine şeytanın Akabe tepelerini inletircesine feryat etmesi...
11. Günümüzde de şeytanın feryadı dinmemiştir. Efendimiz'e (s.a.s.) dilbeste olan her gönülden dolayı şeytanın feryat ettiği...

FİZİK ÖTESİ HAYAT – 4

2 Haziran 1978, Bornova / İzmir, Süre: 94 dk.

ŞEYTANIN İNSANI YOLDAN ÇIKARMA ÇABALARI VE ONA BOYUN EĞMEYENLER

1. BÖLÜM

1. İnsanlar arasında şeytanların vazifesini yapan kimselere insî şeytan dendiği, yer yer cinnî şeytanların insî şeytanlardan ders aldığı...

2. Asrımızda şeytanın beşere müdahalesinin arttığı, şeytanın arkasında yürüdüğü halde kendini doğru yolda zannetme gafletinin beşer için en büyük tehlike olduğu...
3. Şeytanın beşere cibilli düşmanlığının Hz. Âdem (a.s.) ile başladığı...
4. Allah'ın emrine itaat (saygı) noktasında Hz. Âdem (a.s.) ile şeytan arasındaki fark: Hz. Âdem'in isyanı neticesinde hatasını anlayıp tekrar Allah'a yönelişi ve yakarışı; şeytanın ise Allah'ın emrine isyan ederek gayyaya yuvarlanması...
5. Allah'ın seçkin kulu olarak Hz. Âdem'in (a.s.) beşere hediyesi: Bin günah işlemiş olsan dahi ümitsizliğe kapılma...
6. İnsanın doğuşuyla birlikte şeytanın, ona musallat olmaya başladığı...
7. Şeytanın gençlik çağında Hz. İsa'nın (a.s.) karşısına çıkması.. Efendimiz'in misal âleminde kalbinin çıkarılıp temizlenmesi ve bundan dolayı şeytanın Efendimiz'e temas edememesi...
8. İnsanın cibilli düşmanı şeytanın takva elbisesini insanın sırtından çıkartarak onu Allah'tan uzaklaştırmaya çalıştığı...

2. BÖLÜM

9. Şeytanın sürekli tahrik ve oklarına karşı mü'minlerin sürekli istiaze ve istiğfarla sahil-i selamete çıkabileceği...
10. Şeytanın hilkate müdahale edip fitratı değiştirmek isteyeceği ve çeşitli ümniyelerle insanoğlunu doğru yoldan çıkaracağı...
11. Şeytanın insanları sürekli Allah'tan (c.c.) uzaklaştırmaya çalıştığı.. İnsanın ise şeytanın aldatmaları karşısında rehavete kapılmadan tazarru ve niyaz ile Hakk'ın kapısını çalmakla kurtulacağı...
12. İşlenen herbir günahın yeni günahlara vesile olacağı, ibadetlerin ise yeni ibadetlere vesile olacağı...
13. "Hesaplar görülüp iş tamamlanınca şeytan onlara şöyle diyecek: 'Allah size doğru vaadde bulundu. Ben de size bir şeyler vaad ettim, ama sözümden caydım. Doğrusu, benim size istediğimi yaptırarak bir gücüm yoktu. Sadece ben sizi dâvet ettim, siz de çağrımı kabul ettiniz. O halde beni ayıplamayın, kendi kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz! Ben, sizin daha önce beni Allah'a şerik yapmanızı da reddetmişim.'" (İbrahim sûresi, 14/22)

HUTBE

14. Şeytanın hakiki mü'min üzerinde hiçbir etkisinin olamayacağı.. Hz. Musa (a.s.) ve Hz. Yahya'yı (a.s.) yoldan çıkarmak istemesine rağmen şeytanın bu isteğinde başarılı olamaması...
15. Hz. Hacer, Hz. Sara ve Hz. İbrahim (a.s.) ile Hz. İsmail'e (a.s.) şeytanın musallat olup onları doğru yoldan saptırmak istemesi...
16. Şeytanın Efendiler Efendisi'ne (s.a.s.) musallat olup namazını bozdurmaya çalışması...
17. İnsî ve cinnî şeytanların Hz. Ömer'den (r.a.) korkup kaçması...

FİZİK ÖTESİ HAYAT – 5

Süre: 91 dk.

CİNLERLE İLGİLİ MUHTELİF SORULAR VE CEVAPLARI**1. BÖLÜM**

1. İslâm'da cin çağırma var mıdır? Dinimiz açısından cin çağırmanın sakıncaları nelerdir? (21 dk.)
2. "Cin" nedir, nasıl çağrılır? Tedavide ve kayıp bulmada kullanılabilir mi? Cincilik yapan hocalar için ne dersiniz? (13 dk.)
3. "Cin" ve "insî cin" ne demektir? Cinler temessül edip insanlara görülebilirler mi? (7 dk.)

2. BÖLÜM

4. Kur'ân-ı Kerim'de Allah (c.c.) "Ben, insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." buyuruyor. Meleklerin kulluğu ile insanların ve cinlerin kulluğu arasındaki farkı izah eder misiniz? (10 dk.)
5. Cinnî şeytanlar insanlara musallat olup onların sara vb. manevi hastalıklara yakalanmalarına sebebiyet verebilirler mi? (13 dk.)
6. Cin yakalamak caiz midir? Cinler insanlara nasıl tesir eder? Ruh çağırma seanslarında ruh diye gelen varlıklar cin midir? (26 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 31

25 Mart 1977, Bornova / İzmir, Süre: 67 dk.

1. İslâm'da meşrepçilik var mıdır? Sahabe-i Kirâm (r.anhüm) arasında bu tür ayrılıklar olmuş mudur? (23 dk.)
2. Dükkândaki malım sigortalıdır. Herhangi bir yangın sonuncu sigorta şirketinin vereceği para helal midir? (3 dk.)
3. Besmele ile kesilip kesilmediği şüpheli olan bir hayvanın eti, iki defa besmele çekmek suretiyle yenilebilir mi? (5 dk.)
4. Dâbbetü'l-arz nedir? Deniliyor ki "Ağaç kurtları gibi insanların kemiklerini kemirecek, dışından tırnağına kadar bütün vücuduna yerleşecek, mü'minler iman bereketiyle bundan kurtulacaklar." Bu nasıl olur, izah eder misiniz? (4 dk.)
5. Hz. Lût kavmi, Hz. Nuh kavmi gibi bazı kavimler belli günahlardan dolayı helak edilmişlerdir. Bugün yeryüzünde her çeşit ahlâksızlık işlendiği halde neden toplu olarak milletler helâk edilmiyor? (7 dk.)
6. Kudüs'teki bir camide boşlukta bir taşın durduğu söyleniyor. Doğru mudur? (2 dk.)
7. İslâm'ın ekonomik yapısını anlatır mısınız? (1 dk.)
8. Cünüp olarak ölen insan imansız olarak mı gider? (4 dk.)
9. "Sakal kesmek Hristiyan âdetidir" deniyor. Doğru mudur? (5 dk.)
10. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) sakal tıraşı olmuş mudur? (1 dk.)
11. Kabir ehlinden yardım isteme var mıdır? Varsa nasıl yardım istenir? (3 dk.)
12. Allah (c.c.), Peygamberimize salât u selam ediyor. Ayrıca bizim salavat getirmemizin hikmetini izah eder misiniz? (4 dk.)
13. İslâmiyet'e göre kadının giyimi nasıl olmalıdır? Bugünkü gibi giyinmenin insan sağlığı açısından faydaları ve zararları nelerdir? (5 dk.)
14. İslâm'da tarlayı icara (kiraya) vermek mahzurlu mudur? (2 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 32

1 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 63 dk.

1. Kâinatta cereyan eden hayret verici faaliyetlerin sırr-ı hikmeti nedir? (12 dk.)
2. Namazın günde beş vakit kılınmasının hikmeti nedir? (12 dk.)
3. Güneş ve Ay tutulmasının hikmeti nedir? (5 dk.)

4. Dükkânıma bir ortak almak istiyorum. Dükkânımda bulunan demirbaş eşyalar, buzdolabı, vitrinler, ocak ve edevatı değerlerinin dışında pazarlık ederek alacağım para meşru olur mu? Yani hava parası almak caiz midir? (1 dk.)
5. Dükkânıma alacağım ortağın, kazancımı artırmak maksadıyla dükkân için alacağım ek makine ve tefriş gibi masrafa iştirak etmesi icap eder mi? (1 dk.)
6. Hz. Muaviye (r.a.) bazı kimseleri zemmetmektedir. Bu durum, onun imanına bir zarar verir mi? İzah eder misiniz? (5 dk.)
7. Televizyon Müslüman bir aile için faydalı mıdır, zararlı mıdır? Televizyon bulunan bir evde İslâmiyet yaşanabilir mi? (3 dk.)
8. Birçok kimseden çok garip vakalar işittim. Bu kimseler hiç görmedikleri, hiç gitmedikleri bir yeri hayal ediyorlar. Gittiklerinde o yer, hayal ettikleri gibi çıkıyor. Bu durum nasıl izah edilebilir? (4 dk.)
9. Bazı velilerin hallerini telepati ile izah ediyorlar. Açıklar mısınız? (5 dk.)
10. Bazı kimselerin gaybtan haber vermelerinin küfür olduğuna inanıyoruz. Ama bazı hocaların, süt emmeyen çocuklara, cinlerin tesiri altında kalan kimselere muska yazdıklarında çocukların emmeye başlamaları, cinlerin tesiri altındaki insanların bu tesirden kurtulmaları nasıl izah edilebilir? (7 dk.)
11. Öğle ve ikindi namazlarını iş yerinde kılıyorum. Amirim bana "kılma" demiyor fakat kılmama da gönlü razı değil. Bu şekilde kıldığım namaz kabul olur mu? (2 dk.)
12. Namazı yalnız kılmayla camide cemaatle kılma arasındaki farkı Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) hadisleriyle izah eder misiniz? (2 dk.)
13. Zina neticesi dünyaya gelen çocuk imamlık gibi bazı dini vazifeleri yerine getirebilir mi? (2 dk.)
14. Resûlü Ekrem (s.a.s.) Taif'e bineksiz mi gitmiştir? Binekle gitme imkânı yok muydu? (1 dk.)
15. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) hurma lifinden bir hırkaya büründüğü rivayet ediliyor. Bunun sebebi nedir? (2 dk.)
16. Asr-ı Saadet'teki muhabbetin aramızda teessüs etmesi için neler yapmalıyız? İzah eder misiniz? (1 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 33

8 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 79 dk.

1. Abdest alırken ve namaz kılarken vesvese arız oluyor. İki-üç defa abdest alıyor, namazları üçer dörder defa kılıyorum. Vesveseden kurtulmak için neler tavsiye edersiniz? (5 dk.)
2. Medreselerdeki eğitim sisteminin ezberciliğe dayandığı, pozitif ilimlere dini ilimler kadar önem verilmediği için geri kaldığımız söyleniyor. İzah eder misiniz? (7 dk.)
3. "Melekler, önceden ilkel insanları kontrol ediyorlardı; şimdi ise insanlar tekâmül etti, melekler de evrim geçirdi." deniyor. Açıklar mısınız? (10 dk.)
4. "Kâlû belâ"da ruhlar, Allah'ı (c.c.) Rab olarak kabul etmişler. Fakat böyle bir şeyin künhüne bizler vakıf değiliz. İzah eder misiniz? (9 dk.)
5. Asrımızda hemen her yerde fotoğraf var. "Fotoğraf olan yere melekler girmez" deniyor. İzah eder misiniz? (4 dk.)
6. Unutkanlığın sebepleri nelerdir? (5 dk.)
7. Ahirette azabı yalnız ruh mu çekecek? Yoksa ruh ve ceset beraber mi çekecek? (2 dk.)
8. Kur'ân-ı Kerim'de, "Ahsenü'l-hâlıkîn" (yaratanların en güzeli) ibaresi geçiyor. Başka "hâlık" (yaratıcı) var mı ki "Allah en güzel yaratıcıdır." deniyor? (10 dk.)
9. İlim, yeryüzünde insanlığın geçmişini 30-100 milyon sene olarak bildiriyor. Aslı var mıdır? Hz. Âdem'den günümüze kadar geçen zaman, yıl olarak hesaplanabilir mi? (3 dk.)
10. Amerika'nın keşfinden az sonra Piri Reis, Amerika Kitası'nın haritasını çok az bir hatayla çizmiş. O zamanın şartlarına göre bu imkânsızdı, ancak uzaya çıkılarak çizilebilirdi. O halde Piri Reis Amerika'nın haritasını nasıl çizdi? Açıklar mısınız? (4 dk.)
11. Güneş sistemimiz dışında milyonlarca galaksi, milyarlarca yıldız var. Bunlardan herhangi birinde değişik yapıda (mikrobik, bitkisel, hayvansal) canlılar var mıdır? (5 dk.)
12. Yüzlerce gemi ve uçağın içindekilerle birlikte esrarengiz bir şekilde kaybolduğu Bermuda Şeytan Üçgeni hakkında bilgi verir misiniz? (7 dk.)
13. Delil ve fotoğraflarla uçan dairelerin varlığı ispatlanmaya çalışılmaktadır. Pek çok da şahidi var. Uçan daireler gerçekten var mıdır? (1 dk.)
14. Namus lekesi ne demektir? Namus-u Ekber kimdir? (4 dk.)
15. Vicdan nedir? İnsanlar üzerinde ne tür tesiri vardır? (3 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 34

9 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 57 dk.

1. İslâm'da kadının yeri nedir? İslâm dini, kadına neler kazandırmıştır? Günümüzde kadın aynı mevkiye çıkabilir mi? (23 dk.)
2. İçinde bulunduğumuz asrın hayat tarzı ve beşerin korkunç bir şekilde sefahate doğru akışı karşısında nasıl bir nesil yetiştirmeliyiz? (9 dk.)
3. Bodurlaşmış bir neslin islahı için adâlet-i mahza mı yoksa adâlet-i izafiye mi tatbik edilmelidir? (5 dk.)
4. Bedrin Arslanları, Efendimiz'den (s.a.s.) perdesiz istifade etmişlerdir. Biz ise O'ndan (s.a.s.) on dört asır uzağız. Şu halde aynı gayret ve aynı fedakârlığın bizden beklenmesi doğru mudur? (10 dk.)
5. Dinimize göre akıl, hakikati bulmak için yeterli midir? (6 dk.)
6. İslâm'ın sendikacılığa bakışı nasıldır? İslâm'da işçi-işveren münasebetlerini izah eder misiniz? (3 dk.)
7. Bir Müslümanın saç şekli nasıl olmalıdır? (2 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 35

15 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 69 dk.

1. Allah (c.c.), vücub lizatihi'dir (varlığı kendindendir). "Kâinatın varlığı, Zât'ının muktezasıdır." diyenlere nasıl cevap verilebilir? (13 dk.)
2. İslâm dini, insanlar arasında hiçbir imtiyaz gözetmediği halde âlimlere, evliyaya ve bazı şahıslara hürmet edilmesinin sebebi nedir? (6 dk.)
3. Bir insanın gururlu olduğu hangi hallerinden anlaşılır? İnsan kendinde gurur olup olmadığını bilebilir mi? (8 dk.)
4. Komşudan ödünç alınan bir şey aynıyla mı iade edilmelidir? Yerine başka bir şey verilebilir mi? Mesela bir bardak yağ veya şeker yerine bir adet yumurta verilebilir mi? (5 dk.)
5. Çürüyen dişlere dolgu yaptırtmanın dini hükmü nedir? Dişlerinde dolgu bulunan kimselerin abdest alırken veya guslederken nasıl niyet etmeleri gerekir? (2 dk.)
6. Hz. Fâtıma'nın (r.anhâ) ziyneti için Efendimiz (s.a.s.) "Ahirette bunun ateşten bir halka olmasını ister misin?" demişti. Yabancı erkeklerle göstermemek şartıyla kadın ziynet takabilir mi? (6 dk.)

7. Hakikatlerin pek çoğunu bilen fakat basit, bencil ve karamsar düşüncelerden dolayı çocuğunun istidatlarını geliştirmesine mani ve hizmetlerine engel olan anne ve babaya itaat nasıl ve ne derece olmalı? Evlenmek istemeyen bir kız, böyle bir anne babanın evini terk edebilir mi? (15 dk.)
8. Cenabı Hakk'ın (c.c.) tecellisi, esma ve sıfatları nasıl namütenahi olur? (4 dk.)
9. "Arş, ism-i Zâhir ve Bâtın ile ism-i Evvel ve Âhir'in bir halitasıdır" deniyor. İzah eder misiniz? (10 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 36

16 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 58 dk.

1. İstibrâ ve istincâ nasıl yapılır? İzah eder misiniz? (9 dk.)
2. Türk-İslâm sentezi ne demektir? Bu fikir makûl müdür? (5 dk.)
3. Evi olmayan ve sadece hacca gidecek kadar parası bulunan bir kimse hacca mı gitmelidir, yoksa ev mi almalıdır? (1 dk.)
4. Diyar-ı küfürde, bir firma sahibi işyerinde çalışan Müslümanların ısrarı ile mescit için yer verse ve orada çalışanlar dışındakilere müsaade etmese, dışarıdan gelen bir kimse orada namaz kılabilir mi? (1 dk.)
5. İmsak girmeden önce ihtiyat vaktinde zarurettten dolayı sabah namazı kılınabilir mi? (1 dk.)
6. Henüz namaz kılmayan ve münker işleyen (içki içen, kumar oynayan) bir kimseye hakikati anlatmada bir mahzur var mıdır? Bu kimselere önce neler anlatılmalıdır? (1 dk.)
7. "Bakın, Allah size kendi hayatınızdan bir temsil getiriyor: Hiç, elinizin altındaki köle ve hizmetçilerden, size nasib ettiğimiz servette, onların payları da sizinki ile eşit olacak derecede, kendinize ortak yaptığınız, kendinize itibar ettiğiniz kadar onlara da itibar edip saydığınız ortaklarınız var mıdır? İşte Biz aklını kullanan kimseler için âyetlerimizi böyle açıklıyoruz." (Rûm sûresi, 30/28) âyeti ile Peygamberimiz'in (s.a.s.), "İnsanlar tıpkı bir tarağın dişleri gibi eşittir; beyazın siyaha, Arabın Arap olmayana üstünlüğü yoktur." hadisini nasıl telif edebiliriz? (7 dk.)
8. Bir din büyüğü "Mahlûkat, mabudiyet noktasında müsavi oldukları gibi mahlukiyet nisbetinde de birdirler." derken bunu hangi âyete dayanarak söylemiştir? (3 dk.)

9. İslâm, insanlara eşit haklar tanıdığı halde bazı Müslümanların bu haklara riayet etmedikleri görülmektedir. Bu durumu izah eder misiniz? (11 dk.)
10. Osmanlı Devleti'nde değerli ve güzide ilim adamları yetiştiği ve İslâm'a son derece bağlı devlet başkanları bulunduğu halde Osmanlılar neden kâmil hilafeti uygulamadılar? Kâmil hilafeti uygulamalarına mani stratejik ve jeopolitik engeller mi vardı? (13 dk.)
11. Mevlid-i Şerif'in asıl yazılış gayesi nedir? Bugünkü uygulamayı anlatır mısınız? Gerçek mânâda uygulama nasıl olmalıdır? (7 dk.)
12. Merhum Elmalılı Hoca'nın tefsirinin hadis yönünün zayıf olduğu ve Fil sûresi tefsirinde Muhammed Abduh'a haksız yere hücum ettiği iddia ediliyor. Ne buyursunuz? (1 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 37

22 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 63 dk.

1. Kadın, erkeğin bir sözüyle boş olur mu? İzah eder misiniz? (12 dk.)
2. Haset duygusunu izale etmek mümkün müdür? Bu maraza müptela olan insan nasıl hareket etmelidir? (11 dk.)
3. Aşk-ı mecazi, aşk-ı hakikiye nasıl inkılap eder? İzah eder misiniz? (10 dk.)
4. "Osmanlı devrinde kadın esir gibiydi, şimdi hür oldu" diye iddia edenler var. Bu iddia doğru mudur? (2 dk.)
5. "İnsanın rızkı taahhüt altındadır" deniyor. İzah eder misiniz? (9 dk.)
6. Efendimiz (s.a.s.) zamanında zekât toplanıyordu. O zaman vergi var mıydı? Şimdi biz devlete vergi veriyoruz, ayrıca zekât da vermemiz gerekir mi? (6 dk.)
7. Bir insanın seferî (yolcu) olması için kaç km yol gitmesi gerekir? Seferilik hükümleri nelerdir? (2 dk.)
8. Niçin tecdid-i iman yapıyoruz? (4 dk.)
9. Esir maddesi nedir? Işığı, esir maddesi mi iletmektedir? (2 dk.)
10. Hz. İsa'nın (a.s.) yeryüzüne iniş keyfiyeti nasıl olacaktır? Hz. İsa yeryüzüne indiğinde kendini ismen tanıttırarak mıdır? (9 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 38

23 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 78 dk.

1. İslâm'da ırk ayrımı var mıdır? Bir kimse ırkından dolayı hor görülebilir mi? (7 dk.)

2. İslâm'a göre bir Müslüman, yabancı bir memlekette çalışabilir mi? (1 dk.)
3. Köylerde dua okutularak kurdun ağzı bağlatılıyor. Bunun İslâm'daki yerini izah eder misiniz? (1 dk.)
4. Muhterem Hocam! Bir hadiste, "Lâ ilahe illallah diyen kalmayınca kıyamet kopacaktır." deniyor. Günümüzde ise mü'minlerin sayısı gittikçe artmaktadır. Birbirine zıt gibi görünen bu iki hususu izah eder misiniz? (11 dk.)
5. Kıbrıslı Şeyh Nazım Hazretleri, "Hicri 1399 yılında büyük olayların meydana gelmesi beklenmektedir. Hicri 1400 yılı, İslâm âlemi için mühim hadiselere gebe dir. Müslümanlar hazırlıklı ve dikkatli olmalıdırlar." diyor. Onun gelecekle ilgili bu sözlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? (10 dk.)
6. Her sûrenin başında besmele varken neden Tevbe sûresi'nin başında besmele bulunmamaktadır? (4 dk.)
7. Namaz dışında herhangi bir işle meşgulken Allah'ı akla getirmek mahzurlu mudur? (2 dk.)
8. Cennet sevgisi veya Cehennem korkusundan dolayı Allah (c.c.) ve Resûlullah'ın (s.a.s.) emirlerini yerine getirmek doğru mudur? (3 dk.)
9. Şeytanın ve nefsin şerrinden kurtulmanın çareleri nelerdir? İzah eder misiniz? (11 dk.)
10. Konuşması düzgün olmayanların, vaaz kasetleri ve kitaplarla hizmet etmesi onlar için kurtuluş vesilesi olabilir mi? (4 dk.)
11. Bazı kimselere göre Müslümanlık, Hz. Muhammed'in (s.a.s.), insanların hayatını düzene sokmak için kurduğu bir sistemdir. Bunun böyle olmadığını açıklar mısınız? (4 dk.)
12. Cenabı Hak (c.c.) dünyada nasıl hareket edeceğimizi, emirlerine uyup uymayacağımızı bildiği halde bizi imtihana tabi tutuyor. Bu konuyu aydınlatır mısınız? (7 dk.)
13. Seçim arifesinde bulunuyoruz. Her adayın bir kusurundan bahsediliyor. Mü'minler seçimlerde oy kullanmalı mıdır, yoksa kullanmamalı mıdır? (3 dk.)
14. Şehid edilen Kral Faysal'ı çeşitli yönleriyle anlatır mısınız? (3 dk.)
15. İnsanın ruhu mu, yoksa cesedi mi yorulur? (2 dk.)
16. Kesb nedir? İzah eder misiniz? (2 dk.)
17. Bir insan bazen çok iyi bildiği konuları bile anlatamıyor... (2 dk.)
18. Gururlanmak kötü bir huydur. Fakat insan elinde olmadan gurura kapılabiliyor. Bundan kurtulmanın çaresi nedir? (1 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 39

29 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 66 dk.

1. Peygamberlik niçin bir sülaleye bağlı olarak devam edip gelmiştir? (6 dk.)
2. Materyalizme sapanlar “Tanrı fikri, eski insanların bilgisizliklerinden kaynaklanmaktadır. Aşkın bir varlığın ilmen ve aklen ispatı mümkün değildir.” derler. Böyle bir soruya nasıl cevap verilebilir? (12 dk.)
3. İnsan, kul hakkı ve gıybet dâhil bütün günahlarından Kur’ân’a hizmet ederek kurtulabilir mi? (6 dk.)
4. Âb-ı hayatı (hayat suyu) içen var mıdır? Tarihçilere göre bu suyu içen kıyamete kadar yaşıyormuş, doğru mudur? (6 dk.)
5. Tövbe ne demektir. Bir anda kâfir durumuna düşen bir kimse tövbe ederek küfürden çıkabilir mi? (14 dk.)
6. Bir mevlit merasiminde yapmış olduğunuz sohbette sapık fikirlerin iflas ettiğini ve nefse karşı cihadın önemli olduğunu ifade ettiniz. O günkü sözlerinizle dünkü vaazınız arasında büyük fark var. Bu farkın sebebini izah eder misiniz? (5 dk.)
7. Evde tek başına namaz kılarken çocukları namaza alıştırmak maksadıyla Fâtiha sûresini, tekbir ve tesbihatları cehren okuyabilir miyiz? (2 dk.)
8. Okullarda hocalar “yaratmak” kelimesini çok sık kullanıyorlar. “Yaratmak” kelimesinin insana izafe edilmesi doğru mudur? (5 dk.)
9. Sahabe-i Kirâm, maişetleri için daha çok hangi ticareti yaparlardı? (6 dk.)
10. Bir Amerikalı falcı, 15 Şubat 1962’de doğan bir çocuğun 1980’de büyük değişiklikler yapacağını ve 1990’da bu kişi sayesinde dünyaya iyi insanların hâkim olacağını söylüyor. Falcıların gayba dair verdikleri haberler doğru olabilir mi? (5 dk.)
11. İkinci bir evlilik düşünen bir erkeğin, eşinin rızasını alması gerekir mi? (1 dk.)

SORULAR VE ÇIKIŞ YOLLARI – 40

30 Nisan 1977, Bornova / İzmir, Süre: 75 dk.

1. Kıyamet nerede kopacak? Dünyamızda mı, Güneş sisteminde mi, yoksa bütün âlemde mi kopacak? (13 dk.)
2. Kıyamet kademeli olarak mı kopacak? (7 dk.)

3. Cenabı Allah'ın (c.c.) "kâinatı altı günde yaratmasını" nasıl anlamak gerekir? (16 dk.)
4. Dünya'nın altında bir Samanyolu galaksisi daha bulunmuş. Bu galaksi, başka bir âlem midir? Bu âlemin kıyameti nasıl kopacak? (1 dk.)
5. Zerdüş, bir peygamber olabilir mi? İzah eder misiniz? (6 dk.)
6. Bu dünyadan ölüp giden kimseler için bağış yapılabilir mi? Kabirde Kur'an-ı Kerim okumanın bir sakıncası var mıdır? (8 dk.)
7. Ölen kimsenin ruhu kabirde ne kadar kalacaktır? (3 dk.)
8. Telkin yapmanın kabirdeki ölüye faydası var mıdır? (3 dk.)
9. İnsanların hasenat ve seyyiatlarını yazan melekler, insanların ruhları ile birlikte mi yaratıldı? (2 dk.)
10. Ölen insanın ruhu kabirde bir müddet bekledikten sonra hayat sürmek için başka gezegenlere mi gider? (1 dk.)
11. Peygamberler başka âlemlerde de vazife yapmışlar mıdır? (5 dk.)
12. Allah'ın (c.c.) bize lütfettiği ebedi hayat, bizim anladığımız sonsuzluk mânâsına mı gelir? (4 dk.)
13. Dünyada dört kişinin büyük kütüphane yaktığı, bunlardan birinin de Amr b. Âs (r.a.) olduğu söyleniyor. Bu konuda ona dil uzatmak doğru mudur? (6 dk.)
14. Bazı camilerdeki saatlerde kelebek resimleri bulunuyor. Bunlar mahzurlu mudur? (1 dk.)

ZEKÂT – 1

24 Kasım 1978, Bornova / İzmir, Süre: 92 dk.

TOPLUM AÇISINDAN ZEKÂTIN ÖNEMİ

1. BÖLÜM

1. Âyet ve hadislerde zekâtın namaz ile birlikte zikredildiği.. Mü'minin namaz sayesinde kalp ve ruhun derece-i hayatına yükselip miracını tamamladığı, zekât sayesinde de malını ebedileştirdiği...
2. Zekâtın bir burjuva sadakası olmadığı, aksine fakiri dilencilik yapmaktan kurtardığı, zengine de malın hakiki Sahibini hatırlattığı...
3. **Âyet ve Hadislerle Zekâtın Mânâsı, Önemi ve İctimaî Hayatımızdaki Yeri:**
 - Zekât, verenin içindeki cimriliği giderir, alanın da haset ve kinini siler...
 - Zekât, zenginde parayı ve imkânları aktif kılma düşüncesini geliştirir...
 - Zekâtı verilen mala kenz (hazine, stok) denmez.
4. Âyet ve hadislerle mallarını kenz yapanları bekleyen acı son ve kenzciliğin iktisadî ve ictimaî hayatımıza verdiği zararlar...
5. Efendimiz'in (s.a.s.) vefatı ile birlikte zekât vermeyenlerin ortaya çıkışı ve Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) bunlarla mücadelesi...
6. Pek çok sosyal olayın temelinde, fakirin hukukuna tecavüz ve işçinin hakkının, âyet ve hadis kıstasları içinde verilmeyişinin yattığı...

2. BÖLÜM

7. Toplum Açısından Zekât Vermenin Faydaları...

- Zekât, ferдин içinden madde perestliği (dünya malına aşırı düşkünlük) silerek onu Allah'a (c.c.) yaklaştırır.
 - Zekât, insanda fitrî olarak bulunan mal sevgisini ta'dil edip insanın yüzünü mecazi hıristan ahiret nimetlerini arzu etme hırsına çevirir.
 - Zekât, insanın toplum içinde güvenle yaşamasının teminatıdır.
 - İnsan, zekât vermekle Allah (c.c.) katında mükellefiyetini yerine getirdiği için teminat altındadır...
8. Zekât veren insan ilâhî ahlâkla ahlâklanmış olmanın yanında Allah'ın (c.c.) huzurunda eltaf-ı ilâhiyeye de mazhar olur...

HUTBE

9. Ancak hayır yoluna sarf edilen mallar beka bulur ve bu mallar Allah'ın (c.c.) huzurunda saadetin teminatı olur.

10. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) bir şahsın üst üste isteklerini karşılıksız bırakmaması, yanında verecek bir şey kalmayınca da vaatte bulunması...
11. İnsanın dünya ve dünya serveti karşısında şımarmaması, gözünü mal hırsı bürümüş kimselerle beraber derbeder olmaması için Allah'ın (c.c.) verdiği nimetleri O'nun istediği şekilde sarf etmesinin gerektiği...

ZEKÂT – 2

1 Aralık 1978, Bornova / İzmir, Süre: 98 dk.

FERT AÇISINDAN ZEKÂTIN ÖNEMİ

1. BÖLÜM

1. Semahat hissinin (cömertlik duygusu) ifade ettiği mânâlar...
2. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ifadeleri içinde insanı dünyada mutlu eden dört husus ve insanı bedbaht kılacak dört unsur...
3. İslâm'ın kurmuş olduğu dünya ve ahiret dengesinin âyet ve hadislerle izahı...
4. **Semahat Hissinin Fert Üzerindeki Te'sirleri...**
 - Semahat hissi ferde çalışma gücü kazandırır.
 - Zekât sayesinde fakir itibar kazanır.
5. **Semahat Hissinin Cemiyet Üzerindeki Müspet Te'sirleri...**
 - Zekât, her türlü huzursuzluğu ve anarşiyi giderir.
 - Zekât, hem alanı hem de vereni yüksek bir tevhid anlayışına ulaştırır.
 - Aristokrat sınıfın sorumsuzca israflarını engeller, fakirlerin de servet düşmanlığını önler.
6. "Zekâtlar sadece fakirlere, düşkünlere, zekât toplayan görevlilere, kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlara, esirlik ve kölelikten kurtulmak isteyenlere, borçlulara, Allah yoluna ve bir de muhtaç kalmış yolcu ve gariplere mahsustur. Allah tarafından kesin olarak böyle farz buyuruldu. Allah âlîmdir, hakîmdir (her şeyi bilir, tam hüküm ve hikmet sahibidir)." (Tevbe sûresi, 9/60) âyetine göre zekâtın verileceği sekiz sınıf...

2. BÖLÜM

7. Sosyal hayatta her an zuhur etme durumunda olan bir kısım içtimâî hastalıklara karşı semahat hissinin bu hastalıkları giderici, tedavi edici hüviyette olduğu...

8. Hz. Ömer (r.a.) zamanında "müellefe-i kulûb"a (kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlar) zekât verilmesinin kaldırılması...
9. Müellefe-i kulûb günümüzde nasıl anlaşılmalı ve nasıl değerlendirilmelidir?
10. Zekât toplamakla görevli memura (âmil) zekât verilmesinin hikmetleri...
11. Âyette zikredilen "Allah yolunda sarf etmek" (fi sebilillah) kaydının çok geniş şekilde anlaşılması gerektiği, bu hükmün günümüzde pek çok uygulama alanının bulunduğu...

HUTBE

12. Allah'ın (c.c.) hiçbir millete ayrı muamelede bulunmadığı, herkese kendi çalışması nispetinde inayet elini uzattığı, milletlerin gayretlerine göre onları aziz ve payidar kıldığı...
13. Tebük Seferi hazırlığı ve Ceyşu'l-Usre'nin hazırlanması esnasında Sahabe'nin (r.anhüm) gösterdiği dillere destan cömertlik, onların cömertliklerini Efendimiz'in (s.a.s.) takdir etmeleri...
14. Mâkûs kaderimizin değişmesinin elimizdeki bütün imkânların geleceğin büyüklerini yetiştirme istikametinde kullanılmasına bağlı olduğu...

ZEKÂT – 3

8 Aralık 1978, Bornova / İzmir, Süre: 92 dk.

CÖMERTLİK DUYGUSUNUN TOPLUMDA GELİŞTİRİLMESİ

1. BÖLÜM

1. Cömert insanın fasık dahi olsa cennete gireceği (Hadis)...
2. Semahat hissinin (cömertlik duygusu) toplumda geliştirilmesi, sine-i millette çağlar hale getirilmesinin önemi...
3. İdeal bir nesilden ideal bir örnek semahat hissinin hakiki mânâsı: Sahabe'den Ebû Akil (r.a.), Medine'nin pazarlarından cüz'î miktarda kazanç temin etmesine rağmen kazandığının yarısını Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) getirip verir, Yemame Savaşı'nda da yaralı bir halde ölmesi beklendiği ânda tekrar kalkıp canını seve seve feda eder.
4. İslâm'ın, kalplerin telif edilmesi (kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlar) meselesini âyette zikredilen sekiz sınıftan sadece bir sınıfa hasretmemesinin hikmetleri...
5. Hz. Ömer'in (r.a.) dilenen Yahudi'ye hazineden maaş bağlaması...

6. Esirlerin hürriyete kavuşturulmasında zekâtın önemi ve günümüzde maddenin, makamın ve şehvetin esiri haline gelmiş kimselerin de zekât sayesinde gerçek hürriyetlerine kavuşturulacağı...
7. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ifadeleri içinde Cenabı Hakk'ın (c.c.), rahmetiyle kuşatacağı ve Cennetine koyacağı dört sınıf...
8. İslâm'ın "Veren el alan elden hayırlıdır." demek suretiyle semahat hissinin fakirler tarafından su-i istimal edilmesini engellediği, "İnsana ancak çalıştığının karşılığı vardır." (Necm sûresi, 53/39) demek suretiyle de hem zengini hem fakiri çalışmaya teşvik ettiği...
9. İslâm'ın bir bütün olduğu, iktisadî yapısının ancak iman kaideleri üzerine oturduğu zaman kendisinden beklenen faydayı göstereceği...

2. BÖLÜM

10. Sahabe'nin (r.anhüm) cömertlik ve dilencilikten anladığı mânâ ve bütün servetini Allah yolunda sarf etmek isteyenlere Efendimiz'in (s.a.s.) cevabı...
11. Hz. Ömer'in (r.a.) Hz. Zeyneb b. Cahş'a (r.anhâ) ganimet mallarının taksimi sırasında hediye göndermesi ve Hz. Zeyneb'in bu hediye karşısındaki üzüntüsü ve duası...
12. Devletsizlik yeryüzünde en büyük felakettir. Allah (c.c.), bir milleti kahretmek isteyince kötü dahi olsa başlarındaki idarecileri alır ve onları anarşiye mahkûm eder.
13. Halk arasında da Hak katında da insanın güven içinde olmasının ifadesidir zekât...

HUTBE

14. "Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak verip her başağında yüz tane bulunan bir tanenin haline benzer." (Bakara sûresi, 2/261) âyetinin nazil olması üzerine Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ümmeti için daha fazlasını istemesi ve Cenabı Hakk'ın (c.c.), "Hak yolunda dışını sıkan kimseler"e (Zümer sûresi, 39/10) takdirler üstü muamelede bulunacağını bildirmesi...
15. "Sevdiğiniz mallarınızdan Allah yolunda harcamadıkça gerçek iyiliğe (birr) eremezsiniz." (Âl-i İmrân sûresi, 3/92) âyetinin nazil olması üzerine Sahabenin (r.anhüm) en sevdikleri mallarını bakileştirmek için yarışmaları... Bu konuda Ebû Talhâ'nın (r.a.) Beyruha'daki bahçesini vakfetmesi, İbn Ömer'in (r.a.) çok sevdiği köleleri hürriyetlerine kavuşturması...

ZEKÂT – 4

15 Aralık 1978, Bornova / İzmir, Süre: 102 dk.

ZEKÂTI VERİLECEK MALLAR VE MİKTARLARI

1. BÖLÜM

1. İslâm'ın hiçbir emri yoktur ki hakkıyla yerine getirildiği zaman ferdî, ailevî ve içtimâî pek çok faydalar içermesin ve tekeffül etmiş olmasın...
2. İnsanın verici olması, onu Allah'a yaklaştırır.. bu konuda "Veren insan Allah'a, cennete ve insanlara yakındır." hadisi...
3. Şeytanın bir taraftan, "zinhar vermeyin!" diyerek insanın ruh dünyasını kararttığı, diğer taraftan da israfı teşvik ettiği...
4. "Emirleriniz hayırlılarınız olursa, zenginleriniz cömert kesilirse, aranızdaki işler de şura yoluyla halledilirse sizin için yerin üstü altından hayırlıdır!" hadisi ve ideal dünyanın çerçevesi...
5. Emeği savunanların "asıl olan emektir, sermaye bitamamiha kıymetsizdir" demek suretiyle işi servet ve zengin düşmanlığına götürdüğü, paranın her şeyi halledeceğini düşünen servet sahiplerinin de (sermayeyi savunanlar) gayri meşru yollarla servetlerine servet katarak fakirin hakkını gasp ettiği...
6. Kur'ân-ı Kerim "Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin ve yerden sizin için çıkardığımız nimetlerin iyi olanlarından Allah yolunda harcayın! Siz göz yummadan, gönlünüze yatmaksızın almayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkmayın!" (Bakara sûresi, 2/267) ve "İnsana ancak çalıştığının karşılığı vardır." (Necm sûresi, 53/39) demek suretiyle helal kazancı ve helal kazançtan iyilikte bulunmayı teşvik etmiş, emek-sermaye mücadelesine denge getirmiştir.
7. Zekât verilecek mallar ve özelliklerinin âyet ve hadislerle izahı...

2. BÖLÜM

8. Vergi siyaseti açısından bütün vergiyi paradan almanın sakıncaları.. İslâm'ın getirdiği vergi siyaseti...
9. Zekât verilecek malların miktarları...
10. Kimler zekât vermekle mükelleftir ve kimlere zekât verilir?

HUTBE

11. Âyet ve hadislerle sıhhatli toplumun teşekkülünün izahı...
12. Bir sefere çıkılırken binek temini için Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) müracaat eden kimselerin Efendimiz'in "Sizin için binek bulamıyorum" demesi üzerine gözyaşı dökerek ayrılıp gitmeleriyle semanın dile gelişi...

13. Asr-ı Saadet'te Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) aç kimseleri simalarından tanıdığı ve ganimet mallarından bu durumda olanlara yardımda bulunduğu, günümüzde ise hiss-i semahatın, Ruh-u Revan-ı Muhammedî'nin şehbal açması uğruna yola dökülenler için coşması gerektiği...

ZEKÂT – 5

22 Aralık 1978, Bornova / İzmir, Süre: 94 dk.

İSLÂM'A GÖRE AÇIK VE KAPALI MALLAR (EMVÂL-İ ZÂHİRE VE BÂTINA)

1. BÖLÜM

1. Devlet hazinesi, halktan toplanan vergilerle değil Allah'ın (c.c.) vazettiği prensiplere riayetle zenginleşir...
2. Ferdî ve içtimâî kurtuluşumuzun iç âlemimize istikamet kazandırdıktan sonra dış âlemimizi İslâm'a uydurmaya bağlı bulunduğu...
3. "Mallarını gece ve gündüz, gizli ve âşikâr olarak hayra harcayanlar var ya, işte onların Rab'leri katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur ve onlar asla üzölmeyeceklerdir!" (Bakara sûresi, 2/274) âyetinin ışığı altında İslâm'ın emvâl-i bâtına (para ve ziynet eşyası) ve emvâl-i zahire (davar, mahsul, gayrimenkul, maden, petrol vb.)'ye bakışı...
4. Asr-ı Saadet'te zekât sayesinde her şeyin canlılık kazandığı, âtlı paraların, kenz ve stokların bulunmadığı, hatta çoğu zaman kadınların boynunda gerdanlık bile bulunmadığı...
5. Zekâtı gizli vermek mi, yoksa açık vermek mi faziletlidir? Selefin bu konudaki hassasiyetinin sebepleri...
6. Zekât, âyet ve hadislerin tarif ettiği seviyede ele alınır ve uygulanırsa çözülmeyecek hiçbir problem kalmaz.
7. **Asr-ı Saadetten Günümüze Gönöl Duruluğu İçinde Coşan Kahramanların Hayatlarından İnsanı Hayrete Sevk Eden Misaller:**
 - Hz. Ali'nin (r.a.) namazda iken dilencinin bir şeyler istemesi üzerine, parmağındaki yüzüğünü çıkarıp vermesi...
 - Namazda Peygamber Efendimiz'in Firavun'un hayatından sahneler aktaran âyetleri okuması üzerine, Hz. Ömer'in (r.a.), "Eğer orda bulunsaydım, onu gebertirdim" demesi...

2. BÖLÜM

8. Kendilerine zekât düştüğü halde "Bunlar yeryüzünde dolaşıp geçimlerini sağlama imkânı bulamazlar. Halktan istemekten geri durmaları sebebiyle, onların gerçek hallerini bilmeyen kimse, onları zengin sanır. Ey Resûlüm, sen onları simâlarından tanırsın! Onlar yüzüstülük ederek halktan bir şey istemezler. Şunu bilin ki, hayır adına her ne verirsiniz mutlaka Allah onu bilir." (Bakara sûresi, 2/273) âyetiyle yüceltilen sahabeden örnekler...
 - Sahabenin (r.anhüm), açlıktan defalarca bayılan Hz. Ebû Hureyre'nin (r.a.) bu durumunu izhar etmediği için sarasının tuttuğunu zannetmeleri...
 - Pek çok fakir sahabînin (r.anhüm) namaz kılarken avret yerleri açılmasını diye secdeye gittiklerinde peştamallarını tutmaları...
 - Bir sefere çıkarken binek temini için Peygamber Efendimiz'e (s.a.s.) müracaat edenlerin, Efendimiz'in cevabı üzerine gözyaşı döke döke gitmeleri ve bunun üzerine semanın dile gelişi...

HUTBE

9. İnsanları bekleyen maddi manevi her tehlikenin, yine onu bertaraf edebilecek bir kısım adi şartlara bağlı olduğu, içinde bulunduğumuz pek çok problemin çözümünün de Allah yolunda infaktan geçtiği...
10. İstanbul kuşatması esnasında hayati tehlike karşısında bazılarının "Allah yolunda mallarınızı harcayın da kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın!" (Bakara sûresi, 2/195) âyetini okumaları üzerine Ebû Eyyub el-Ensârî'nin (r.a.) âyetin yanlış anlaşıldığını ifade ederek sebab-i nüzûlünü anlatması...

ZEKÂT – 6

29 Aralık 1978, Bornova / İzmir, Süre: 100 dk.

ZEKÂT VERİLECEK YERLER VE MÜMİNİN KAZANÇ VE HARCAMASINDA DENGİ

1. BÖLÜM

1. Şeytan bir taraftan insanda verme hissini öldürüp onu cimrileştirirken, diğer taraftan da israf yollarını göstererek onu cehenneme sürükler...
2. Her lokmanın arkasında bir terin bulunduğu.. cimrilik ve israfın sosyal hayatta kapatılması mümkün olmayan yaralar açtığı...
3. Hz. Ömer'in (r.a.), ganimetlerin dağıtımında Peygamberimiz'in (s.a.s.) ailesi ve eşlerinden sonra babaları harp meydanlarında şehit olanları tercih etmesi...

4. İsrâf ve istihlak (tüketim) ekonomisi üzerine kurulu sistemlerin hayat-ı içtimaiyedeki dengeyi bozdukları ve bu dengesizlikten beslendikleri.. İslâm'ın "Mü'minlerin derdiyle dertlenmeyen onlardan değildir." (hadis), "Komşusu açken kendisi tok yatan bizden değildir." (hadis) demek suretiyle bu dengesizliği giderdiği...
5. Mü'minin kazancının ve harcamasının Allah'ın (c.c.) tayin ettiği ölçüler içinde ve hayat-ı içtimaiyedeki ölü bir uzvu yaşatmaya yönelik olduğu...
6. Zengin mü'minlerin Allah'ın (c.c.) emri gereği vermekle mükellef oldukları bir kısım vergiler bulunduğu, bu mükellefiyeti yerine getirmeyenlerin, fakirlerin haklarına tecavüz ettikleri, servetlerine kin ve nefretle bakmalarına sebep oldukları...
7. Zekât'ın verileceği sekiz sınıf.. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) te'lif-i kulub için üç zümreye zekat vermesinin hikmetleri.. Ensar'dan bazı gençlerin bu duruma az da olsa alınmaları üzerine Allah Resûlü'nün (s.a.s.) onları (r.anhüm) bir yerde toplaması ve meseleyi 'kahve içme rahatlığı' içinde çözmesi...

2. BÖLÜM

8. Kalplerin te'lifi için kendilerine zekât verilenlerden Safvan b. Ümeyye ile Ebû Süfyan'ın (r.anhümâ) İslâm'a girdikten sonraki hayatlarından tablolar...
9. Hz. Ebû Bekir (r.a.) zamanında meydana gelen bir hadise üzerine (sebebin kalkmasından dolayı) müellefe-i kulub meselesinin kalkması...
10. Kalplerin te'lifi için fakire zekât verilir mi? Verilip verilmeyeceği konusunda İslâm âlimlerinin görüşleri...

HUTBE

11. Rabbin emirleri içinde bir hayat tarzını yaşama ve maldan cana kadar her şeyi sarf ederek O'nun (c.c.) rızasını kazanma... bu düşüncenin hayat-ı içtimaiyedeki ölü uzuvlara canlılık getireceği...
12. Hz. Ömer'in (r.a.), Allah'ın (c.c.) yüce adının gönüllerde makes bulması için Sahabenin (r.anhüm) büyüklerinden bazılarını Medine dışındaki şehirlere göndermesi ve gönderilenlerin hıçkırığa hıçkırığa ağlayarak ayrılmaları...
13. Hak ve hakikati anlatma ve muhtaç gönüllerin imdadına koşmanın günümüz nesline düştüğü.. Bu konuda Almanya'daki bir Müslüman Türk gencinin bir Alman ailesinin İslâm'a girmesine vesile olması ve bunun üzerine gelişen olaylar...

ZEKÂT – 7

9 Şubat 1979, Bornova / İzmir, Süre: 104 dk.

İÇTİMÂÎ HAYATTA CÖMERTLİĞİN ÖNEMİ VE TEFEÇİLİĞİN ZARARLARI

1. BÖLÜM

1. İslâm'ın ehemmiyet verdiği iki mesele... mü'minin hiss-i semahatla coşması, sevgi ve insanlık üzerine kurulu bir hayatın tesisi ve mü'minlerin hayatında öldürücü zehir tesiri yapan tefeciliğin önlenmesi...
2. "Allah faizi mahveder, zekât ve sadakaları ise bereketlendirir. Hem Allah kâfirlikte ileri giden, günahı ısrarlı hiçbir kimseyi sevmez." (Bakara sûresi, 2/276) âyetinin izahı...
3. Hiss-i semahatın hayat-ı içtimaiyede hakiki huzurun kaynağı olduğu.. Cemiyetin saadet ve huzurunun fertlerin huzuru içinde gelişip olgunlaştığı...
4. Efendimiz'in (s.a.s.) ashabını (r.anhüm) Arabın aslı olan Mudarlılar'a yardım için çağırması, Sahabenin içten ve samimiyetle cömertlikte coşmaları üzerine Efendimiz'in yüzünün beşâşet gamzetmesi...
5. İslâm'da kim iyi veya kötü bir yol açarsa, kıyamete kadar o yoldan giden herkesin yaptığından onu icat edene de bir mislinin yazıldığı...
6. Efendimiz'in (s.a.s.) Medine'ye teşriflerinde îrad buyurdıkları ilk hutbelerden birinde: "Allah (c.c.) sizin için din olarak İslâm'ı seçti. Dininizi cömertlik ve güzel ahlâkla taçlandırın!" buyurması...
7. Peygamberimiz'in (s.a.s.) hiss-i semahatla coşan Muaz b. Cebel'in (r.a.) borçlarını ödemek için göstermiş olduğu hassasiyet.. Efendimiz'in (s.a.s.) borç konusundaki hassasiyetinin ifadesi olarak borçla ölen birinin namazını kılmaması...
8. Yemen'e vali tayin edilen Muaz bin Cebel'in (r.a.) âmillikten elde ettiği servetle dönmesi üzerine Hz. Ömer'in (r.a.) bu servetin beytü'l-mâl'e aktarılmasını istemesi.. ilk önceleri reddetmesine rağmen gördüğü rüya üzerine Hz. Muaz'ın kazandığı serveti hazineye aktarması...
9. Hz. Ömer'in (r.a.) devlet reisi iken, hazinenin başında bulunmasına rağmen saf ve duru yaşayışının değişmediği, sırtında yamalıkl bir entari ile sokaklarda düşe kalka yürüyen bir çocuğun kendi torunu olduğunu ancak Abdullah ibn Ömer'e (r.a.) sorduğu zaman öğrenmesi...

2. BÖLÜM

10. İçinde bulunan devre, zamana ve yere göre kimi ibadetlerin önem kazanarak diğerlerinin önüne geçtiği.. Hicret, vaktinde kılınan namaz veya imanin ehemmiyet kazanarak diğer ibadetlerin önüne geçmesi.. Resûlullah'ın (s.a.s.) bu husustaki beyanları...
11. Yaptığı fedakârlıktan dolayı Hz. Ali'nin (r.a.), "Uhud, bütünüyle Talha'nın (r.a.) günüdür" demesi...
12. Günümüzde emr-i bil-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker (iyiliği emredip kötülükten sakındırmak) meselesinin sair meselelere nispeten ehemmiyet kazandığı, yıkılmış dinî hayatı tamir etmenin ve nesle el uzatmanın en önemli mesele haline geldiği...
13. Sahabeyi (r.anhüm) bütün insanlığın üzerine çıkaran husus, gönül verdikleri davaları uğruna gerektiğinde servetlerini, gerektiğinde de canlarını vermeye hazır bulunmaları.. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) hicret emri üzerine küçük yaştaki çocuklarını ve hanımını hiç tereddüt etmeden gözleri görmeyen Ebû Kuhâfe'ye bırakarak ayrılması...
14. Din, vatan ve tarihe sahip çıkmakla devletin huzura kavuşacağı ve anarşi fitnesinin duracağı...

HUTBE

15. İslâm Dininin kaderiyle alakalı en önemli gün: Mevlid Kandili, topyekûn beşerin bayram edeceği gün...
16. Velâdet-i Nebeviye gecesi (Peygamberimiz'in (s.a.s.) doğduğu gece) belli bir istikamette küfrün akışına son verildiği, putçuluğun hâk ile yeksan edildiği, kula kul olanların kulluktan kurtulduğu gecedir. O gece, beşerin hürriyete kavuşma müjdesini taşımaktadır...
17. Allah Resûlü'nün (s.a.s.) yeniden gönüllere doğmasıyla birlikte yeryüzünde huzursuzluk döneminin sona ereceği...

ZEKÂT – 8

16 Şubat 1979, Bornova / İzmir, Süre: 106 dk.

İSLÂM'DA İKTİSADÎ VE İÇTİMAÎ YAPININ TEMELLERİ**1. BÖLÜM**

1. İslâm'da semahat hissinin ifadesi olan zekât ve sadaka gibi yardım müesseselerinin küçümsenmeyecek kadar geniş olduğu, bu müesseselerin gerektiği gibi işletildiği zaman hayat-ı içtimaiyedeki pek çok gediği kapatacağı...

2. İslâm'ın bir taraftan ferdin kazancı içinde başkalarının da hakkının bulunduğunu gönüllere yerleştirirken, diğer taraftan da "sen çalış, ben yiyeyim" düşüncesine sahip kimselere, faizin hayır getirmeyeceğini; yümün ve bereketin zekât ve sadakası verilen malda olduğunu ifade etmesi...
3. Zekâtın vicdanen, kalben ve ruhen kemale ermiş insanların işi olduğu...
4. Hz. Ömer (r.a.) gibi hassas kimselerin bazı ticari muamelelerde faiz olup olmadığı endişesini taşımaları.. Peygamberimiz'in (s.a.s.), şüpheli şeylerden kaçınılması gerektiğini bildirerek onları bu şüphe ve tereddütten kurtarması...
5. Veda Haccı'nda kan davalarının ve faiz muamelelerinin kaldırılışı ve Efendimiz (s.a.s.) tarafından kaldırılan ilk kan davası ve ilk faiz...
6. Âyet ve hadislerle haksız yere kazanç temin edenlerin içtimâî hayata verdiği zararlar ve bu kimselerin ahiretteki durumları...
7. Tefecilik, mü'min kardeşin muhterem olan malına tecavüz etmektir. İnsan ise nefsini ve malını muhafaza etmekle sorumludur.
8. Tefeciliğin toplumda sanat dallarının ve sanayinin gelişmesini engellediği, insanları hazır beslenmeye sevk ettiğinden dolayı kabiliyet ve istidatların körelmesine neden olduğu...

2. BÖLÜM

9. Tefeciliğin toplumsal dayanışma ve yardımlaşmayı engellediği...
10. "Sen kazan ben yiyeyim" ve "Ben tok olduktan sonra başkaları acından ölsün bana ne!" düşüncesinin toplumu kemiren iki müthiş hastalık olduğu, İslâm'ın faizi yasaklamak ve insanları hukukta müsavi saymakla bu hastalıkları tedavi ettiği...

HUTBE

11. Dünyevî ve uhrevî saadetin temelinde Allah'a (c.c.) teslimiyetin yattığı, insanın Müslüman olarak hayatını noktalamaya çalışması gerektiği...
12. İnsanın yaşadığı gibi öleceği ve öldüğü gibi haşrolacağı...
13. Fahr-ı Kâinat Efendimiz'in (s.a.s.) son hastalığında sürekli bayılması ve kendine geldiği zaman etrafındakilere ilk tavsiyesi; namaz namaz!
14. Hz. Ömer, Sa'd b. Muaz ve Halid b. Velid (r.anhüm) gibi şerefle yaşayan, şerefle ölen ve öldüğü üzere haşrolacak Sahabenin (r.anhüm) büyüklerinin son dakikaları...

ZEKÂT – 9

Süre: 34 dk.

ZEKÂT HAKKINDA MUHTELİF SORULAR VE CEVAPLAR

1. Efendimiz (s.a.s.) zamanında zekât toplanıyordu. O zaman vergi var mıydı? Şimdi devlete vergi veriyoruz. Ayrıca zekât da vermemiz gerekir mi? (4 dk.)
2. İslâm nizamında zenginler zekât, fitre, sadaka gibi şeyleri vermekle vicdanen sorumludurlar. Herkesi mecbur eden bir yasa ve denetim olmadığına ve bu kimselerin vicdanlı bulunmalarının mümkün olmadığına göre devlet yoksullara nasıl yardımcı olacak? Zenginler bu vecibelerini yerine getirirler bile bu durum fakirler için bir eziklik olmaz mı? (4 dk.)
3. 8000 TL'ye peşin satılan bir buzdolabı 8500 TL'ye taksitle satıldığı zaman aradaki 500 TL'lik fark faiz olur mu? (4 dk.)
4. Muhtaç olanlar isteyemez. Her ne kadar çalışarak tahsil yapmak en güzeli ise de herkes buna güç yetiremez. Eğitim kurumlarında okuyan kardeşlerimize yardım vakfı kurulması için liderlik yapıp çağrıda bulunabilir misiniz? (2 dk.)
5. Muhterem Hocam! İşçi olarak yurt dışında çalışıyoruz. Kazandığımız paraları çeşitli sebeplerden dolayı oradaki bankalara yatırıyoruz. Bu bankalardan aldığımız faiz helal midir? Helal değilse bu paraları ne yapmalıyız? (3 dk.)
6. Kiralık bir yerde kiracı olarak bulunuyoruz. Böyle bir işletme yerine bir başkası talip oldu. İşletme yerinin mevki itibariyle ayrı bir kıymeti var. Talip olan kişinin oradaki yere sahip olabilmesi için işletme yerinin hakiki değerinden fazla bir değer olarak, yani hava parası olarak, o andaki kiracıya şu kadar meblağ ödemesi lazım geliyor. Başka türlü o işletme yerine sahip olmak da mümkün değilse ne yapmamız gerekir? İslâm'a göre hüküm nedir? (2 dk.)
7. Hayvanların zekâtı verilirken kırk koyundan yüz yirmi koyuna kadar bir tane, yüz yirmi birden iki yüze kadar iki tane. Mülhid diyor ki, bu adaletsizlik değil midir? Açıklar mısınız bunu? (6 dk.)
8. Hayır derneği olarak zengin kimselerden zekât toplayıp hem fakire hem de fakir talebelere burs olarak veriyoruz. Mahzuru var mı? (2 dk.)
9. Ben üniversitede öğrenciyim. Okuyabilmek için babamdan belli bir miktarda para alıyorum. Fakat babamın bankayla ilgisi var, faiz alıyor. Bu durumda babamın bana gönderdiği para helal midir? Maneviyatıma ne şekilde tesiri vardır? (5 dk.)
10. Bir zamanlar birkaç kişiye borçlanmıştım. Şimdi bu kimseleri bulamıyorum. Borcumu nasıl ödeyebilirim? (4 dk.)

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 1

2 Mayıs 1980, Bornova / İzmir, Süre: 90 dk.

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.S.) AHLÂK KONUSUNDA GETİRDİĞİ MUVÂZENE

1. BÖLÜM

1. Hz. Muhammed'in (s.a.s.) ahlâkın en güzeliyle gönderildiği.. "Kasem olsun ki, Habib-i Zîşânım! Sen yüce bir ahlâk üzeresin." (Kalem sûresi, 68/4) âyeti...
2. Ahlâkın en güzeliyle gönderilen Fahr-i Kâinat Efendimiz'in "Allahım! Yaratılışımı güzel yaptığın gibi ahlâkımı da güzelleştir" duasının ifade ettiği mânâlar...
3. "Halk" ve "hulk" kelimelerinin mânâsı...
4. Resûlullah'ın (s.a.s.), yüksek ahlâkı tesis için gönderildiği.. Allah'ı inkarın büyük bir ahlâksızlık olduğu.. Allah'ın varlığını ikrar edip O'na ibadet ü taat içinde bulunmanın bir fazilet ve ahlâk ifadesi olduğu...
5. İnsanda bir maslahata binaen hem iyilik hem de kötülük madenleri bulunduğu.. İnsanın bunları yerinde kullanmadığı ve dinin emrettiği istikamete kanalize etmediği takdirde hayvanlık derekesine düşeceği...
6. Ahlâkın müsbet ve menfî yönlerinin birbirlerinin aleyhine işlediği...
7. Ahlâk-ı âliye-i Ahmediye'nin, ifrat ve tefritten uzak itidal üzere bir ahlâk olduğu...
8. Şehvet hissinin, Kur'ân'ın ışığı altında bir istikamete yönlendirilmediği takdirde ya insanı yemenin, içmenin, fuhşun mübtelası yapacağı veya yemeden içmeden keserek ve onu iğdişleştirerek bir başka muvazenesizliğe sürükleyeceği ve böylece insanı hayvanlık derekesine düşüreceği...
9. Resûl-i Ekrem (s.a.s.), vahiy gelmeden önce de bir iffet âbidesi olarak yaşamıştı...
 - a. Resûlullah (s.a.s.) Cahiliye döneminde Kâbe'ye taş taşırken peştemalini omuzuna attığında diz kapakları açılınca hemen ihtar almış ve o esnada bayılmıştı...
 - b. Allah Resûlü (s.a.s.) bir düğüne gitmeye niyetlenir fakat kendisine bir uyku çöker ve böylece düğüne gidemez,
 - c. Peygamberimiz (s.a.s.) Hz. Hatice'yi (r.anhâ) istemeye gittiğinde, onun karşısında buram buram ter dökmüştür. Hz. Hatice (r.anhâ) vefat ettiğinde Resûlullah 48 yaşında idi ve 3-4 yıl yapayalnız kaldı...

2. BÖLÜM

10. Ashab'dan bazılarının az yemeye, geceleri ibadetle, gündüzleri oruçla geçirmeye, kadınlara yaklaşmamaya yemin etmeleri üzerine Resûlullah'ın (s.a.s.) onlara, bu yaptıklarının Sünnet'ine uygun olmadığını belirtmesi...
11. Bir bedevinin Resûlullah'dan (s.a.s.) birşeyler istemesi, Resûlullah'ın da her defasında vermesi, nihayet elinde verecek bir şey kalmayınca vaadde bulunması...
12. Öfke hissinin dine, vatana, haneye tecavüz karşısında kullanılması gerektiği, yerinde kullanılmayan öfkenin insanı canavarlaştıracığı...
13. Peygamberimiz'in (s.a.s.) öfke hissinin dengeli kullandığına dair misaller:
 - a. Huneyn Savaşı'nda okçular karşısında Hz. Ali ve Hz. Ömer (r.anhümâ) gibi kahramanlar dahi geriye çekilirken Peygamberimiz'in (s.a.s.) büyük bir şecaatle düşman üzerine yürümesi,
 - b. Sevr Mağarası'nda Hz. Ebû Bekir (r.a.) büyük bir endişe duyarken, Resûlullah'ın (s.a.s.), Allah'ın kendilerini koruyacağına dair tam bir itimat içinde bulunması,
 - c. Resûlullah'ın, düşmanlarının onca tehdidine rağmen Kâbe'de namaz kılması,
 - d. Resûlullah'ın, (s.a.s.) ganimet dağıtılırken adalet gözetilmediğini iddia eden Zülhuveysira'ya karşı öfkesine hâkim olması, sadece "Ben de âdil olmazsam kim âdil olacak ki!?" diyerek karşılık vermesi,
 - e. Peygamberimiz'in (s.a.s.), ridasından çekerek mübarek boynunun kıpkırmızı olmasına sebep olan bedevîye öfkelenmemesi ve onun isteğini tebessümle karşılayarak yerine getirilmesini emretmesi...

HUTBE

14. Bizler, dünyada sırat-ı müstakim üzere yaşamayı Resûlullah'tan (s.a.s.) öğrendik...
15. Asrımızda beşerin fetanet konusunda büyük bir ölçsüzlük içerisinde bulunduğu...
16. **Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) Fetaneti**
 - a. Resûlullah'ın Hacerü'l-esved'in yerine konulmasında ihtilafa düşen Arab kabileleri arasında hakem oluşu ve meseleyi üstün fetanetiyle çözmesi...
 - b. İmran'ın babası Husayn'ın, Resûlullah'ı (s.a.s.) davasından vazgeçirmek maksadıyla O'nun yanına gelmesi, fakat Resûlullah'ın (s.a.s.) üstün fetaneti karşısında ikna olması ve İslâm'a girmesi...

- c. Allah Resûlü'nün (s.a.s.), Mekke Fethi'nden sonra Ensar gençleri arasında çıkan "Resûlullah bundan sonra Mekke'de kalır!" söylentileri karşısında bütün Ensar'ı bir yerde toplaması ve yaptığı konuşmayla onların gönlünü bir daha fethetmesi...
- d. Resûlullah (s.a.s.) fetanet-i a'zamı, fakat vefat edip giderken eşlerine birer keçi den başka bir miras bırakmamıştı...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 2

9 Mayıs 1980, Bornova / İzmir, Süre: 80 dk.

ALLAH AHLÂKIYLA AHLÂKLANMAK

1. Ahlâk, müvâzene demektir.. İçinde Kur'ân ve Hz. Muhammed (s.a.s.) rehberliğinin bulunmadığı "ahlâk"tan ahlâk diye bahsetmek mümkün değildir...
2. İnsanlar, Allah'ın (c.c.) isimlerini temsil ettikleri nisbette Allah'a yaklaşırlar.. Allah ahlâkıyla ahlâklanmanın önemi...
3. İnsanlar, Allah'ın (c.c.) isimlerini temsil etmek için dünya sahnesine itilmişlerdir...
4. Allah'ın (c.c.) isimlerini en âlî makamda temsil eden Hz. Muhammed'dir (s.a.s.)...
5. "Habib-i Zîşânım! Kasem olsun ki, Sen ahlâkın en âlisi üzerine yaratılmış bulunuyorsun!.." (Kalem sûresi, 68/4) âyeti.. Hz. Âişe'nin "O'nun ahlâkı Kur'ân'dı" sözü...
6. Peygamberimiz'in (s.a.s.) "Allahım! Yaratılışımı güzel yaptığın gibi, ahlâkımı da güzelleştir" duasının ifade ettiği mânâlar...
7. Hz. Âişe'nin "Yâ Resûlallah! Gelmiş-geçmiş bütün günahlarınız bağışlandığı halde neden kendinize eza verircesine ibadet yapıyorsunuz!?" sözüne Resûlullah'ın "Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı!" diye cevap vermesi...
8. "Neredè olursan ol, Allah'a karşı çok saygılı (ittika) ol! Bir kötülük işlediğin zaman arkasından hemen bir iyilik yap ki, onu silsin (ona keffaret olsun). İnsanlara da iyi bir davranışla muamelede bulun!" hadisinin ifade ettiği mânâlar...
9. Bir hadiste de ifade edildiği üzere güzel ve iyi ahlâk sahibi kimsenin, yüzünün yerde kalmayacağı, en zor anında güzel ahlâkının onun yardımına koşacağı, Allah ile arasındaki hicabı kaldıracağı...

10. Hz. Ali, İbn Abbas, Hasan-ı Basrî ve Yahya b. Muaz'ın, insanı yücelten "güzel ahlâk"la ilgili yaptıkları tarifler...
11. Ahlâk, Esmâ-i ilâhiyeyi temsil etmekten ibarettir...
12. Allah Teâlâ bazı kullarını lütûf ve inayetiyle hususi olarak günahlara karşı korumuşsa da işin objektif yanı itibarıyla ahlâk, kazanılır, kesbedilir.. Esmâ-i ilâhiyeyi temsil yolunda insanlar gayret sarfetmekle mükelleftirler...
13. İnsan akıl melekesini, ifrat (cerbeze) ve tefrite (belahet) düşmeden kullanmakla mükelleftir...
14. Şehvet hissinin, bazı maksatların gerçekleşmesi için verildiği.. şehvet hissinin ifrat ve tefritinin insanın mahvolmasını netice vereceği...
15. Öfke hissinin, dini, vatani, milleti, ırzı ve namusu korumak için verildiği.. Bu yolda kullanılmayan "öfke"den ya tehakkümler, tegallübler, zulümler ya da mezelletler, boyun eğmeler ortaya çıkacağı...

HUTBE

16. Resûlullah (s.a.s.)'in gönderiliş gâyelerinden biri de, Allah'ın rızası istikametinde bir beşerî tekevvünü meydana getirmektir...
17. İyi bir muhit ve iyi bir arkadaş çevresi içinde bulunmanın, güzel ahlâkın ruhumuza yerleşmesinin yollarından biri olduğu...
18. Peygamberimiz'in (s.a.s.) getirdiği düsturlara gönlümüzde saygı bulunmasının, onları kabul edip yaşamaya ve içimizde ihsan sırrının zuhur etmesine bağlı olduğu...
19. "Onlar ki, kendilerine âyetlerimiz okunduğunda kör ve sağırlar olarak yan gelip yatmazlar." (Furkan sûresi, 25/73) âyeti çerçevesinde Sahâbe-i Kirâm (r.anhüm)...
20. Resûlullah'ın (s.a.s.) okuduğu bir âyetten etkilenecek bayılan ismi meçhul bir sahâbî...
21. Bir gencin, Resûlullah'ın (s.a.s.) meclisinde okunan bir âyetten dolayı bayılması, akabinde evine götürülmesi ve Resûlullah'ın (s.a.s.) kendisini ziyarete gelmesiyle heyecanlanıp oracıkta ruhunu Allah'a teslim etmesi...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 3

16 Mayıs 1980, Bornova / İzmir, Süre: 88 dk.

GÜZEL AHLÂKA SAHİP OLMANIN YOLLARI

1. BÖLÜM

1. Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.), insanlara fitratın gayesini öğretmek için gönderildiği...

2. İnsanların, Esmâ-i ilâhiye mahiyetlerinde tecellî etsin diye yaratıldığı...
3. Allah Teâlâ, insanlara birtakım maddî ve manevî mevhibeler (el, ayak, göz, dil, kalp, vicdan, akıl vs.) vermiştir. Bunlar hangi amaç için yaratılmışsa onu yapmakla vazifelerini yerine getirmiş sayılır. Eğer bir mevhibe vazifesini yapmıyorsa hastadır, talihsizdir...
4. Kalbin Allah'la münasebet içinde bulunmamasının korkunç bir felâket olduğu...
5. İnsanın ahlâken durumunu düzeltmesinin ilk önce eksik ve kusurlarını görüp kabul etmesine bağlı olduğu...
6. İnsan, kusur ve eksiklerini kendine hatırlatacak kâmil bir mürşid ve hayırhah bulmalıdır...
7. İnsan, ikinci olarak ayıp ve kusurlarını kendine hatırlatacak iyi bir arkadaş seçmelidir...
8. Hz. Ömer'in (r.a.), kendine ait ayıp ve kusurlarını söylemesi için Selmân-ı Fârisî'ye (r.a.), münafıkların listesinde isminin olup olmadığını söylemesi için de Hz. Huzeyfe'ye (r.a.) ısrar etmesi...
9. Kendine nasihatçi arayan Halife Harun Reşid'e, Allah dostlarından Fudayl b. İyaz'ın nasihatları.. Fudayl b. İyaz'ın nasihatlarıyla Harun Reşid'in sarsılması, kalbinin çatlayacak hale gelmesi...

2. BÖLÜM

10. Ayıp ve kusurlarımızı görmede üçüncü husus, düşmanlarımızın bizim hakkımızda dediklerini değerlendirmektir...
11. Eksik ve kusurları görmenin bir yolu da cemiyet içinde yaşamaktır. Böylece insanların kerih gördüğünü kerih görüp ondan uzaklaşacak, insanların güzel gördüğünü güzel görüp onları yerine getireceğiz.. Hz. İsa'nın (a.s.) bu konuda "İnsanların içine girdim, cahilin cehaletinin çirkin olduğunu gördüm ve cehaletten tiksindim" sözü...
12. Ayıp ve kusurlarımızı görmenin bir yolu da, davranışlarımıza Kur'ân ve Sünnet adesiyle bakmaktır...
13. Güzel ahlâk iman gereği, kötü ahlâk da nifak gereğidir. Konuyla ilgili "Muhakkak ki, mü'minler, mutluluk ve başarıya erdiler. Onlar namazlarında tam bir saygı ve tevazu içindedirler. Onlar boş şeylerden uzak dururlar." (Mü'minûn sûresi, 23/1-3) âyetleri ve benzer diğer âyetler ve "Allah'a ve ahiret gününe iman eden ya hayır söylesin veyahut sussun!..." hadisi ve benzer diğer hadisler...

14. Mü'min tefekkür ve tedebbür insanıdır, hayatını ciddi bir hesap içinde yaşar, lağviyattan ve lehviyattan uzaktır, münafık hayatını ulu orta yaşar, duygusuz ve düşüncesizdir, lağviyat ve lehviyat içinde hayatını israf ve itlaf eder...

HUTBE

15. Allah Teâlâ'nın, Hz. Muhammed'i (s.a.s.), yüce ahlâk mevzuunda insanlar için imam, kudve ve rehber yaptığı...
16. Peygamberimiz (s.a.s.)'in, yüce ve yüksek ahlâkı temsil etme ve yaşama hususunda her türlü zorluk ve sıkıntıya göğüs gerdiği, hiçbir yılgınlık emaresi göstermediği...
17. Resûlullah (s.a.s.), bir keresinde Kâbe'de namaz kılarken secde anında eşka'l-kavm İbn Ebî Muayt'ın, mübarek başına, yeni kesilmiş bir devenin iškembesini koyması.. Resûlullah'ın, kendisine yardım için gelen ve yapılanlardan dolayı ağlayan kızına "Ey kızcağızım! Ağlama, Allah babanı zayıf etmeyecektir!" diyerek onu teselli etmesi...
18. Uhud Savaşı'nda müşriklerin saldırısı neticesinde Peygamberimiz'in (s.a.s.) miğferi kırılmış, miğfer mübarek yanağını delip dişini kırmıştı. Buna rağmen Resûlullah "Allahım! Kavmimi mağfiret eyle! Onlar beni bilmiyorlar!" diyerek kavmi için mağfiret dilemiştir...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 4

23 Mayıs 1980, Bornova / İzmir, Süre: 82 dk.

GÜZEL AHLÂKA SAHİP OLMAK İÇİN

CİSMÂNÎ VE BEDENÎ ARZULARI AŞMANIN ÖNEMİ

1. İnsan, kusurlarını görmediği müddetçe doğruluğu kazanması mümkün değildir...
2. İnsanın melekût âlemine yükselebilmesi kendi cismânî ve bedenî arzularını aşmasına, Allah'ın ve Resûlü'nün isteklerinde fani olmasına bağlıdır...
3. İnsanın ulvî âlemlerle münasebeti, dünyevî münasebetlerini devam ettirmesine mani değildir...
4. Zaruretle yetinmeyip haddinden fazla ve aşırı şekilde çok yiyip içmeyi alışkanlık haline getirmenin, insanı kötülüklere ve ahlâksızlıklara sürükleyeceği...
5. Çok yeme-içmeyle alakalı "Kâfirler ise dünyada zevklerini yaşamak ister, davarlar gibi yerler. İşte onların barınağı ateştir." (Muhammed sûresi, 47/12) âyeti...

6. "İnsanoğlu midесinden daha şerli bir kap doldurmamıştır" hadisi...
7. "Sert elbiseler giyiniz, zorluklar karşısında dişinizi sıkınız, yemek yediğinizde de midenizi yarıya kadar doldurunuz!" hadisi...
8. Hz. Fâtıma (r.anhâ), Resûlullah'a (s.a.s.) kuru bir ekmek parçası uzattığında Resûlullah'ın "Kızcağızım! Bu, babanın üç gün boyunca yediği ilk ekmek parçasıdır!" diyerek içinde bulunduğu durumu belirtmesi...
9. Ebû Hureyre'nin (r.a.), Resûlullah'ın (s.a.s.) namazda kıvrandığını görmesi, Resûlullah selam verdikten sonra O'nun bu halinin açlıktan olduğunu öğrenmesi...
10. Hz. Âişe'nin (r.anhâ) naklettiğine göre, Nebî (s.a.s.), peşpeşe üç gün buğday ekmeğiyle karnı doymamış, bu şekilde dünyadan göç edip gitmişti...
11. Resûlullah (s.a.s.), Allah ile kendi arasına girecek herşeye ilan-ı harp etmiş, bunun bir neticesi olarak melekût âlemlerine yükselmiş, miraçla kulluğu taçlanmıştı...
12. Melekût âlemine yükselme, cismaniyetten ve hayvaniyetten sıyrılmaya bağlıdır.
13. Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'in (r.anhümâ), kendilerine sunulan bir bardak soğuk su karşısında duydukları endişe...
14. Allah Teâlâ, insanlık elbisesi giydirdiği insanoğlundan, hayvanattan istediğinden daha üstün şeyler istemektedir...
15. Rabia Adeviye'nin gecelerini ibadetle geçirmesi.. Rabia Adeviye'nin, "Çok hüznüm var!" diyen Süfyân-ı Sevrî'ye verdiği ders...
16. Pek çok çeşit yemek yemek, kalbî ve ruhî hayatı dinamitlemek demektir...
17. İnsan ömrünü yeme-içme ve gaita (mutfak-def'i tabi) arasında hapsedmemelidir...
18. Ruh ve mânâ, cesed ve maddenin rağmına gelişir. Kalb ve ruh hayatına girmenin ilk basamağı cismaniyeti ve hayvaniyeti bırakmaktır...
19. Münafıklar, puta tapanlar ve şehveti altında ezilip kalanların durumlarını ve âkibetlerini anlatan âyet-i kerîmeler...
20. İslâm ilk önce insanda kötülüklerin tahliyesini (terk etme, boşaltma) sonra da güzel ahlâkla insanın tahliyesini (süsleme, bezeme) hedefler...
21. İnsanoğlu, tekrar Rabbine yükselmek üzere cismaniyet âlemine gönderilmiştir...

HUTBE

22. Allah'ın emirlerini azim ve kararlılık içinde yerine getiren, cismânî ve bedenî arzularından kurtulmuş olan, devirlerin değişmesiyle değişmeyen ve kötü ahlâktan uzak duran kimseler, başkalarının kurtuluşuna vesile olabilirler...
23. Millet, yalancılardan, dünüyle bugünü birbirine uymayanlardan bıkmış usanmıştır. Artık Sahâbe ölçüsünde samimi, sadık ve kalp safveti taşıyan nesiller beklemektedir...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 5

30 Mayıs 1980, Bornova / İzmir, Süre: 90 dk.

GÜZEL AHLÂKA SAHİP OLMAK İÇİN “DİL”DE MUVÂZENeyİ KORUMANIN ÖNEMİ**1. BÖLÜM**

1. İnsanın yaratılışı ve kendine bahşedilen nimetler itibariyle diğer varlıklardan farkı ve bunlara bağlı olarak insandan yapması beklenen vazife...
2. Osmanlı devri ve Sahâbe devri fütuhâtları.. Müslümanlar fethettikleri yerlere kalıcı olma düşüncesiyle gitmişlerdir.. İzdivaç ve neslin temâdisinin bir amacı da budur...
3. Meymûne Vâlidemizin (r.anhâ) azatlısı Atâ b. Yesâr'ın, bir kadının zina teklifini reddetmesine mukabil manevi âlemde taltif edilmesi...
4. Geleceği omuzlarında bayraklaştıracak kimseler, iffet mevzuunda sırat-ı müstakim anlayışına sahip kimseler olacaktır...
5. Dil (beyan kuvveti), insana bahşedilmiş önemli bir ihsan-ı ilâhîdir. Beyan vardır, insan onunla Kâb-ı Kavseyn'e yükselir; beyan vardır, insan onunla esfel-i sâfilîne sükût eder...
6. “Dil”de muvâzeneyi korumakla ilgili hadisler: “Sükût eden kurtuluşa erer”, “(Kurtuluş için) diline hâkim ol, evini geniş tut (misafirlerine ikramda bulun, herkesle iyi geçin), hatalarına da ağla!”...
7. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) “Dil, insanı vardıracağı yere vardırır” sözü...
8. Urve b. Zubeyr'in, bir ayağının kesilmesi ve dört oğlundan birinin vefat etmesini rıza ile karşılaması...
9. Hüsn-ü niyete makrun davranış ve sükûtlar insanın sevap hanesine yazılacak, kötü davranış ve kötü sükûtlar da insanı hizlan ve hüsrana maruz bırakacaktır...

10. "Dil"de muvâzeneyi korumakla ilgili âyetler: "Sen hikmet ve mev'ize-i hasene ile Rabbine çağrıda bulun, onlarla en güzel şekilde mücadele et." (Nahl sûresi, 16/125), "Siz insanlar için gönderilmiş hayırlı bir ümmetsiniz, iyiliği emreder, kötülükten nehyedersiniz." (Âl-i İmrân sûresi, 3/110)...
11. Hz. Ömer (r.a.)'ın "Çok konuşanın sakatâtı (hataları) çok olur, sakatâtı çok olanın günahları da çok olur. Günahları çok olan kimseler için de en elverişli yer cehennemdir" sözü...
12. Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın, dilini fuzûlî konuşmaktan men etmek için ağzına taş koyması...
13. Gecelerini ibadetle geçiren ve günde iki defa Kur'an'ı hatmeden Tabî'nin büyük imamlarından Tavus b. Keysân'ın "Dilim bir canavardır, eğer onu serbest bırakırsam, istediğini konuşur, böylece beni yer, yutar" sözü...
14. Dilden, yalan, riya, çekiştirme, malayaniyat gibi pek çok kötü şeylerin sadır olabileceği buna mukabil "Malayani şeyleri terketmenin kişinin Müslümanlığının güzelliklerinden olduğu." (hadis)...
15. Uhud'da şehit olan evladına "Cennet sana afiyet olsun, ey oğulcağızım!" diyen bir anneye Resûlullah'ın "Nerden biliyorsun!? Belki o zavallı çocuk fuzûlî, malayâni birçok şey konuştu (da senin umduğun gibi Cennet'e giremedi)" buyurması...
16. Allah adına bir mana ve hakikat ifade etmeyen sözler ve konuşmalar, malayaniyât ve fuzûliyâtır...
17. "Onların fısıldaşmalarının çoğunda hayır yoktur. Ancak sadakayla, marufla emretmek.. hariç." (Nisâ sûresi, 4/114) âyeti...

2. BÖLÜM

18. Sahâbe'den bazılarının Mutarrıf b. Abdillâh'a "Sen efendimizsin, Sen anamız-babamızsın..." demeleri üzerine Resûlullah'ın "Bu tür şeyler söylemeyin, korkarım ki, şeytan sizi baş aşağı getirir" diye ikazda bulunması...
19. Sahâbe, Nebî (s.a.s.)'e "Siz Efendimizsiniz!" deyince O'nun (s.a.s.) "Efendimiz Allah'tır" buyurması.. Yine Sahâbe'nin Nebî (s.a.s.)'e "Sen Allah'ın dostusun" deyince O'nun (s.a.s.) "Allah'ın dostu Halil İbrahim'dir" diye cevap vermesi.. Ve bu şekilde Resûlullah'ın, Sahâbe'nin fuzûliyâta girmesine engel olması...
20. Hak ve hakikata tercüman olmama dilin tefritidir...
21. Dilin, insanın başına getirdiği kötülüklerden biri de "bâtıl" dir...

22. "Onlar (mü'minler) mutlaka cennetlerde, (cehennemdeki) mücrimlerin hallerini hatırlarını soracaklar: Sizi sakara (cehennem) sokan nedir? Onlar şöyle cevap verecekler: Biz namaz kılanlardan değildik. Fakirleri doyurmaz, onların ihtiyaçlarıyla ilgilenmezdik. Bâtıl sözlere dalanlarla beraber biz de daldık (batakçılarla düşüp kalkardık)." (Müddessir sûresi, 74/40-45) âyetleri...
23. "Allah size kitapta şunu da bildirmiştir: Allah'ın âyetlerinin inkâr ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, bunu yapanlar başka bir konuya geçmedikçe onların yanında oturmayın. Böyle yaparsanız siz de onlar gibi olursunuz..." (Nisâ sûresi, 4/140) âyeti...
24. Bâtılın bir yönü de mirâ, cidal ve diyalektiktir...
25. Diyalektik felsefeyle insanları camiye çağırmanın dinde yeri olmadığı...
26. Günümüzde mirâ ve cidal, insanımızı yeyip bitirmiştir. İnsanlar, kafası kadar kalbi de uyanık gönül eri mürşitler intizar etmektedir...

HUTBE

27. Müslüman, gönül eridir; Müslüman, içi aydın, duyguları hüşyar, kafası işleyen, terkip kabiliyetine sahip bir insandır. Müslümanın Rabb'inden gelenleri pratiğe dökmesi ve onları yaşaması, konuşmasından daha çoktur...
28. Müslüman davranışlarıyla Müslümandır, sözleriyle değil...
29. Mus'ab b. Umeyr'in (r.a.), Habbab b. Eret (r.a.) vasıtasıyla Müslüman oluşu, Habeşistan'a hicreti, oradan döndükten sonra Resûlullah tarafından irşad için Medine'ye gönderilişi...
30. Mus'ab b. Umeyr, varlıklı bir aileye mensup yakışıklı bir genç idi. O Resûlullah uğruna pek çok meşakkate ve yokluğa katlanmayı müreffeh bir hayat yaşamaya tercih etti...
31. Mus'ab b. Umeyr'in (r.a.) nihayet Uhud Savaşı'nda Resûlullah'ı (s.a.s.) müşriklerin kılıç darbelerine karşı korurken şehit oluşu...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 6

6 Haziran 1980, Bornova / İzmir, Süre: 81 dk.

FUZÛLÎ KONUŞMAK, MÜSTEHCENLİK EDEBİYATI YAPMAK VE SÖVMekten uzak durmanın önemi

1. İslâm, insanı ilk önce kötü duygu ve davranışlardan arındırmayı, sonra da onların yerine güzel duygu ve davranışları yerleştirmeyi hedefler. Bunu sağlamak için de bizler günde 40 defa namazda "Allah'ım bizi sırat-ı müstakim üzere eyle!" (Fâtiha sûresi, 1/6) deriz...

2. İnsanların davranışlarına bir ille-i gâiye (finalite) tesbit etmek gerekir. Gayesiz yapılan davranışlar malayaniyata ve fuzûliyâta girer. Malayaniyat ve fuzûliyâtın içinde mirâ (çekişme) ve cidal çok bulunur...
3. Mü'min, mü'min kardeşlerine karşı husumet içinde bulunmaz, onlara yumuşaklıkla muamele eder, hatta bu yumuşaklığı yerinde inanmayanlara karşı bile takınır. Bu konuda "(Allah Teâlâ, Hz. Musa (a.s.) ve Hz. Harun'a şöyle dedi:) Ona (Firavun'a) tatlı, yumuşak bir tarzda hitab edin. Olur ki aklını başına alır, yahut hiç değilse biraz çekinir." (Tâhâ sûresi, 20/44) âyeti...
4. Mü'min, fuzûlî konuşmaktan kaçındığı gibi, kelime çatlatmaktan ve tekellüflü konuşmaktan da kaçınır...
5. İrşad ve tebliğde bulunan kimseler, Allah'dan ihlâs ve samimiyet istemeli, konuşmalarında Allah'ın hoşnutluğunu aramalıdır...
6. Kur'ân, Arab şairlerin malayani ve fuzûlî edebiyatlarına set çekmiştir...
7. "En çok kızdığım ve bana en uzak kimseler: çok konuşan, konuşurken debdebe ve alayışe önem veren, kelime çatlatan, kelimeleri ağızda geveleyen, fesahatli ve belağatli konuşacağım diye kendisini zorlayan kimselerdir" ve "Konuşurken edebiyat yapmaya çalışanlar helak oldu" hadisleri...
8. Peygamberimiz'in (s.a.s.), Cahiliye secâi'yla konuşmayı menetmesi...
9. "Şairler var ya, bunların peşine de sapkınlar düşer!." (Şuarâ sûresi, 26/224) âyeti...
10. Hak ve hakikati anlatacak kadar bir beyan gücüne sahip olmama da bir tefrittir...
11. "Sözde sun'ilik ve ahlâksızlık edebiyatı (bâtılı tasvir ve fuhuş), nifak şubelerinden iki şubedir" hadisi ve müstehcenlik edebiyatının gençlik üzerindeki yıkıcı tesirleri...
12. "Fuhuştan (ahlâksızlıktan) sakının! Zira Allah fuhuşu ve fuhuş edebiyatı yapmayı sevmez" hadisi.. Fuhuş edebiyatı yapan neşriyattan uzak durmak gerektiği...
13. Anlatılmasına dinin cevaz verdiği aile ve kadınla ilgili meselelerin, bâtıl tasvir edilmeden ve saf zihinler idlal edilmeden iffet ve edep dairesinde anlatılması gerektiği...
14. Sövüp saymalar, ta'n ü teşni'de bulunmalar, Allah Resûlü ve Kur'ân-ı Kerim nazarında merduttur.. Konuyla ilgili "Ölülere sövüp saymayınız yoksa onlardan geriye kalan yakınlarını üzmüş olursunuz" hadisi.. İslâm nazarında kâfire sövüp saymanın hiçbir faydası yoktur...

15. Çocukları Müslüman olmuş kâfir ve münafık babalara sövmek, uygunsuz laflar etmek İslâm'a göre makbul bir keyfiyet değildir. Konuyla ilgili meşhur münafığın Müslüman oğlu Abdullah'ın, bazı hadiseler karşısında babasının değil Resûlullah'ın (s.a.s.) yanında yer alması...
16. "Sizden biriniz anne-babasına sövüp saymasın!" hadisi...
17. "Mü'mine sövmek fısıktır, onu öldürmek de küfürdür" hadisi.. Mü'mine fasık diyenin kendisinin fasık olacağı, kâfir diyenin de kendisinin kâfir olacağı...
18. Tel'in ve sövmeye isabet olsa bile hiçbir faydası yoktur ve hasenat defterine sevap olarak da bir şey kaydolmaz. Fakat isabet yoksa günahı ve vebali çok büyüktür...
19. "Mü'min lanet edici değildir" hadisi.. Resûlullah'ın bazı olaylar münasebetiyle kâfirlere lanet okuması üzerine Allah Teâlâ'nın "Habib-i Zîşânım! O mesele seni ilgilendirmez." (Âl-i İmrân sûresi, 3/128) buyurması...
20. İçki içtiği için cezaya çarptırılan bir sahâbiye, bir başka sahâbinin sövmesi üzerine Efendimiz'in (s.a.s.) "Kardeşiniz aleyhinde şeytana yardımcı olmayın!" diyerek uyarı da bulunması...
21. Dile musallat olan ve kalbi öldüren diğer bir kötü ahlâk da mizah (şaka)'dır. Konuyla ilgili "Kardeşinle mirâ ve cidal yapma, onunla fuzûlî, gereksiz şakalaşma!" hadisi...
22. "Ey iman edenler! Bir kavim bir başka kavmi alaya almasın!..." (Hucurât sûresi, 49/11) âyeti...
23. Dini prensipleri hafife alarak ve mü'minlerin hayatıyla oynayarak başkalarını güldürmeye çalışmak din nazarında menhus (kötü) bir davranıştır.. Konuyla ilgili "Kazandıkları kötü şeylerden dolayı az gülsünler, çok ağlasınlar!." (Tevbe sûresi, 9/82) âyeti ve "Eğer benim bildiğimi bilseydiniz çok ağlar, az gülerdiniz" ve "Gülme, kalbi öldürür" hadisleri...
24. Gülme konusunda aşırıya gitme bir ifrattır, abus çehreli ve ekşi konuşma da bir tefrittir.
25. Efendimiz'in (s.a.s.), ailesine karşı en çok latife yapan bir insan olması...

HUTBE

26. "Sırat-ı müstakim" in Müslümanlar için önemi...
27. Sırat-ı müstakim insanı mü'min, doğruluğun temsilcisi olup yalandan fersah fersah uzaktır. Zira yalan, Allah'a ve Resûl'nün getirdiği esasa karşı bir yalan olup aynı zaman da münafık âlâmetlerinden biridir...

28. Mü'minin her sözü doğru olmalıdır, fakat sırat-ı müstakimin ifadesi olarak her doğruyu her yerde söylemesi doğru değildir...
29. Bazı sebeblerle Tebük Seferi'ne katılamayan Ka'b b. Mâlik'in (r.a.) Resûlullah'a (s.a.s.) sefere katılamayışının gerçek sebebini söylemesi ve onun doğruluğunu semanın (vahyin) ikrar etmesi...
30. Ebû Lübâbe'nin (r.a.) söylenmemesi gerektiği bir yerde doğruyu söylemesinden dolayı pişmanlık duyup kendini Resûlullah'ın (s.a.s.) Mescid'inde bir direğe bağlaması...
31. Hâtıb b. Ebî Beltaa'nın (r.a.), Mekke Fethi'ne gidilirken bir maksada binaen Mekkeli müşriklere haber göndermesi.. Cibrîl (a.s.)'in Peygamberimizi (s.a.s.) bu durumdan haberdar etmesi...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 7

13 Haziran 1980, Bornova / İzmir, Süre: 78 dk.

GIYBET

1. "Sırat-ı müstakim" in Müslümanlar için önemi...
2. "Ey iman edenler! zandan çok sakının. Çünkü zanların bir kısmı günahtır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın. Kiminiz kiminizi giybet etmesin. Hiç sizden biriniz ölmüş kardeşinin cesedini dişlemekten hoşlanır mı? İşte bundan hemen tiksindiniz! Öyleyse Allah'ın azabından korkun da bu çirkin işten kendinizi koruyun. Allah Tevvab'dır, Rahîm'dir." (Hucurât sûresi, 49/12) âyeti...
3. "Müslümanın diğer Müslümana herşeyi haramdır. Bir Müslüman diğerinin ırzını çiğneyemez, malına el uzatamaz ve öldüremez" hadisi...
4. Peygamberimiz'in (s.a.s.) mi'raçta, giybet eden ve başkalarının ırz ve namusuna dil uzatanların, tırnaklarıyla yüzlerini tırmalamak suretiyle azab gördüklerine şahid olması...
5. İşlediği bir günahtan dolayı kendisine had vurulan Maiz'e uygunsuz söz söyleyen ve onun giybetini yapanları Allah Resûlü'nün (s.a.s.) uyarması...
6. Giybet nedir? Hangi sözler giybet kapsamına girer?...
7. Peygamberimiz'in (s.a.s.), birine ait kusurları ifade ederken kullandığı metod...
8. Günümüzde, namaz kılan, oruç tutan, ırzını ve namusunu koruyan ve takva dairesinde yaşayan kimseleri çekiştirmek bir veliyle (Allah dostu) uğraşmak demektir...

9. Gıybetin türleri: Sözle gıybet, kaş-göz ve el hareketleriyle gıybet.. Hele hele neşriyât (gazete vs.) yoluyla yapılan gıybetin günahı daha büyüktür...
10. Bazı kimseler, kendini temize çıkarırken farkına varmadan başkalarının gıybetini yapmış olmaktadır...
11. Zamanımızda Müslüman grupları, birbirlerinin gıybetini yapmaya iten sebebler...
12. "Bazılarının dostluklarını kaybetmeyeyim" diye gıybet yapılan meclislere gitmek, Allah'ın hoşlanmadığı bir davranıştır...
13. "Ben karşı tarafın itibarını halk nezdinde düşürürsem, onlardan ilerde bana gelecek laflar itibara alınmaz ve ben de işlerime devam ederim" düşüncesiyle başkalarına iftira atmak çok çirkin bir davranıştır...
14. Kendisinin kusursuz olduğunu ilan etmek için devamlı başkalarının kusurlarını anlatmanın ve ta'n ü teşni'de bulunmanın çirkinliği.. Bu tür ta'n ü teşni'lerin, Allah'ın sevgi (vüd) vaz'ettiği topluluklara bir zarar veremeyeceği...
15. Başkalarını güldürmek için mü'minleri ta'n etme muzaaf bir günahtır. Bunu yaparken yalan konuşma, daha büyük bir yalandır...
16. Mü'min kardeşini alt ederek zafer kazanmayı hedeflemek, ahmakça bir düşüncedir, neticesi ise hızlan ve hüsrandır...
17. Kendi hizmetlerinin yücelmesi ve başarıya ulaşması için diğer Müslümanları ta'n etmek, onlara iftira atmak, onlar aleyhinde yayın yapmak büyük bir günah ve vebaldır...
18. Namaz kılan ve vatan ve milletini düşünen mü'minler aleyhinde konuşan kimseler ya ahmaktır ya da Müslümanların içine girmiş hainlerdir...
19. İnsanlara zulüm yapan ve memleketi ateşe veren kimseleri ilgili mercilere söylememek bir tefrittir...
20. Din alet edilerek işlenen bir münkere müdahale etmemek, sırat-ı müstakime uymayan bir davranıştır...

HUTBE

21. Huzurlu cemaat, ahlâk-ı âliye-i İslâmiye ile ahlâklanmış cemaattir...
22. Hz. Ömer'in, bir valisiyle ilgili şikâyetleri dinlemesi ve valinin durumunu fâş etmeden meseleyi halletmesi...
23. Hz. Ömer'in, evinde içki içerken yakaladığı bir mü'minin "Ya Ömer! Tecessüs ettin! (Bir Müslümanın ayıbını araştırdın)" demesi karşısında hatasını anlayarak o kimseyi cezalandırmadan oradan ayrılması...
24. "Kim Müslüman kardeşinin ırzını gıyabında korursa, Allah da o kimsenin ırzını kıyamet gününde korur" hadisi...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 8

20 Haziran 1980, Bornova / İzmir, Süre: 79 dk.

KOĞUCULUĞUN, MEDHİN VE ÇOK SORU SORMANIN ZARARLARI

1. Günümüzde, Müslümanların diğer Müslüman kardeşlerini çekiştirmeleri ve aleyhlerinde konuşmaları çok yaygın ve mebzul bir illet haline gelmiştir...
2. “Sakin uyma: ... O gammad, söz gezdiren, hayrın önünü kesen, saldırgan ve günahkâra! Şerefsiz, kaba, bir de soysuz olana...” (Kalem sûresi, 68/10-13) âyeti çerçevesinde Müslümanlar arasında söz getirip götürmenin ve Müslümanların sırlarını fâş etmenin ne kadar büyük günah olduğu...
3. Hz. Nuh ve Hz. Lut’un (aleyhimesselâm) hanımlarının, kocalarının sırlarını fâş etmek suretiyle onlara ihanet etmeleri.. Konuyla ilgili “...O iki kadın, eşleri olan peygamberlere hıyanet ettiler, kocaları da Allah’tan gelen cezadan eşlerini asla kurtaramadılar...” (Tahrîm sûresi, 66/10) âyeti...
4. Mü’minin izzeti ve onuru çok azizdir. Mü’minin izzet ve şerefiyle oynayarak mü’minler arasına ayrılık sokmaya çalışanlar, düşmanların işini kolaylaştırıyor ve onları sevindiriyor demektir...
5. “İnsanların arasını koparan kimse Cennet’e giremez” ve “İnsanlar arasında laf götürüp getirenler (koğuculuk yapanlar), birbirlerini seven insanların (dostlar) arasını bozanlar ve temiz insanların kusurlarını araştıranlar sizin içinizdeki en şerli kimselerdir” hadisleri...
6. “Ey iman edenler, herhangi bir fâsık size bir haber getirecek olursa, onu iyice tahkik edin, doğruluğunu araştırın. Yoksa, gerçeği bilmeyerek, birtakım kimselere karşı fenalık edip sonra yaptığınıza pişman olursunuz.” (Hucurât sûresi, 49/6) âyeti...
7. “Ey iman edenler, herhangi bir fâsık size bir haber getirecek olursa...” (Hucurât sûresi, 49/6) âyetinin sebab-i nüzûlü: Müstalikoğulları’na Velid b. Ukbe’nin vergi tahsili için gönderilmesi, Velid’in getirdiği haber üzerine Resûlullah’ın haberi tahkik için Halid b. Velid’i Müstalikoğulları’na göndermesi...
8. Politika yapıyorum diye insanlar arasında iki lisanla dolaşmanın (münafıklık yapmanın) ve Müslümanların haysiyet ve şerefleriyle oynamanın, dinde yerinin bulunmadığı...

9. "Allah katında en şerli insanlar, ikiyüzlü olanlardır. Bu kimseler bazılarına başka şey söylerler, bazılarına da daha başka şey" ve "Dünyada iki yüzü olan kimsenin (yani münafığın) ahirette ateşten iki lisanı (dil) olur" hadisleri...
10. Resûlullah'ın (s.a.s.), şerir kimselere, şerlerinden emin olmak için yumuşak davranması.. Bu konuda Resûlullah'ın "Allah bana farzları emrettiği gibi insanları idare etmeyi de emretti" buyurması...
11. Birini kendinde olmayan vasıflarla medhetmek, baş aşağı götüren günahlardandır.. Mübalağaya varan medih ise yalandır...
12. Birisi, mü'min kardeşini medhedince Resûlullah'ın (s.a.s.) "Yazık sana! Kardeşinin boynunu kırdın! Eğer kardeşin senin dediğin şeyleri duysaydı yıkılıp gitmişti" buyurarak medihte bulunan kimseyi uyarması...
13. Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.), Osman b. Maz'un vefat ettiğinde onun hakkında "Ne mutlu sana cennete gittin" denilerek medhedilmesi üzerine uyarıda bulunması...
14. "Allah Teâlâ, fâsıkın medhedilmesinden dolayı gazablanır" hadisi...
15. "Hıristiyanların, Mesih'i medhetme mevzuunda ifrat ettikleri gibi siz de (beni medhetme mevzuunda) ifrata gitmeyiniz!" hadisi...
16. Allah'tan başka varlıkları sevmeye ve medhetmeye sırat-ı müstakim ölçüsü...
17. Çok soru sormak, her meselede kuşkulu olabilecek bir yan bulmak ve bu suretle diyalektiğe girmek, dinin doğru bulmadığı davranışlardır. Bu konuda "Sizden öncekiler çok soru sordukları ve Peygamberlerine muhalefet ettikleri için helak oldular" hadisi...
18. "Soru sorma o kadar çok artacak ki, hatta "Allah, mahlukatı yarattı, (hâşâ!) Allah'ı kim yarattı?!" diyeceklerdir" hadisi...

HUTBE

19. Herşeyi azami tasarruf prensibi içinde ahiret hesabına bir şeyler kazanma niyetiyle yapmak akılcıca bir davranıştır...
20. "Resûlullah (s.a.s.), kıl ü kâl'i (dedikodu), malı zayi etmeyi ve çok soru sormayı yasakladı" hadisi...
21. Resûl-i Ekrem (s.a.s.) bir keresinde çok soru sorulmasından dolayı celallenmiş ve "Ne sorarsanız sorun cevap vereceğim!" diyerek öfkesini izhar etmiştir...
22. 20. asır, insanların kendilerini beyanla kabul ettirmeye çalıştıkları, malların zayi edildiği, dini hafife alırcasına pek çok soruların üretildiği bir asır olmuştur...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 9

18 Temmuz 1980, Bornova / İzmir, Süre: 84 dk.

MÜSLÜMANLAR ARASINDA BİRLİK VE BERABERLİĞİ SAĞLAYACAK AHLÂKÎ HUSUSİYETLER

1. Allah'ın bizlere sonsuz nimet ve ihsanlarda bulunduğu.. Bu nimet ve ihsanların şuurunda olmanın ise, daha büyük bir nimet olduğu...
2. "Hepiniz toptan, Allah'ın ipine (dinine) sımsıkı sarılın, bölünüp ayrılmayın. Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah kalplerinizi birbirine ısındırmış ve onun lütfu ile kardeş oluvermişsiniz..." (Âl-i İmrân sûresi, 3/103) âyeti...
3. Resûl-i Ekrem (s.a.s.)'in Kur'ân-ı Kerim sâyesinde birbirine düşman Arab kabilelerinin arasında barış temin etmesi, onların kalblerini telif buyurması ve Allah'ın nimetiyle onların kardeş olmaları...
4. Sahabe (r.anhüm) arasında "Kendi ihtiyaçları olsa da kardeşlerini kendi nefislerine tercih ederler." (Haşir sûresi, 59/9) âyeti ölçüsünde bir kardeşliğin tesis edildiği...
5. Huzeyfetü'l-Adevî'nin anlatımıyla Yermük Savaşı'nda ölürken dahi kardeşini kendi nefisine tercih eden Sahâbiler (r.anhüm)...
6. Müslamanların aleyhinde olmanın, onlara iftira atmanın ve onları yaftalamanın, kardeşliği yıkan bir kanser olduğu...
7. Makam-mansıb sevdasının, Müslümanlar arasında tefrikaya sebep olduğu ve onları birbirine düşürdüğü...
8. Zübeyr b. Avvâm'ın (r.a.), Resûlullah'ın (s.a.s.) yolunda bir nefer olarak ölmeyi, kumandanlığa tercih etmesi...
9. İlk dört halifenin (r.anhüm), hilafet görevini, kendilerini layık görmedikleri için ilk başta kabul etmeye yanaşmamaları...
10. Ebû Ubeyde b. Cerrah'ın (r.a.), niza çıkmaması için Amr b. Âs'ın (r.a.) kumandanlığını kabul edip onun emrinde bir nefer olarak çalışması...
11. Tek bir makam ve mansıba pek çok kimsenin göz dikmesi halinde insanlar arasında rekabet baş göstereceği...
12. Hz. Ömer'in (r.a.), kendisini bir mecusunin öldürmeye teşebbüs ettiğini öğrendiğinde "Allah'a hamd olsun! Benim canıma kıymak suretiyle Rabbim bir Müslüman elini kirletmedi, demek ki, ben mü'minleri, bana kıyacak kadar kırmamış, onları aleyhime tahrik etmemişim" diyerek büyük bir huzur duyduğunu ifade etmesi...

13. Mahlûkatın nefesleri adedince Allah'a götüren yollar vardır. Bir mü'min Allah'a götüren yollardan hangisinde giderse gitsin onu, gittiği yoldan dolayı kinamamak gerekir...
14. İmam Şafîi'nin, Ebû Hanife'nin mezarını ziyaret ettiğinde sabah namazı kılarken Ebû Hanife'ye duyduğu saygıdan dolayı kunut duasını terketmesi...
15. "Kim bizim kıldığımız namazı kılsa, kıblemize yönelirse, kestiğimiz hayvanlardan yerse o kimse, Allah ve Resûlü'nün himayesinde olan bir Müslümandır" hadisi...
16. Resûlullah'ın "La ilahe illallah" diyen bir kimseyi gerçekten Müslüman olup olmadığını tahkik etmeden öldüren Muhalle'm'i huzurundan kovması ve kısa bir süre sonra bir hastalığa yakalanıp ölen Muhalle'm'i toprağın kabul etmemesi...
17. Hz. Üsâme'nin, harb esnasında sıkıştırdığı düşmanın kelime-i tevhidi söylemesine rağmen onu öldürmesi.. Bu durumu öğrenen Resûlullah'ın Üsâme'ye çok şiddetli öfkelenmesi.. Bu kızgınlık karşısında Hz. Üsâme'nin psikolojik ruh haleti...
18. "La ilahe illallah Muhammedü'r-Resûlullah" kelimesinin, Allah katındaki değeri ve mü'minin ahirette kurtuluşuna vesile olması...
19. İçimizdeki kin, nefret ve düşmanlıkları, mü'min kardeşimize değil kendi nefislerimize karşı yönlendirmemiz gerektiği...

HUTBE

20. Allah, ilk nimetleri irademizin dahilî olmaksızın bizlere bahşetmiştir, fakat yeni nimetler vermeyi irade, cehd ve gayretlerimize bağlamıştır...
21. Mü'minlerin, birbirleriyle kavga etmeden, ittifak ve ittifak içinde yaşamaları, bu konuda gösterecekleri irade, cehd ve gayretlerine bağlıdır...
22. Muhacir'in, Resûlullah'a gelerek Ensar kardeşlerine yük oldukları düşüncesiyle onların evlerinden ayrılıp kendi geçimlerini kendilerinin sağlamak istediklerini bildirmeleri.. durumu öğrenen Ensar'ın, Muhacir kardeşlerini bırakmaya gönüllerinin razı olmaması.. nihayet Resûlullah'ın aralarında uzlaşma sağlaması...
23. Muhacir Abdurrahman b. Avf ve Ensar'dan Sa'd b. Rebi' arasındaki akıllara durgunluk veren kardeşlik.. Sa'd b. Rebi'in, Abdurrahman b. Avf'a her türlü fedakârlığa hazır olduğunu bildirmesi, Abdurrahman b. Avf'ın da onun tekliflerini nazikçe geri çevirerek kendi geçimini temin etmek için boynunda bir iple pazara çıkması...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 10

25 Temmuz 1980, Bornova / İzmir, Süre: 82 dk.

ÖFKE

1. İttifak ve ittifadın hüddâda olduğu, hidayetden uzaklaşmanın bölünme ve parçalanmaya yol açacağı...
2. Gazab (öfke), insanın mahiyetine konulmuş bir madendir. Allah, kâfirlerin kalplerine şiddet ve hiddet koydu. Mü'minlerin kalplerine de sekine indirdi.. Konuyla ilgili "Kâfirler, kalplerine taassubu, Cahiliye taassup ve tarafgirliğini yerleştirdikleri o sırada, Allah da elçisinin ve mü'minlerin gönüllerine huzur ve güven duygusu verdi...." (Fetih sûresi, 48/26) âyeti...
3. Gazab, insanın mahiyetine konulmuş bir histir. İnsan, onu yerinde kullandığı zaman ondan çok büyük hayırlar elde eder, yerinde kullanmadığı zamanda başına bin gâile açar.. Öfke şeytandandır ve şeytandan insana miras kalmıştır...
4. Firavun, Nemrut ve Neron, öfkeleriyle yıkılıp gitmişlerdir...
5. Efendimiz (s.a.s.) yumuşak huylu olup öfke, kin ve nefretten de müberrâ idi.. Konuyla ilgili "İnsanlara yumuşak davranman da Allah'ın merhametinin eseridir. Eğer katı yürekli, kaba biri olsaydın, insanlar senin etrafından dağılıverirlerdi. Öyleyse onların kusurlarını affet, onlar için mağfiret dile ve işleri onlarla müşavere et...." (Âl-i İmrân sûresi, 3/159) âyeti...
6. Öfke hissi insana, din, ırz, namus gibi hayati ehemmiyeti haiz hususları koruması için verilmiştir...
7. Sa'd b. Ubâde'nin (r.a.) ırz ve namus konusundaki gayret ve hamiyeti, Resûlullah'ın (s.a.s.) bu gayreti övmesi...
8. Öfke hissinin de ifrat ve tefriti vardır.. Öfkenin ifrat ve tefritinin insanın başına açacağı gâileler...
9. Öfkenin vasatı, şecaat hissidir.. Konuyla ilgili "...Onun beraberindeki mü'minler de kâfirlere karşı şiddetli olup kendi aralarında şefkatlidirler...." (Fetih sûresi, 48/29) ve "Ey şanlı Peygamber! Kâfirler ve münafıklarla mücadele et. Onlara karşı sert davran. Onların varacakları yer cehennemdir. Ne kötü bir dönüş yeridir orası!" (Tevbe sûresi, 9/73; Tahrîm sûresi, 66/9) âyetleri...
10. Resûlullah'ın (s.a.s.) çok soru sorulması karşısında duyduğu öfke.. O'nun (s.a.s.), öfkesinde ifrat ve tefrite düşmediği, aksine hep itidal üzere olduğu...

11. Peygamberimiz'in (s.a.s.) "Allahım! Ben de bir beşerim. Bir beşerin kızdığı gibi ben de kızarım. Ben hangi Müslümana vurmuş veya kötü söz söylemişsem benden o Müslümanın defterine salât, zekât intikal ettir. Ve ona, kendine yaklaştıracığın kurbiyet ihsan eyle!" duası...
12. Resûlullah'ın (s.a.s.) -kendi ifadesiyle- öfkeli halinde bile ağzından hak söz çıkacağı...
13. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) eşleri arasında Hz. Âişe'ye (r.anhâ) daha fazla meyl ve muhabbet duyması...
14. Hz. Âişe'nin (r.anhâ), îlâ hadisesinden sonra muhayyer bırakılması üzerine anne ve babasına danışmadan Resûlullah'ı (s.a.s.) tercih ettiğini bildirmesi...
15. Hz. Âişe'nin (r.anhâ) öfkelendiği zaman Resûlullah'ın (s.a.s.) ona "Neyin var yâ Âişe! Yoksa şeytanın mı geldi!?" demesi.. Resûlullah'ın, kendi şeytanının, kendine teslim olduğunu ve ancak hayır yapmayı söylediğini ifade buyurması...
16. **Öfkenin, Zararsız Hale Getirilmesinin Yolları..** Bunlardan bir tanesi, sinek kanadı kadar kıymeti olmayan dünya için öfkelenmeme.. Öfkelendiğimiz şey ahiretimizi kaybettirecek, bedenen bizi yıpratacaksa bu durumda öfkenin terkedilmesi gerektiği...
17. Selmân-ı Fârisî'nin (r.a.), kendisine yapılan hakaretlere öfkelenmemesi...
18. İbrahim Edhem'in (k.s.), kendisini döven ve hakaret eden kişi için "Allah ondan razı olsun, beni dövüp bana hakaret ederek gururumu kırdı, ben onun hakaretine sabredip inşallah cenneti kazanacağım!" demesi...
19. Hz. Ömer'in (r.a.) "Allahım! Beni halim selim kıl" diye dua etmesi...
20. Öfkeyi yenmenin yollarından biri de: Öfkelenip birine vuracağımız veya hakaret edeceğimiz zaman, Allah'ın bizden daha güçlü ve kuvvetli olduğunu hatıra getirmek...
21. Öfkelenmemenin yollarından bir diğeri: Öfkenin, insanı insanlıktan çıkaracağı, hatta cinnete sürükleyeceğinin şuurunda olmak.. Bu konuda Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) öfkelenen birine "Eûzu billahi mine's-şeytânî'r-racîm" demesini tavsiye etmesi örneği...
22. Öfkelenmenin, insanı, kendi altındaki mahlukatın (hayvanlar) seviyesine indireceği...
23. Öfkeyi yenmenin yollarından bir başkası, bir âyette de (Âl-i İmrân, 134) ifade edildiği gibi gayzı (öfke, kin) yutmak, insanların kusurlarını affetmektir...

24. Hz. Ömer (r.a.), Müslümanlığın haysiyetini koruyan hamiyetli bir insandır. Bir keresinde bu sebeble öfkelenmiş, birisine kamçı vurulmasını emretmişti. Birisi ona "Af yolunu tercih et, marufla emret, cahillerden de yüz çeviriver." (A'râf sûresi, 7/199) âyetini okuyunca o kimseyi cezalandırmaktan vazgeçti...
25. Ömer b. Abdülaziz birine kamçı vurulmasını emreder. "O mü'minler ki, öfkelerini yutarlar, insanların kusurlarını affederler." (Âl-i İmrân sûresi, 3/134) âyeti okununca o kimseyi kamçılamaktan vazgeçer...
26. Hadiste de belirtildiği üzere, ayakta iken oturmak, abdest almak, öfkeyi yenmenin yollarından bazısıdır...

HUTBE

27. Her nimetin bir sebebe bağlı olarak geldiği...
28. Sağlam ve huzurlu bir toplum, inanan insanların kendi aralarında vifak ve ittifak içinde olmalarına bağlıdır.. Resûlullah'ın (s.a.s.) ilk işi, cemaatinde "sıhhatli topluluk şuuru"nu ikame etmektir...
29. Peygamberimiz (s.a.s.) tesis etmeye çalıştığı sıhhatli toplumda ilk önce kendisi kararlarında ve muamelelerinde hissiyatına mağlup olmadı, öfkeyle hareket etmedi. O (s.a.s.), öfkeye sebep olacak davranışlara af ve müsamaha ile karşılık verdi...
30. Büyük kumandan Halid b. Velid (r.a.), Ammar b. Yâsir'le (r.a.) mürâfaa olmuştu. Halid, Ammar karşısında haksız olduğu tebeyyün edince ondan kendisini affetmesini istemişti...
31. Hz. Ebû Bekir'le Hz. Ömer (r.anhümâ) arasında bir hoşnutsuzluk hâsıl olmuştu. Fakat çok geçmeden Resûlullah'ın (s.a.s.) huzurunda birbirlerini affetmişler ve helalleşmişlerdi...
32. Hz. Zübeyr (r.a.), Cemel Vak'ası'nda Hz. Ali'nin (r.a.) karşısındaydı, fakat haksız olduğunu anlayınca hemen geri dönmüştü...
33. Sahâbe'nin (r.anhüm), yerinde öfkesini yutan, kin ve nefretini bastıran cesur ve kararlı kimseler olduğu.. Zamanımızda Müslümanlar olarak böyle bir anlayışa muhtaç olduğumuz...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 11

1 Ağustos 1980, Bornova / İzmir, Süre: 88 dk.

KİN VE NEFRET

1. BÖLÜM

1. Öfke hissinin insana, korunması emredilen hususları koruması için verildiği.. Öfke hissi konusunda ifrat ve tefrite girmeden sırat-ı müstakim üzere olmanın Müslümanlar için arzettiği önem...

2. Gazab hissinin zıddı hilmidir. Hilm, yumuşak huyluluk demektir.. Resûlullah'ın, kendisini ziyarete gelen Abdu Kaysoğulları heyetinin başında bulunan Eşecc'deki hilm ve ağırbaşlılık duygularını Allah'ın ve Resûlü'nün sevdiğini bildirmesi...
3. Hilm ve ağırbaşlılık, hayatta boğuşa boğuşa kazanılan ve tecrübe edilerek sahip olunan duygulardır...
4. Öfke hissi insanı, başkalarına zulm ve hakaret etmeye sevkeder. Öfkelenildiği kişilerden hincını alamayan kimsenin öfkesi, kendi içinde kin, nefret ve intikam alma hissine dönüşür...
5. İçinde kin olan insan, sıla-i rahimi keser, diğer Müslümanlarla münasebet hissinden mahrum kalır, onların gıybetini yapar, onları çekiştirir...
6. Kin, kanserden daha tehlikelidir. Zira kanser sadece dünya hayatını yok ederken, kin, hem dünya hem de ahiret hayatını zindana çevirir...
7. Sağda-solda Müslümanların aleyhinde konuşan kimseler, iyi niyetli kimseler değildir.. Mü'min muhasebe, vakar ve ciddiyet insanıdır, başkalarının aleyhinde konuşma gibi hafifliklere girmez...
8. Kinin, pek çok kötülükleri işlemenin kapısını açtığı; insanı hased etmeye, kıskançlığa, gıybet etmeye, koğuculuk yapmaya ittiği...
9. "...Bir topluluğa karşı, içinizde beslediğiniz kin ve öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin...." (Mâide sûresi, 5/8) âyeti...
10. İfk hadisesinde Peygamberimiz'in (s.a.s.) ve pâk zevcesi Hz. Âişe'nin (r.anhâ) çektiği sıkıntılar...
11. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.), ifk hadisesine karışan Mıstah b. Üsâse'nin (r.a.) artık nafakasını vermeyeceğine yemin etmesi, fakat inen âyet üzerine yemininden dönmesi...

2. BÖLÜM

12. Kin ve nefretle verilen kararlar, devletlerin bile altını üstüne getirir. Kin ve nefretle karar vermek şeytanın işidir...
13. Allah indinde yücelmenin yolu, kalbimizi kin ve nefretlerden temizleme yoluyla olacaktır. Kinden uzaklaşmanın semeresi, insanlığa mürüvvet, şefkat ve rıfkla yaklaşımdır. Konuyla ilgili "Merhamet edenlere Allah merhamet eder" ve "Sizler yerdekilere merhamet edin ki, göktekiler de size merhamet etsin" hadisleri...

14. "Eğer yemin etmek benim şiarım olsaydı, üç şeye yemin ederdim. Bunlar: 1) Yemin ederim ki, sadaka (zekât) veren kimsenin malı azalmaz, 2) Yemin ederim ki, bir kimse zulme uğradığında, o zulme karşılık vermez ve bununla Allah'ın rızasını umarsa, kıyamet günü o kimsenin izzeti kat kat artar, 3) Yemin ederim ki, bir kimse dilencilik kapısını açarsa, fakirlik kapısını açmış demektir" hadisi...
15. "Resûlullah (s.a.s.) kendisine yapılan zulümlere karşılık vermemiştir. Ancak Allah'ın muhterem saydığı şeyler ayaklar altına alınıp çiğnenince o konuda insanların en gazaplısı haline gelirdi" hadisi...
16. Peygamberimiz'in (s.a.s.), Mekke Fethi'nde Hz. Halid'in (r.a.) birkaç kişinin kanına girmesinden dolayı "Allahım! Halid'in yaptığı şeylerden sana sığınırım. Allahım yemin ederim ki, Halid'in yaptığı şeylerden benim haberim yoktur!" buyurması...
17. Amr b. Âs (r.a.), Müslüman olduktan sonra Resûlullah'tan af dileyince Resûlullah'ın "Ey Amr! "Lâ ilahe illallah" geçmişte işlenen bütün günahları siler" buyurması...
18. Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.) Ukbe b. Âmir'e dünya ve ahiret amellerinin en faziletlisinin "münasebeti kesen kimseyle münasebeti devam ettirmek, elindeki şeylerden vermemek suretiyle yardım etmeyen kimseye yardım etmek ve zulmeden kimseyi affetmek" olduğunu bildirmesi...
19. Muhterem vaizin, mü'min bir kimse aleyhinde konuşmak şöyle dursun, hiçbir mü'min hakkında kötü bir şey hissetmeme kararında olduğunu belirtmesi...

HUTBE

20. Mü'minin nev'i şahsına münhasır bir hamiyet ve orijinalliği vardır. Mü'min, ağırbaşlılığı, vakar ve ciddiyetiyle başkalarından ayrılır.
21. Mü'minin diğer insanlarla münasebeti de farklıdır. O insanlarla münasebetinde kine, nefrete yer vermez, rıfk ve hilmle muamelede bulunur. Konuyla ilgili "Allah bir aileyi sevdi mi onların arasına rıfk yerleştirir" ve "Ey Âişe! Rıfkıtan ayrılma. Rıfk neyin içine girerse onu süsler ve zinetlendirir, neyin içinde olmazsa o da çirkinleşir" hadisleri...
22. Resûlullah'ın (s.a.s.) Mekke Fethi'nde, kendisine her türlü eza ve cefayı çektiren Mekke müşriklerine rıfkla muamele edip onları affetmesi...
23. Yıllarca Resûlullah'a karşı mücadele vermiş olan Ebû Cehil'in oğlu İkrime (r.a.), Mekke Fethi'nde Resûlullah'ın rıfk atmosferinde erimiş ve İslâm'a girmiş, Yermük Savaşı'nda da şehadet şerbetini içmişti...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 12

8 Ağustos 1980, Bornova / İzmir, Süre: 89 dk.

KISKANÇLIK VE GIBTA**1. BÖLÜM**

1. Kin ve nefretin zararları ve fertler arasında ve toplumda sebep olduğu tahribatlar...
2. Kıskançlığın, insanı yeyip bitiren bir hastalık olduğu...
3. Kıskançlık, toplumun parçalanmasına sebebiyet verir. Düşmanların arzu ettiği de budur zaten...
4. “Hased, ateşin odunu yeyip bitirdiği gibi hasenâtı yeyip bitirir” hadisi...
5. “Birbirinize buğz etmeyin, birbirinize hased etmeyin, birbirinize sırt dönmeyin! Ey Allah’ın kulları, kardeş olunuz!” hadisi.. Düşmanların taarruzu karşısında milletçe içimizdeki kıskançlıkları bertaraf ederek, birlik ve beraberlik içinde bulunmamız gerektiği...
6. Yavuz Sultan Selim’in, ümmetin birliğini tesis etmeye çalışması...
7. “Benim ümmetim diğer ümmetlerin yakalandığı hastalığa yakalanacaktır. O hastalık, çakırkeyf, serâzâd yaşama hastalığı, dünyada çoklukla iftihar etme, dünyalık şeylerde kıskançlığa düşme, karşılıklı buğzetme ve hasetleşme hastalığı. Bütün bunlardan sonra Müslümanlar arasında taşkınlıklar olacak, sonra da herc (katl) olacak” hadisi...
8. Hased, başkasının elindeki nimetin gitmesini istemek demektir. Tenâfüs ve gıpta, başkasının elinde bulunan nimetin kendinde olmasını istemek demektir. Kur’ân’ın tenâfüsü bile hoşgörmediği...
9. Kur’ân’ın, Allah’ın rızasını kazanmada ve ahiret hayatı adına matlup keyfiyeti elde etmede tenafüste bulunmayı teşvik ettiği.. Konuyla ilgili “... İşte yarışacaklarsa insanlar, bu cennet devletine konmak için yarışsınlar!” (Mutaffifin sûresi, 83/26) “Rabbiniz tarafından verilecek bir mağfirete ve cennete girmek için yarışın. Öyle bir cennet ki eni göklerle yerin eni gibi olup Allah’a ve Resûlleri’ne iman edenler için hazırlanmıştır....” (Hadid sûresi, 57/21) âyetleri...
10. Hasedin bir kâfir ve münafık sıfatı olduğu.. Konuyla ilgili “Size bir ferahlığın, bir nimetin ulaşması onları tasalandırır. Bir fenalığın gelmesine ise, âdeta bayılırlar...” (Âl-i İmrân sûresi, 3/120) ve “Sırf nefislerinden ileri gelen bir kıskançlık sebebiyle, Ehl-i kitaptan birçok kimse, gerçek kendilerine ayan beyan belli olduktan sonra, sizi imanınızdan uzaklaştırıp küfre döndürmek isterler....” (Bakara sûresi, 2/109) âyetleri...

11. Ebû Cehil'in, Peygamberimizin (s.a.s.) doğruluğunu kabul ettiği halde sırf hasedinden dolayı onun davetine icabet etmemesi...
12. Yahudiler, Peygamberimiz'in (s.a.s.) geleceğini biliyorlardı. O (s.a.s.) gelince sırf kıskançlıklarından dolayı O'nu inkâr ettiler...

2. BÖLÜM

13. Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer (r.anhüm), kıskançlığa girmeyerek Hz. Muhammed'in (s.a.s.) peygamberliğini kabul ettiler ve büyük bir şerefe nâil oldular...
14. Allah Teâlâ, Hz. Âdem'e (a.s.) secde edilmesini emrettiğinde şeytanın, kıskançlıktan dolayı secde etmeyip Allah'ın emrine isyan etmesi...
15. Kâbil, kardeşi Hâbil'in Allah'a sunduğu kurban kabul olduğu için onu kıskanmıştı. Bu kıskançlık O'nu, kardeşini öldürmeye sevketmişti...
16. "Kıyamete kadar işlenecek bütün cinayetler, Hz. Âdem'in katil evladının defterine de kaydolunacaktır" hadisi...
17. Kıskançlığa sebebiyet veren hususların başında "düşmanlık" gelir.. Konuyla ilgili "...Hem huzurunuzda geldiler mi "âmenna!" biz de "inandık!" derler. Aralarında başbaşa kaldıkları vakit de, size duydukları kin ve düşmanlık sebebiyle, parmaklarını ısırırlar. De ki: "Geberin kininizle!" Allah bütün kalplerin künhünü bilir." (Âl-i İmrân sûresi, 3/119) âyeti...
18. Kıskançlığa sebebiyet veren ikinci husus "buğz" ve "kin" dir...
19. Yahudilerin ileri gelen âlimlerinden olan Abdullah b. Selâm (r.a.), diğer yahudiler gibi kıskançlığa girmeyerek Hz. Muhammed'in (s.a.s.) peygamberliğini kabul etmişti...
20. Kıskançlığa götüren diğer bir husus "kibir, böbürlenmek, kendini büyük görmek"tir. Mekke'nin ileri gelen müşriklerinin Kur'ân'ın ifadesiyle "Bu Kur'ân, bu iki şehirden büyük bir adama indirilseydi ya! dediler." (Zuhruf sûresi, 43/31) demeleri..
21. Makam, mansıb, riyaset sevgisi ve bir yarışmada birinci olma sevdası, insanı kıskançlığa sevkeden sebeblerdendir...

HUTBE

22. Başkasının elinde olanı arzu etme duygusunu veren Allah, bu konuda bir kısım emir ve tekliflerde bulunarak muvazene yolunu da göstermiştir...
23. Allah Teâlâ, dünyalık şeylerde kıskançlığa girmeyi yasaklamakta; hayırda, ahireti kazanmada, iç aydınlığına ermede, Allah'ın rızasını kazanmada ise müsabaka yapmayı emretmektedir...

24. Amr b. Cemûh'un (r.a.), çocuklarının ihtiyarlığını ileri sürerek savaşa katılmasını istememelerine rağmen Allah'ın rızasını kazanmak için onlarla yarışarcasına savaşa katılması ve savaşta şehadet şerbetini içmesi...
25. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (r.a.), yaşının çok ileri olmasına rağmen Cennet'i ve rıza-i ilâhiyi kazanmak için gençlerle yarışarcasına İstanbul'u fethetmeye giden orduya iştirak etmesi ve bu savaşta şehit olması...
26. Atalarımızın 9-10 asır boyunca hayır yolunda müsabaka yaptığı...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 13

29 Ağustos 1980, Bornova / İzmir, Süre: 62 dk.

KİBİR

1. Kibir ve tekebbür, insanın mahiyetine konulmuş hislerdir. Yerinde kullanılmayan kibir bir hastalıktır...
2. Kibrin ve tekebbürün mânâsı...
3. Tarihte Nemrut ve Firavun gibi kibriyle canavarlaşan insanlar vardır. Hatta kibirleri, onları ilah olma iddiasına bile sürüklemiştir. Nebiye başkaldırmalar da kibirten kaynaklanmaktadır...
4. Kibir, Allah azze ve celle'nin en sevmediği çirkin davranışların başında gelir. Konuyla ilgili "Allah, kibrinden dolayı eteklerini ve paçalarını çalım satarak ve yerde sürüyerek gezen insana nazar-ı merhametle bakmaz" hadisi...
5. İnsan, maddi ve manevi mazhariyetleri arttıkça, Allah'la münasebetini de derinleştirmelidir. Yoksa insan, onlar sebebiyle kibre girebilir...
6. Firavun'un şeytana, nasıl ilah olduğunu isbat etmeye çalışması.. ve insanları kendine nasıl kul-köle yaptığı...
7. Peygamberimiz (s.a.s.), tevazu ile serfiraz bir insandır. O'nun (s.a.s.), hükümdar nebi veya kul nebi olma arasında muhayyer bırakıldığında Hz. Cebrail'in de (a.s.) işaretiyle kul nebi olmayı tercih etmesi...
8. Büyüklerde büyüklüğün alâmeti tevazudur, küçüklerde küçüklüğün alâmeti tekebbürdür. Bu konuda "Bir kul, affetmeyi şiar edinince Allah da o kulan ancak izzetini artırır. Bir kul da Allah için tevazu ederse, Allah da onu ancak yükseltir" hadisi...
9. Seyyidinâ Hz. Hüseyin'in (r.a.) şehit edilmesinde kibrin rol oynaması...
10. Kibrin en büyüğü, Allah'a karşı yapılan kibirdir...

11. "Dünyada haksız yere büyüklük taslayanları, âyetlerimi gereği gibi anlamaktan uzaklaştırırım. O kibirlenenler her türlü mucizeyi bile görseler yine de onlara iman etmezler. Doğru yolu görseler o yolu tutmazlar. Ama sapıklık yolunu görseler o yola girerler. Öyle! Çünkü onlar âyetlerimizi yalan saymayı âdet haline getirmiş ve onlardan gafil olagelmışlerdir." (A'râf sûresi, 7/146) âyeti...
12. Kibir, bir insanın kalbini çepeçevre sardı mı artık o insan Allah'a iman etmez. Bu konuda "...İşte Allah, her mütekebbir, cebbâr olanın kalbini öyle mühürler." (Mü'min sûresi, 40/35) âyeti...
13. "Azamet, benim izarımdır, kibriyâ da ridamdır (Büyüklük bana ait bir sıfattır). Kim bunlardan biri hakkında benimle münazaaya girerse onu ateşe atarım" kutsî hadisi...
14. Allah Teâlâ'nın (c.c.) kendisine ait sıfatlar konusunda gayûr olduğu.. Konuyla ilgili âyetler...
15. Kibrin ikinci derecesi Nebilere karşı yapılan kibirdir.. Onların peygamberliğini kabul etmemenin, kibirden kaynaklandığı...

AHLÂKÎ MÜLÂHAZALAR – 14

5 Eylül 1980, Bornova / İzmir, Süre: 89 dk.

KİBRE GÖTÜREN YOLLAR

1. BÖLÜM

1. Allah'a ve Peygamber'e karşı kibir, bir cinnet ifadesidir...
2. Kibir hissi, insana, mü'minlik vakarına medar olsun, hayvanât seviyesine düşmesin, insanlık onur ve haysiyetini korusun, meşru dairedaki lezzetlerle iktifa ederek gayr-i meşru daireye dalmasın diye verilmiştir...
3. Peygamberimiz (s.a.s.), Benî Abd-i Kays heyetinin başkanı Eşecc'e "Sende Allah ve Resûl'ün sevdiği iki haslet var: hilm ve enâet (yumuşaklık ve temkinli hareket)" buyurması...
4. Biz herşeyi Resûlullah'dan (s.a.s.) öğreneceğiz. Mahiyetimize konulan sıfatların nasıl kullanılacağını da...
5. Kibrin, her türlü mahrumiyetin sebebi olduğu...
6. Ebû Cehil, Utbe ve Şeybe'nin, Resûlullah'ın yanına varıp O'ndan (s.a.s.) Kur'ân dinlemeyi, yanındaki Bilâl-i Habeşî, Selmân-ı Fârisî, Habbab b. Erett, Zeyd b. Hârise (r.anhüm) gibi esir, köle ve bendeleri yanından kovma şartına bağlamaları...

7. Hz. Nuh'un (a.s.), inkarcıların "ayak takımı" dediği kendisine inanan kimseleri yanından kovmaması.. Konuyla ilgili "...Ben o iman edenleri kovacak da değilim. Elbette onlar Rab'lerine kavuşacaklar (O da onları imanlarından dolayı ödüllendirecektir). Ama ben sizin cehalet içinde yuvarlanan bir toplum olduğunuzu görüyorum." (Hûd sûresi, 11/29) âyeti...
8. "Sabah-akşam Rab'lerine, sırf O'nun cemaline ve rızasına müştak olarak niyaz edenleri yanından kovma. Sen onlardan, onlar da senden sorumlu değilsiniz ki, onları kovup da zalimlerden olasın." (En'âm sûresi, 6/52) ve "Rab'lerine, sırf O'nun rızasını ve cemaline kavuşmayı umdukları için, sabah akşam yalvaranlarla beraber, sıkıntılara karşı candan sabret. Dünya hayatının süslerini arzulayarak sakın gözlerini onlardan başkasına çevirme. Kalbini Bizi zikretmekten gafil bıraktığımız, heva ve hevesine uyan ve işi hep aşırılık olan kimselere itaat etme." (Kehf sûresi, 18/28) âyetleri...
9. **Kibre Sebebiyet Veren Dinî ve Dünyevî Sâikler...**
10. İlim sahibi olmanın insanı kibre düşürebileceği...
11. Kibrin en tehlikelisinin, dinî ilimlerden kaynaklanan kibir olduğu...
12. İnsanların teveccühünü kazanmak için, ilim öğrenmenin veya kendini âlim göstermenin, insanı baş aşağı helake sürükleyeceği...
13. Resûl-i Ekrem'in (s.a.s.) başı göklere ulaştıkça tevazuunun artması...
14. İlim sahibi olanlara Allah'ın saygı duyduğu, ilmi yerinde kullanmamanın ise kibre kapı araladığı...
15. İbadet ü taat da kibre açık bir kapıdır. İbadet ü taatle boyunu ölçen insanlar vardır. Halbuki Allah kalbe bakar...

2. BÖLÜM

16. Hz. Ömer (r.a.) bir hutbesinde, Nebilerin, sıddıkların ve şehitlerin Cennet'e girecekleri kapıları anlatmış, kendisi için de Allah'tan şehadet istemişti...
17. Hz. Ömer (r.a.) şehit olurken büyük bir teessür içindeydi, fakat İbn Abbas (r.a.) hüsn-ü şehadet de bulununca bundan büyük bir memnuniyet duydu...
18. Hz. Ömer (r.a.), -yaptığı ibadet ü taatle veli, sofu olma, yüksek makamlara ulaşma, kibre gurura girme bir yana- "Ah! (Yaptığım ameller) başbaşa gelse de, kitabımızı sağdan alabilirsek, sıratı geçebilirsek ve Cennet'e dâhil olabilirsek!" diye düşünüyordu...

19. Tabîin'in büyük imamlarından Esved b. Yezid en-Nehâî, hayatını ibadet ü taatle geçirmişti, fakat ibadetleriyle hiç gurura ve kibre girmemişti. O, hayatını böyle yaşadığı halde, ölüm döşeginde küfür üzere ölüp gideceği endişesiyle ağlamıştı...
20. Allah'ın bahşettiği bedenî güzellik, insanı kibre ve kendini beğenmeye sevkedebilir...
21. Mal, mülk, zenginlik ve güç-kuvvet, insanı kibre götüren sebeplerden bazılarıdır...

HUTBE

22. Geleceğe hükmedecek kimseler, İslâm'ın ahlâkta getirdiği muvâzeneye riâyet eden kimseler olacaktır...
23. **Peygamberimiz'in (s.a.s.) Tevazu Dolu Hayatından Örnekler:**
- a. Peygamberimiz'in (s.a.s.) gurur, kibir, zillet ve sefaletten uzak durarak orta yolu tuttuğu ve tevazu ve vakarla hareket ettiği.. O (s.a.s.), en korkunç düşmanları karşısında cesaretle durmuştur. Bu konuda Resûlullah'ın (s.a.s.) Huneyn Savaşı'nda göstermiş olduğu cesaret...
- b. Resûlullah'ın (s.a.s.) Mekke Fethi'nde, Mekke'ye büyük bir tevazu ve mahviyet içinde girmesi.. Mübarek başı neredeyse bindiği merkubun eğrinin kaşına değiyordu...
- c. Resûl-i Ekrem (s.a.s.), kendisine ikram edilen bal karıştırılmış bir bardak sütü içmemiş ve şöyle demiştir: Ben böyle içine bal karıştırılmış sütü haram kılmıyorum. Fakat her kim (yemesinde, içmesinde, giyiminde, yaşamında vs.) mütevazı olursa Allah onu yükseltir, her kim de burnunu diker, büyüklük taslarsa Allah da onu alçaltır.
- d. Hz. Cebrâil'in (a.s.), Peygamberimizi (s.a.s.) tanıma ufkü: Hz. Cebrâil'in (a.s.) Peygamberimizi (s.a.s.) Mirac'a götürecektir bineğin heyecandan yerinde duramaması üzerine ona "şu ana kadar bunun gibisi senin sırtına binmedi" demesi...
- e. Hz. Muhammed'in (s.a.s.), Hz. Cebrâil'i (a.s.) tanıma ufkü: Peygamberimiz'in miraçta "Rabbin huzuruna varan Cibril'de öyle bir edeb gördüm ki, anladım Allah'ın huzurunda edeb nasıl olmuştur!" buyurması...
24. Hükümdar Nebî Hz. Süleyman'ın (a.s.) fakirlerin evlerini dolaşması, onlarla birlikte oturması ve Allah Teâlâ'ya "Miskinlerden bir miskin yâ Rab!" diye nidâ etmesi...

25. Sâlim b. Kâsım'ın, ümmetin başına gelen belalar karşısında Muhammed b. Mukâtil'den dua talep etmesi. Muhammed b. Mukâtil'in de "Ah ne kadar arzu ederdim, sizin helâkinize ben sebep olmayayım!" diye karşılık vermesi...
26. Cihan Hükümdarı Yavuz Sultan Selim'in, kölelerin küpe taktığını görünce "Ben de Allah'ın kölesiyim!" diyerek kendisinin de küpe takması...
27. Bir seferde şeyhülislam Zenbilli'nin atından Yavuz Sultan Selim'in cübbesine çamur sıçramıştı. Hazret-i Yavuz'un, Zenbilli'nin endişeye kapılmasına mahal vermeden çamur sıçramış cübbesinin öldükten sonra kefenine sarılmasını vasiyet etmesi...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 1

23 Şubat 1979, Bornova / İzmir, Süre: 91 dk.

İKTİSADÎ VE İÇTİMAÎ HAYATIMIZ

1. İslâm'ın iktisat anlayışının fitri olduğu...
2. Sağlam bir iktisadî yapının ancak sağlam bir içtimai yapı üzerine kurulabileceği...
3. Allah (c.c.), Müslümanları ümmet-i vasat (orta ümmet) kılmıştır. İslâm, insanların beşeri yanlarını inkâr etmediği gibi beşeri duyguları suistimal de etmez...
4. Ümmet-i vasatın (orta ümmet) mânâsı ve vasat olmayan ümmetler...
5. Hristiyanlık, Yahudiliğin ve Roma Devleti'nin baskısından dolayı hayata açılmadı ve kendine ait fonksiyonları eda edemedi.
6. Konstantin'in, Hristiyanlığı Roma İmparatorluğu'nun resmi dini olarak kabul etmesi.. Hristiyanlığa biçilen yeni görevler...
7. Kur'ân-ı Kerim'de anlatılan saf ve temiz tevhid akidesi üzerine yaşayan Hristiyanlar...
8. Bir dönemde Hristiyanlık, halkı ve fukara sınıfını, ilim ve düşüncüyü karşısına aldı...
9. İslâm dininin, felsefi akımların ve çevresindeki kültürlerin tesirinde kalmadan hayata açılma imkânı bulduğu...
10. Efendimiz'in (s.a.s.), saf İslâm akidesini korumak için Hz. Ömer'in (r.a.) İbranice öğrenmesini yasaklaması...
11. "Hayır, hayır! Senin Rabbin hakkı için, onlar aralarında ihtilâf ettikleri meselelerde seni hakem kılıp, sonra da verdiğin hükümden ötürü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın sana tam bir teslimiyetle bağlanmadıkça iman etmiş olmazlar." (Nisâ sûresi, 4/65) âyetine göre Efendimiz'in (s.a.s.) verdiği hükme itaatin, iman gereği olduğu... Hz. Ömer'in (r.a.), Peygamberimiz'in (s.a.s.) verdiği hükme rıza göstermeyip kendisine müracaat eden bir münafığı öldürmesi...
12. Hayatı bütün yönleriyle dengeli bir biçimde içine alan İslâm, yardımlaşmayı ve iyilikte bulunmayı yüceltmış; onu, gece ibadet etmek ve gündüz oruç tutmaya denk kabul etmiştir...
13. Tekellüften uzak, fitri bir hayat yaşayan Efendimiz'in (s.a.s.) ibadet hayatı da dengeli idi. O (s.a.s.), bir seferde düşman tehlikesinin bulunduğu sırada oruç tutmamanın daha faziletli olduğunu ifade etmiş, düşman tehlikesinin olmadığı başka bir seferde ise kendisiyle birlikte sadece Abdullah bin Revâha (r.a.) oruç tutmuştur.

14. Efendimiz'in (s.a.s.) ibadetleri karşısında kendi ibadetlerini azımsayan bir grup sahabinin, ömür boyu ibadet etmeye ve meşru dünya zevklerinden faydalanmamaya yemin etmeleri üzerine, Peygamberimiz'in (s.a.s.), bu yaptıklarının doğru olmadığını belirterek onları kendi sünnetini (yani dengeli bir hayatı) uygulamaya davet etmesi...

HUTBE

15. İslâm ümmeti, dünya üzerinde muvazeneyi te'sis etmek için gönderilmiş en hayırlı ümmettir.
16. Dinimiz, fakirlerin ezilmesine ve hor görülmesine engel olmuş, onlara insanca yaşayabilecekleri bir zemin hazırlamıştır.
17. Harun Reşid'in, halife seçildiğinde kendini tebrik etmeye gelmeyen arkadaşı Süfyan-ı Sevrî'ye yazdığı mektup ve Süfyan-ı Sevrî'nin bu mektuba cevabı...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 2

2 Mart 1979, Bornova / İzmir, Süre: 90 dk.

İTİDAL DİNİ: İSLÂM

1. İslâm'ın her meseleyi bir bütün halinde ele aldığı, İslâm'da iktisadî ve içtimai hayat ile kulluğun içiçe olduğu, İslâm'ı sadece bir yönüyle değerlendirmenin onu yanlış anlamak olacağı...
2. Kendine has keyfiyetiyle zuhur eden içtimai yapımızın, vahyin gölgesinde şekillendiği ve hiçbir zaman ezilen bir sınıfın veya imtiyazlı bir sınıfın oluşmasına imkân vermediği...
3. "Allah'tan ancak âlim olanlar içleri titreyerek korkar." (Fâtır sûresi, 35/28), "İlim öğrenmek, her Müslümana farzdır." (hadis) vb. âyet ve hadislerin, ilmi yücelttiği ve ilim düşmanlığının oluşmasını engellediği.. Bir sefer dönüşünde Zenbilli Ali Efendi'nin atının ayağından sıçrayan çamurun, Yavuz Sultan Selim'in kaftanını kirletmesi üzerine bu haşmetli Padişah'ın, hocasına saygısından dolayı çamurlu kaftan ile gömülmeyi vasiyet etmesi...
4. Kur'ân-ı Kerim'in, hayatın hiçbir yönünü ihmal etmediği, atom âleminde nebülözlere kadar her şeyin Kur'ân'da yerini aldığı...
5. Kur'ân'ın, insan ve tabiata iki kardeş gibi baktığı, onları birbirinden ayırmadığı, bundan dolayı İslâm dünyasında ilme ve tabiata karşı düşmanlığın olmadığı...

6. Ortaçağ Hıristiyanlığında ilim ve fakir düşmanlığının sebepleri: Bilim ve dinin iki farklı disiplin kabul edilmesi ve dinin, sema ile bağının kopararak beşerileştirilmesi...
7. Daha önceki dinlere bakılarak İslâm hakkında hüküm vermenin yanlış olacağı, ilimin, nihai hedeflerine ancak Kur'ân'ın himayesi altında ulaşacağı...
8. İslâm, orta yolu temsil etmiştir. O, beşeriyeti inkâr etmez ve akla karşı koymaz...
9. Sırat-ı müstakimin temsilcisi Peygamberimiz (s.a.s.) için Batılı bilginlerin söylemiş olduğu takdîrî sözler ve Efendimiz'in problem çözmedeki fetanetine örnekler:
 - Peygamberimiz'in, Hacerü'l-Esved'in yerine yerleştirilmesinde ortaya çıkan müşkülü halletmesi.
 - Kendisine nasihat etmek için gelen Husayn'ın, Efendimiz'in huzurlarından iman ederek ayrılması.
 - Zinaya ruhsat istemek için gelen gencin Efendimiz'in yanından iffet abidesi olarak kalkması...
10. Akıl, Efendimizle (s.a.s.) orta yolu bulmuş ve kayıt altına alınmıştır...
11. İslâm, ilmi, hakikatleri öğrenme mevzuunda bir vasıta olarak kullanmış ve ilmi kutsama anlayışı ile ilim düşmanlığı arasında orta yolu çizmiştir...
12. Efendimiz'in (s.a.s.) hem peygamberlik gelmeden önce hem de peygamberlik geldikten sonra iffetli bir hayat sürmesi, ilk evliliğini kendinden 15 yaş büyük Hz. Hatice (r.anhâ) ile yapması ve 53 yaşına kadar başka bir evlilik yapmaması...

HUTBE

13. Semavi bir rehber ve kaynak olan Kur'ân-ı Kerim'in, kendisine uyanlara doğru yolu gösterdiği ve onların ifrat ve tefrite düşmelerine engel olduğu...
14. Efendimiz'in cesaret, öfke ve tevazuda getirdiği denge.. bu konularda hayatından örnekler:
 - Uhud Savaşı'ndan sonra yaralılarla birlikte düşmanı takibe koyulması...
 - Huneyn Savaşı'nda Müslümanlar arasında çözülme baş gösterince tek başına atını düşmanın üzerine sürmesi...
 - Arkadan cübbesini çekip boynunun kızarmasına sebebiyet veren birine gülerek "Bunun hakkını verin" buyurması...
 - Allah Resûlü'nün taksiminde adaletsizlik isnat eden başka birine, "Ben de adil olmazsam başka kim adil olabilir ki?" deyip kızmayarak sadece üzüntüsünü ifade etmesi...

15. Hz. Ömer'in (r.a.), söktüğü bir oluğun Peygamberimiz tarafından yerleştirildiğini öğrenince büyük bir üzüntü yaşaması ve başının üzerine basılarak oluğun yerine yerleştirilmesini emretmesi...
16. Hayatında hiç yenilgi yüzü görmeyen Halid bin Velid'in (r.a.) aralarındaki geçimsizlikten dolayı Ammar bin Yasir'den (r.a.) özür dilemesi...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 3

9 Mart 1979, Bornova / İzmir, Süre: 97 dk.

MAHİYETİMİZİ NESCEDEN YÜCE MÂNÂLAR

1. İlâhi Kudret tarafından mahiyeti nescedilmiş nevi şahsına münhasır bir içtimai yapımızın olduğu, asrımızın problemlerinin çözümünün bu yapıyı idrak etmeye bağlı bulunduğu...
2. İnsanın miraç yapması için inen Kur'ân-ı Kerim'in muhafazasını Allah'ın (c.c.) tekeffül ettiği, bu yönüyle Kur'ân'ın diğer kitaplardan ayrıldığı...
3. İnsana verilen duyguların, Kur'ân sayesinde ifrat ve tefrite düşmekten kurtulup istikamete kavuştuğu; özellikle aklın, başıboş bırakılmayıp vahy-i semavinin rehberliği altında namütenahiye yelken açtığı...
4. 20. asırda sema ile irtibatı kesilen ilmin, insanlığı felaketten felakete sürüklediği, ilmin ve insanlığın kurtuluşunun ancak İslâmiyet'le olacağı...
5. Hayatı bütün yönleriyle kuşatan İslâm'ın beşeri ve fitri bir hayat tarzı sunduğu, insanı sadece bir yönüyle ele alan dinlerin istikametten ayrıldıkları...
6. Takva düşüncesiyle Kur'ân'ın getirdiği itidalin dışına çıkan Abdullah b. Amr b. Âs ve Osman b. Maz'un'u (r. anhüm) Efendimiz'in (s.a.s.) uyararak kendi cemaatinin en küçük bir inhırafa sapmasına dahi izin vermediği...
7. İtidal yolunun temel rüknünün (birinci rükün) vicdanın hürriyete kavuşup durulaşması olduğu, vicdanın da ölüm endişesinden kurtulup visal arzusuyla yanıp tutuşarak hürriyete kavuşacağı...
8. Uhud Savaşı'nda yetmiş küsur şehit verdikten sonra düşmanı takibe koyulan yaralıların dupduru heyecanını yücelten ve destanlaştıran âyetler...
9. Vicdan duruluğunun ikinci rüknü ise fani hiçbir güce dayanmayıp sadece Allah'a dayanmaktır. Bu konuda İslâm'ın çağrısı; "De ki: Ey Ehl-i kitap! Bizimle sizin aramızda birleşeceğiz, müşterek ve âdil şu sözde karar kılalım: Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim. O'na hiçbir şeyi şerik koşmayalım, kimimiz kimimizi Allah'tan başka Rab edinmesin." (Âl-i İmrân sûresi, 3/64)

10. Allah'tan (c.c.) başka hiçbir kimseyi kendilerine mabud edinmeyen hür, asûde ve azâde vicdanların, dünyevi hiçbir menfaat karşısında boyun eğmeyeceği, nebi de olsa hiçbir faniyi hedef yapmayacağı...
11. Hz. İsa'nın (a.s.) kendi ümmetinin inhirafa sapması sebebiyle Allah (c.c.) tarafından hesaba çekilmesini anlatan mahşerden bir sahne ve bu Yüce Nebi'nin kavmi için yakarışı...

HUTBE

12. Zahmet ve meşakkat çekilmeden huzura erilemeyeceği, imtihan dünyasında çekilen bütün elem ve sıkıntıların öbür âlemdeki saadeti kazanmak için olduğu...
13. Hicret, sadece yurdun yuvanın terk edilmesi değil, insanın fitraten bağlı bulunduğu dünyevi her şeyi terk etmenin adıdır. Hicretin ilk kahramanlarının, arkalarına bakmadan yollara düşmesi, yeni yurtlarına henüz tam yerleşmeden Bedir Savaşı'na katılmaları, Uhud Savaşı'nda pek çok şehit vermeleri ve daha binlerce fedakârlığa katlanmalarının ancak vicdanların durulaşıp hürriyete kavuşmasıyla açıklanabileceği...
14. Aç susuz hendek kazan Sahabe-i Kirâm'ın (r.anhüm) oluşturduğu koroya Peygamberimiz'in (s.a.s.) iştiraki ve hayatı istihkar eden bu cemaatin Efendiler Efendisine bağlılık yeminleri...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 4

16 Mart 1979, Bornova / İzmir, Süre: 89 dk.

İSLÂM'DA VİCDAN HÜRRİYETİ VE GERÇEK EŞİTLİK

1. İslâm'da İctimai Yapının Üç Temel Rûknü:
 - a. Vicdanın hürriyete kavuşması ve durulaşması
 - b. Eşitlik
 - c. Yardımlaşma ve dayanışma...
2. Büyük meseleleri ancak vicdanı durulaşmış insanların halledebileceği, insanlığın mâkûs talihi ve kaderi üzerinde, vicdanını her türlü esaretten kurtarıp korkuyu hayallerinden dahi silen insanların hâkim olacağı...
3. Vicdan hürriyetinin, endişe ve korkuları aşıp beşeri duyguların zincirlerinden kurtulma mânâsına geldiği, tarihte örnekleri olmakla birlikte hür vicdanlı insanların daha çok Efendimiz döneminde yaşadığı...

4. Vicdan duruluğuna ermiş mü'minin en tatlı ümniyesinin ölüm olduğu, Hz. Yusuf'un (a.s.) dünya saadetini elde ettikten sonra "Beni Müslüman olarak öldür ve sâlihler ilhak buyur." (Yûsuf sûresi, 12/101) diyerek bu ümniyeyi dile getirmesi...
5. Gerçek eşitliğin, ancak vicdanın duruluğa erdikten sonra gerçekleşeceği, içte bu duruluğa erilmediği müddetçe kişinin bir kısım fetişleri ve totemleri aşamayacağı...
6. İnsanın iman sayesinde vicdan duruluğuna ereceği...
7. İnsanların eşit yaratıldığı, Allah indinde üstünlüğün ancak takva ile olduğu.. Efendimiz'in (s.a.s.) "İlk yaratılan benim nurumdur" demesine rağmen kendini, beşerden bir beşer olarak tanıtır tevazu içinde bir hayat yaşadığı...
8. Takvanın üzerinde bir izzet ve şeref payı vermek gerekirse Allah Resûlü'nün (s.a.s.) yakınlarına verilmesi gerektiği, ama buna rağmen Efendimiz'in "Ey Kureyş topluluğu, nefsinizi satın almaya bakın. Sizin için bir şey yapmak elimden gelmez" diyerek onlara hiçbir ayrıcalık tanımadığı...
9. İslâm'ın telkin ettiği eşitlik ilkesinin, inanmış ve ruhen yükselmiş kimselerin vicdanında makes bulduğu; "Bilal, bizim efendimizdir ve onu, Efendimiz (Ebû Bekir) hürriyete kavuşturmuştur" diyen Hz. Ömer'in (r.a.), sahabenin büyüklerine rağmen yerine namaz kıldırması için Süheyb-i Rumi'yi (r.a.) görevlendirmesi...
10. İslâm'da eşitliğin vicdan duruluğu üzerine kurulduğu, üstünlüğün ancak takvada olduğu... Kısa bir zaman önce kölelikten kurtarılarak hürriyete kavuşturulan Hz. Bilal'in (r.a.) ve Efendimiz'in (s.a.s.) etrafında halkalar oluşturan daha yüzlerce sahabînin, Allah'tan başkasının önünde eğilmeyi zillet saymaları...
11. Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Aişe'nin de (r.anhâ) içinde yer aldığı yirmiye yakın sahabînin kendilerinde nifak alâmeti bulunduğu endişesini taşımaları...
12. Peygamberimiz'in (s.a.s.), duasının alınmasını tavsiye ettiği Veyse'l-Karani'ye Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Ali'nin (r.a.) ulaşma gayreti...
13. Hz. Ömer'in (r.a.) yaralandıktan sonra ölüm döşeginde duyduğu endişe ve İbn Abbas'ın (r.a.), onun hakkındaki şehadeti...
14. Vicdan hürriyeti ve kulluk bilinci dengesi kurulmadıkça içtimai tekafül, teavün ve tesanüdün olmayacağı...

HUTBE

15. Gerçek eşitliğin sağlanması, hakkın yaygınlaşarak vicdanlarda makes bulmasına bağlıdır...

16. Hakperestlik duygusu ile hareket eden Efendimiz'in (s.a.s.), parmak ucuyla dokunduğu Useyd bin Hudeyr'in (r.a.) "Canımı yaktın, ya Resûlallah!" demesi üzerine hemen oracıkta ondan kendisine kısas yapmasını istemesi...
17. Hz. Ömer'in (r.a.), kılıcıyla halka eziyet veren bir süvariye ikaz etmek için kamçıyla ona dokunması, sonra da ona hakkını helal ettirmek için fırsat kollaması ve Hacca gideceğini duyması üzerine o sahabîyi çağırıp yemek yedirerek bir kese altın verip Hacda dua etmesini istemesi...
18. Hz. Osman'ın (r.a.), eli altında çalıştırdığı hizmetçinin, bir isteğini zamanında yerine getirmemesinden dolayı kulağını çekmesine karşılık ona kendi kulağını çekmesi...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 5

23 Mart 1979, Bornova / İzmir, Süre: 64 dk.

İDEAL TOPLUMUN ÜÇ RÜKNÜ:

VİCDAN HÜRRİYETİ, EŞİTLİK VE YARDIMLAŞMA

1. İdeal toplumun birinci temel rüknü, vicdanın duruluğa ermesidir. Bunun sağlanması da insanın, her türlü esaretten kurtulup hürriyete kavuşmasına bağlıdır.
2. İdeal toplumun ikinci temel rüknü, eşitliktir. Allah karşısında herkesin yaratılış ve ubudiyette eşit olması...
3. Eşitliğin, ruhlarda makes bulması gerektiği; bir kısım sözleşmelerin insanlar arasında eşitliği sağlamaya yetmeyeceği...
4. Ütopya yazarlarının hayalen tasavvur ettikleri gerçek eşitliği Efendimiz'in (s.a.s.) 14 asır önce hayata geçirdiği, asûde gönüllerin yeniden bu eşitliği sağlayabilecekleri...
5. "Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allah'ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvâda (Allah'ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olanınızdır." (Hucurât sûresi, 49/13) âyeti ve "Hepiniz Âdem'densiniz, Âdem ise topraktan yaratıldı." hadisi...
6. Tarih boyunca horlanan, hakir görülen kadının ancak İslâm'la hak ettiği yere yükselerek saygı gördüğü... Efendimiz'in (s.a.s.), 'kendisine iyilikte bulunmaya en layık olan kimse'yi soran sahabîye üç defa annesini tavsiye etmesi, bir başka hadislerinde de "Cennet annelerin ayakları altındadır." buyurması...

7. İdeal toplumun üçüncü rüknü, tesanüt ve teavündür. Yani, ferdin kendi mutluluğunu, başkalarının mutluluğu içinde araması...
8. Hz. Ömer'in (r.a.), vicdan duruluğuna ve kalp inceliğine sahip valileri eyaletlere göndermesi.. Şam'daki fakirlerin isimleri içinde en başta kendi atadığı vali Umeyr b. Sa'd'ın ismini görmesi.. Karşısına mürafaa için çıkan bir zimmîye hakaret ettiği için Umeyr bin Sa'd'ın kendi kendini azletmesi...
9. Eşitlik anlayışı, İslâm'la gerçek mânâsını bulmuştur. Çağ açıp çağ kapatan Fatih'in kendini, teba'sından üstün görmeyerek haksız yere elini kestirdiği bir zimmî ile kadı'nın karşısında sanık sandalyesine oturması...
10. Ferdin yetişmesi açısından ailenin önemi.. İslâm'ın aileye verdiği önem ve yuvadan kopuşla birlikte tarihinden, milli benliğinden ve vatanından kopan nesiller...
11. Efendimiz'in (s.a.s.), "Hepiniz çobansınız ve güttüğünüz şeyden mesulsünüz" buyurarak âlemşümül bir mesuliyet anlayışı getirmesi.. Bu mesuliyetin ağırlığını hisseden Ömer bin Abdülaziz'in (r.a.), kendisine yapılan halifelik teklifini kabul etmek istememesi.. Fakat ısrarlara dayanamayıp kabul etmesi ve devrin ileri gelenlerinin ona tavsiyeleri...

HUTBE

12. Sağlıklı toplumların sağlıklı fertlerden kurulabileceği, ancak vicdanlarda insanlık duygusu bulunan ve Allah'a (c.c.) hesap verme mesuliyeti ile yetişen fertlerin toplum için faydalı olabileceği...
13. İçtimai tekafül (toplumsal yardımlaşma ve dayanışma), fertlerin, birbirinin yardımına koşarak toplum içindeki anzaların giderilmesi için ortak hareket etmesi ve titiz davranmasıdır...
14. Asr-ı Saadet'te hayat-ı içtimaiyeye zarar verdiklerini düşünen ve işledikleri günahın ağırlığını vicdanlarında duyan Mâiz ile Gâmidiyeli kadının (r.anhüma) Efendimizden ısrarla fiillerine uygun düşen cezayı talep etmeleri...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 6

30 Mart 1979, Bornova / İzmir, Süre: 110 dk.

DİNİMİZİN KORUNMASINI EMRETTİĞİ HUSUSLAR (MÂKASID-I HAMSE)

1. Yeryüzüne ayak basmış en hayırlı ümmetin fasl-ı mümeyyizi; iyiliği emredip kötülüklerden sakındırmak...
2. Toplumu içten yıkacak tehlikelere karşı uyanık olma ve onu ayağa kaldıracak dinamiklere sınırsız sarılmanın gerekliliği.. Toplumun korunmasında Cehennem ateşinin yakmayacağı iki gözün önemi...

3. Mü'minler, bir vücudun uzuvları gibidirler; milletini ve insanlığı seven bir mü'min bütün zevk u sefasını kendi toplumu için çekinmeden feda edebilir.. Hz. Ömer'in (r.a.), kıtlık baş gösterdiği zaman halkın en fakirinin yediğinden fazla bir şey yememesi...
4. İctimai yapımız içinde 'dinin korunması'nın önemi...
5. Sağlıklı bir içtimai yapının devamı için 'nefsin korunması'nı şart gören dinimiz insan kanı dökmeye en ağır cezalar getirmiştir...
6. Savaş sırasında "La ilahe illallah" diyen bir müşriki öldürdüğü için Efendimiz'in (s.a.s.), Üsâme b. Zeyd'e (r.a.) kızması.. İslâmiyet'i kabul etmişken cahiliye devrindeki bir husumet nedeniyle öldürdüğü birisinden dolayı Muhalleme'e karşı tavrı...
7. Neslin muhafazasına önem veren dinimiz, neseplere belirlilik kazandırmak için zinayı yasaklamış, evliliği de teşvik etmiştir...
8. Aklın, zararlı içecekler kadar zararlı fikir ve cereyanlara karşı da korunması gerektiği, onu korumayan milletlerin istikamet ve itidal içinde hayatlarını devam ettiremeyecekleri...
9. Sağlıklı bir içtimai hayatın teşekkülü için kanunlar vaz etmenin yanında bu kanunları gönül hoşnutluğuyla kabul edecek hür vicdanlı insanların da bulunması gerektiği...
10. Halk elde edilen zaferleri Hz. Halid'ten (r.a.) bildiği için Hz. Ömer (r.a.), onu kumandanlıktan azleder.. Hz. Halid, bunu onur meselesi yapmaz ve bir zamanlar emrinde bir nefer olan Ebû Ubeyde'nin (r.a.) emrine girerek harplere iştirak eder...

HUTBE

11. İdarecileri alabildiğine mütevazı, halkı da idarecilerine karşı alabildiğine saygılı olan Ümmet-i Muhammed (s.a.s.) bu yapısıyla müstesnadır. Alparslan, Fatih Sultan Mehmet, 2. Murat gibi, hocalarına saygıyla dolu, pek çok hükümdar bu toplumda yetişmiştir...
12. Allah (c.c.), kendini ananları koruyacaktır.. Uhud Savaşı'nda şehit olan sahabilerin 40 yıl sonra çıkarılan cesetlerinin ilk günkü gibi taptaze durduğu...
13. Nefsini sürekli sorgulayan kimseler, kendi yaptıkları hataların ağırlığını ömür boyu vicdanlarında duyarlar.. Hz. Hamza'yı (r.a.) şehid eden Vahşi'nin (r.a.), bu hüznü ömrünün sonuna kadar taşıması...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 7

6 Nisan 1979, Bornova / İzmir, Süre: 102 dk.

İSLÂM'DA İDARECİ VE HALK MÜNASEBETİ

1. İslâm'da her fert nefsinin, neslini, aklını, malını ve dinini korumakla mükellef olduğu gibi sızacak tehlikelere karşı kendi toplumunu korumakla da mükelleftir...
2. Dinimiz, isyanda ve gûnahta insanların birbirine destek olmamasını içtimai hayat için bir kural olarak getirmiş, bu hususlarda en küçük bir yardımı dokunan kimsenin, sanki o fiili işlemiş gibi hesaba çekileceğini bildirmiştir...
3. İslâmiyet'te ibadet hayatı ile içtimai hayatın iç içe geçtiği.. Muhasebe duygusu, îsâr (başkalarını kendi nefesine tercih etme) hasleti ve adalet anlayışı etrafında bir araya gelen böyle bir toplum yapısının, menfaat etrafında birleşen toplumlardan farklı olduğunun misallerle izahı...
4. Efendimiz'in, hayvanları da kapsayacak bir sevgi ve yardımlaşmayı tesis etmesi.. Aynı ruh ve gönül inceliğine sahip ecdadımızın kuşları ve diğer hayvanları korumak için kurdukları vakıflar...
5. İslâm'ın getirdiği cezai müeyyidelerin altında derin bir merhamet ve şefkat anlayışı vardır. Bu yüzden en büyük cezalar hayat-ı içtimaiyeye karşı baş kaldıranlara verilmektedir...
6. Kalp rikkati, Allah (c.c.) ile münasebet ve imanda derinleşme nispetinde insandaki diğer faziletler inkişaf eder. Sahabe Efendilerimizdeki îsâr hasleti ve yaptığı iyiliği unutmama anlayışı bu fazilet duygusundan kaynaklanmaktadır...
7. Allah'ın (c.c.) rahmetini umma ve gazabından korkma duygusu ile yardımlaşma ve dayanışma hissini gelişmesinin içtimai dengenin devamı için gerekli olduğu...
8. Allah'ın (c.c.), kulunu sevmesi ve günahlarına nazarı merhametle bakmasının yolu, O'nun ahlâkı ile ahlâklanmadan geçer.. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.), Hz. Aişe'ye (r.anhâ) atılan iftiranın yayılmasına katkıda bulunan Mıstah'a yaptığı yardımları kesmek istemesi.. İnên âyetler üzerine bu niyetinden vaz geçmesi...
9. Dengeli ve canlı idareci-halk münasebetinin ancak fertleri birbiriyle kaynaşmış sıhhatli bir toplum da gerçekleşebileceği, ütopya yazarlarının hayalini kurdukları böyle bir toplumun Efendimiz (s.a.s.) tarafından inşa edildiği...

10. Kıtlık olduğu bir dönemde sirkeye ekmek banarak karnını doyuran Hz. Ömer'in (r.a.) adalet, istikamet ve yardım düşüncesinden taviz vermediği için halkının gönlünde taht kurması...
11. Ömer b. Abdülaziz'in halife olduğu zaman kendisini almaya gelen sarayın hususi arabasını reddetmesi, vefat edeceği esnada, halkından iki gömleği olmayanların bulunacağı endişesiyle giydiği eski bir gömlekle ruhunu teslim etmesi...
12. Toplumumuzun yapısının, emir sahiplerine (idareciler) itaat ve tebaya adalet çerçevesinde çizildiği...
13. Halk, kendisi için yaşayan ve fedakarlıkta bulunan idarecilere saygı duyar.. Efendimiz'in (s.a.s.), yaptığı hizmet karşılığı hiçbir ücret beklememesi, kendisine gelen ganimetleri yine halka takdim etmesi...

HUTBE

14. Takva ve ihsan şuuru ile hareket edip Allah'ın (c.c.) himayesine ve maiyetine girmekle pek çok problem aşılabacaktır...
15. Râşit halifeler, dünya ve ukba sevdasından vazgeçerek karşılıklarına çıkan gailelerin altından kalkmıştır. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.), halife olduğu dönemde bile geçimini temin etmek için komşularının koyunlarını sağmaya devam etmesi.. Hz. Ömer'in (r.a.), sirkeye ekmek banarak açlığını gidermesi.. Hz. Osman'ın (r.a.), mescitte hazırlattığı kumdan döşek üzerinde hayatını geçirmesi.. Hz. Ali'nin (r.a.), kış gününde yaz elbiseleri içinde tir tir titremesi...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 8

13 Nisan 1979, Bornova / İzmir, Süre: 94 dk.

İÇTİMAÎ YAPIMIZIN TEMEL DİNAMİKLERİ

1. Aşağıdan yukarıya (yöneticilere) saygı ve ihtiramın yükseldiği, yukarıdan aşağıya (halk, teba) şefkat ve merhametin indiği toplumlar mesuttur...
2. Dinimiz, ferdin ferde tecavüzünü Allah hukukuna tecavüz olarak görmüş, bir insanı öldürmekle bütün insanları öldürmeyi bir tutmuştur...
3. Hz. Ali'nin (r.a.), kendi katiline zulmedilmesini yasaklaması ve ihsan şuurundan ayrılmaması.. Hz. Osman'ın (r.a.) kan dökmek için evini muhasara edenlere müdahale etmemesi...

4. İctimai yapımızda halk ile idareci arasındaki farklılığın kalktığı, idarecilerin daima mesuliyet duygusu içinde hareket ettikleri.. Hz. Ömer'in (r.a.), "Allah'ım, günahlarımdan ötürü Ümmet-i Muhammed'i mahvetme." diye dua etmesi...
5. Baştakilerin kendi konumlarını halkına karşı baskı unsuru olarak kullanmaması, bilakis kendilerini milletin hizmetçisi bilmeleri gerektiğinin, "Kavminin efendisi kavmine hizmet edendir." hadisiyle izahı...
6. Halkın, kendi idarecilerini sürekli kontrol etmeleri, idarecilerin de halktan gelen ikazları dikkate almaları.. Selman-ı Fârisî'nin (r.a.), haksızlık olarak gördüğü bir olaydan dolayı hutbede Hz. Ömer'i (r.a.) uyarması...
7. Herkesin kendini halktan biri olarak görmesi, vazife ve makama hiç kimsenin talip olmaması.. Verilen görevleri kabul etmeyip bir fert olarak yaşamayı tercih eden irade insanlarının hayatlarından örnekler...
8. Konumunu maddi ve manevi baskı unsuru olarak kullanmama, ulvi ve mukaddes duyguları istismar ederek vicdanlara baskı yapmama...
9. İslâm'da hiçbir zaman ruhban sınıfının oluşmadığı, onun teokratik bir idare sayılamayacağı...
10. Efendimiz (s.a.s.), vahiy ile müeyyed olmasına rağmen her meselesini halkına mâl etmiştir.. Bedir'de ordusunun konumu başta olmak üzere pek çok konuyu ashabıyla istişare ederek kararlaştırması...
11. Peygamberimiz (s.a.s.), icraatları ile insanlardaki aşağı tabakadan olma duygusunu tamamen silmiştir. Hz. Halidlerin ve Hz. Alilerin bulunduğu orduya Zeyd b. Hârise'yi (r.a.) kumandan tayin etmesi...
12. Halife olduğu zaman Hz. Ebû Bekir'in (r.a.), Efendimiz'in (s.a.s.) Üsame bin Zeyd (r.a.) komutasında hazırladığı orduyu her şeye rağmen göndermesi ve ordu komutanının yanında yaya yürüyerek ona refakat etmesi...
13. İslâm'da aristokratik bir sınıfın hâkimiyeti söz konusu değildir. Bilal-i Habeşi (r.a.), Zeyd b. Hârise (r.a.), Selman-ı Fârisî (r.a.), Hasan Basri, Ata b. Ebî Rebah, Ebû Hanife, Tavus b. Keysân gibi esirken hürriyete kavuşmuş nice İslâm büyükleri bunun en canlı şahididir...

HUTBE

14. Kul olma zilletinden kurtulup gerçek saadete ermenin, Allah'ı (c.c.) bilme ve O'na itimat etmeye, Efendimizi (s.a.s.) tanımaya ve kalbi hayatın fertlere hükmetmesine bağlı olduğu...

15. Dağda çobanlık yapan küçük bir çocuğun, koyunlardan birini satmasını ve efendisine yalan söylemesini teklif eden Hz. Ömer'e (r.a.) verdiği ilginç cevap...
16. Yeryüzünde sulh ve huzurun, gecesi gündüzü kadar aydın olan insanlarla sağlanabileceği...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 9

20 Nisan 1979, Bornova / İzmir, Süre: 89 dk.

İSLÂM'DA MALÎ YAPI VE MAL SİYASETİ

1. Dünya'ya tevhid açısından bakan mü'min için mülkün gerçek sahibi Allah'tır; mü'min ise kendisine emaneten verilen mülk üzerinde sadece tasarruf hakkına sahiptir.
2. Yeryüzünde muvazene unsuru olan mü'min, anlaşmazlıkları giderip adaleti temin edecek mercidir.
3. Teşri ve tevcih hakkı nedir?
4. Efendimizi (s.a.s.) takva ve zühd yönüyle kendine rehber edinen Ebû Zer'in (r.a.) dünyaya bakışının ve Abdurrahman b. Avf'in (r.a.) bin deveyi üzerindekiyle birlikte beytül-mâl'e bağışlamasının, onların vicdanlarının içtimaileşmesinin ifadesi olduğu...
5. Allah'ın (c.c.), helal kılmasına rağmen vicdanının sesine uygun bulmadığı için Hz. Fâtıma'nın (r. anhâ) kendi gerdanlığını satıp bir köleyi hürriyetine kavuşturması ve bu davranışıyla Efendimizi (s.a.s.) hoşnut etmesi...
6. İnsandaki mal arzusunun fitri olduğu, onu korumanın dinî bir hak ve vazife olmasına rağmen İslâm tarihinde ona hiçbir zaman zati kıymetinden fazla değer atfedilmediği...
7. İslâm, haksız yere bir kimsenin malını gasp edenlere çok ağır cezalar getirmiştir.. Hırsızlık yapan bir kadın için aracı olan Üsâme b. Zeyd'in (r.a.) isteğini Efendimiz'in (s.a.s.) celallenerek reddetmesi...
8. İnsan fıtratından silinemeyen mal arzusunun ancak terbiye edilmek suretiyle kontrol altına alınabileceği.. Onu inkar eden sistemlerin sürekli revizyon yapmak zorunda kaldıkları...
9. Efendimiz (s.a.s.) dengeli ve fitri bir mal anlayışı tesis etmiştir.. Çalışmaktan elleri nasır bağlayan kızı Hz. Fâtıma'nın (r. anhâ) hizmetçi isteğini, Efendimiz'in (s.a.s.) daha hayırlı bir yol göstererek reddetmesi...

10. İslâm'daki îsâr hasleti, dünyayı terk etme ve zahidâne bir hayat yaşama demek değildir; vicdanın inceleyerek dünyanın asıl mahiyetini kavraması ve ona göre muamele etmesi demektir...
11. Hz. Ali (r.a.), halife olmasına rağmen bazı günler süte kupkuru bir ekmek banarak karnını doyurur, kışlık elbisesi olmadığı için bazı kış günlerini eski ve ince bir elbise altında titreyerek geçirirdi...
12. Kendisine emanet olarak verilen mülkte kulun istediği gibi tasarruf yapamayacağı, onu dağıtırken bile başkalarının haklarını gözetmek zorunda olduğu...

HUTBE

13. Yaptıklarını Rablerinin teftişine arz etme şuuru içinde yapanların gönlünde dünya malının ve servetinin taht kuramayacağı...
14. Arkada yaşanmaz bir hayat bırakan Hz. Ali'nin (r.a.) halife olmasına rağmen geçimini temin etmek için kılıcını satması...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 10

27 Nisan 1979, Bornova / İzmir, Süre: 96 dk.

İSLÂM'DA MAL EDİNME YOLLARI

1. İnsanda mal edinme arzusunun fitri olduğu ve dünya'nın imarının bu arzuya bağlı bulunduğu...
2. Dinimiz, malın korunmasına önem vermesine rağmen onun insan nazarında mihrap haline gelmesini ve belli zümrelerde toplanmasını istemez...
3. İslâm, meşru dairede mal edinmeyi teşvik eder; onun nazarında say ve cehd olmaksızın elde edilen kazanç meşru değildir.
4. **İslâm'da Mal Edinme ve Zengin Olma Yolları:**
 - **Her türlü avcılık faaliyeti:** Bu günkü yoksulluğumuzun altında Allah'ın nimetlerinden istifade edemeyişimizin yattığı...
 - **Yeraltı ve yerüstü kaynakları:** "Rızınızı yerin derinliklerinde araştırınız." (hadis)...
 - **Ticaret:** Efendimiz (s.a.s.), sadık bir tüccarın, sıddıklar, salihler ve şehitlerle beraber haşrolacağını buyurmuştur...
 - **El sanatları:** "Allah (c.c.), elinden iş gelen (sanatkâr) mü'min kulunu sever." (hadis)...

- **Ücretli olarak çalışma:** “Hiçbiriniz elinin emeğiyle kazandığından daha hayırlısını yememiştir.” (hadis)...
- **İkta:** Yani devlet reisinin, varisi olmayan müşriklerden intikal eden toprakları fertlere vermek suretiyle onları mal sahibi yapması...
- **İhya-ı mevat:** Ölü arazilerin veya uzun süre işlenmeyen toprakların başkaları tarafından ihya edilmek suretiyle mülk edinilmesi...
- **Zekât:** Zekâtın önemi ve verileceği yerler...

5. Mü'min sulhun temsilcisidir, huzur ve sükûnun yanındadır...

HUTBE

6. Hakiki fazilet imana dayanan fazilettir ve ancak imana dayanan fazilet sayesinde sağlıklı toplumlar teşekkül eder...
7. Efendimiz'in (s.a.s.) teşkil ettiği sıhhatli toplumda fertler, kendi izzetlerine dokunsa bile hakperestlikten ayrılmamışlardır.. Savaşmak üzere Hz. Ali'nin (r.a.) karşısına çıkan Zübeyr b. Avvam'ın (r.a.), onun bir sözüyle haksız olduğunu anlayıp geriye dönmesi...
8. İmana dayanan fazilette fertler bütün haklara karşı saygı içindedirler.. Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) boğazından geçen şüpheli bir lokmadan dolayı elini gırtlığına sokarak onu çıkarmaya çalışması ...
9. Ticaretle geçimini temin eden Ebû Hanife Hazretlerinin teklif edilen kadılık teklifini reddetmesi.. Başkalarının hakkını gasp ettiği endişesiyle, sattığı malın ayıbını söylemeyi unutan ortağı Hafs b. Abdurrahman'la ortaklık akdini bozması...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 11

4 Mayıs 1979, Bornova / İzmir, Süre: 96 dk.

SERVET KAZANMA YOLLARI

1. Müslümanlara meşru yollardan servet kazanma yolları Cenab-ı Allah tarafından gösterilmiştir...
2. Zahitlik, mü'minin içinde yetişen bir haslettir. Servetine bir damla şüpheli bir şey karışan şuurlu bir mü'min, o malını hemen dağıtır.
3. Bir mü'min iktisadî hayatın kurallarına, prensiplerine göre çalışıp kazanacak, fakat aynı zamanda israftan kaçınacaktır...
4. Birinci cihan harbinde aç, susuz, alet ve edevatsız kaldığı halde kap-kaçakla savaşa katılan insanımız yedi düvele meydan okumuştur. Günümüzde de istikrarlı bir yapı böyle bir ruh sıhhatine bağlıdır...

5. Servet, kimsenin hakkına tecavüz etmeden meşru yollarla kazanılacak, aldatma yollarına tevessül edilmeyecektir...
6. Gayri ahlâki bir yolla kazanılan servet, Allah yolunda harcanmak istense dahi, bu tasadduk o kişiden kabul edilmeyecektir.
7. "Bir toplum kendinde olan durumu değiştirmedikçe, hiç şüphe yok ki, Allah da o toplumda olan hali değiştirmez." (Ra'd sûresi, 13/11) ve "Sakin şunlar gibi olmayın ki onlar Allah'ı unuttukları için, Allah da kendi öz canlarını kendilerine unutturdu." (Haşır sûresi, 59/19) âyetlerinin izahı yapılıyor.
8. Servet kazanma yollarının müspet yolları ifade edildiği gibi, menfi yollar da gösterilmiş ve insanların menfi yollardan uzak durmaları istenmiştir. Mevzu ile alakalı olarak: "Ey iman edenler! Şarap, kumar, putlara kurban kesilen sunaklar, fal okları, şeytana ait murdar işlerden başka bir şey değildir. Bunlardan geri durun ki felah bulasınız!" (Mâide sûresi, 5/90) âyetinin izahı yapılıyor.
9. Allah Resûlü'nün (s.a.s.): "Aldatan bizden değildir." beyanının izahı...
 - Efendimiz'in (s.a.s.), çarşıdaki bir satıcıyı uyarması...
10. Karaborsacılık, fertlerinin ahlâksız olduğu devirlerde toplumun hastalıklı bir ruh haletidir... Bu konuda Peygamberimiz'in (s.a.s.): "Bir kimse halkın zaruri ihtiyacı olan bir malı kırk gün saklarsa o Allah'tan uzaklaşmış, Allah'ın rahmeti de ondan uzaklaşmıştır." beyanının izahı...
11. İnsanlığın başına bela olmuş büyük bir hastalık da çalışmadan para kazanma anlamına gelen "Tefecilik"tir. Oysa Kur'ân-ı Kerim insanları çalışmaya teşvik etmektedir...
12. Para, insanlarda asıl hedef haline gelince insanoğlu Yaradani ile münakaşaya başlar. Konuyla alakalı olarak "Rabbi, insanı denemek için ikram ve değer verip, nimetlere gark edince o: "Rabbim bana değer verdi" der. Ama yine denemek için nasibini daraltınca O: "Rabbim beni zelil, perişan etti" der." (Fecr sûresi, 89/15-16) âyetleri ile "Mirasları helâl haram demeden ne gelse yersiniz. Mal mülk sevgisi ise bütün benliğinizi kaplamış!" (Fecr sûresi, 89/19-20) âyetlerinin izahı...
13. "Ey iman edenler! Kat kat faiz yemeyin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki felah bulasınız. (Âl-i İmrân sûresi, 3/130), "Faiz yiyenler tıpkı şeytanın çarptığı kimsenin uykudan kalkışı gibi kalkarlar." (Bakara sûresi, 2/275) ve "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve eğer mü'min iseniz geri kalan faizi terk edin. Eğer böyle yapmazsanız Allah ve Resûlü tarafından size savaş açıldığını biliniz." (Bakara sûresi, 2/278-279) Âyetlerinin izahı...

14. İslâm'da para asıl hedef olmadığı gibi hiçbir zaman da mü'minin mihrabı olmamıştır. Bir savaştan muzaffer komutan olarak dönen Kanuni Sultan Süleyman'ın gurura kapılmamak için yatağını dehlize serdirmesi...
15. Mü'minler olarak bizler hiçbir zaman fırsatları (menfi mânâda) değerlendirmeyi düşünmedik. Aldatmaya, gayri meşru yollara tevessül etmedik. Devamlı olarak insanları sıkıntılardan kurtarma yolları adına çareler aradık...

HUTBE

16. Bizler, bize düşen vazifeyi idrak edip istenildiği gibi eda etmekle mükellefiz. Bu vazife ise, her açıdan tertemiz olmak ve iyi birer fert olma yoluna girmektir.
17. Şimdiye kadar hiçbir gayret ve çalışma neticesiz kalmamıştır.
 - Gazneli Mahmud'un insanların başına bela olan bir eşkiya topluluğunu yakalaması...
18. Anarşiye ve başıbozukluğa bir son verebilmenin tek çaresi dine başvurmak, dini hayatı insanlara aktarabilmektir...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 12

11 Mayıs 1979, Bornova / İzmir, Süre: 88 dk.

İKTİSADÎ PRENSİPLERİMİZ

1. Bizim önemli iki prensibimiz vardır. Birincisi semahat müessesesi dediğimiz ve "Yakınlarına, yoksula, yolda kalmışa hakkını ver...." (İsrâ sûresi, 17/26) âyeti ile mânâsını bulan verme ameliyesidir.
2. İkinci prensibimiz ise "... Sakın saçıp savurma. Çünkü savurganlar şeytanların kardeşleri olmuşlardır. Şeytan ise Rabbine karşı pek nankördür." (İsrâ sûresi, 17/26-27) âyetleri ile ifade edilen israftan kaçınmaktır.
3. "Mütrefin" kelimesinin mânâsı nedir? Bu vasfı taşıyanların genel karakteri nasıldır?
 - Mü'minlerin genel karakteri nasıldır?
 - Amr İbn Cemuh'un (r.a.) ileri yaşına rağmen din adına yapmak istedikleri...
 - Bedir harbinde sahabe efendilerimizin savaşa çıkıp çıkmama konusunda Allah Resûlü'ne (s.a.s.) verdikleri cevap...

4. Mütrefin, vatan ve millet için kendisinden fedakârlık istendiği zaman kaçacak ve arzulanan şeyi yerine getirmeyecektir...
5. Şımarık kavimler hakkında ifade edilen: "Bununla beraber Biz, kazançlarının çokluğu sebebiyle şımarmış pek çok memleketi helâk ettik. İşte yerleri! Kendilerinden sonra oralarda pek az oturuldu." (Kasas sûresi, 28/58) âyetinin izahı...
6. Maddeperestler ve sağduyudan nasibi olmayanlar: "Ashab-ı şimâl ki ne ashab-ı şimâl! Ne bedbahttır onlar! Onlar kızgın ateşte ve kaynar sularda... Ne serin, ne de faydalı olan, kapkara duman tabakası altındadırlar. Çünkü onlar dünyada iken refah içinde şımarırlardı." (Vâkıa sûresi, 56/41-45) âyetleri ışığı altında ele alınıp, tarif edilmektedir...
 - Bununla birlikte milletin imanı karşısında cehennem alevleri içine atılmaya rıza gösteren Bediüzzaman Hazretlerinin, erkekli, kızlı eğlenen lise talebelerinin bu rahat davranışları karşısında hüzünlenmesi...
7. Bir tarafta "İşte böyle oldu! Sonra bütün bunları, başka bir topluma miras bıraktık. Merhamete lâıyk olma haklarını kaybettiklerinden, perişan hallerine gök de ağlamadı, yer de! Artık onlara yeni bir mühlet de verilmedi." (Duhân sûresi, 44/28-29) âyetleri ile ifadesini bulan insanlar. Diğer tarafta kendisine semanın ağladığı Sa'd İbn Muaz...

HUTBE

8. Allah (c.c.) bir topluluğa, onların fikri, ruhi, kalbi istikametine göre, gayret etme ve çalışma imkânı verir.
9. Vazifelerini yerine getirmede kusurlu davranan, hayatlarını dünya eksenli yaşayıp Allah'a baş kaldıran, başlarında mütrefinlerin bulunduğu nice kavimler helak edilmiştir. Mevzuyla ilgili "Herhangi bir beldeyi imha etmek istediğimizde oranın lüks içinde yaşayan şımarıklılarına iyilikleri emrederiz. Buna rağmen onlar dinlemez, fısk-u fücra devam ederler. Bu sebeple, onun hakkında cezalandırma hükmü kesinleşir...." (İsrâ sûresi, 17/16) âyetinin izahı yapılmaktadır...
10. Cenab-ı Allah'ın rahmeti boldur. Belli bir dönemde bir kesiklik, fasıla olduysa sebebi kendimizde aramamız ardından kendimize çeki düzen vermemiz gerekir.
 - Allah Resûlü'nün (s.a.s.) açlık sebebiyle oturarak namaz kılması...
 - Hz. Ömer'in (r.a.), Amvas'ta yaralanan Ebû Ubeyde İbn Cerrah'ı (r.a.) çadırında ziyaret etmesi...

- Hz. Ömer (r.a.) ganimet malından tasadduk ederken Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) hanımlarına fazla hisse verirdi. Hz. Zeyneb Binti Cahş (r. anhâ) Validemizin kendisine getirilen böyle bir ganimet karşısındaki tavrı...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 13

18 Mayıs 1979, Bornova / İzmir, Süre: 73 dk.

İKTİSADÎ SİSTEMLER VE TAHLİLLERİ

1. Fert çalışıp kazanacak. Çalışmasını, yarın Allah'a hesap verecek şekilde ayarlayacaktır. Dünyaya dünya kadar ahirete de onun değeri kadar ehemmiyet verecektir...
2. Kur'ân-ı Kerim, bizlere sırat-ı müstakimi anlatır. Bu arada batıl ve yanlış olan sistemleri tamamen yerden yere vurmaz. İçinde bir tane dahi hakkı ifade eden bir mesele varsa onu değerlendirmeye tabi tutar...
3. Kapitalist ve komünist sistemlerin tarifleri, çalışma prensipleri, insanlara vaat ettikleri şeyler...
4. 19. Asır buhranların doruk noktaya ulaştığı bir zaman dilimidir. Bu dönemde mesut bir şekilde yaşam süren ancak bir avuç kadar insan vardır. İşte bu mesut gurubun insanlığın mukadderatına hükmetmesi...
5. Dünyanın değişik zamanlarında, farklı mekânlarda ortaya çıkıp insanları baştan çıkaran bazı batıl düşünce sistemleri, bunların temel felsefeleri, iç tutarsızlıkları ve yıkılma sebepleri...
 - Artvin hudutlarından, Batum halkının çalışma vakitlerinin ibretli bir teması...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 14

25 Mayıs 1979, Bornova / İzmir, Süre: 104 dk.

İKTİSADÎ HAYATIN TEMELLERİ

1. İktisat; cemaat ve topluluk içinde yaşayan ferdin şahsi hayatını tetkik eden, hususiyle ferdin refahını ele alan bir ilim dalıdır. Buna göre;
 - Kaynaklar nazar-ı itibara alınır. Kaynakların sarf edileceği yerler, insan için hedef olabilecek hususlar dile getirilir. Kaynaklar ve hedefler arasındaki muvazenesizlik ele alınır.
 - İnsanın iş hayatı "kaynak ve hedeflere göre" ele alınır.
 - Mukaddes değerler bizim için bağlayıcı unsurlardır...
 - Ferdin saadeti, cemiyetin saadeti içindir...

2. Sağlam ictimai yapıların iktisadî yapısında da aynı meseleler bahis mevzu olur. Kaynaklar, ardından istekler ve sonra da ihtiyaçlar gelir. Bu bağlamda;
 - Kaynaklar ve ihtiyaçlar muvazenesiz ise bir kısım kanunlar ortaya konulur. Ferdin kaynağı işletmesi, gelir elde etmesi, satması, karnını doyurması, yatırım yapması, mal mübadelesinde bulunmasına izin verilir...
 - İktisadî hayatın doğmasına sebebiyet veren husus, insanın sonsuz istek ve ihtiyaçları, kaynakların ise sınırlı olmasıdır.
3. Bir sistemde lüks ve israf birinci derecede yerini alır. Zevk ü sefa, villalarda oturma, giyim-kuşam vs. Bir başka sistemde ise sınırlar vardır. Kaynaklar ve ihtiyaçlar belli bir tertibe tabi tutulur. Zaruri ihtiyaçlar birinci derecede yerini alırken, ehemmiyetine göre de diğerleri sıraya konur...
4. Kur'ân-ı Kerim'de bahsedilen iktisadî sistemle alakalı birkaç âyet-i kerime:
 - a. "Allah'ın nimetlerinden yiyiniz, içiniz, O'na şükrediniz. Ne hoş bir diyar! Ne iyi, ne müsamahalı ve bağışlayıcı bir Rab!" (Sebe sûresi, 34/15)
 - b. "Ey Âdem'in evlatları! Her namaz vaktinde mescide giderken, süsünüz olan elbisenizi giyinin. Yiyin, için fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri asla sevmez." (A'râf sûresi, 7/31)
 - c. "Yakınlarına, yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, sakın saçıp savurma. Çünkü savurganlar şeytanların kardeşleri olmuşlardır. Şeytan ise Rabbine karşı pek nankördür." (İsrâ sûresi, 17/26-27)
5. Yüce Rabbimiz istek ve arzularımıza sınır koyarken bazı prensipleri de bizlere bildirmektedir. Konuyla alakalı olarak: "Allah'ın sana ihsan ettiği bu servetle ebedî âhiret yurdunu mamur etmeye gayret göster, ama dünyadan da nasibini unutma! (ihtiyacına yetecek kadarını sakla). Allah sana ihsan ettiği gibi sen de insanlara iyilik et, sakın ülkede nizamı bozma peşinde olma!..." (Kasas sûresi, 28/77) âyetinin izahı...
6. Tabii ilimlerde belli başlı kanunlar konulmuştur. Bunlar kafadan uydurulmamakta, belki şariat-ı fitriyedeki bir kanunu anlatmaktadırlar. Dolayısıyla bizlere sunulan şeyler, kâinatta cereyan eden hadiselerin raporlarından ibarettir. Mesela; Birileri çekim kanunu bulduğu için bu kanun var değildir. Zaten var olan, yaşanan hadiseye sadece o kanunun ismi verilmiştir.
7. İbn Haldun: "Kaynaklar mahdud olmasaydı, ihtiyaçlar çok olmasaydı vb. İktisat ilmi doğmazdı" der. Bu ve benzeri şahısların yaptığı sadece vakayı rapordur.

8. İsterseniz “Milli Ekonomi” anlayışının geliştirilmesi deyin, isterseniz Müslümanların ticareti kavraması, iktisada akıl erdirmesi şeklinde düşünün, mü'minlerin zengin, diğerlerinin fakir olması gayet normaldir. Çünkü bu anlayışı getiren esasında vahiy'dir.
- İbn Haldun, Karl Marks gibi insanlar buhranlı dönemlerde geldiklerinden objektif olamamışlardır.
 - Kur'ân-ı Kerim ise meselelere manzar-ı âlâdan baktığı, beşeri olmadığı için bu arzalarla malûl değildir.

HUTBE

9. Şahsi hayatımızda, ailevi hayatımızda, ictimai ve devlet hayatımızda denge ve düzen, ancak Allah'ın inayetiyle, emirlerine inkıyatla temin edilecektir. Bu sebeple bizim temel kaynaklarımız 1) Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan. 2) Bunun pratikleşmiş şekli olan Allah Resûlü'nün (s.a.s.) hayatı, yani “Sünnet” 3) Sahabe-i Kirâm, Tabiin-i İzam Efendilerimizin bir araya gelip verdikleri karar, yani “İcma” 4) Selim duyguların, dupduru düşüncelerin yeni hükümler istinbat etmek suretiyle elimizdeki yığın yığın ahkâma ölümsüzlük kazandıran “İctihad ve Kıyas”.

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 15

1 Haziran 1979, Bornova / İzmir, Süre: 90 dk.

İKTİSADÎ HAYATIMIZIN TEMEL ESASLARI

1. Allah'ın (c.c.) hâkimiyeti dinimizde esastır. Konuyla ilgili âyetler:
 - a. “Hâkimiyet elinde bulunan o yüce Allah mukaddestir, hayrı ve bereketi sınırsızdır ve O her şeye kadîrdir.” (Mülk sûresi, 67/1)
 - b. “Bir şeyi dilediğinde O'nun buyruğu, sadece “Ol!” demektir, hemen olurverir... Sübhandır, münezzehdir o Zât ki, her şey üzerinde hâkimiyet elindedir. Ve hepinizin de dönüşü, O'na olacaktır. (Yâsîn sûresi, 36/82-83)
 - c. “De ki: “Ey mülk ve hâkimiyet sahibi Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verir, dilediğinden onu çeker alırsın. Dilediğini aziz, dilediğini zelif kılarırsın. Her türlü hayır yalnız Senin elindedir. Sen elbette her şeye kadîrsin. (Âl-i İmrân sûresi, 3/26)
2. Allah adına niyabeten, hilafeten bir insan, insanların başına geçer. Konuyla ilgili misaller:
 - a. Hz. Ebû Bekir'e (r.a.) biat edilmesi sırasında yaşanan hadiseler...

- b. Hz. Ömer'in (r.a.): "Ben eğildiğimde ne yaparsınız?" sözü ve ashabının cevabı...
- c. Fatih Sultan Mehmet ve Mimar Atik Sinan arasında cereyan eden hadise...
- d. Hz. Ömer'in (r.a.) kendisini katleden şahsı koruması...
- 3. Kur'an'ın dünya görüşü, eşya ve hadiselerle bakış açısı:
 - a. Beşer tarihi boyunca insanlık içindeki bütün çalkalanmalar, teşekküller ayrı ayrı hüviyette karşımıza çıkarlar. Tarih yıllarca sömüren ve sömürülen iki sınıfın mücadelesinden bahsetmektedir. Oysa dinimize göre sömürme yoktur. Her şey Yüce Allah'ın adını yüceltmek için yapılır...
 - b. Tark bin Ziyad'ın Yüce Allah'ın adını namütenahi ufuklara götürmesi...
- 4. Serbest teşebbüs, mülk sahibi olma, mülk hürriyeti...

HUTBE

- 5. Kur'an-ı Kerim âlemşümül bir kardeşliği tesis etmek üzere nazil olmuş ilahi bir risalettir.
 - Şeyh Şamil hacca gittiğinde bütün Müslümanların bu yüce kameti, eğilmeyen beli görmek istemesi... İşte hac bu görmeyi temin edip insanlar arasında vahdet his ve şuurunu geliştiriyor.
 - Birinci Dünya Harbinde zor durumlar yaşayan memleketimize yardım amacıyla Lahor sokaklarında toplanan halka Doktor Muhammed İkbâl'in enfes hitabeti...
- 6. Biz cihan çapında bir sulhun teminatçısı ve sigortasıyız. Biz bozulduğumuz zaman cihanda sulh ve sükûn olamaz. Biz; huzurun bekçileri, habercileri, müjdecileri ve şahitleriyiz.

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 16

29 Haziran 1979, Bornova / İzmir, Süre: 80 dk.

EKONOMİ ANLAYIŞIMIZIN TEMEL ESASLARI

- 1. İslâm'da iktisadî yapı Allah (c.c.) hâkimiyeti üzerine tesis edilmiştir; mülk Allah'ındır, tasarruf etmesi için insana vedia olarak verilmiştir.
- 2. İçtimai dalgalanmalarda en temel faktör dindir. Sade bir hayat yaşayan ve vefatlarından sonra ancak ailelerinin birer günlük ihtiyaçlarını tedarik edecek kadar mal bırakan Efendimiz (s.a.s.) ve Hz. Ömer (r.a.), cihan çapında en büyük dalgalanmalara sebebiyet vermişlerdir.

3. Müslümanlar arasında âlemşümul bir kardeşlik tesis eden İslâm, fertlere hususî teşebbüs hakkını tanımak suretiyle fitri bir iktisat anlayışı getirmiştir.
4. Allah'a, ahirete, kitaplara, peygamberlere ve kadere iman olmadıktan sonra sağlam bir içtimai ve iktisadî hayat kurulamaz.
5. İktisadî hayattaki faaliyetlerin temelinde tüketim (istihlak) vardır. Günümüzde tüketim, materyalist bir bakış açısıyla ele alınmakta ve tamamen maddeye dayandırılmaktadır.
6. Medeni hayat, insan ihtiyaçlarını arttırmakta ve israfı teşvik etmektedir, geçmişte temel birkaç şeyle ihtiyacını gideren insan günümüzde lüks sayılacak pek çok şeye ihtiyaç duymaktadır.
7. Bütün medeniyetler kanaatkâr insanlar tarafından kurulmuştur; ilk İslâm medeniyetleri, Osmanlı medeniyeti lüks ve israftan uzak bir hayat yaşayan insanların omuzlarında yükselmiştir.
8. Günümüz medeniyeti, aşırı israfı teşvik etmektedir; yüce dinimiz, fakirlerin hakkını gözeterek, israfı yasaklayarak ve ahiret yurdunu teşvik ederek bu anlayışa bir sınır getirmektedir.
9. İslâm'ın tüketim anlayışı:
 - a. Tüketimde istikamet: Tüketim, ruhun gelişmesi, duyguların inkişafı ve uhrevi âleme istidat kazanma istikametinde yapılır. Bu açıdan İslâm'da helâl tüketim esastır.
 - b. Temiz tüketim: Dinimizde içki ve uyuşturucu maddeler yasaklanmış, bedeni ve ruhi temizlik her zaman teşvik edilmiştir.
 - c. Tüketimde itidal: Yeme ve içmeyi yasaklamayan dinimiz vücudun yağ deposu haline getirilmesine de müsaade etmez.
 - d. Fazilet duygusu: Kalbi hayatın inkişafını dünyevi nimetlere tercih eden mü'min harama girme korkusuyla çok defa helâl olan şeyleri dahi terk eder.
10. Büyük millet olmanın yolu zevklerden fedakârlıkta bulunmaktan geçer. Efendimiz'le birlikte Tebûk Seferi'ne çıkan ordu açlık, susuzluk ve daha nice sıkıntıyı fedakârlıkta bulunarak aşmıştır.
11. Mü'minin tüketim anlayışında beşeri hayat için zaruri ihtiyaçlar en başta gelir. Sonra rahat ve kolay yaşatıcı şeyler ve son olarak da insanı şımartacak lüks sayılan şeyler gelir.

HUTBE

12. İnsan ekonomik bir hayvan değildir; maddi refah, ahsen-i takvim üzerine yaratılan insanı mutlu etmeye yetmez.

13. Para insanı faziletli kılmaz; yerinde fazilete hizmet eder. Ceyşü'l-Üsre'nin hazırlanışı sırasında sahabe, özellikle de Hz. Ebû Bekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Osman (r.a.), yaptıkları katkılarla servetin fazilete nasıl hizmet edeceğini göstermiştir.
14. İslâm'da fazilet servete değil, Allah'a ve Resûlü'ne yakınlığa ve Allah marifetine bağlıdır.

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 17

6 Temmuz 1979, Bornova / İzmir, Süre: 84 dk.

İSLÂM'IN ÖZEL MÜLKİYETE BAKIŞI

1. Kalp ve ruhun inhiraftan kurtarılması, iktisadî yapıya denge getirerek sağlıklı bir içtimai hayatın oluşmasına zemin hazırlar.
2. Para ve maddî imkânlar iktisadî refahı temin edemez; İslâm, sermayenin emeğe dayanak olduğu bir üretim anlayışı telkin etmek suretiyle iktisadî refaha giden yolu göstermiştir.
3. Fakirin ezilmesine ve hiç çalışmadan kazanan asalak bir sınıfın gelişmesine sebep olan kapitalizm toplumda kin ve intikam duygularını körüklemektedir.
4. İnsanı bir makineden ibaret gören ve ferdi hürriyeti nefyeden komünizm, insan tabiatını inkâr edercesine özel mülkiyeti reddetmiştir.
5. İslâm'a göre mülk Allah'ındır, insana tasarruf etmesi için vedia olarak verilmiştir. Salih kimseler bu vedianın mirasçılarıdır.
6. İslâm dini aktif bir mal siyaseti getirmiş ve her türlü stokçuluğu yasaklamıştır. Bu yüzden sahipleri tarafından kullanılmayan toprakların sahiplerinden alınarak onu daha iyi kullanacak kimselere verilmesi uygun görülmüştür.
7. Dinimiz, iktisadî hayattaki sektörlerin hepsine hak ettiği önemi vermek suretiyle dengeli bir kalkınmayı teşvik etmektedir.
8. İslâm, meşru kazancı teşvik etmiş ve kişinin kazancında başkalarının da haklarının bulunduğu şuurunu insanlığa getirmiştir. Zübeyr b. Avvâm'ın (r.a.), bahçe suyundan artan kısmını alt taraftaki çiftçiye göndermemesi üzerine Efendimiz (s.a.s.), Hz. Zübeyr'in bu uygulamasını yasaklamıştır.
9. Dinimiz fitri ve adil bir dağıtım sistemi getirmiştir; mü'min ahiret yurdunu kazanmak için çalışır ve kazandıklarını miras, vasiyet, vakıf, zekât vb. yollarla dağıtır.

HUTBE

10. Efendimiz (s.a.s.) dünya ve ahiret dengesini sağlamak için gönderilmiştir. Yakalandığı bir hastalıktan iyileşme müjdesi karşılığında bütün servetini Allah (c.c.) yolunda infak etmek isteyen Sa'd b. Ebî Vakkas'ın (r.a.) bu arzusunu Efendimiz dünya ve ahiret dengesini bozduğu için üçte birle sınırlandırmıştır.
11. Tebûk Seferi'ne iştirak etmeyen Ka'b b. Malik (r.a.), semadan affına ferman gelmesi üzerine servetinin hepsini vakfetmek ister, fakat Efendimiz, Ka'b b. Malik'in (r.a.) bu arzusunu aynı şekilde üçte birle sınırlandırır.

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 18

13 Temmuz 1979, Bornova / İzmir, Süre: 91 dk.

İSLÂM'DA TOPRAK HUKUKU

1. Dengeli kalkınma ancak iktisadî hayatın tüm alanlarına gereken önemin verilmesiyle gerçekleşir; bu alanlardan birisini ihmal eden milletler esaretten kurtulamazlar.
2. İslâm dini, kazancın meşru olmasına hassasiyet göstererek dengeli bir kalkınmayı teşvik etmektedir.
3. Miras yoluyla malın paylaştırılması en adil dağıtım şeklidir; miras rejimi, aile bağlarını güçlendirerek asrımızın pek çok hastalığına deva olacak en sağlıklı yöntemdir.
4. Toprağı insanın menşei olarak gören İslâm, iktisadî hayatın ve refahın menşei olarak yine toprağı görmektedir.
5. İslâm'a göre toprak iktisadî hayatın temelidir; Efendimiz'in "Rızınızı ve muhtaç olduğunuz şeyleri yerin derinliklerinde arayınız." hadisleri bu gerçeği ifade etmektedir.
6. Asr-ı Saadet'ten itibaren toprak en verimli şekilde ele alınmış, âdeta İslâm dünyasında işlenmemiş toprak bırakılmamıştır.
7. Efendimiz, sahipleri tarafından işlenmeyen arazileri sahiplerinin ellerinden alarak onu daha iyi işleyecek kimselere vermek suretiyle toprağın verimli şekilde işletilmesini engelleyen uygulamaları ortadan kaldırmıştır.
8. Dinimiz, toprağın en verimli şekilde işletilmesine hizmet ettiği gerekçesiyle fethedilen arazilerin, vergi tarh edilmek suretiyle sahiplerinin elinde kalmasını uygun görmüştür.

9. Kapitalizmin, iktisadî refahın temeli olarak gördüğü sermayeyi sadece emek ve tasarrufun neticesine bağlaması, insanın tembelleşmesine ve iş hayatından uzaklaşmasına sebep olmaktadır.
10. İslâm'a göre sermaye sadece emek ve tasarrufun neticesi değildir; insan miras ve zekât gibi yollarla da sermaye edinebilir.
11. Kapitalist ve komünist sistemlerin iktisadî hayata bakışı, fakirleri daha fakirleştirip zenginleri de daha zengin hale getirirken dinimiz fakir zengin arasındaki uçurumu azaltacak bir iktisat anlayışı sunmaktadır.

HUTBE

12. İslâm, insanın dengeli ve düzenli bir hayat yaşamasına imkân verecek bir iktisat anlayışı getirmiştir. Bu sistemde sınıf çatışmaları olmadığı gibi otoriteye başkaldırı da yoktur.
13. Tarihimizde idareciler kendilerini tebaasının hizmetçisi olarak kabul etmiş, halka öyle muamele etmişlerdir.
14. Halkın, kendi valileri Sa'd b. Âmir'den şikâyet etmesi üzerine Hz. Ömer'in (r.a.) onu Medine'ye davet etmesi ve işin hakikatini ondan sorması...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 19

20 Temmuz 1979, Bornova / İzmir, Süre: 96 dk.

SOSYO-EKONOMİDE EMEK VE SERMAYENİN YERİ

1. Maddi refah, insanı mutlu etmeye yetmemektedir. İnsanlık gerçek kurtuluşu ancak peygamberleri takip etmede bulacaktır.
2. İslâm'ın toprağa bakışı toprağı aktif kılıcı mahiyettedir.
3. Allah insanlar arasındaki hükmünü insanların ahlâklarına göre verir; kim mü'min ahlâkı taşıyorsa onu muvaffak kılar.
4. İnsanlık çapındaki kavgaların temelinde emek ve sermayenin tek yönlü ele alınması yatmaktadır; İslâm, emeği esas alıp sermayeyi ona bağlı kabul etmek suretiyle bu mücadeleye bir denge getirmiştir.
5. Kur'ân'da emek ve sermaye ruh ve ceset gibi birbirine bağlı olarak ele alınmaktadır. Sermayenin mutlaka bir emeğin karşılığı olması esastır.
6. Yüce dinimiz, emeğe ve sermayeye hak ettiği değeri vermek suretiyle işçi ve işverenleri uzlaştırmıştır.
7. İnsanlık köleliği reddettiği gibi ücretli çalışmayı da reddetmemektedir. Dinimiz, işçilerine verecek bir şeyi olmayan işverenin, çalıştırdığı işe ortak yapmak suretiyle işçilerini mesut etmeyi tavsiye etmektedir.

8. Maruz kaldıkları bir yağmurdan dolayı mağaraya sığınan ve mahsur kalan üç kişinin en faziletli amellerini vesile kılarak bu durumdan kurtulmak istemeleri... Mağarada bulunan işverenin bir işçisine yaptığı iyiliği zikrettikten sonra ancak mağaranın önündeki taşın kayması ve kurtuluşa ermeleri...
9. Günümüzde kira ve ücret konularında İslâm'ın getirdiği dengeyi gözetmeyen sistemler sınıf çatışmalarına sebep olmaktadır.
10. İslâm'da kira esas değildir; dinimiz toprağın para karşılığı kiraya verilmesini yasaklamıştır.
11. Ticari hayatta kira ile faiz birbirinden farklıdır; kiralanan suretiyle bizatihi değeri olan toprak canlılık kazanır ve sahibinin elinden çıkmaz, faizde ise böyle bir şey söz konusu değildir.
12. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) kirayı esas olarak almamıştır; duruma göre toprak, sahibinin elinde bırakılmış veya gânimin arasında paylaştırılmıştır.

HUTBE

13. İslâm muvazene dinidir; emek ve sermayenin suiistimal edilmesini yasaklamıştır.
14. Gerçek varlığa ermenin yolu, nefis, benlik ve dünya cihetiyle tükenmekten geçer. Bu şuurla hareket eden Hz. İbrahim'in (a.s.) kendisini imtihana gelen meleğin bir sözü üzerine koyun sürüsünün tamamını o meleğe vermesi...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 20

27 Temmuz 1979, Bornova / İzmir, Süre: 87 dk.

ÜCRET TEORİLERİ VE İSLÂM'DA ÜCRET

1. Dinimiz emek ve sermayeyi uzlaştırmak suretiyle âlemşümül bir kardeşlik tesis etmiştir; insan emeği ile sermayeyi sürekli kavga halinde gören sistemler ise dünya çapında çatışmalara ve huzursuzluğa sebep olmaktadır.
2. İslâm'da ücret, yapılan iş ve sarf edilen emekle doğru orantılıdır.
3. Kapitalizmde, pazarlık gücü zayıf olan işçi sınıfı arz-talep dengesinin altında bir ücret karşılığı çalışmaya zorlanırken her şeyin devlet kontrolünde olduğu komünizmde ise işçi sınıfı emeğinin karşılığını bile öğrenmeden uzaktır.
4. Kur'ân, işçinin yaptığı işlerin, Allah ve Resûl'nün nazarına arz edileceği şuuruyla yapması prensibini getirmiştir. İslâm'da, daha teri kurumadan işçinin, hak ettiği ücreti alması esastır.

5. Dinimiz iş ve işyeri güvenliğini tamamen insanilik ilkesi açısından ele almaktadır; işçilere ağır işlerin tahmil edilmesi ve sağlıklarına zarar verecek işlerde çalıştırılmaları dinimiz tarafından yasaklanmıştır.
6. İslâm dini, işverenin hakkının zimmete geçirilmesini yasaklamış ve işçiyi işverenle kardeş kılmıştır; işveren, işçisine yediğinden yedirir, giydiğinden giydirebilir ve onlara takatlerinin üzerinde iş yüklemeyebilir.
7. İslâm'da istidat ve kabiliyetlere göre ücretlendirme esastır. Dinimiz, istidat ve kabiliyetlerin inkişaf ettirilmesini engelleyen eşit ücretlendirme anlayışını tabii ve fitri görmemiştir.
8. İslâm, kazanma imkânı olmayan paranın suni şekilde sahibine bir getiri temin etmesi şeklinde tarif edilen faizi, istismar aracı kabul etmiş ve yasaklamıştır.
9. Dinimiz ahiret ve dünya dengesi içinde bir tasarruf anlayışı getirmiş, cimriliği ve evlâd ü iyali ihtiyaç içinde bırakacak infakı yasaklamıştır.
10. İslâm'ın aktif iktisat anlayışı, boş ve aylak bir sınıfın oluşmasını engellemiştir. Sefer esnasında bile oruç tutmayıp çalışanlar, oruç tutup gölgede istirahat edenlere tercih edilmiştir.

HUTBE

11. Allah'a imana ve Allah marifetine dayalı bir hayat süren Müslümanlar fazilet anlayışıyla hareket eder, hiçbir ticari ahlâksızlığın içinde yer almazlar.
12. Rablerinin bakışıyla kendilerine bakan mü'minler için maiyet-i ilahiyeye ermek en mühim meseledir.

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 21

3 Ağustos 1979, Bornova / İzmir, Süre: 83 dk.

TİCARETTE DÜRÜSTLÜK

1. En mükemmel nizamlar ancak en mükemmel toplumlarla ikâme edilebilir...
2. Ruh saadeti, iç huzuruna ve iç aydınlığına bağlıdır...
3. "Ey iman edenler! Cuma namazına ezan ile çağırıldığınız zaman derhal Allah'ı zikretmeye (hutbe ve namaza) gidin, alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz, bu sizin için çok hayırlıdır." (Cum'a sûresi, 62/9) âyeti çerçevesinde İslâm'ın getirdiği ruh-beden ve iç-dış bütünlüğü...

4. "O nûra, Allah'ın yükseltilmesine ve içlerinde kutlu isminin zikredilmesine izin verdiği evlerde kavuşulur. Oralarda, sabah akşam O'nun şanını yücelterek tenzih eden öyle yiğitler vardır ki, ne ticaretler, ne alış-verişler onları Allah'ı zikretmekten, namazı hakkıyla ifa etmekten, zekâtı vermekten alıkoymaz..." (Nûr sûresi, 24/36-37) âyeti çerçevesinde İslâm'ın hayata getirdiği denge ve düzen...
5. İslâm'a göre doğruluk ve emanet vasıflarını taşıyan ticaretin, diğer ibadet ü taatlere riâyet etme gibi insana sevap kazandırdığı.. "Doğru ve emin bir tüccar mahkeme-i kübrâda nebîlerle, sıddıklarla, şehitlerle beraberdir" ve "Korkak tüccar mahrumdur (rızkı nail olamaz), cesur tüccar ise rızka ve berekete mazhurdur" hadisleriyle Mefhar-i Mevcûdât Efendimiz'in (s.a.s.) doğruluk ve emanet üzere olan ticareti teşvik etmesi...
6. Bazı hadisler çerçevesinde ticaretle doğruluk ve emanet üzere bulunmayanların bu dünyada ve ahirette karşılaşacakları kötü durumlar...
7. Allah Teâlâ'nın ahiret günü, malının revacını artırmak için yemin eden kimselerin yüzlerine bakmayacağı hadisi... Ticaretle gerçek doğruluk ve emanetin ancak iman sayesinde tesis edilebileceği...
8. Ölçü ve tartıda eksiklik yapanların cezası.. Konuyla ilgili "Vay haline eksik ölçüp tartanların! Onlar ki satın alırken haklarını tam olarak alırlar. Fakat kendileri başkalarına ölçüp tartarken eksik yapar, hile karıştırırlar. Onlar düşünmezler mi ki, büyük bir günde (hesap vermek için) diriltilecekler!." (Mutaffifin sûresi, 83/1-5) âyet-i kerîmeleri...
9. Ölçü ve tartıda eksiklik yapmama hususunda Allah'a hesap verme inancının önemi...
10. Takas (malın malla mübadelesi) hususunda İslâm'ın getirdiği prensipler...
11. Alışverişte tarafların (alıcı-satıcı) gadre uğramaması için İslâm'ın vaz'etmiş olduğu muhayyerlik şartı.. Konuyla ilgili hadisler...
12. İslâm'a göre yenilmesi ve içilmesi haram olan şeylerin (hinzır, içki vs.) ticaretinin de haram olması...
13. İslâm, tam sahip olunamayan malın (henüz yakalanmamış balık, inşâ edilmemiş bina gibi) satışını haram kılmıştır...
14. İslâm'ın piyasada sirkülasyonu temin etmek için istihsanen cevaz verdiği "selem akdi." (para peşin mal veresiye)... Bu akdin saâh olmasđ (meşru, geçerli) için uyulması gereken yedi şart...

HUTBE

15. Dinin hayatımızda ikame edilmesinin şartlarından biri de dünya-ahiret muvazenesinin kurulmasıdır...
16. Hz. Osman (r.a.) döneminde Müslümanlarda görülmeye başlayan dünyaya meyiller karşısında Ebû Zer el-Ğifârî Hazretlerinin kıyam etmesi, valileri uyarması...
17. Ebû Zer'in, bozulan içtimâî hayat kendisini kaldıramayınca Rabaza'ya gitmesi.. Resûlullah'ın da iş'ar buyurduğu gibi tek başına yaşayıp tek başına vefat etmesi...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 22

10 Ağustos 1979, Bornova / İzmir, Süre: 88 dk.

TEKELCİLİK, SPEKÜLASYON VE DAMPİNG

1. Allah insanı yeryüzünde halife olarak yaratmıştır. İnsanı içiyle dışıyla en iyi bilen Allah Teâlâ'dır. Asrımızda insanı içiyle dışıyla bilmeden ona müdahalede bulunanlar, içtimâî hayatta anarşiye sebebiyet vermişlerdir...
2. Tekelcilik, ticarete ahlâk dışı bir uygulamadır. İslâmiyet, ticârî hayatın belli bir grup veya şahısların elinde toplanmasını asla tecviz etmez...
3. İslâm ticârî hayatta tekelciliğe karşı müsâvâtı (fırsat eşitliği) ve adaleti getirmiştir...
4. Tekelciler bir taraftan üretimi atalete uğrattırken diğer taraftan halkı mağdur ederler.. Tekelcilik, netice itibariyle toplumda anarşiye sebebiyet verir...
5. Diğer bir ticârî ahlâksızlık da ihtikardır (spekülasyon, mal ucuzken piyasadan satın alıp depolama, daha sonra fahiş fiyata satma)...
6. Spekülasyonun mahzursuz olduğunu iddia edenler de vardır. Fakat bu iddiayı, beşer pratiğinde doğrulayacak herhangi bir hadise tesbit edilememiştir...
7. Spekülasyoncuyla yaptığı spekülâtif işlerden ancak Allah korkusu vazgeçirebilir...
8. "Kim Müslümanlara karşı mal stoku yaparsa (ki, o kimse bu yaptığı işle hata işlemektedir) Allah'ın ve Resûlü'nün zimmetinden, himayesinden mahrum kalır" ve "Her kim, kırk gün stok etse, daha sonra o malı tasadduk etse, onun tasadduku kabul olmaz" hadisleri...

9. Ticarete rakiplerini refüze etmek maksadıyla piyasaya düşük fiyattan mal sürmek demek olan damping, bütün şekilleriyle İslâm nazarında merduttur, mezumdur. Bir mü'minin, damping yoluyla başkalarını ticârî sahadan saf dışı etmeye hakkı yoktur...
10. İslâm, muhâsebe duygusuyla pek çok meseleyi halletmiştir...
11. Ülkemizin topyekûn kalkınması, neslimize inanma yolunun açılmasına bağlıdır. İnanan insanlar, başkasının hakkını yemeyecek, devlete vereceği vergiden kaçırmayacaktır...

HUTBE

12. Her Peygamber, bir başkasına yük olmamış, kendi sa'yiyle geçimini temin etmiştir...
13. Hz. Ömer (r.a.), ezvâc-ı tâhirâtı diğer kadınlardan, Resûlullah'ın çok sevdiği kimseleri de diğer sahâbilerden üstün tutuyor ve onlara ganimetlerden daha fazla pay veriyordu...
14. Zeyneb binti Cahş (r.anhâ), Hz. Ömer'in gönderdiği hediyeleri hemen infak etmiş ve "Allahım! Bir daha Ömer'in hediyesi bana gelmesin!" diye dua etmiş ve ertesi seneye varmadan vefat etmiştir...
15. Hz. Ebû Bekir (r.a.) kendi elinin semeresiyle geçimini temin etmiştir. Halife olduktan sonra da aynı şekilde (komşusunun koyunlarını sağmak suretiyle) kendi eliyle geçimini temin etmeye devam etmiştir...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 23

31 Ağustos 1979, Bornova / İzmir, Süre: 85 dk.

NARH (FİYAT BELİRLEME)

1. İktisadî ve ictimâî hayat, ancak Allah'a ve Ahiret'e imanla istikamet bulur.. Sağlam bir ticârî hayatın sıhhatle yürüebilmesi ancak sağlam kaideler üzerine kurulmuş olmasıyla mümkündür...
2. İrşad ve vergi memurluğu vazifesiyle Yemen'e gönderilen Muaz b. Cebel'in (r.a.) orada kendi sa'yiyle kazandığı malları Medine'ye dönüşünde Beytül-mâl'e devretmesi...
3. Müslümanlar, fiyat belirleme (narh) mevzuunu da vicdan duruluğu, ruh selameti ve iç âlemlerindeki istikametle ele alırlar...
4. Müslümanlar, fiyat belirlemede başkalarına zarar vermemeyi esas alır, tekelcilik, damping vs. yollara başvurmazlar...

5. İslâm'da herşey aktiftir. "Kim bir ölü araziye diriltirse (ekip biçerse) orası onundur" hadisi bu konuda bir esastır. Onun için İslâm, üretimi ve emtiayı ataletle sevkeden tekellciliği ve stokculuğu zemmeder...
6. Tekellciliğin zararları: 1. Tekellciler üretim (istihsal) sahalarını âtil bırakır; 2. Azalan üretim sahalarıyla birlikte işsizlik artar; 3. Tekellciler arz-talep dengesini kendi lehlerine olacak şekilde tutmaya çalışırlar...
7. Batının, spekülasyon ve tekellciliği spekülasyon ve tekellcilikle önlemeye yani ahlâksızlığı ahlâksızlıkla önlemeye çalışmasına mukabil İslâm, "Stokçuluk yapan ciddi bir hata içindedir" hadisi ve "Altın ve gümüşü stok edip Allah yolunda infakta bulunmayanları elim bir azabla müjdele!" (Tevbe sûresi, 9/34) âyetinde de belirttiği gibi, bu tür ahlâksızları yasaklar, bunları yapanların kötü bir âkıbete maruz kalacaklarını bildirir...
8. Müslüman elindeki üretim fazlası malları götürüp denize atmaz, onları dünyanın başka yerindeki ihtiyaç sahiplerine gönderir.. Bu konuda şanlı tarihimizden örnekler...

HUTBE

9. Dünyevî ve uhrevî saadet, ancak Allah'ın gösterdiği istikamette yaşamakla elde edilebilir...
10. Gerçek huzur, Allah'a (c.c.) imandadır...
11. Muaz b. Cebel'in (r.a.) imandaki derinliği...
12. Günümüzdeki mü'minler de Muaz b. Cebel'in (r.a.) yaptığı gibi, nefislerini bir muhâsebe ve muhâkemededen geçirmeleri gerekir...
13. Hz. Ebû Bekir (r.a.), yediği bir lokmanın haram olduğunu öğrenir öğrenmez o lokmayı hemen kay etmesi...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 24

7 Eylül 1979, Bornova / İzmir, Süre: 85 dk.

DİNDE FAİZİN HÜKMÜ VE FAİZSİZ BANKACILIK (MUDÂREBE: EMEK-SERMAYE ORTAKLIĞI)

1. İman ve istikamet üzere olan Müslümanların ticârî ve iktisadî hayatta başkalarına zarar vermeleri söz konusu olamaz...
2. Dine bağlılığı zayıflayan günümüz Müslümanlarının perişan halleri...
3. Faiz, Kur'ân'ın beyanıyla katiyyen haramdır...
4. "Faiz" ve "ribâ" aynı mânâyı ifade eder. İslâm'a göre faizin çoğu da azı da haramdır...

5. Kur'ân, faize karşılık yatırımı teşvik eder. Çünkü Kur'ân, herşeyi aktif görmek ister. Bu konuda "Ve de ki: Çalışın! Yaptıklarınızı Allah da, Resûlü de, mü'minler de görecekler. Sonra gizli ve açık her şeyi bilen Allah'ın huzuruna çıkarılacaksınız..." (Tevbe sûresi, 9/105) âyet-i kerîmesi...
6. Müslümanlar sermayelerini, İslâm'ın meşru saydığı mudârebe (emek-sermaye ortaklığı) ve inân (iki veya daha fazla kimsenin sermayelerini birleştirmesi) tarzı şirketler tesis ederek değerlendirmelidirler...
7. Müslümanlar, iman ve ibadetle sevap kazandıkları gibi, dinin prensiplerine uyarak yapmış oldukları ticârî muamelelerle de sevap kazanırlar...
8. Müslümanlar günümüzde, mudârebe tarzı ortaklık sistemini esas alarak faizsiz bankalar kurmalıdırlar...
9. İslâm iktisadî yapısında kendisine cevvaliyet kazandırmayan veya kullanılmayan para, kişinin aleyhine işlemektedir...

HUTBE

10. Kendilerinden sonraki nesillere faydalı eserler bırakanlar, hayırla yâdedileceklerdir...
11. Resûl-i Ekrem (s.a.s.), giderken geride hayırla yâdedilecek nesiller bıraktı.. Nesillere her türlü kötülüğü yapanlar ise lânetle yâdedileceklerdir...
12. Günümüz Müslümanları, hayırla yâdedilmeyi istiyorlarsa geride faydalı eserler (sadaka-i câriye, müessese, salih evlât) bırakmalıdırlar...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 25

14 Eylül 1979, Bornova / İzmir, Süre: 86 dk.

BEYTÜLMÂL VE ÇEŞİTLERİ

1. Günümüz Müslümanları; Kur'ân'ı, Resûlullah'ı (s.a.s.) ve İslâm'ı gerektiği gibi bilmemektedir. Daha kötüsü bilmek ve öğrenmek için gerekli çaba ve gayreti de göstermemektedir...
2. Günümüzde Müslümanlar münafık olup olmadıklarından şüphe duymalıdırlar!.. Çünkü...
3. Kur'ân-ı Kerîm, asıl maksadı anlaşılmadıkça mü'minler için bir mânâ ifade etmeyecektir...

4. Dünya çapındaki bütün Müslümanların, yeraltı ve yerüstü zenginliklerini mudârebe ve benzeri şirketler tesis ederek ve faizsiz bankalar kurarak işlettirmeleri halinde, büyük devletler tarafından ülkelerine yapılan yardımların kesileceği ve böylece ülkelerinin bundan zarar göreceği gibi ileri sürülen endişeler yersizdir...
5. İslâm müesseselerinden biri olan beytümâl ve çeşitleri: beytümâlî'l-has, beytümâlî'l-mutlak ve beytümâlî'l-âmme...
6. Resûlullah'ın (s.a.s.) hususi beytümâlî vardı, fakat O (s.a.s.) raiyyetinin en fakiri nasıl yaşıyorsa öyle yaşıyordu. Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman da (r.anhüm) aynı yolu takip etmişlerdir...
7. Beytümâlî'l-mutlak, devletin parasının biriktirildiği yer olup bazı fonksiyonları itibariyle günümüzdeki "merkez bankası"na benzemektedir. Yalnız burada para basılmaz, faiz muamelesi yapılmaz, mü'minlere zarar verecek bir icraata yer verilmez...
8. Beytümâlî'l-âmme günümüzün "maliye" sine benzemektedir. Devlet bu müesseseyle enflasyonu önler ve piyasaya düzen verir. Gayr-i müslimler de bu müesseseye müracaat ederek yardım talep edebilir...
9. Hz. Ebû Bekir (r.a.), Müslümanların beytümâlinden âdilâne taksimde bulunuyordu...
10. Hz. Ömer (r.a.) beytümâlden Resûlullah'ın yakınlarına, Allah'a kurbiyet kesbetmiş kimselere ve savaşlarda büyük mücadele vermiş kahramanlara daha çok veriyordu. Fakat ömrünün sonunda Hz. Ebû Bekir'in taksimâtının doğru olduğu kanaatine varmıştır...
11. İlk devirlerde devlet hazinesi çarçur edilmiyor, yakınlar peşkeş çekilmiyor ve herkesten hesap soruluyordu. Başkomutan Hz. Halid de sorgulananlardan biriydi.. Hz. Ömer, Hz. Halid'i, sahip olduğu mallar konusunda çıkan söylentilerden dolayı görevinden azletmiş ve mâmelekinin hesabını sorgulamıştır. Fakat Hz. Halid, sorgulamadan alınının akıyla çıkmıştır...
12. Âmmenin beytümâlî çarçur edilmemeli, âdilâne taksim edilmeli, faydasız işlerde kullanılmamalı ve israf edilmemelidir...

HUTBE

13. Her devrin kendine göre şartları vardır. Plan ve projeler, içinde bulunulan devrin şartlarına göre yapılmalıdır...

14. Zamanımızın Müslümanları, içinde yaşadıkları devrin şartlarını çok iyi bilip kavrayarak ona göre hareket etmek zorundadır.. Dini hayatın ayaklar altına alındığı bu dönemde yapılması gereken, İslâm'ın ve Kur'ân'ın müsbet ilimlerden de faydalanılarak insanlara anlatılması ve akılların ikna edilmesidir...

İKTİSADÎ MÜLÂHAZALAR – 26

21 Eylül 1979, Bornova / İzmir, Süre: 82 dk.

GENEL ÖZET

1. Üç asırdan beridir insanımız Kur'ân'ı bilememekte ve O'ndan uzak yaşamaktadır...
2. Yıllar var ki, insanımız gerçek vâiz ve müşidlerden mahrum kalmıştır...
3. Müslüman memleketlerdeki yeraltı (petrol, maden vs.) ve yerüstü (tarım ürünleri vs.) kaynaklar, İslâm Âlemi'nin ekonomik yönden kalkınması için yeterlidir...
4. Dengeli ve düzenli bir iktisadî yapı ancak ve ancak dengeli ve düzenli bir içtimâî yapıyla mümkündür...
5. İktisadî yapının temel esası "Mülk Allah'ındır" prensibidir. Emanetçi olarak elimize verilen mülkü, Sahibi'nin rızası ve emri istikametinde kullanmakla mükellefiz...
6. İslâm, "Mülk Allah'ındır" esasına bağlı olarak her türlü stokçuluk, servetin belli ellerde toplanması, tefecilik, faiz, israf ve lüksü yasaklanmıştır...
7. Mü'minler kendi nefisleri adına alabildiğine israftan kaçınmalı, kardeşleri için ise alabildiğine cıvanmert (cömert) olmalıdırlar...
8. Mü'minin hayatında lüks, öldürücü bir zehirdir...
9. İslâm, her ferde eşit olarak ticârî teşebbüste bulunma hak ve imkânını vermiştir...
10. İslâm, iktisadî yapısını sağlam temellere bina ettiği için hiçbir zaman ıslahat ve tadilat lüzûmu hissetmemiştir. Diğer beşerî ekoller ise bir süre sonra revizyona tabi tutulmuş, ıslahat ve tadilatlar görmüş ve böylece sırat-ı müstakîm olan İslâm'a kısmen yaklaşmışlardır...
11. Mü'minler yeryüzünde istihsal ve istihlakte (üretim ve tüketim) bulunurken Allah'ın izni dairesinde kalmaya özen gösterirler...
12. İslâm iktisadî anlayışında emek-sermaye çatışması yoktur, ikisi de sulh içinde işlerini görür. İslâm'a göre her ikisinin de birbirlerine karşı sorumlulukları vardır...